

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTSEL TARİHİ MEKÂNIN DEĞİŞİMİNİN
İRDELENMESİ
(İZMİR BEYLER SOKAKLARI ÖRNEĞİ)

Gamze CEVHER

Ekim, 2019

İZMİR

**KENTSEL TARİHİ MEKÂNIN DEĞİŞİMİNİN
İRDELENMESİ
(İZMİR BEYLER SOKAKLARI ÖRNEĞİ)**

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi

Mimarlık Anabilim Dalı, Restorasyon Programı

Gamze CEVHER

Ekim, 2019

İZMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

GAMZE CEVHER, tarafından **PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ** yönetiminde hazırlanan **“KENTSEL TARİHİ MEKÂNIN DEĞİŞİMİNİN İRDELENMESİ (İZMİR BEYLER SOKAKLARI ÖRNEĞİ)”** başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Eti AKYÜZ LEVİ

Yönetici

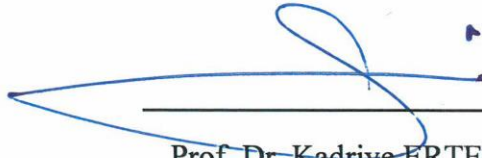
Doç. Dr. Gülnur BALUÇE

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Nezihat Köstükcü Kaya

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Kadriye ERTEKİN

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim dahil olmak üzere tez çalışmamın oluşmasında, olgunlaşması ve sonuçlanmasında her türlü desteği veren, bilgi birikimiyle yönlendiren ve her daim motive eden saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Eti Akyüz Levi' ye teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmam için yaptığım araştırmalarda ve arşiv çalışmalarında bana yardımcı olan İzmir 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Konak Belediyesi çalışanlarına ve yetkililerine çok teşekkür ederim.

Alanda yapılan çalışmalar sırasında bizi dükkanlarında ağırlayan ve anket çalışmalarına katılan, tüm bilgilerini paylaşan değerli Beyler Sokakları sakinlerine teşekkür ederim.

Eğitim hayatımın her aşamasında bana maddi manevi destek veren ve yardımcı olan başta sevgili annem Sevim Köylü'ye ve babam Yaşar Köylü'ye, daima yanımda olduklarını bildiğim ikinci ailem Hasan-Dilek Cevher'e, her adımında bana inanan ablam Gözde Köylü'ye, alan çalışmalarım sırasında beni yalnız bırakmayan, karşılaştığım her soruna çözüm üreten, her türlü fedakarlığı gösteren ve motive eden eşim Furkan Cevher'e ve destek olan tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Gamze CEVHER

KENTSEL TARİHİ MEKÂNIN DEĞİŞİMİNİN İRDELENMESİ (İZMİR BEYLER SOKAKLARI ÖRNEĞİ)

ÖZ

Kent tarihinin korunmasında önemli bir rol oynayan tarihi sokaklar süreç içerisinde çeşitli değişimlere uğrayarak ve özgün yapılarını kaybederek günümüze gelmiştir. Modernleşmenin etkisi ile hızla gelişen kentlerin morfolojisinde birtakım değişimler gözlenmiştir. Bu bağlamda 20. yüzyıl sonlarına doğru yapılan tarihi dokuyu koruma çalışmaları bütüncül korumanın aksine yüzeysel kalmış ve kentsel planlama boyutuna getirilememiştir. Bunun sonucunda kentin ve kentlinin hafızasında canlandırdığı tarihsel doku süreç içerisinde tüketilen ve değeri bilinmeyen mekânlar durumuna dönüşmüştür.

İzmir’ in tarihi kent ve ticaret merkezi olması sebebiyle önemli bir yere sahip olan Kemeraltı; Cumhuriyet’in ilanını takip eden dönemlerde yaşadığı değişimlerin etkisiyle hem tek yapı ölçeğinde, hem de doku bütününde birtakım bozulmalar yaşamıştır.

Çalışma alanı olarak; Kemeraltı Kentsel Sit Alanı içerisinde yer alan ve tarihi çarşıya yürüme mesafesinde bulunan Beyler Sokakları (846., 848., 850. Sokak) seçilmiştir. Günümüzde orta gelir grubuna yönelik ticari faaliyetlerin sürdürüldüğü odak alan, bir dönemin ileri gelen İzmirli ailelerinin konut bölgesi olması açısından önemlidir. Cumhuriyet’in ilanından sonra yoğun olarak doktor muayenahanelerinin bulunduğu ve aydın kesimin sık sık ziyaret ettiği mekânların olduğu bilinmektedir. Ender bulunan tarihi alanlardan olan Beyler Sokakları; değişen ticari işlevlere bağlı olarak günümüzde hem yapısal, hem de kültürel yönden harap duruma gelmiştir.

Yapılan çalışma, süreç içerisinde tarihi mekânların yaşamsal ve mekânsal değişimlerini seçilen odak alan üzerinden okumayı hedeflemektedir. Alanda yapılan analiz ve araştırma verileri ile sokak sakinlerine yönelik anket çalışmalarının sonucu olarak bir dönüşüm ve mekânsal katmanlaşmanın ortaya çıktığı algılanmıştır. Sokağın

değerine ilişkin farkındalık azalmış, tarihi yapılar ve kullanıcı arasındaki ilişki zayıflamıştır. Bu açıdan yapılan çalışmanın; tarihi alanlarda geçmişten günümüze yaşanan değişimlerin anlamlandırılması yönünden yol gösterici olması düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: İzmir-Kemeraltı, Beyler Sokakları, tarihi kent merkezi, mekânsal değişim, yaşamsal değişim

INVESTIGATION OF THE CHANGE OF URBAN HISTORICAL SPACE (İZMİR BEYLER STREETS SAMPLE)

ABSTRACT

Historical streets, which play an important role in the preservation of urban history have been subject to changes and have lost their original structure in time. Several changes are observed in the morphology of cities, which have developed rapidly with the impact of modernization. In this context, the efforts for the preservation of the historical fabric by the end of 20th century have been superficial rather than integral and failed to acquire the urban planning dimension. Consequently, the historical texture conceptualized in the memory of the city and urban dwellers have become spaces that are consumed within the process and that are not sufficiently valued.

Kemeraltı which is significant because it is the historical urban and commercial center of İzmir, with the impact of the changes after the declaration of the Republic has been exposed to several deteriorations in terms of both single structure and fabric.

As the area of study, the Streets of Beyler (846th, 848th and 850th Streets), which are situated in the Kemeraltı Urban Protection Area and are at a walking distance from the historical marketplace was chosen. The focus area, where nowadays commercial activities targeting the middle-income group continue, actually stands out as a former residential area for the higher-class families of İzmir. It is known that in this area, in the period after the declaration of the Republic, was heavily populated by doctor's clinics and venues frequented by intelligentsia. Beyler Streets which are among the rare historical areas, although they have become dilapidated both structurally and culturally in line with the changing commercial functions.

This study aims at spatial reading of the selected focus area from the perspective of the changes in space and living that the historical places undergo in time. As the result of the data obtained from the analysis and research conducted in the area and surveys made with street residents, it was perceived that a transformation and spatial layering

has occurred. Awareness on the value of the street lessened whereas the relationship between the historical structures and the users loosened. In this respect, it is expected that this study can function as a guide in terms of interpretation of the changes that occurred in the historical area from past to present.

Keywords: İzmir-Kemeraltı, Beyler Streets, historical urban center, spatial change, change in living

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
BÖLÜM BİR - GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Çalışmanın Kapsamı.....	2
1.3 Çalışmanın Yöntemi.....	3
1.4 Çalışmanın İlgili Literatür İçindeki Yeri	5
1.5 Çalışmanın Kurgusu	8
BÖLÜM İKİ - MEKÂNSAL DEĞİŞİMİN KAVRAMSAL İNCELEMESİ	10
2.1 Mekân Kavramı	10
2.2 Kentsel Mekân Kavramı ve Değişimi	16
BÖLÜM ÜÇ - TARİHSEL SÜREÇTE KEMERALTI'NDA DEĞİŞİM	19
3.1 Kemeraltı Bölgesi'nin Analizi.....	19
3.1.1 Kemeraltı'nın Kent Kurgusundaki Yeri	19
3.1.2 Tarihsel Süreçte Kemeraltı	20
3.1.3 Kemeraltı Ticari Dokusunun Mimari Özellikleri	28
3.2 Kemeraltı Bölgesi'nde Meydana Gelen Değişimler	39
3.2.1 Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Kemeraltı.....	39
3.2.2 Hızlı Kentleşme Sürecinde Kemeraltı	44
3.2.3 Gecekondulaşma Sürecinde Kemeraltı.....	49
BÖLÜM DÖRT - BEYLER SOKAKLARINDAKİ DEĞİŞİMİN OKUNMASI VE MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	57
4.1 Kemeraltı Sit Alanı'nda Beyler Sokaklarının Konumu	58

4.2 Tarihsel Süreçte Beyler Sokaklarında Değişim.....	64
4.2.1 Mekânsal Değişim	64
4.2.1 Yaşamsal Değişim	88
4.3 Beyler Sokaklarının Sosyal Yapısı.....	92
4.4 Beyler Sokakları Dokusunun Analizi.....	95
4.4.1 Ada-Parsel Özellikleri	95
4.4.2 Doluluk-Boşluk Özellikleri	97
4.4.3 Kapı Numarası ve Girişler	99
4.4.4 Kat Yükseklikleri.....	101
4.4.5 Sokak Öğeleri	105
4.4.6 Yaya ve Araç Trafiki Durumu	113
4.4.7 Tarihi Yapılara Yönelik Özellikler	115
4.4.7.1 İşlev Durumu	115
4.4.7.2 Tescil Durumu	122
4.4.7.3 Kullanım Durumu	126
4.4.7.4 Harabiyet Durumu	128
4.4.7.5 Yapım Sistemi.....	130
4.4.7.6 Mülkiyet Durumu.....	133
4.5 Beyler Sokaklarında Tarihi Dokuyu Oluşturan Yapı Tipleri	135
4.5.1 Evler.....	135
4.5.2 Tarihi Ticaret Yapıları	142
4.5.3 Tarihi Kamusal Yapılar	145
4.5.4 Güncel Yapılar.....	149

BÖLÜM BEŞ - BEYLER SOKAKLARINDA KORUMA SORUNLARI VE ÖNERİLER 151

5.1 Beyler Sokaklarında Koruma Sorunları	151
5.1.1 Kent Ölçeğinde Koruma Sorunları	151
5.1.2 Kemeraltı Dokusu Ölçeğinde Koruma Sorunları	157
5.1.3 Sokak Ölçeğinde Koruma Sorunları	161
5.1.4 Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Sorunları	164
5.2 Süreç İçerisinde Sorunların Giderilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar.....	171

5.3 Beyler Sokakları Tarihi Dokusuna İlişkin Öneriler	179
5.3.1 Kent Ölçeğindeki Öneriler.....	180
5.3.2 Kemeraltı Dokusu Ölçeğindeki Öneriler	182
5.3.3 Sokak Ölçeğindeki Öneriler	184
5.3.4 Tek Yapı Ölçeğindeki Öneriler	185
BÖLÜM ALTI - DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	188
KAYNAKLAR	193
EKLER.....	202
EK 1: İzmir Beyler Sokakları Tescilli Yapılara Ait Envanter Fişleri	202
Ek 2: Birinci Beyler Sokağı Silüetleri.....	275
Ek 3: Birinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100	276
Ek 4: Birinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100	277
Ek 5: Birinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100	278
Ek 6: Birinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100	279
Ek 7: Birinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100	280
Ek 8: İkinci Beyler Sokağı Silüetleri.....	281
Ek 9: İkinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100	282
Ek 10: İkinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100	283
Ek 11: İkinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100	284
Ek 12: İkinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100	285
Ek 13: İkinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100	286
Ek 14: İkinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100	287
Ek 15: İkinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100	288
Ek 16: Üçüncü Beyler Sokağı Silüetleri.....	289
Ek 17: Üçüncü Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100	290
Ek 18: Üçüncü Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100	291
Ek 19: Üçüncü Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100.....	292
Ek 20: Üçüncü Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100.....	293
Ek 21: Beyler Sokakları Kullanıcılarına Yönelik Yapılan Anket formu	294

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 Soyut Mekânın Nicelik-Nitelik Çelişkisinin Üç Terimli Hareketi	14
Şekil 2.2 Marksist teoride yer alan üretim tarzları ve Lefebvre dönemselleştirmesi. 15	
Şekil 3.1 KAİP’te yer alan Kemeraltı Bölgeleri	19
Şekil 3.2 Roma kalıntılarını gösteren İzmir haritası	21
Şekil 3.3 17. yüzyılda Kemeraltı’nın görünümü.....	23
Şekil 3.4 1780 yılına ait İzmir planı.....	25
Şekil 3.5 Yüzyıllara göre İç liman ve kıyı şeridinde meydana gelen değişim.....	26
Şekil 3.6 1780 yılına ait olan yapıli alanın günümüz kent haritası içindeki yeri	27
Şekil 3.7 Yemişçiler Çarşısı.....	28
Şekil 3.8 Ticari yapı adası örneği.....	29
Şekil 3.9 Han tipolojileri.....	30
Şekil 3.10 Orta koridorlu han tipi, Çakaloğlu Hanı	30
Şekil 3.11 Orta avlulu han tipi, Kızlarağası Hanı	31
Şekil 3.12 Altı dükkân, üstü konut kullanımlı yapı örneği	31
Şekil 3.13 Salepçioğlu Cami	32
Şekil 3.14 Havra Sokağı.....	33
Şekil 3.15 Agios Ioannis Teologos Kilisesi	33
Şekil 3.16 Tek katlı konut örneği.....	34
Şekil 3.17 İki katlı konut örneği.....	34
Şekil 3.18 İki katlı simetrik, cumbalı konut örneği.....	35
Şekil 3.19 Zemin katların bodrum olarak kullanıldığı örnekler.....	35
Şekil 3.20 Türk mimari tarzında örnekler	36
Şekil 3.21 Cumhuriyet dönemi yapısı İzmir Milli Kütüphane.....	37
Şekil 3.22 Kemeraltı’nın modern alışveriş yapılarından Kemer Plaza	38
Şekil 3.23 Danger-Prost planı	41
Şekil 3.24 Le Corbusier planı.....	43
Şekil 3.25 Kemal Ahmet Arû, Gündüz Özdeş, Emin Canpolat ekibi 1/5000 ölçekli Nazım Plan önerisi	45
Şekil 3.26 Kemal Ahmet Arû, Gündüz Özdeş, Emin Canpolat projesinde korunan Konak çevresi ve Kemeraltı tarihi merkezi.....	46

Şekil 3.27 Kemeraltı girişi,1957	47
Şekil 3.28 1978 yılında revize edilen nazım imar planı	48
Şekil 3.29 1984 yılı koruma amaçlı imar planı	50
Şekil 3.31 Koruma Amaçlı İmar Planı Sentez Paftası	52
Şekil 3.32 İzmir Tarih Projesi 19 alt bölge haritası	55
Şekil 4.1 Çalışma alanı olan Beyler Sokaklarının Kemeraltı içerisindeki yeri.....	58
Şekil 4.2 Beyler Sokakları.....	59
Şekil 4.3 Birinci Beyler Sokağı'nda bulunan çok katlı işhanları	60
Şekil 4.4 Birinci Beyler Sokağı'nda bulunan geleneksel yapı örnekleri	60
Şekil 4.5 İkinci Beyler Sokağı'nda bulunan işlevsel çeşitlilik.....	61
Şekil 4.6 İkinci Beyler Sokağı'nda bulunan geleneksel yapı örnekleri	61
Şekil 4.7 Hacı Mahmut Camii.....	62
Şekil 4.8 Hacı Mahmut Cami haziresi	62
Şekil 4.9 Meserret Oteli'nin günümüzdeki işlevi	63
Şekil 4.10 Kemer Plaza alışveriş merkezi.....	63
Şekil 4.11 Thomas Graves tarafından hazırlanan 1836-1837 tarihli harita	65
Şekil 4.12 Storari tarafından hazırlanan 1852 tarihli Kemeraltı haritası	67
Şekil 4.13 Storari tarafından hazırlanan 1854 tarihli İzmir kent haritası	67
Şekil 4.14 Beyler Sokakları'nın 1854 tarihli Storari haritasında yerleşimi	68
Şekil 4.15 1905 sigorta planında 1.Beyler Sokağı'nın bir bölümünün yer aldığı pafta	69
Şekil 4.16 Evliyazade Hanı plan şeması	70
Şekil 4.17 Günümüzde Evliyazade Hanı yerinde bulunan banka binası	70
Şekil 4.18 Hacı Bey Hanı plan şeması	71
Şekil 4.19 1960'lar Oska Pasajı	72
Şekil 4.20 Günümüzde Oska Pasajı Anafartalar Caddesi girişi.....	72
Şekil 4.21 Ekmekçi başı Hanı plan şeması	73
Şekil 4.22 Günümüzde Ekmekçi başı Oteli'nin yerinde bulunan yapı	73
Şekil 4.23 1905 Goad haritasında Küçük Barut Han	74
Şekil 4.24 1990'larda Meserret Oteli	75
Şekil 4.25 1920'de Süleyman Ferit Eczacıbaşı İtiryat Fabrikası	76
Şekil 4.26 Süleyman Ferit Eczacıbaşı İtiryat Fabrikası'nın günümüzdeki durumu ..	76

Şekil 4.27 Hilal Eczanesi	77
Şekil 4.28 Hilal Eczanesi'nin yerinde bulunan Uztex Mağazası	78
Şekil 4.29 Günümüzde Beyler Pasajı ve İşhanı	79
Şekil 4.30 Eski Konak Tütün Deposu	81
Şekil 4.31 Birinci Beyler Sokağı'nda bulunan Kültür Matbaası	82
Şekil 4.32 Günümüzde Hür Efe Matbaası'nın bulunduğu yapı	83
Şekil 4.33 Akgün Matbaası	83
Şekil 4.34 Şan Pasajı	84
Şekil 4.35 Milli Sinema Binası plan şeması	86
Şekil 4.36 Milli Sinema ve Kütüphanesi	86
Şekil 4.37 Milli Kütüphane plan şeması	87
Şekil 4.38 Beyler Sokağı, Şan Sineması	88
Şekil 4.39 Bodrum Meyhanesi, 1968	90
Şekil 4.40 Beyler Sokakları'na ilişkin ankete katılanların cinsiyet dağılımı	93
Şekil 4.41 Beyler Sokaklarının yaş dağılımı	93
Şekil 4.42 Beyler Sokaklarının kullanıcılarının doğum yeri	94
Şekil 4.43 Beyler Sokakları'nın kullanıcılarının eğitim durumu	94
Şekil 4.44 Beyler Sokakları ada-parcel analizi	96
Şekil 4.45 Beyler Sokakları dolu-boş analizi	98
Şekil 4.46 Beyler Sokaklarında ortadan ve yandan girişli yapı örnekleri	99
Şekil 4.48 Bodrumlu ve tek katlı yapı örneği: 180 ada, 24 parcel	101
Şekil 4.50 Bodrumlu ve üç katlı yapı örneği: 178 ada, 63 parcel	102
Şekil 4.51 Birinci Beyler Sokağı çok katlı çağdaş yapı dizisi	103
Şekil 4.52 Çok katlı çağdaş yapı örneği: 180 ada, 1 parcel	103
Şekil 4.53 Beyler Sokakları kat yükseklikleri analizi	104
Şekil 4.54 Alanda tabela kullanımı: 180 Ada, 43 parcel	105
Şekil 4.55 Alanda tabela kullanımı: 187 ada, 14 parcel	105
Şekil 4.56 Alanda bulunan trafik ışıkları	106
Şekil 4.57 Alanda bulunan hareketli bariyerler	106
Şekil 4.58 Tekil olarak kullanılan aydınlatma elemanı	107
Şekil 4.59 Yapı üzerine yerleştirilen aydınlatma elemanı	107
Şekil 4.60 Zeminde yer alan mazgal kanalı	108

Şekil 4.61 Günümüz kaldırım kullanımı.....	109
Şekil 4.62 2005 Yılı Kemeraltı 1. Etap Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı'nda yer alan park alanları	110
Şekil 4.63 Alan içerisinde bulunan yeşil alan kullanımı.....	110
Şekil 4.64 Cephede yer alan bitkilenmeler:180 ada, 51 parsel	111
Şekil 4.65 Cephelerde oluşan bitkilenmelerin oluşturduğu üst örtü	111
Şekil 4.66 Alan içerisinde yer alan çiçeklikler.....	112
Şekil 4.67 Kaldırıma yerleştirilen çiçeklikler	112
Şekil 4.68 Yaya ve araç trafiği durumu	113
Şekil 4.69 İkinci Beyler Sokağı'nda araç parkı sebebiyle önü kapatılan bariyer	114
Şekil 4.70 İkinci Beyler Sokağı'nda ulaşımı düzenlemek için konulan trafik işaretleri	114
Şekil 4.71 Birinci Beyler Sokağı.....	116
Şekil 4.72 İkinci Beyler Sokağı	117
Şekil 4.73 Üçüncü Beyler Sokağı	117
Şekil 4.74 Numanzade Çıkmaızı.....	118
Şekil 4.75 847. Sokak	119
Şekil 4.76 Numanzade Çıkmaızı'nda bulunan işhanları	119
Şekil 4.77 847/1 Sokak görünümü	120
Şekil 4.78 Beyler Sokakları işlev durumu analizi.....	121
Şekil 4.79 Yıkık durumda olan tescilli parsel örneği:178 ada, 67 parsel.....	122
Şekil 4.80 Günümüze ulaşamamış tescilli yapı yerine inşa edilen işhanı:180 ada, 69 parsel	122
Şekil 4.81 Kullanılmayan tescilli konut yapısı:180 ada, 12 parsel	123
Şekil 4.82 Tescilli konut yapısı:178 ada, 63 parsel.....	123
Şekil 4.83 Tescil durumu analizi.....	124
Şekil 4.84 Tescilli yapıların günümüzdeki işlevleri.....	125
Şekil 4.85 Yapıların kullanım durumu.....	126
Şekil 4.86 Yapıların kullanıcı durumu	126
Şekil 4.87 Kullanıcı durumu analizi.....	127
Şekil 4.88 Yapıların harabiyet durumu	128
Şekil 4.89 Harabiyet durumu analizi.....	129

Şekil 4.90 Özgün yapım sistemi yığma olan yapı: 180 ada, 43 parsel.....	130
Şekil 4.91 İç mekâna eklenen betonarme kolonlar: 180 ada, 43 parsel	130
Şekil 4.92 Milli Kütüphane ve İzmir Devlet Opera ve Balesi	131
Şekil 4.93 Eski tütün deposu	131
Şekil 4.95 Mülkiyet durumu	133
Şekil 4.96 Mülkiyet durumu analizi.....	134
Şekil 4.97 Özgün işlevi konut olan yapı örneği:178 ada, 69 parsel.....	136
Şekil 4.98 Özgün işlevi konut ve ticaret olan yapı örneği:180 ada,17 parsel	136
Şekil 4.99 Yan hollü konut örnekleri	137
Şekil 4.100 Orta hollü konut örneği.....	138
Şekil 4.101 Girişin yol kotundan yüksekte olduğu yapı örneği:182 ada, 18 parsel.	138
Şekil 4.102 Girişin yol kotunda olduğu yapı örneği:182 ada, 17 parsel.....	139
Şekil 4.103 Girişin cumba ile vurgulandığı yapı örneği:180 ada, 37-36 parsel.....	139
Şekil 4.104 Simetrik cephe düzeni:180 ada, 1 parsel.....	140
Şekil 4.105 Simetrik cephe düzeni:180 ada, 50 parsel.....	141
Şekil 4.106 Çift kanatlı demir kapı örneği	141
Şekil 4.107 Demir parmaklık ve kepenk örneği.....	142
Şekil 4.108 Meserret Oteli Anafartalar Caddesi cephesi	144
Şekil 4.109 Meserret Oteli avlusu.....	145
Şekil 4.110 Meserret Oteli arka cephesi	145
Şekil 4.111 1978 yılında Milli Kütüphane.....	146
Şekil 4.112 1980’lerde Milli Kütüphane.....	147
Şekil 4.113 1978’de Milli Sinema	148
Şekil 4.114 Günümüzde Milli Sinema	148
Şekil 4.115 Eski Çocuk Kütüphanesi’nin günümüzdeki durumu	149
Şekil 4.116 Eski Çocuk Kütüphanesi’nin günümüzdeki durumu	149
Şekil 4.117 Katipzade işhanı ve pasajı.....	150
Şekil 5.1 Ölçek değişiminin sokağa yansıması	151
Şekil 5.2 Ölçek değişiminin sokağa yansıması	152
Şekil 5.3 Eski eser bitişiğinde yüksek katlı yapılaşma	152
Şekil 5.4 Yol kotunun yükselmesi sonucu yapının bodrum kat girişi.....	153
Şekil 5.5 Üçüncü Beyler Sokağı’nda sokağa taşan tezgahlar	153

Şekil 5.6 Sahibi tarafından yıkılmak istenen harabe yapı örnekleri	155
Şekil 5.7 180 ada, 9 parselde bulunan yapının 1991 yılındaki durumu	155
Şekil 5.8 180 ada, 9 parselde bulunan yapının günümüzdeki durumu.....	156
Şekil 5.9 Özgün işlevi konaklama ve konut olan yapının günümüzdeki durumu....	158
Şekil 5.10 Alan içerisinde yer alan sektörel çeşitlilik	159
Şekil 5.11 Yeni yapıların dokuya uyumsuz cephe düzeni	159
Şekil 5.12 Taklit yapı örnekleri.....	160
Şekil 5.13 Doku üzerinde baskı kuran iri yapılaşma.....	161
Şekil 5.14 Doku ile uyumsuz cephe malzemesi.....	161
Şekil 5.15 Görüntü kirliliği oluşturan tabelalar.....	162
Şekil 5.16 Görüntü kirliliği oluşturan tabelalar.....	162
Şekil 5.17 Sergi amaçlı kullanılan kaldırımlar.....	163
Şekil 5.18 Yapı önü kullanımları	163
Şekil 5.19 Niteliksiz bölme elemanlarla oluşturulan mekânlar	165
Şekil 5.20 Atölye olarak kullanılan tarihi yapı örneği	165
Şekil 5.21 Niteliksiz malzeme ile yenilenen cumba örnekleri.....	166
Şekil 5.22 Tescilli yapının parseline eklenen niteliksiz ek yapı	166
Şekil 5.23 Yalnız cephenin korunduğu yanlış restorasyon müdahaleleri	167
Şekil 5.24 Özgün yapıda var olduğu düşünülen cumbanın yerine pencere eklenmesi	168
Şekil 5.25 Cumbada bakımsızlıktan oluşan deformasyonlar	168
Şekil 5.26 Cumba saçağının deforme edilmesi ve niteliksiz malzeme ile yenilenmesi	169
Şekil 5.27 Tarihi yapıların cephelerinde kompozit malzeme kullanımı	169
Şekil 5.28 Büyük dükkân cepheleri ve kaplama malzemeleri	170
Şekil 5.29 Çok işlevli olarak kullanılan yapılarda oluşan cephe bozulmaları	170
Şekil 5.30 Çok katlı çağdaş yapıların dokuya uyumsuz kat adetleri.....	171
Şekil 5.31 Çok katlı çağdaş yapıların birbirinden farklı cephe organizasyonu.....	171
Şekil 5.32 848. Sokakta yapılan sokak sağlıklılaştırma önerisi	174
Şekil 5.33 848. Sokakta yapılan sokak sağlıklılaştırma önerisi	174
Şekil 5.34 Çınaraltı parkı düzenleme önerisi	175
Şekil 5.35 848. Sokak gece aydınlatması.....	176

Şekil 5.36 Kemeraltı Alt Bölgeleri.....	177
Şekil 5.37 Kemeraltı Cami aydınlatma önerisi	178
Şekil 5.38 Kemeraltı yayalaştırma projesi ulaşım haritası.....	179

BÖLÜM BİR

GİRİŞ

Toplumlar, zaman içerisinde gelişen şartlara bağlı olarak ekonomik, politik, sosyo-kültürel vb. yönlerden değişimler yaşamaktadır. Bu değişimlere bağlı olarak ortaya çıkan gereksinimler, toplumların etkileşim içerisinde olduğu fiziksel çevreyi de olumlu ve olumsuz yönde biçimlendirmektedir. Kentlerde ulaşımın sağlandığı ve sosyo-kültürel etkileşimin en yoğun yaşandığı mekânlar sokaklardır. Ancak tarihi özellikleri ile kenti zenginleştiren sokaklar çağdaş gereksinimlere cevap vermesi yönünden yetersiz kalıp yaşanan değişimlere bağlı olarak çöküntü bölgelerine dönüşmektedir.

Tarihi merkezlerde daha yoğun olarak görülen ve tahrip edici boyuta ulaşan değişimlerin ortadan kaldırılması için 20. yüzyıl sonlarında tarihi alanları koruma çalışmalarına başlanmıştır. İlk olarak arkeolojik alanlar ve anıt yapılar için yapılan çalışmalar daha sonra sivil mimariyi ve tarihi dokuyu içerisine almıştır. Kentlerin tüm katmanları ile bir bütün olarak algılanması ve bütüncül korumanın benimsenmesi ile tarihi alanlarda kentsel kimliğin sürekliliği hedeflenmiştir.

Varoluşundan günümüze her zaman kültürel değerleri ile göz önünde olan İzmir'in tarihi kent merkezi Kemeraltı da yaşanan değişimlerden fazlasıyla etkilenmiştir. Çalışma alanı olarak belirlenen Kemeraltı Çarşısı'na en yakın konumda yer alan Beyler Sokakları, tarihi nitelikleri bakımından zengin sokaklardandır. Ait olduğu konum ve bünyesinde barındırdığı bir döneme tanıklık eden mekânları sebebiyle kentin tarihi geçmişinin günümüze aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bir dönem konut bölgesi olan tarihi alanın; günümüzde ticari aktivitelerin hareketlendirdiği, yapı ve doku ölçeğinde yaşadığı değişimlere bağlı olarak özgün kimliğinden uzaklaştığı görülmektedir. Alanda yer alan yapıların günümüz kullanıcısının gereksinimleri doğrultusunda yaşadığı olumsuz değişimler algılanmaktadır.

Çalışmada, seçilen alana yönelik yapılan araştırmalar ve analiz çalışmaları ile kentin geçmişine ait izlerin ve değişim sürecinin etkisinin doku üzerinden okunması ve kent kimliğine yansımaları saptanmaya çalışılmaktadır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Kentler her zaman diliminde dinamiğini koruyan ve değişip gelişen mekânlardır. Süreç içerisinde kentlerin katmanlaşmasıyla ortaya çıkan yeni alanlar sebebiyle arka planda kalan tarihi dokular; düşünülenin aksine kenti canlı tutmak ve çağa adapte etmek için korunması gereken kentin en önemli parçasıdır. Ancak bir bütün olarak ele alınan kentler ve sahip olduğu her değer için aynı özeni göstermek suretiyle yapılan koruma çalışmaları sağlıklı bir kent için atılan doğru adımları ifade etmektedir.

Tarihi alanlar geçmişle bugün arasında bağ kurulmasını ve geçmişin anlamlandırılmasını sağlayan önemli verilerdir. Tez çalışmasının amacı, seçilen sokaklardaki yapı stoğunun analiz edilerek Cumhuriyet Dönemi'nde hızlanan değişimin alan üzerindeki etkilerini irdelemek ve ülke genelinde benzer tarihi alanların yaşadığı sorunlara dikkat çekmektir. Beyler Sokakları üzerinden yapılan çalışmanın; fiziksel ve kültürel açıdan önem arz eden tarihi dokuların günümüze aktarılmasını sağlamak için yapılan çalışmaların bir parçası olma niteliği taşıması hedeflenmektedir.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Yapılan çalışma, kentlerin ekonomik, sosyo-kültürel, politik vb. faktörlere bağlı olarak yaşadığı değişimin tarihi dokulara yaşamsal ve mekânsal yönden etkisinin araştırılmasını kapsamaktadır. Bu bağlamda öncelikle “mekânsal yaşam” kavramının irdelenmesine yer verilmiştir. Mekânın yaşanabilir olması insanla olan etkileşimine bağlıdır ve mekân kullanıcısıyla anlam kazanır. Özellikle toplumun tamamıyla ilişkilendirilen kamusal mekânlar, sürekli bir değişimin gözlendiği alanlardır. Bu sebeple; olası işlev ve kullanıcı değişikliklerine güvenerek yapılan planlama çalışmalarında, mekânsal yaşamın uzman kişiler tarafından ve olası kullanıcıların görüşleri alınarak planlanması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Derin bir geçmişe sahip olan İzmir kentinin tarihi merkezini oluşturan Kemeraltı, önemli bir tarihi ticaret dokusudur. Bu bağlamda, ülkemizde yapılan koruma çalışmalarının sonucu olarak 1978 yılında Kemeraltı, kentsel sit ilan edilmiştir. Çalışma kapsamında, Kemeraltı tarihi dokusunun incelenmesine ve tarihsel süreçte kent bütününde yaşanan gelişmelerin Kemeraltı üzerindeki yansımalarına yer verilmiştir.

Alan çalışması için; Kemeraltı Kentsel Sit Alanı 1. Etap bölgesinde yer alan ve bir dönem konut bölgesi olarak kullanılan Beyler Sokakları seçilmiştir. Birbirine paralel üç sokaktan oluşan örnek alan günümüzde ticari faaliyet bölgesi olarak kullanılmaktadır. Cumhuriyet'in ilanından sonra yaşanan gelişmelerin kente etkisinin algılanabildiği en somut örneklerinden olması, alanın seçilmesinde etkili olmuştur.

Seçilen çalışma alanı; kuzeyde ve doğuda Anafartalar Caddesi, batıda Milli Kütüphane Caddesi, güneyde 442 ve 452 Sokak ile sınırlandırılmıştır. Günümüzde alan içerisinde yoğun olarak çok katlı iş hanları, yeme-içme mekânları, giyim ve ayakkabı dükkanları, gözlükçüler, tıbbi malzeme satış noktaları bulunmaktadır. Tarihi dokunun yaşadığı işlev ve kullanıcı değişikliğine karşın, çalışma kapsamında yapılan analiz çalışmaları geleneksel kimliğin kısmi olarak günümüze aktarıldığını göstermektedir.

Çalışmanın kapsamı, Beyler Sokaklarının 19. ve 21. yüzyıllar arasındaki mekânsal ve yaşamsal değişimi ile sınırlıdır.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Çalışma, Kemeraltı tarihi merkezi içerisinde yer alan Beyler Sokakları üzerinden gerçekleştirilerek, benzer mekânların yaşadığı değişim karşılaştırmalı şekilde değerlendirilmektedir. Yapılan araştırmalar ve elde edilen verilerden oluşturulan bölümler zamana, mekâna ve konuya göre sınıflandırılarak tez içerisinde genelden özele, tümden gelim yaklaşımı ile sıralanarak aktarılmıştır. Bu bağlamda; seçilen alanı

tanımak, doku içerisindeki yapıları incelemek ve çalışmanın içeriğinde istenilen verilere ulaşabilmek amacıyla birçok bilimsel araştırma yönteminden yararlanılmıştır.

Çalışmanın ana kurgusunu oluşturan tarihsel süreçte değişim teması, tarihsel araştırma yöntemi kullanılarak ele alınmıştır. Çalışma alanının tez kapsamında belirtilen dönemlerdeki durumunun tespit edilebilmesi için İzmir 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun arşivinden yararlanılmıştır. Alandaki yapılara ait rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri, raporlar ve eski fotoğraflar incelenmiştir. Tarihsel yöntem kullanılarak yapılan arşiv çalışmaları ışığında, alanda zaman, mekân, kişi ve kurumlara bağlı olarak oluşan değişim neden- sonuç ilişkisi kurularak anlatılmıştır.

Çalışmanın kavramsal bölümlerinin araştırılması için literatür taraması yapılmıştır. Mekânsal yaşam kavramı, Kemeraltı tarihi kent merkezinin günümüze kadar olan süreç içerisindeki gelişimi ve yaşadığı sorunların anlatılması ile ilgili bölümlerde yazılı kaynaklar kullanılmıştır. Görsel veriler, süreli yayınlar ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır.

Beyler Sokakları'nda bulunan mekânlara ait bilgi ve fotoğraf araştırması amacıyla APIKAM'da arşiv araştırması yapılmıştır.

Yapılan arşiv araştırmalarından sonra alan çalışmalarına başlanmıştır. Beyler Sokakları'nın güncel durumunun tespiti için doku analiz çalışmaları ve fotoğraflama yapılmış, nitelikli yapılara ait plan şemaları çıkarılmış ve elde edilen veriler dijital ortama aktarılmıştır. Ayrıca lazermetre ve şerit metre kullanılarak yapılan ölçümler belgeleme çalışmalarında kullanılarak alana ait silüetler oluşturulmuştur. Karşılaştırmalı yöntem kullanılarak; saptanan veriler ile güncel durum verileri karşılaştırılmış ve genel sonuçlara dönüştürülerek çalışmanın dördüncü bölümü oluşturulmuştur.

Alanın kullanıcılarına yönelik anket çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışma ışığında karşılaştırma yöntemi ile kişilerin alandan beklentileri ve yaşadıkları sorunlar

kıyaslanarak yorumlanmış ve sorunların giderilmesi adına öneriler getirilmiştir. Elde edilen veriler sentezlenerek, çalışma kapsamında genel sonuçlar çıkarılmıştır.

Seçilen tarihi alanda bulunan nitelikli yapıların tanınması ve sorunlarının belirlenmesi amacıyla envanter fişi hazırlanmıştır. Tarihsel ve karşılaştırma yöntemleri kullanılarak elde edilen tüm veriler ışığında değerlendirme ve sonuç bölümleri oluşturulmuştur.

1.4 Çalışmanın İlgili Literatür İçindeki Yeri

Kent morfolojisinin tarihsel süreçte geçirdiği değişim her kentin karşılaştığı bir durumdur. İnsanın içerisinde yaşadığı her ortamı gereksinimler doğrultusunda değiştirmesi, bunun doğal bir sebebi olarak görülmektedir. Çalışmanın bir bölümünü oluşturan mekânsal davranış ve mekânsal değişim kavramlarına literatür içerisinde birçok kaynakta değinilmiştir. Bu bağlamda incelenen Meriç Demir Kahraman'ın (2014) “İnsan İhtiyaçları ve Mekânsal Elverişlilik Kavramları Perspektifinde Yaşanılabilirlik Olgusu ve Mekânsal Kalite” adlı çalışmasında mekânsal kalitenin mekânın insana sağladığı olanaklarla doğru orantılı olduğu ve insanların benzer gereksinimlerine yönelik aktivitelerini gerçekleştirdikleri kamusal alanların kalite düzeyleri ele alınmıştır.

Arif Keçeli ve Şaban Çelikoğlu'nun (2014) editörlüğünü yaptığı “Kent Çalışmaları I” adlı çalışmada kent yaşamını etkileyen faktörler; doğal, tarihi ve kültürel, sosyo-ekonomik ve kentsel faktörler olmak üzere sınıflandırılarak açıklanmıştır.

Prof. Dr. Ünal Şentürk'ün (2014) “Mekân Sadece Mekân Değildir: Kentsel Mekânın Yeni Tezahürleri” adlı çalışmasında; kentlerin ekonomik, sosyal, siyasal politikalarının; mekânlar ve yapılar üzerinden okunabildiğinden ve kentlerin geçirdiği değişim süreçlerinin somut olarak dışı vurumu olduğundan söz edilmiştir. Ayrıca bir mekânın analiz edilerek mekânın kullanıcısının sınıfsal kimliği, gelir düzeyi, dünya görüşü hakkında veri elde edilebileceği savunulmuştur.

Sevcan Güleç Solak'ın (2017) “Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış” adlı çalışmasında insan ve çevre arasındaki bağ mekân üzerinden okunarak aidiyet, sahiplenme, mahremiyet gibi kavramlar mekânla ilişkilendirilerek açıklanmıştır.

Çalışma kapsamı içerisinde İzmir ve Kemeraltı tarihi merkezinin gelişim ve değişim süreci, süreci etkileyen faktörler ve değişimin söz konusu alana etkileri irdelenmektedir. Bu çerçevede yapılan literatür taraması sonucunda; Çınar Atay'ın (1978) “Tarih İçinde İzmir” adlı kitabında; İzmir her yönü ile incelenerek kentin varoluşundan itibaren gelişimini etkileyen önemli olaylara yer verilmiştir. Ayrıca ünlü kent planlamacılarının oluşturduğu haritalar üzerinde İzmir'in tarihsel süreçte sınırlarında görülen değişim irdelenmiştir.

Rauf Beyru'nun (1973) “18. ve 19. Yüzyıllarda İzmir” adlı çalışmasında, belirtilen dönemlerde İzmir'e seyahate gelen ve gözlemlerini kaleme alan Le Bruyn, Chandler, Tournefort gibi yabancı yazarların gözünden İzmir'in gelişimi ve önemi anlatılmaktadır. Kitabın ana fikri; bir kenti, kentlinin gözüyle ve orada kısa süre kalmış bir yabancıнын gözüyle dinlemenin arasında önemli farklılıklar olabileceğine dayandırılmıştır. Ayrıca Rauf Beyru (2011) “19. yüzyılda İzmir Kenti” adlı çalışmasında; İzmir'in mahallelerini inceleyerek tarihsel süreçte yaşanan ticaret, sanayi, sosyo-kültürel alanlardaki değişimi ortaya koymaktadır.

Raif Nezihi (2001) tarafından hazırlanan “İzmir'in Tarihi”, Hakan Kazım Taşkiran (2008) tarafından hazırlanan “Kemeraltı'nın İzmir'i Tarih, Kültür ve Gezi Rehberi”, başlıca yararlanılan önemli kitaplardandır.

Melek Göregenli (2009) tarafından hazırlanan ve İzmir Ticaret Odası tarafından basılan “Kemeraltı” adlı çalışmada, Kemeraltı'nın fiziksel ve mekânsal analizi yapılarak ortaya çıkan sonuçlar istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Ayrıca mevcut yapı stoğu incelenerek oluşturulan envanter çalışmasının sonucunda alanın sorunları ortaya çıkarılmış ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Eti Akyüz Levi'nin (2003) "Kemeraltı (İzmir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri 2003" adlı çalışması, yapı ölçeğinde yapılan araştırmalarda önemli bir kaynak oluşturmıştır.

İpek Özbek Sönmez tarafından 2001 yılında hazırlanmış, "Yapısal Dönüşümler Sürecinde Toplumsal Dışlanmışlıkların Oluşumu "İzmir Tarihi Kent Merkezi Geçiş Alanı Örneği" adlı doktora tezi, Gözde Benzergil tarafından 2006 yılında hazırlanan "Tarihi Sokak Strüktürlerinde Cumhuriyet Dönemi'nde Meydana Gelen Değişimlerin Koruma Bağlamında İrdelenmesi: Kemeraltı – 871 Sokak Örneği" adlı yüksek lisans tezi, Göksel Köksoy Karpat tarafından 2009 yılında hazırlanan "Tarihsel Alanlarda Sözlü Tarih Bilgisine Dayalı Kentsel Tasarım Kriterlerinin Oluşturulması; Kemeraltı Anafartalar Caddesi (İzmir)" adlı yüksek lisans tezi, yine Kemeraltı'nı inceleme üzerine yapılan değerli akademik çalışmalardandır.

Rabia Zeybek Çetin (2012) tarafından hazırlanan "Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Politikaları Üzerine Değerlendirme, İzmir Kemeraltı Örneği" adlı yüksek lisans tezi, İzmir'in ticari ve idari merkezi konumunda olan Kemeraltı Çarşısı'nı korumaya yönelik yapılan çalışmaların sadece mekân ölçeğinde kaldığını; sosyal ve ekonomik alanda yeniden canlandırma çalışmalarının yetersiz olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda; Kemeraltı tarihi merkezi üzerinden benzer alanların yaşadığı, koruma politikalarından kaynaklanan sorunlara ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Çalışma alanı olarak seçilen Beyler Sokakları ile ilgili literatür taramasında çok detaylı bir kaynağa ulaşılamamıştır. Edinilen kaynaklardan; Ahmet Eyüce' nin 2014 yılında Heyamola Yayınları tarafından basılan "Beyler Sokağı" adlı kitap; çalışmanın önemli bir yol göstericisi olmuştur. Yazar, çocukluğunun geçtiği sokağı, tanık olduğu 1950'lerden başlayarak hafızasında kalan yönleriyle ve mekânlarıyla, insan ve kentsel çevre ilişkileri çerçevesinde anlatmıştır.

Belirtilen kaynaklar çalışmanın hazırlık aşamasında mekân kavramını tanımak, mekânsal değişimin kente ve bireye etkisinin anlaşılmasında oldukça etkili olmuştur.

Ayrıca çalışmanın odak alanı olan Beyler Sokaklarını kapsayan Kemeraltı' nın kent içerisindeki önemi, sınırları, mimari dokusu ve süreç içerisinde yaşadığı koruma sorunları söz konusu kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında değerlendirilerek aktarılmıştır.

Çalışmada, Beyler Sokakları' nın günümüze ulaştırdığı tarihi doku ve modern yapılaşma arasında bir bağ kurması açısından kent içinde önemli bir yere sahip olduğu anlatılmıştır. Tez çalışması; alanın, yaşamsal ve mekânsal değişimi ile süreçte yaşadığı sorunların yapılan analiz çalışmaları ışığında değerlendirilerek literatür içerisinde yer alması amacıyla hazırlanmıştır.

1.5 Çalışmanın Kurgusu

Kentlerin çeşitli gerekçelere bağlı olarak fiziksel, çevresel, işlevsel bozulmalara maruz kalması çok geniş bir zaman dilimine yayılmaktadır. Tarihi kent merkezleri bu değişimlerin yarattığı deformasyonların somut olarak algılanabildiği önemli veriler içermektedir. Çalışma içerisinde, yüzyıllar boyunca İzmir kentinin birikim düzeyini en yoğun yansıtan Kemeraltı tarihi merkezinde yer alan Beyler Sokakları'nın dönüşüm süreci ve sonuçları irdelenmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde, tezin amacı, kapsamı, yöntemi ile ilgili bilgiler, araştırmanın ilgili literatür içerisindeki yeri ve tezin kurgusuna yer verilmektedir.

İkinci bölümde, çalışmanın temelini oluşturan mekânsal değişim kavramının tanımı yapılmış ve değişime sebep olan faktörler tarihi kent dokusu boyutunda irdelenmiştir. Mekân edilgen bir olgudur ve çevresinde gelişen olaylar sonucunda şekillenip anlam kazanır. Bu bölümde mekânın geçmiş, bugün ve gelecek sıralamasında irdelenip bu süreçte geçirdiği tüm değişimlerin bütün olarak kabul edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Çalışma alanını içeren Kemeraltı tarihi merkezinin tanıtıldığı üçüncü bölümde; Kemeraltı'nın kent açısından önemi, gelişim süreci ve dokuyu oluşturan yapıların

karakteristik özellikleri ayrıntılı şekilde anlatılmaktadır. Süreç içerisinde yaşanan değişimler belirli dönemlere ayrılarak Kemeraltı üzerindeki yansımaları incelenmiştir.

Dördüncü bölüm; çalışma alanı olan Beyler Sokaklarının Kemeraltı tarihi dokusu içerisindeki öneminin, alanda yapılan doku analizi çalışmasının ayrıntılı olarak anlatıldığı ve tarihsel süreçte meydana gelen değişimin dokuyu oluşturan yapılara yansımaları konu eden bölümdür.

Çalışmanın beşinci bölümünde; yapılan analiz çalışmaları sonucunda Beyler Sokaklarında ortaya çıkan koruma sorunları kent, tarihi doku, tarihi sokak ve tek yapı ölçeğinde ele alınarak anlatılmıştır. Bugüne kadar tarihi dokuda bulunan sorunların giderilmesi için yapılan çalışmalara yer verilmiş ve mevcut sorunların giderilmesi için öneriler getirilmiştir. Bu bölüm hazırlanırken alanda kullanıcıya yönelik yapılan anket çalışması önemli bir veri oluşturmuştur.

Son olarak altıncı ve yedinci bölümler, yapılan tüm çalışmalar ışığında değerlendirme ve çıkarılan sonuçlara ilişkindir. Yapılan çalışmanın; kentlerde yaşanan mekânsal ve işlevsel yapı değişimine bağlı olarak tarihi dokularda meydana gelen değişimleri konu edinen tüm çalışmaların bir devamı ve parçası olma niteliği taşıması hedeflenmektedir.

BÖLÜM İKİ

MEKÂNSAL DEĞİŞİMİN KAVRAMSAL İNCELEMESİ

Mekânın tanımı ve kavramsallaştırılması erken moderniteden günümüze çok farklı şekillerde ele alınmıştır. Tarihi kent mekânının ve mekânsal değişimin araştırıldığı bu çalışmada öncelikle “mekân nedir” i, sorgulamak ve verileri değerlendirmek gerekmektedir. Harvey, kent ve mekân üzerine yaptığı çalışmasında; mekânın tanımından ziyade farklı insan pratiklerinin mekân kavramını nasıl çeşitlendirdiğinin üzerinde durulması gerektiğini vurgulamaktadır. Her mekânın kendine özgü nitelikleri ve geçirdiği toplumsal süreçlerin analizi sonucunda oluşturulduğunu savunmaktadır (Harvey, D., çev. 1973).

2.1 Mekân Kavramı

Günlük hayatta ve mimarlık disiplini içerisinde çok sık kullanılmasına karşın mekân kelimesinin anlamı henüz belirsizdir. Her ne kadar sanat, doğa bilimleri ve sosyal bilimler içinde geçen mekân kavramları aynı düşünülse de her disiplin mekân kavramını farklı amaçlarla kullanır. Bundan dolayı değişmez bir mekân kavramı bulmak yerine bu çeşitliliği kabul etmek daha doğrudur (Hensel, Menges, Hight, 2009).

Mekân kelimesi; Arapça kökenli olup Osmanlıca bir kelimedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde mekân sözcüğünün karşılığı olarak yer, ev, yurt ve uzay kelimeleri ile karşılaşılmaktadır. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü içerisinde ise, mekân kavramı, ‘İnsanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk, boşun’ şeklinde ele alınmıştır (Hasol, 2010). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi içerisinde mekân kavramı Uğur Tanyeli (1997) tarafından ‘mimarlık disiplininin temeli’ olarak tanımlanmaktadır.

17. ve 18. yüzyıllarda yapılan tanımlarda; mekânın ayrı bir olgu olarak ele alındığı görülmektedir (Harvey, 2006). Newton ve Descartes; sadece sosyal aktivitelerin yapıldığı sabit bir “konteyner” benzetmesi yaparak mekânın zamandan ayrı olarak ele

alınması gerektiğini vurgulamıştır (Harvey,1997). Kant’a göre mekân, “dışsal duyuların tüm görüngülerinin biçimi, eş deyişle öznel duyarlılık koşuludur. Öyle ki bizim için dışsal görü yalnızca onun altında olanaklıdır” (Copleston, F. çev. 1989). Bu söylemden çıkarımla mekân, deneyimler sonucu elde edilen bir kavram olup, nesnelerden önce zihinde oluşan saf sezgi olarak tanımlanmaktadır.

Moderniteden önce; zaman ve mekân birlikte kullanılan kavramlar olup, “ne zaman” ve “nerede” soruları birbirini desteklemektedir. Ancak modernizmle birlikte zaman ve mekân kavramları birbirlerinden ayrılarak farklılaşmıştır. Dünyanın pek çok yerinde kullanılan zaman dilimlerinin aynı oluşu, zamanın anlamını yitirip yerelliğini kaybetmesine neden olmuştur. Aynı şekilde mekân da birebir etkileşime gerek olmadan kullanılan bir kavram durumuna gelerek anlamını yitirmiştir (Giddens, 2010).

Mekân ve insan etkileşimini konu edinen çalışmalar yoğun olarak mekân ve toplum arasında ilişki kurmaktadır. Bu konunun farklı disiplinlerde ele alınmasına ve odak noktalarının farklı olmasına karşın, tümü mekânın biçimlenmesinde ekonomik, politik, sosyo-kültürel faktörlerin etkili olduğunu kabul etmiş durumdadır. Yoğun olarak kent mekânına ilişkin çalışmalar yapan Marx; mekânı sınıfsal ayrıma ve kapitalist birikim süreçlerine bağlı olarak değerlendirmektedir (Işık, 1994). Weber ise, Marx’ın yaklaşımını geliştirerek, zamanın insanları etkilediğine ve toplumların zamanın etkisiyle yönetildiğine dikkat çekmiştir (Urry, 1999). Simmel ise, mekânı toplum içinde yer alan örgütlenmelerden ayrı düşünmeden anlamlandıran bir yaklaşımı savunmaktadır (Urry, 1999). Marx, Weber ve Simmel gibi aydın düşünürler mekân kavramından söz ederken mekânın toplumsal olgular tarafından biçimlendirildiğini ileri sürmektedirler.

20. yüzyıla kadar yapılan mekân tartışmaları tarihselci yaklaşımla yapılmış olup, kent sosyolojisi bağlamında yapılan çalışmaların temelini oluşturmaktadır. Marx, Weber gibi düşünürlerin oluşturduğu Avrupa ve Simmel, Wirth gibi düşünürlerin oluşturduğu Amerika olmak üzere iki ekol oluşmuştur.

Avrupa ekolü, kenti toplumsal örgütlenmelere ağırlık veren ve mekânı bu kurumlara hizmet eden bir kavram olarak görmüş ve üretim mekânizmaları, mekânın kullanım-değişim değerini, emek-sermaye ilişkileri ile bağdaştırmıştır.

Günümüzde Chicago Okulu diye anılan, özellikle 1930’larda sosyal bilim araştırmalarına ağırlık veren bölüm, Chicago Üniversitesi’nde Sosyal Bilimler ve Antropoloji adıyla kurulmuştur. Temel çalışma alanı sosyolojidir. Chicago Okulu’na ilişkin belirtilmesi gereken ilk nokta, toplum üzerine ortak bir yaklaşımı savunmasından ziyade, kuruluşundan 1930’lara kadar olan dönemde sosyoloji çalışan ve Amerikan ekolünü oluşturan bir grup araştırmacıyı göstermesidir (Parker, 2004 aktaran Özdemir, 2010). Chicago kentine dair o yıllarda yapılan araştırmalar incelendiğinde; nüfus patlaması, büyüme ve kültürel çeşitlilik bakımından bir laboratuvar niteliği taşıdığı görülmektedir. Kent üzerine çalışan Chicago sosyologları; hem kente ilişkin önemli deneysel kanıt ve veri elde etmiş, hem de kent yaşamını içeren zengin bir kavram oluşturmaya çalışmışlardır. Ekoloji bilimini kullanan kent kuramcıları büyüyen nüfusun çevreye nasıl adapte olduğunu sorgulamış, geliştirdikleri kuramsal çerçeveyi mekâna ve sosyal süreçler arasındaki ilişkiye dayandırmıştır. Sosyal süreçlerin mekânla ilişkilendirilmesi ise, Darwin’in rekabet ve hâkimiyet olgularından yararlanarak açıklanmıştır (Aslanoğlu, 2000). Deneysel çalışmalardan elde edilen veriler ışığında kenti homojen bölümlere bölmüş ve kent büyüme modelleri geliştirmiştir (Osmay, 2000).

Chicago Okulu’nun çalışmaları 1970’lere kadar devam etmiştir. Fakat bu çalışmalar mekânın çeşitli koşullardan etkilenen ‘edilgen’ bir kavram olmasını açıklamakla sınırlı kalmış ve mekânı bu etkenlerle diyalektik bir ilişki içerisinde ele almakta yetersiz kalmıştır (Arıkan, 2013).

Mevcut mutlak mekân kavramına karşı geliştirilen bağıl mekân kavramı Leibnitz ve Einstein’ın fikirleri doğrultusunda biçimlendirilmiştir. Leibnitz’e göre mekân “eşzamanlılıkların düzenidir ve bağıl mekân birbirleriyle ilişki kuran bileşenlerden oluşan bir mekânsallıktır” (Urry, 1985 aktaran, Arıkan, 2013). Einstein ise, zaman ve mekânı ilişkilendirmiş ve zamanı mekânın dördüncü boyutu olarak ele almıştır.

Mekâna dair yapılan tüm sosyal bilim araştırmalarına karşın mekân, 20.yüzyılın sonlarına kadar ikincil konumda kullanılan bir kavram olarak kalmıştır.

Erken moderniteden 1970'lere kadar yapılan çalışmalarda zaman ve mekân ayrı ele alınmış, tarihsel gelişme ve ilerleme süreçleri ön planda tutulmuştur. 1970'lerden sonra ise mevcut mekân kavramlarına ilişkin eleştiriler yapılmaya başlanmıştır (Arıkan, 2013). Eleştirilerin temel sebebi “eşzamanlılık” kavramı olmuştur. Kavramlara mekânsal yönden bakabilme becerisi eşzamanlılık kavramının düşünce sistemine dahil edilmesiyle gerçekleşmiştir. Bu bakış açısına göre mekân ve zaman aynı önemde ele alınıp değerlendirilmektedir (Işık, 1994).

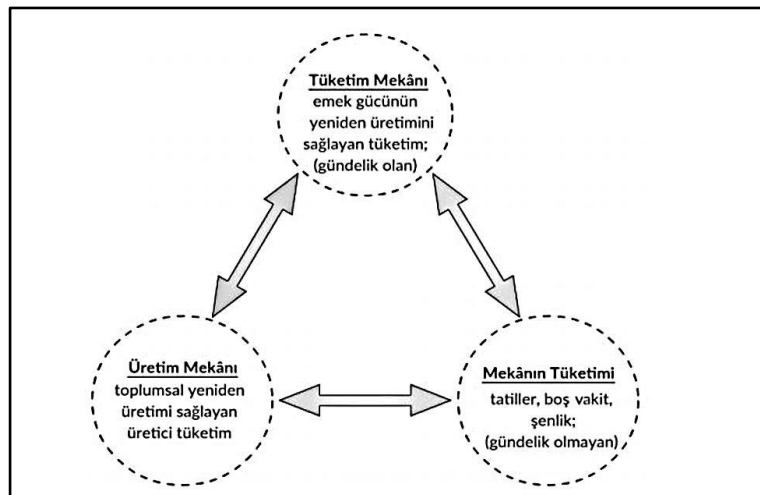
İnsanlar arasında etkileşim genellikle bir mekânda gerçekleşir ve insan davranışları mekânın koşullarını değiştirir. Kavramlar birbirleri arasında neden sonuç ilişkisi kurarlar. Bu bağlamda zaman ve mekân kavramları eşdeğerde olup, birbirleri yerine geçemeyecek ve birbirlerinde türetilmeyecek olgular haline gelmektedir. Bu nedenle Harvey, mevcut mekân kavramlarının yeniden gözden geçirilip daha kapsamlı yeni bir kavram oluşturulmasını savunmaktadır. Mekân kavramını coğrafya bilimi ile ilişkilendirmektedir. Oluşturulacak yeni kavramın hem toplumsal hem de coğrafi imgeleri kapsayacak şekilde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Toplumsal davranışlar belirli bir coğrafya ve mekânsal biçim ile bağdaşmalıdır. Yaratılan mekânsal biçimin, toplumsal sürecin karmaşıklığıyla başa çıkabilecek yeterlilikte olması gerekmektedir (Harvey, 2006). Bu nedenle coğrafya 1970'lere kadar modernitenin dışında kalmış; ancak mekânın öneminin artmasıyla sosyal bilimlerin ilgi odağı olmuştur. Bu değişimin temel sebebi ise, 1960'ların sonlarında pozitivist yaklaşıma karşı eleştirel bakış açılarının ortaya çıkmasıdır.

1960'lı yılların sonlarına doğru artan Marksizm analizlerinde; mekânın ve mekânsal oluşum süreçlerinin toplumla ilişkilendirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. (Işık, 1994). Mekân sosyolojisi denilince ilk akla gelen isimlerin, Henri Lefebvre, David Harvey, Manuel Castells, Edward Soja, Michael Foucault, Doreen Massey, Martina Löw ve John Urry olduğu bilinmektedir. Mekân kavramının bu dönemde önem kazanması Marksizm kapsamında, mekânın kapitalist üretim biçimi içinde nasıl

üretildiği, bunun hem bir üretim aracı hem de kontrol ve bir ideoloji aracı olarak nasıl kullanıldığıyla ilgili yeni tartışmalar çerçevesinde gerçekleşmiştir (Güleç Solak, 2017).

1970’lerde yeniden ortaya çıkan Marksist yaklaşıma göre mekânın geçirdiği değişim bir bütün olarak ele alınmalı ve kent oluşumu dönemlere ayrılmalıdır. “Mekânsal dönüş” olarak adlandırılan bu dönemde, mekânı irdeleyen önemli kuramsal çalışmaların ve eleştirilerin ortaya çıktığı görülmektedir. Mekân ve Marksizm arasında kurulan ilişki, malın üretimi, paraya dönüştürülmesi ve bu süreçte geçen zaman ve mekân dönüşüm sürecinde gerçekleşmektedir. Bu durum bir bakıma mekânsal bir onarım olarak görülmektedir. Çünkü kapitalizmin varlığını devam ettirebilmesi değişime bağlıdır. Bu nedenle sermaye birikiminin hızlanması için kapitalizmin çoğalması öngörülmektedir. Yani Harvey’in yaratıcı yıkım kavramına bağlı olarak yeniden yaratmak için mevcut olanı yıkma girişimleri devreye girmektedir (Warf ve Arias, 2009 aktaran Turut, Özgür, 2018).

Kent ve mekân üzerine önemli kuramsal çalışmalar yapan Lefebvre; mekânın toplumsal bir ürün olduğunu belirtmektedir. 1970’lere kadar mutlak mekân ve bağıl mekân kavramları tartışılırken Lefebvre, modernite ve kapitalizmin soyut mekân algısına karşı farklılıkların mekânı kavramı üzerinde durur (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Soyut Mekânın Nicelik-Nitelik Çelişkisinin Üç Terimli Hareketi (Ghulyan, 2017)

Lefebvre'ye göre; mekân üretimi bir süreci kapsar. Bu süreçte üretici güçler büyük rol oynamaktadır. Üretim süreçleri arasındaki değişim, mekânı altüst ederek hipotez gereği yeni bir mekân oluşturur (Lefebvre, 2014). Bu saptamadan yola çıkarak oluşturduğu dönemselleştirme kuramında mutlak, tarihsel, kutsal, soyut ve çelişkili mekân olmak üzere beş mekân söz konusudur. Bu mekân dönemselleştirmesi Marksist teoride yer alan üretim tarzlarıyla örtüşmektedir (Şekil 2.2).

Üretim Tarzı	Mekân
<i>Avcılık ve toplama, tarım ve hayvancılık (kabi-mutlak mekân (doğa) le toplumu, ilkel komünizm)</i>	
<i>Neolitik tarım (gens veya hiyerarşik akraba toplulukları)</i>	<i>mutlak mekân</i>
<i>Asya tipi üretim tarzı ('oryantal despotizm' ve tanrısız krallar)</i>	<i>kutsal mekân</i>
<i>Antik veya klasik üretim tarzı (polis veya oligarşik kölelik toplumu)</i>	<i>tarihsel mekân (siyasi devletler, Yunan şehir devletleri, Roma imparatorluğu)</i>
<i>Feodalizm</i>	<i>kutsal mekân</i>
<i>Erken kapitalizm (klasik ve monopol biçimler)</i>	<i>soyut mekân (politik-ekonomik mekân)</i>
<i>Geç kapitalizm</i>	<i>çelişkili mekân (küresel sermayeye karşı yerel anlam)</i>

Şekil 2.2 Marksist teoride yer alan üretim tarzları ve Lefebvre dönemselleştirmesi (Boer, 2015)

Massey, Urry, Soja gibi sosyal bilimciler, mekân, zaman ve toplum kavramlarının ayrı ayrı ele alınmasını eleştirmiştir. Bu eleştiriler doğrultusunda bireyin önemi artmış, mekân kullanıcısıyla değerlendirilmeye başlanmıştır. Mekân kavramına bakış, geliştirilen kuramsal yaklaşımlarla 1980'lerde coğrafya ve sosyal bilimin yakınlaşmasını sağlamıştır. 1980'lerin sonu ve 1990'larda mekân kavramı daha derin ve geniş kapsamlı araştırılmaya başlamıştır. Bu dönemde mekân algısına yönelik en önemli çalışmaları yapmıştır. Anderson, modernite sonrası oluşan homojen ve içi boşaltılmış bir zaman kavramından söz etmektedir. Bu kavram gerçekleşirken kullanılan en önemli araçlar, haritalar, nüfus sayımı, basın-yayın ürünleri, takvimler ve müzelerdir (Anderson, 2011).

Harvey, orta çağ ile modern dönem haritalarını karşılaştırırken; orta çağda mekânın direkt algılandığı şekilde, modern dönemde ise daha nesnel özellikleri üzerinde

yoğunlaşarak ortaya çıkarıldığından söz etmektedir. Böylelikle modernite ile beraber yapılan tespitler, zaman ve mekân kavramını yeniden ele alıp geliştirmiştir (Harvey,1989 aktaran Arıkan, 2013). Post-modern dönemde yapılan tüm çalışmalar; mekânın artık edilgen olmayıp, çevresindeki şartlara bağlı olarak değişip dönüşen ve aynı zamanda çevresini de değiştiren etkin bir durum olarak değerlendirilmesinin yolunu açmıştır. Mekân artık ekonomik, sosyal, ideolojik gelişmelerden bağımsız düşünülemez bir kavram durumuna gelmiştir. Mekân üreticisi ve kullanıcısı birebir ilişki içerisinde. Yapılan son çalışmalar göstermiştir ki; mekân, bireylerin gündelik yaşam deneyimlerini, toplumsal ilişkilerini, kurumlar ile etkileşimlerini içeren ve etkilenen dinamik bir kavramdır.

2.2 Kentsel Mekân Kavramı ve Değişimi

Mekân kavramının geçirdiği değişimler sonucunda günümüzde; sosyo- ekonomik, politik, kültürel vb. birçok faktöre bağlı olarak oluşan bir tanım olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda mekân kavramı durağan değil, yaşanan tüm toplumsal gelişmelerle ilişkili ve dinamik bir kavramdır. Özellikle kent mekânı birçok parametreye bağlı olarak oluşan ve sürekli olarak değişen bir olgudur. Mekânsal değişimi daha iyi kavrayabilmek için en önemli değişken olan birey faktörü, bireyin gündelik ihtiyaçları, yaşadığı ortam ile kurduğu ilişki değerlendirilmelidir.

Kentsel mekân, süreç içerisinde insan ve toplumsal formlar tarafından şekillendirilmektedir. Her kuşak kendisine bırakılan mekânsal mirasın bir bölümünü sonraki kuşaklara aktarmakta, bir bölümünü de terk etmekte ya da değiştirmektedir. Böylece farklı toplumsal kırılma noktaları, kültürel alışkanlıklar, mekânsal ihtiyaçlar farklı kentsel dokuların üretilmesini sağlamak ve bunlar bir araya gelerek kentsel mekânları oluşturmaktadır (Madanipour, 1996).

Kentsel değişimin en önemli parametresinin kentsel hafıza olduğu düşünülmektedir. Bir kent mekânına sonradan eklenen dönem eklerini yok saymak, kentin ve toplumun devingen bir olgu olduğunu reddetmek ve kent hafızasının stabil olduğunu düşünmek anlamına gelmektedir. Oysa ki kentsel mekân hem geçmişin

izleriyle hem de günümüzün katkılarıyla şekillenmektedir. Bu bağlamda kentin değişimini etkileyen faktörler ve etki düzeyleri de zamanla değişmektedir.

Bir yapının kullanım süresinin dolduğu durumlarda yapı onarılırken ya da kullanıcı sayısının ya da kültürel alışkanlıkların değiştiği durumlarda ek yapılar yapılırken, değişen kent politikaları, imar çalışmaları ya da kat mülkiyeti yasası kapsamında yapılan dönüşümler genellikle rant elde etmek amacıyla gerçekleşmektedir. Bu dönüşümler ihtiyaçtan ziyade elde edilecek kar sebebiyle yaşanmaktadır. Bu bağlamda mimarlık disiplini, sermaye ile doğrudan ilişkili olmak zorundadır ve kapitalizm her disiplinde gösterdiği etkiyi mimarlıkta da göstermiş, kârı elde etme aracına dönüştürmüştür (Yırtıcı, 2005).

Kent mekânında değişimle ilişkili diğer önemli kavram ise sürekliliktir. Süreklilik, bir kavrama etki eden faktörlerin süreç içerisinde farklılaşarak belli bir yönde eğilim göstererek ortaya çıkması olarak tanımlanmaktadır. Süreklilik geçmiş ve günümüz durumu arasında bağ kurarak mevcut durumun anlamlandırılmasını sağlar. Bu bağlamda süreklilik geleceğe ilişkin öngörülerin oluşmasını sağlamaktadır (Eraydın, 1994).

Kentsel dönüşüm kent bütününe ya da belirli bir bölgenin değişerek farklılaşması olarak algılanmalıdır. Bu değişim kentin, tarihsel nitelikleri ve topografik özellikleri çerçevesinde gelişmekte ve kente özgü bir yerleşim dokusu oluşturmaktadır. Tarihsel dokular, kentteki değişimi yönlendirmekte ve devletin kent politikaları tarafından şekillenmektedir (Keleş, 2011).

Mekân kavramı fiziksel bir olgu ve planlanabilir olmasının yanında sosyal olarak tecrübe edilebilen bir olgudur. Bu nedenle kent kullanıcıları ve belirleyici konumunda bulunan inşaat sektörü büyük bir etkileşim içerisinde. Kent planlananın ötesinde gelişen, farklı dinamikler tarafından ortaya çıkan karmaşık bir üründür. Kentleşme süreci homojen olarak ilerlememektedir. Sosyo-kültürel, politik, yerel, merkezi, ekonomik vb. birçok parametreye bağlı olarak farklı ölçeklerde farklı değişimler görülmektedir. Bu nedenle çeşitli ölçeklerde alınan kararlar büyük ve küçük ölçekli oluşturulan planlama kararları ve çalışmaları olarak ortaya çıkar. Bu bağlamda bir

kentsel değişimin okunabilmesi ve anlaşılabilmesi için bu kararların, hazırlanan planların ve uygulanan çalışmaların irdelenmesi oldukça önemlidir.

Kentsel mekânda değişime sebep olan en önemli unsurlardan birisi gündelik yaşamdır. Gündelik yaşam; barınma, beslenme, giyinme, iş yapma, uyuma, eğlenme gibi faaliyetlerin bütünüdür. Bu nedenle bu faaliyetlerin kent içerisindeki konumları değiştikçe gündelik yaşam da değişmektedir. Toplumsal düzen değiştikçe ve kent mekânları yeniden kurgulandıkça bireylere farklı yaşam alanları sunulmakta, temel nitelikler aynı kalsa dahi değişen kente uyum sağlanmaktadır.

Gündelik yaşamın en belirleyici unsurlarından birisi tüketimdir. Bireyleri yönlendiren bir mekânizma olan tüketim, insanların seçimlerini etkilemektedir. Kent mekânı içerisindeki yer seçimlerini dahi belirlemektedir. Tüketim, temel gereksinimlerin karşılanmasından ziyade bir tanım, mekân ise var olma, barınma ya da üretim yeri olma durumundan uzaklaşarak hem üretilen, hem de tüketilen bir ürün durumuna gelmiştir.

Günümüzde kent dokusu, gündelik yaşamın ihtiyaçlarına cevap vermesinden bağımsız olarak, kent politikaları, arsa değerleri, arz talep, kent içerisinde yerleşim seçimleri doğrultusunda şekillenmektedir. Bu bağlamda gündelik yaşam mekânın ortaya çıkmasında ve dönüşümünde önemli bir etken olsa dahi ekonomik ve politik alanda yaşanan gelişmeler sonucunda yeniden biçimlenmektedir.

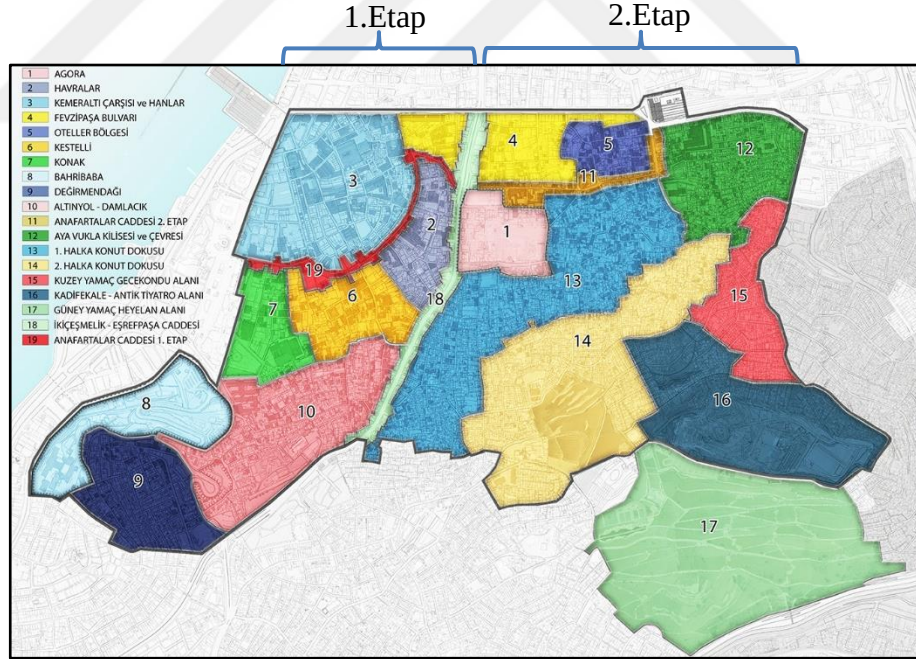
BÖLÜM ÜÇ

TARİHSEL SÜREÇTE KEMERALTI'NDA DEĞİŞİM

3.1 Kemeraltı Bölgesi'nin Analizi

3.1.1 Kemeraltı'nın Kent Kurgusundaki Yeri

İzmir'in Konak ilçesinde yer alan Kemeraltı geleneksel kent merkezi 270 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Yüzyıllar boyunca önemli bir noktada yer alan tarihi doku; kuzeydoğuda Fevzi Paşa Bulvarı, güneydoğuda Eşrefpaşa Caddesi ve güneybatıda Halil Rıfat Paşa Caddesi ile sınırlandırılmıştır. Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı özelliğini taşıyan alan, Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı'nda iki bölgeden oluşmaktadır. 1. Etap olarak adlandırılan bölge yoğunlukla ticaret ve konut dokusundan oluşurken, 2. Etap olarak adlandırılan bölge Agora, tiyatro, stadyum ve Kadifekale gibi antik yapıları, dini yapıları ve çoğunlukla konut alanlarını kapsar (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 KAİP'te yer alan Kemeraltı Bölgeleri (TARKEM, b.t)

Kemeraltı, bir liman kenti ve her daim hareketli bir ticari yaşama ev sahipliği yapan İzmir'in kalbi niteliğindedir. Bunun yanında içerisinde yer alan camiler, pasajlar, hanlar, bedestenler ve tarihi dokunun gündelik yaşamla bütünleştiği sokakları

sayesinde İzmir'e kültürel zenginlik katmaktadır. Kemeraltı tarih boyunca kentin simgelerinden biri olmuştur. Günümüzde de görülmektedir ki, yalnız anıtsal değerleriyle değil, aynı zamanda tarihsel süreçte değişen yaşamsal ve fiziksel şartlara bağlı olarak geçirdiği evrimle de hala değerini korumaktadır.

Kemeraltı, tarihi dokusunu günümüze kadar koruyabilmiş bir tarihi ticaret merkezidir. Fakat, özellikle Cumhuriyet Dönemi'nden sonra kentin hızla büyümesi ve buna bağlı olarak uygulanan kent politikaları, nüfus, ticari faaliyetler vb. faktörler tarihi dokunun bozulmasına ve bazı özelliklerini yitirmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, öncelikle Kemeraltı'nın tarihsel süreçteki değişimi irdelenmektedir. Değişime neden olan etmenler dönemsel sınıflandırma yapılarak incelenerek bu değişimlerin doku bütününde yarattığı koruma sorunları ele alınmaktadır.

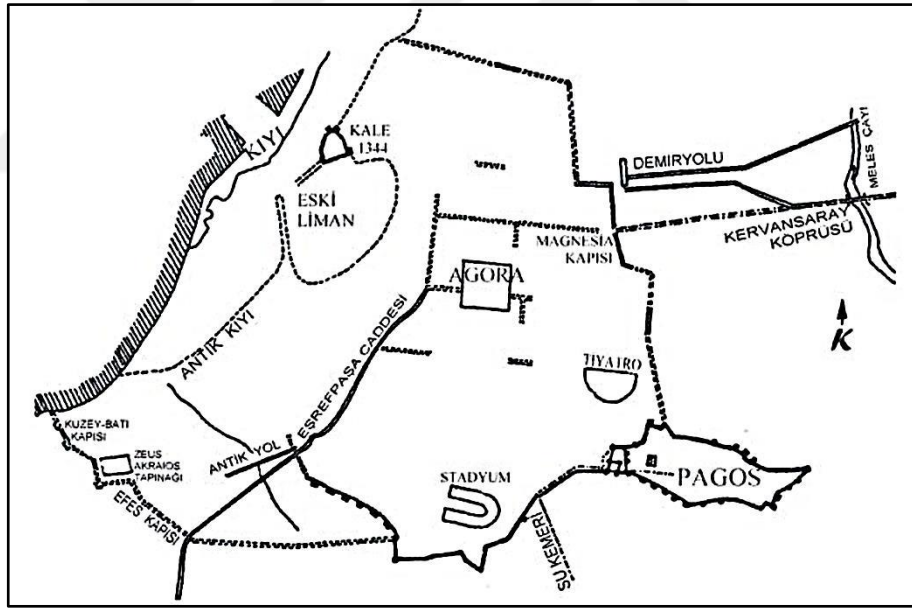
3.1.2 Tarihsel Süreçte Kemeraltı

Kemeraltı' nın tarihsel gelişimini İzmir'den ayrı düşünmek pek mümkün değildir. 8500 yıllık bir geçmişe sahip olan İzmir kenti ilk olarak Bornova'nın güneybatısında kurulmuştur. M.Ö. 3000 yıllarında yeniden kurulan kentin bu kez Bayraklı yakınlarında kurulduğu bilinmektedir. Söz konusu alanda yapılan arkeolojik kazılar göstermiştir ki, Bayraklı'daki yarımada yerleşiminin ilk yerleşme noktası sahildedir. Kent bu süreçte çeşitli istilalara maruz kalmış ve birçok uygarlığın hakimiyeti altına girmiştir. M.Ö. 344 yılında Büyük İskender tarafından ele geçirilip yeniden kurulan kent bu kez günümüzde Kadifekale olarak adlandırılan Pagos Dağı'nın eteklerinde kurulmuştur (Beyru, 1973).

Büyük İskender'in öldüğü ana kadar tek amacı; batı ve doğuyu birleştirmektir. Doğu ruhu ve Helen uygarlığının birleşiminden yeni bir toplum yaratmak istemektedir. Bu dönemde Rodos, Bergama, Efes gibi önemli kentlerde yaşanan nüfus patlaması yeni kurulan kenti de etkilemiş ve kent merkezi günümüz coğrafyasındaki yerine taşınmıştır (Taşkiran, 2008). Ünlü tarihçi ve coğrafyacı Strabon; İzmir'i "Asya'nın en güzel şehri" olarak betimlemiştir. Şehrin bir yamaca kurulduğundan fakat büyük bir bölümünün liman üzerinde, Kibele Tapınağı ve Gymnasium'un çevresinde yer

aldığından söz etmektedir. Sokakların dik açılı olduğunu ve güzel taşlarla döşendiğini söylemektedir. Şehirde büyük ve güzel portiklerin yanı sıra umumi bir kütüphane ve istenildiği zaman kapatılabilen büyük bir limanın bulunduğunu belirtmektedir (Beyru, 1973). Şehirden övgüyle sözeden Strabon, tek kusuru olarak kanalizasyon sisteminin olmamasını göstermektedir (Strabon, çev., 2012).

Roma İmparatorluğu'nda baş gösteren iktidar çatışmaları şehrin gelişimini de etkilemiştir. Roma İmparatorluğu'nun dağılmasından sonra kent sırasıyla; Bizans, Arap ve tekrar Bizans hakimiyetine girmiştir. Bu dönemde yaşanan deprem, hastalık, iç ve dış karışıklıklar sebebiyle durgunluk dönemine giren kent, 9. yüzyılla birlikte Bizans limanı olarak önemli bir konuma gelmiştir. Bu süreçte tersane ve gemi yapımıcılığı limanın gelişmesini sağlamıştır. Böylece kent, 10. ve 11. yüzyıllarda Bizans donanmasının üssü durumuna gelmiştir (Taşkiran, 2008).

Şekil 3.2 Roma kalıntılarını gösteren İzmir haritası (Naumann ve Kantar, 1943)

11. yüzyılda Türkler Batı Anadolu'da ve Smyrna çevresinde tehdit unsuru durumuna gelmiş ve Türk akınları sebebiyle yerli halk yakın adalara ve Balkanlara göç etmeye başlamıştır. Bizans'ın iktidar çatışmalarından yararlanarak kenti ele geçiren Emir Çaka Bey'in öldürülmesinin ardından kentin hakimiyeti Selçuklulara geçmiştir. Bizanslılar ve Selçuklular arasında el değiştiren kentin asıl Türk hakimiyetine

geçmesi; Aydınolu Mehmet Bey'in 1317 yılında Kadifekale'yi almasıyla gerçekleşmiştir. Kent bu dönemde; Kadifekale ve eteklerine yayılan Yukarı kent ve günümüz Konak ve Hisar Camisi arasındaki Liman Kalesi olarak iki bölümden oluşmaktaydı (Atay,1993).

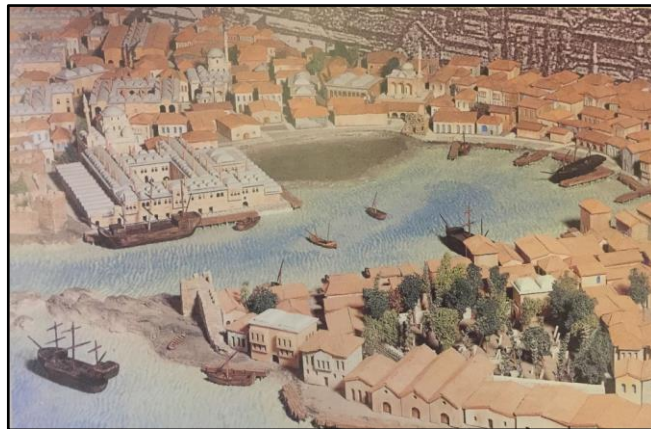
Hristiyanların elinde bulunan Liman Kalesi (Aşağı Kale), 1402 yılında Timur tarafından büyük bir yıkım sonucu ele geçirilmiştir. Böylece kent tamamen Türklerin egemenliğine geçmiştir (Baykara, 2001). Ele geçirilen bölge yıkılarak Osmanlılar tarafından yeni bir kale yaptırılmıştır (Baykara, 1992). 1472'de Venedikliler tarafından yağmalanan kent alınamamıştır (Taşkiran, 2008). Ve halk bu tarihten sonra Kadifekale'den aşağıya inmiş, kent yayılmıştır (Baykara, 2001).

Aşağı kent olarak adlandırılan Liman çevresi günümüzde Kemeraltı Ticaret Bölgesi'nin büyük bir kısmını kapsayan alandır. Konut alanları ise, yamaçlarda konumlanmıştır. Osmanlı himayesine geçtikten sonra Hristiyanların burada yaşamaya ve ticari faaliyetlerine devam etmelerine izin verilmiştir (Atay, 1993). Ayrıca bu dönemde İzmir'de birçok Levanten adı verilen Avrupa kökenli yabancıların da yaşadığı bilinmektedir (Beyru, 2000).

İzmir, 15. yüzyıl sonlarında ve 16. yüzyılda yeniden yapılanma sürecine girdiğinden bu süreci durgun geçirmiştir. 16. yüzyıla bakıldığında İzmir küçük bir sahil kasabası özelliğindedir (Goffman,D., çev.,1995). Limanın ve dolayısıyla kentin canlanmaya başlaması özellikle 16. yüzyılın ikinci yarısında nüfus artışına sebep olmuştur. Bu dönemde Türk nüfus göçünün yanı sıra Sakız Adası gibi yerleşimlerden de kente göçler başlamıştır. Ticarete yönelen bu kesim, sosyo-ekonomik hayatın değişmesini sağlamıştır. 16. yüzyılda ticari faaliyetler yalnızca incir ve üzümünden ibaret iken artık kırsal üretim faaliyetleri azalmış ticari pazar yeri olma sürecine girilmiştir. Liman, sosyo-ekonomik hayatın temel unsuru haline gelerek öncelikle meyve sebze olmak üzere; Batı Anadolu'nun tarımsal üretim merkezlerinin ürünlerini İstanbul'a ileten bir sistem haline dönüşmüştür (Kayın, 2013).

Sosyo-ekonomik açıdan önemli bir konuma gelen İzmir 17. yüzyılda farklı uluslara ve etnik gruplara ev sahipliği yapmaktadır. Buna bağlı olarak Doğu ve Batı içiçe geçmiş kozmopolit bir yapı oluşturmuştur. Bu dönemde kervan ticareti oldukça gelişmiştir. 17. yüzyılın ikinci yarısında kenti ziyaret eden Evliya Çelebi, kentte Osmanlılarla dost olan on sekiz ülkeye ait konsoloslüğün olduğunu ve bu ülkelerdeki tüccarların çeşitli malları buradan sattığını belirtmiştir. Avrupa'dan gelen çok sayıda geminin giriş çıkış yaptığından, çok sayıda iskelede yükleme ve boşaltmanın yapıldığından söz etmiştir. İzmir'in neredeyse yarısının Avrupalı olduğunu ve yabancılar için ne kadar güvenli olduğunu dile getirmiştir (Çelebi, E., çev.,1971).

Kentte Türklerin çoğunlukta olmasına karşın, ticari faaliyetlerin Avrupalılar ve gayrimüslimler tarafından yapıldığı görülmektedir. Ticari faaliyetlerdeki gelişme, azınlık grubun kentteki nüfusunun da artışına etki etmiştir. Sosyal yaşamda ise, farklı etnik grupların kendi mahallelerini oluşturarak yaşam tarzlarına uygun şekilde yaşadıkları görülmüştür. Bu dönemde kenti ziyaret eden pek çok gezgin; kentte birçok etnik grubun olmasına ve veba, kolera gibi salgın hastalıkların yanında deprem, yangın gibi afetlerin yaşanmasına karşın, hepsinin kent yaşamının oldukça eğlenceli ve canlı olduğuna değinmiştir (Beyru, 2000). 1764'te İzmir'i ziyaret eden Chandler; hemen her yıl veba salgınının baş gösterdiğini, ancak halkın buna alıştığını ve çok şiddetli olduğunda tüccar ve konsolosların kırlara çekildiğini ifade etmiştir. Salgın bitene kadar iş almayıp ziyaretçi kabul etmediklerini belirtmiştir. (İslam Ansiklopedisi,1950 aktaran Martal, 1993)

Şekil 3.3 17. yüzyılda Kemeraltı'nın görünümü (Göregenli, 2009)

17. ve 18. yüzyılda ticari faaliyetlerin gelişmesiyle ticaret mekânları şehrin en gözde alanları konumuna gelmiştir. 17. yüzyılda iç limanın doldurulmasıyla oluşan alan üzerinde gelişen Kemeraltı, kentin ticaret merkezi olmuş ve bu alanda gümrük binası, han, bedesten, cami gibi yapılar inşa edilerek kentin referans binalarını oluşturmuştur. Kıyı haricinde kalan çevresine ise konutlar konumlanmıştır. Günümüzde yoğun olarak ticari faaliyet gösteren Beyler Sokakları, Kestelli Caddesi, Arap Fırını Sokağı ve çevresi konut bölgesini oluşturmuştur (Göregenli, 2009). Kemeraltı, iç limana paralel konumlanan, yay formuna eklenen dar sokaklardan ve meydanlardan oluşmuştur (Kayın, 2013). İç limanın körfeze açıldığı noktada bir kale bulunmaktadır. Bu kale hem vergi toplanan hem de limanın ve şehrin güvenliğinin sağlandığı bir kale olarak önemli bir rol oynamaktadır. Kale çevresinde bugünkü Hisar Cami ve önemli hanlar vardır. Buradan etrafa uzanan yollar üzerinde birçok farklı zanaatın yapıldığı mekânlar bulunmaktadır. Bu mekânların yer aldığı yollara çarşı, eğer bu mekânlar bir bina içerisinde bulunuyor ise buraya da han adı verilmektedir (Kıray, 1972).

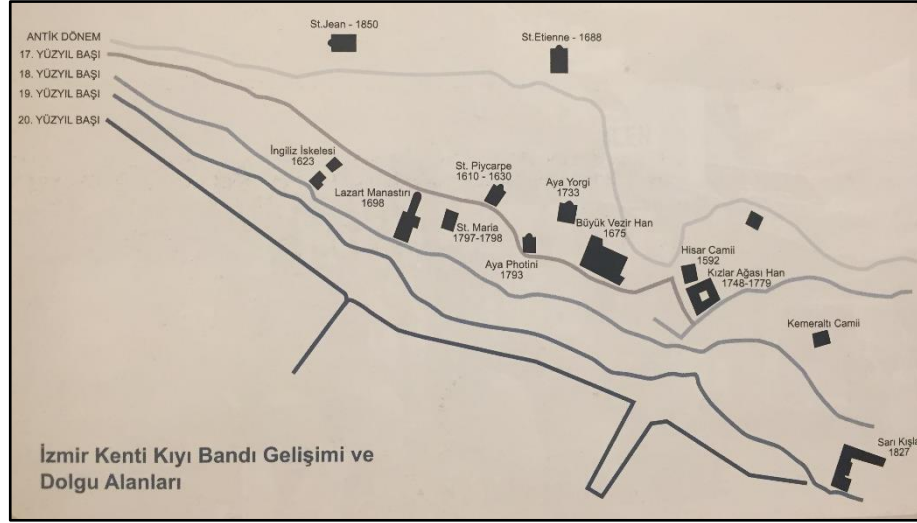
18. yüzyılda kent nüfusu artış göstermiştir. Bu yüzyılda Kemeraltı Çarşısı'nda iki önemli gelişme görülmüştür. Öncelikle iç limanın tamamen dolması ve dolan bataklık alanlarda inşaat faaliyetlerinin zor olacağından dolayı çarşı bölgesine olan ilginin azaldığı düşünülmektedir. Bu bağlamda çarşı bölgesinin sahilden kuzey yönünde Rumların ve Levantenlerin yaşadığı alanlara doğru genişlediği görülmektedir. Diğer milletler ise liman ve çarşıya yakın olma amacıyla ve elverişli topoğrafyanın yönlendirmesi sonucunda yan yana konumlanarak yerleşmişlerdir. Yapılaşma süreci birbirlerinin alanlarına müdahil olmayacak şekilde boş alanlara yerleşerek gerçekleşmiştir. Türk mahalleleri kuzey ve batıdan diğer milletler tarafından çevrelenmiştir. Doğuda ise Kadifekale'nin dik yamaçlarının varlığı yerleşimin güneye yönlenmesine neden olmuştur. Rumlar, Avrupalılar ve Ermeniler kuzey ve kuzeydoğuda yerleşimin olmadığı boş alanlara konumlanmışlardır. Yeni yerleşim alanlarından Museviler ise çarşı bölgesi ve Türk Mahallesi arasında mekânsal olarak sıkışmıştır. Pek çok gezginin notlarında Musevi Mahallesi'nin en yoğun bölge olduğu ve sebebinin bu sıklık olduğu belirtilmiştir (Beyru, 2011) (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 1780 yılına ait İzmir planı (Koçanoğulları, 2018)

Kemeraltı'nda 18. yüzyıl sonlarına kadar yerli halkın toptan ticareti ve mal aktarmacılığı yaptığı görülmektedir. Asya ve Anadolu'dan kervanlarla gelen mallar Kervan Köprüsü'nde boşaltılıp, yeni mallar yükleniyordu. İhraç edilecek mallar ise Kemeraltı'ndaki hanlardan gemilere yükleniyordu. Gemiler iç limana geliyor ve burada yükleme yapılıyordu. Buna bağlı olarak Kemeraltı Caddesi (günümüz Anafartalar Caddesi) ana ticaret aksı konumuna gelmiştir (Göregenli, 2009). Bu dönemde görülen ikinci bir değişim de kervan hayvanlarının bakım faaliyetlerinin Kemer ve Basmane arasındaki mekâna yerleşmesidir. Bu durum oldukça sıkışık olan ticari merkezi kısmen rahatlatmıştır.

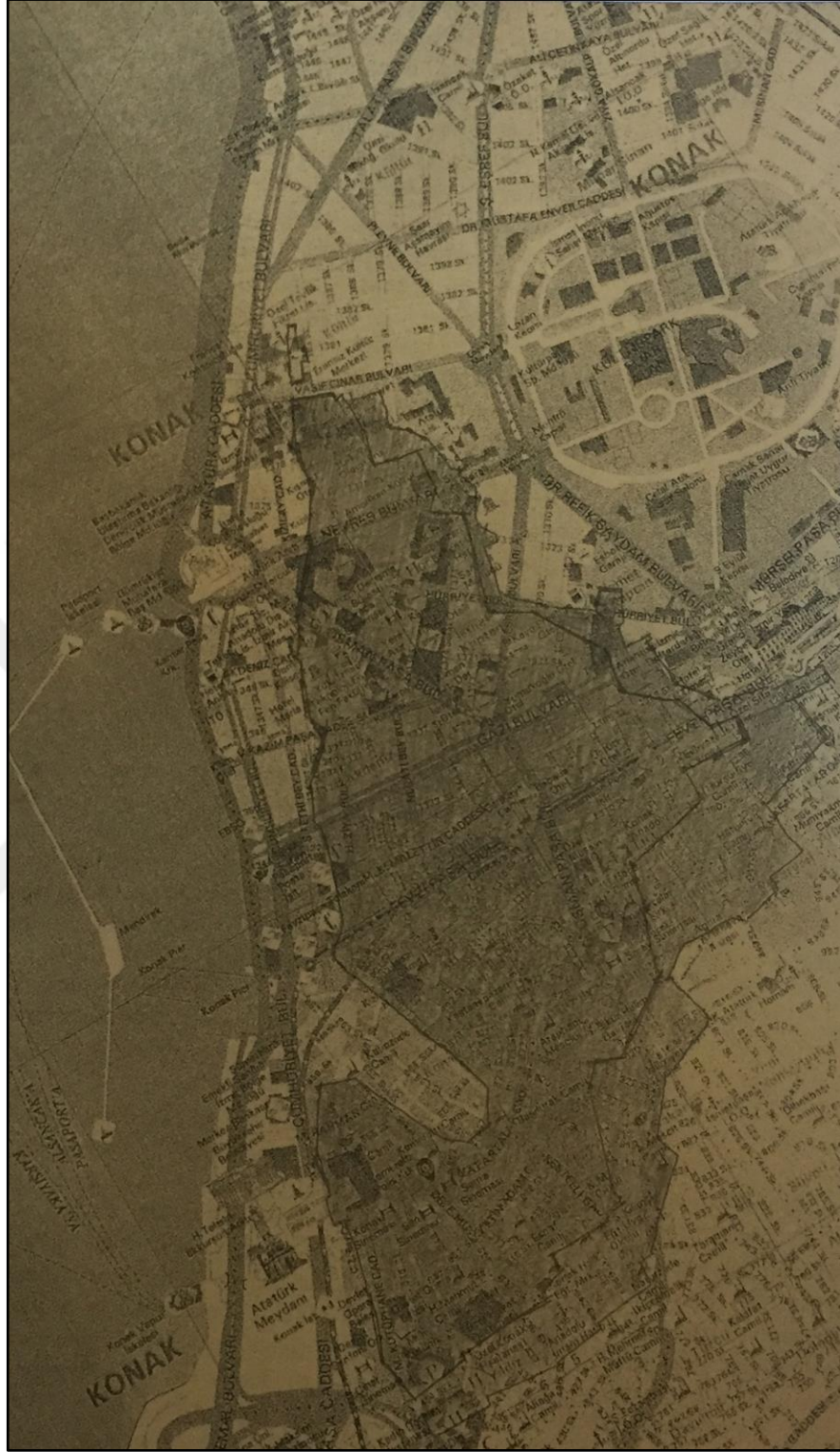
Ticaretin gelişmesi yeni yapı gereksinimini beraberinde getirmiş ve bu durum sınırlı olan ticari merkezi zorlamaya başlamıştır. Timur; büyük ölçüde doldurulmuş olan iç limanın girişini kapatıp tamamen doldurarak, artan arazi gereksinimini karşılamayı hedeflemiştir (Şekil 3.5). Ticari merkezdeki kısıtlı arazi sorunu sebebiyle sokak cepheleri oldukça önem teşkil etmiş ve birbirine sık konumlanmış yapılardan oluşmuştur. Bu dönemde inşa edilen pek çok han dar cepheli olup avluya doğru genişleyen bir plan şemasına sahiptir (Kayın, 2013).

Şekil 3.5 Yüzyıllara göre İç liman ve kıyı şeridinde meydana gelen değişim (Atay, 1998)

18. yüzyılın ikinci yarısında ticari alanda önemli değişimler gözlenmiştir. Liman yapımı ve ticari faaliyetlerin yeni alanlara kayması bu alanlarda depo ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Avrupa kentlerinde var olan antrepo yapılarının İzmir’de olmamasından dolayı plansız ve parçalı bir yapılanma meydana gelmiştir (Atay, 1998).

18. yüzyılın sonlarına doğru Kemeraltı’nda bulunan geleneksel hanların kullanımında değişiklikler görülmektedir. Bu dönemde artan ticari faaliyetlere bağlı olarak Avrupalı tüccarların iş takibini üstlenen Osmanlı tebaasından olan Ermeni, Musevi, Rum aracılar, hanları büro olarak kullanmaya başlamıştır. Kemeraltı’nın sosyal yaşamını da etkileyen bu değişimler sebebiyle yaşam alanlarının Frenk Mahallesi’ne doğru yönelmesi sonucunda gayrimüslimlere ait geleneksel hanların kullanımı Türklerin hakimiyetine geçmiştir. Ve bu durumun sonucu olarak hanların odalara bölünerek parçalı mülkiyete dönüştüğü görülmektedir (Atay, 1998).

Şekil 3.6 1780 yılına ait olan yapılı alanın günümüz kent haritası içindeki yeri (Beyru, 2011)

İzmir kentinin gelişim süreci irdelendiğinde, 19. yüzyılda kentin bir kasabadan, çok kültürlü bir ticaret kentine dönüştüğü görülmektedir. Batılılaşma Dönemi'nde birçok

kentte görülen idari, sosyal, ekonomik, kentsel dönüşümler dışı dönük ve kozmopolit bir yapıya sahip olan İzmir’i ve Kemeraltı tarihi kent merkezini de etkisi altına almıştır.

3.1.3 Kemeraltı Ticari Dokusunun Mimari Özellikleri

Kemeraltı, iç limanın doldurulmasıyla oluşan bölgede konumlanmıştır. İç limanın yay şeklindeki formunun izleri tarihi merkezin biçimlenmesinde büyük bir rol oynamıştır. Doku deseninde ilk göze çarpan, iç içe geçen yaylardan oluşmuş olmasıdır. En dışta kıyı şeridini oluşturan Anafartalar Caddesi bulunmaktadır. Birkaç sokakta rastlanan yay formu daha sonra lineer ve yay formundaki sokakları dik kesecek şekle dönüşmüştür.

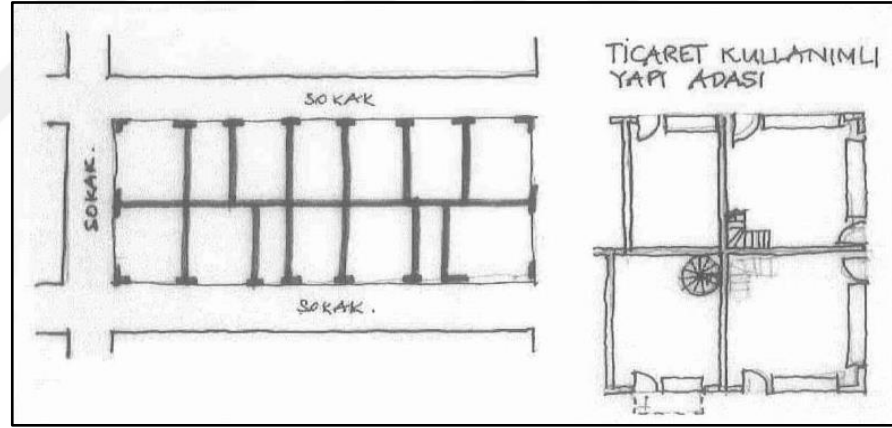

Şekil 3.7 Yemişçiler Çarşısı (Çamlıbel, b.t)

Kemeraltı’nın iç kısımlarında mimari dokunun karmaşıklaştığı görülmektedir. 17. yüzyılda kentin ticari merkezi durumuna gelen Kemeraltı Bölgesi, gümrük binası, han, bedesten gibi yapıların inşa edilmesiyle geliştirilmiştir. Ticari aktiviteler liman çevresinde yoğunlaşmıştır. Limandan çevreye dağılan yollar üzerinde çeşitli meslek grupları yer almıştır. Aynı iş grubuna hizmet eden dükkanlar aynı binada ya da aynı sokak içerisinde konumlanmıştır. Bu yapılara en güzel örnekler Demirciler Çarşısı,

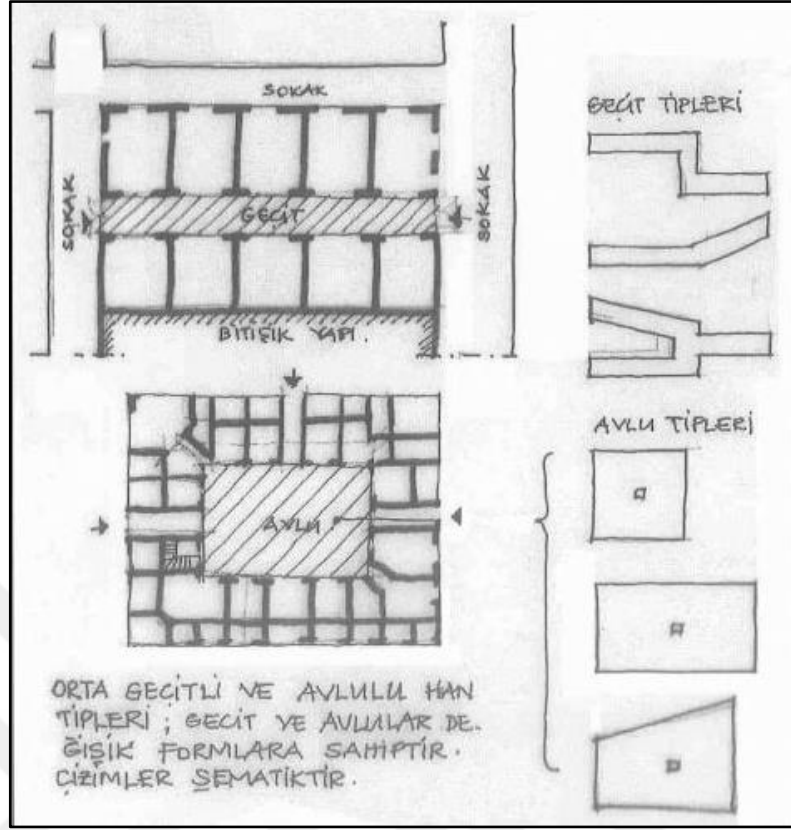
Yemişçiler Çarşısı, şekerciler Çarşısı, Taşçılar Çarşısı verilebilir. Kesin sayı belli olmasa da bu dönemde seksene yakın hanın inşa edilmesi, ticaretin bölgedeki yapı stoğuna ve mimariye olan katkısını göstermektedir (Kayın, 2013) (şekil 3.7). Kemeraltı geleneksel ticaret merkezinde bulunan ticari yapılar:

- Tekil ticari yapılar
 - Hanlar
 - Alt katı ticaret üst katı konut olan yapılar olmak üzere üç başlık altında toplanabilmektedir (Kemeraltı Kentsel Tasarım Rehberi, 2002).
- Tekil ticari yapılar, genelde büyüklük olarak az, bitişik nizam tek cepheli yapı grubundan oluşmaktadır. Tek veya iki katlı olmakla birlikte üst katlar depo ya da büro olarak kullanılmaktadır. Katlar arası bağılantı döner ya da tek kollu merdiven ile sağılanmaktadır (şekil 3.8).

şekil 3.8 Ticari yapı adası örneğı (KTR, 2002)

- Hanlar, orta koridorlu ve orta avlulu olarak iki tipte görölmektedir. Birinci han tipi orta koridorlu hanlar olup yapı içerisinde bir geçit ve iki tarafında dükkanların yer aldığı plan şemasına sahiptir. Çoğı zaman iki katlıdır. Bu tip hanların çoğunda iki sokak arasında geçişi sağılayan geçitler yer almaktadır. Diğeri han tipi ise, orta avlulu yapılardır. Bunlar, iki katlı yapılar olup kare ya da dikdörtgen plan şemasına sahip olabilirler. Bu yapılar mekânsal algı açısından kullanıcı üzerinde daha etkilidir (şekil 3.9).

Şekil 3.9 Han tipolojileri (KTR, 2002)

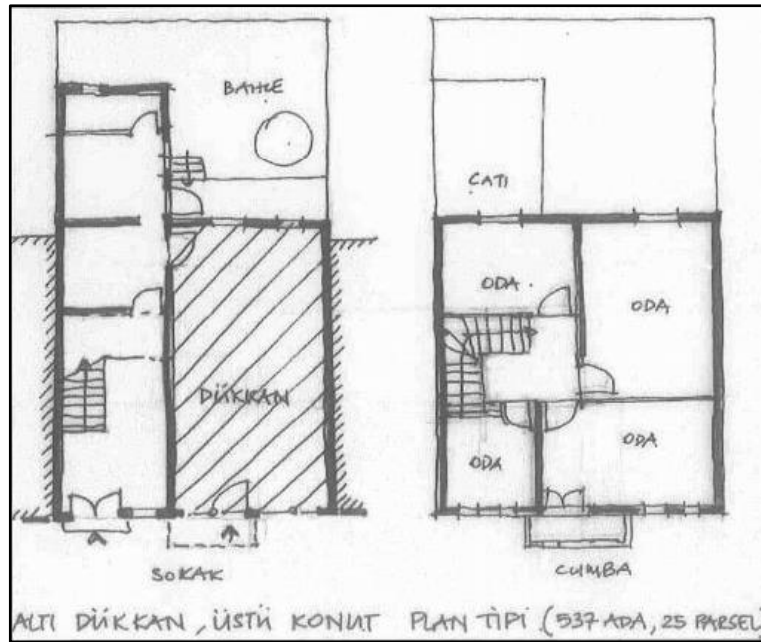

Şekil 3.10 Orta koridorlu han tipi, Çakaloğlu Hanı (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 3.11 Orta avlulu han tipi, Kızlarağası Hanı (Kişisel arşiv, 2019)

- Alt katı ticaret üst katı konut olan yapılar, sayıca diğer ticari yapı tiplerinden daha azdır. Bu yapı tipinde konut ve dükkân girişleri ayrı olmakla birlikte içten bağlantılı olan örneklerine de rastlanmaktadır. Zemin üzerinde yer alan konutun kat adedinin çoğu zaman tek olmakla birlikte iki katlı olduğu da görülmektedir (Şekil 3.12).

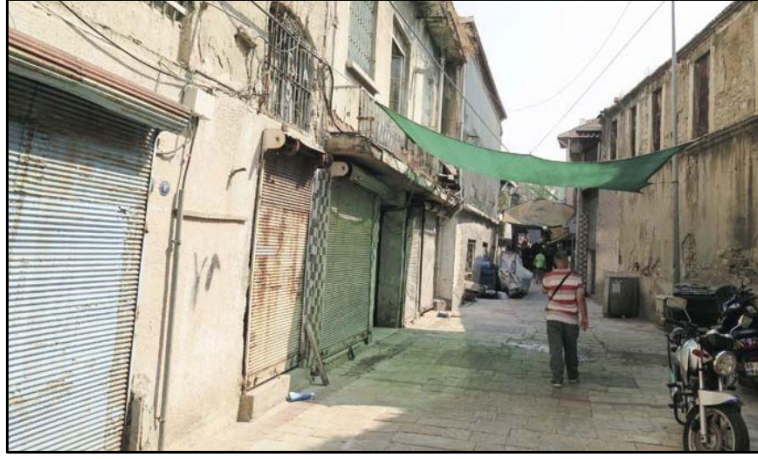

Şekil 3.12 Alt katı dükkân, üst katı konut kullanımlı yapı örneği (KTR, 2002)

İzmir'deki kültürel çeşitliliğin mimariye yansımaları farklı yapı türleri, tipoloji çeşitliliği, farklı mimari üsluplarda inşa edilmiş yapılar ve bunların birbiriyle ilişkisi şeklinde ortaya çıkmıştır. Kentin geleneksel merkezi olan Kemeraltı, gerek ticaret, gerekse konut bölgelerinde farklı kültürlerin yoğun olarak ikamet ettiği bir alandır. Bu bağlamda inşa edilen yapılardan dini yapılar, bu ayrımın en net okunduğu örneklerdir. Her kültürün kendi yaşam tarzını yansıtan ve gereksinimlerini karşılayan üslupta yapılmışlardır. Dini yapıların yanı sıra birçok ticaret, ulaşım, sağlık, endüstri, konaklama yapısı da geleneksel merkezin yapı stoğunu oluşturmaktadır. Bu yapıların morfolojisi daha karmaşık bir gelişme göstermiştir. Yapıların yer yer belirgin farklılıklar göstermesine karşın, birbirlerinden etkilenen örnekler de görülebilmektedir.

Şekil 3.13 Salepçioğlu Cami (Kişisel arşiv, 2019)

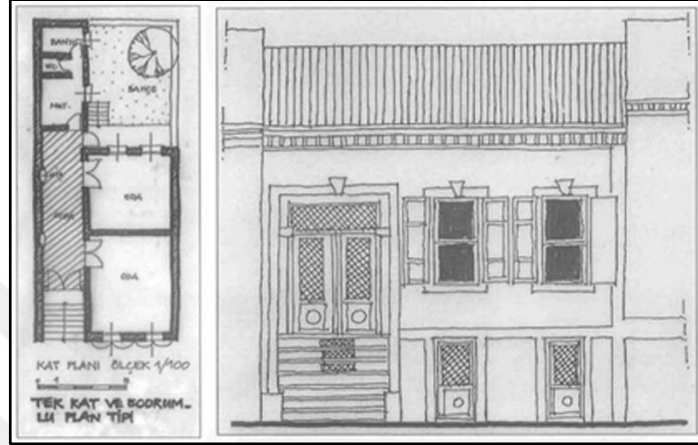
Şekil 3.14 Havra Sokağı (Kaya, 2017)

Şekil 3.15 Agios Ioannis Teologos Kilisesi (Şaşmaz, b.t)

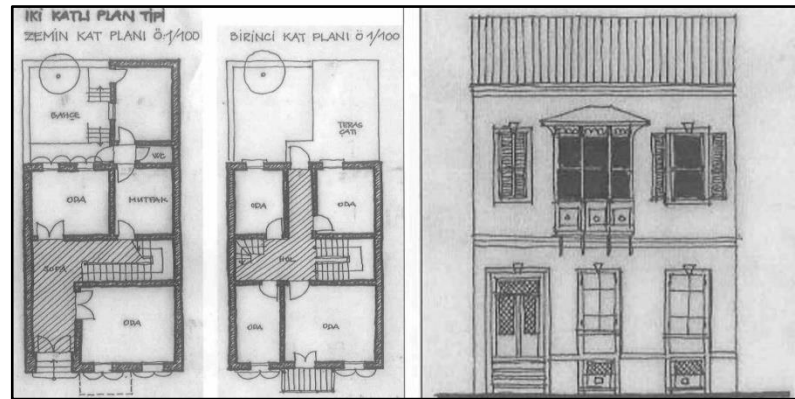
Kültürel çeşitliliğin etkisinde gelişen bir diğer yapı tipi de konutlardır. Yaşam biçimlerinin öznel yansıması olan konutlar, kente özgü özelliklerin iklim, topoğrafya, malzeme vb. niteliklerin yanı sıra ortak beğeniler sonucunda ortaya çıkmıştır. Kentin ticari ya da idari yönden ünlü isimlerine ait konutlarda sahip oldukları gücü yapıya yansıtma eğilimi görülmektedir. Bu durum sokak-konut ilişkisi, yarı açık-kapalı mekân organizasyonu, yapı büyüklüğü, kullanılan malzeme, cephe süslemeleri, mahremiyet ifadesi, plan şeması gibi özelliklerle yapıdan algılanabilmektedir. (Kayın, 2013). Kemeraltı konut dokusu incelendiğinde, çoğunluğunun bitişik nizamlı, dikdörtgen formlu, iki katlı ve bodrumlu yapılar olduğu görülmektedir. Bodrum katlar genelde depolama amaçlı kullanılmaktadır. Çoğunlukla yapılara sokaktan ulaşım sağlanmaktadır. Bu nedenle arka bahçe kullanımı mevcuttur. Tek katlı yapılar genelde

bir oda ve salon ya da bir salon iki odadan oluşmaktadır. Plan şeması bir sofa ve sofaya açılan iki oda olarak düzenlenmiştir. Islak hacimler arka cephede yer almaktadır. Bahçe ve sofa arasındaki geçiş kot farkı olduğu için merdivenle sağlanmaktadır. Islak hacimler çoğunlukla yapı kütlesi dışında fakat yapıyla bağlantılı olacak şekilde çözülmüştür (Şekil 3.16).

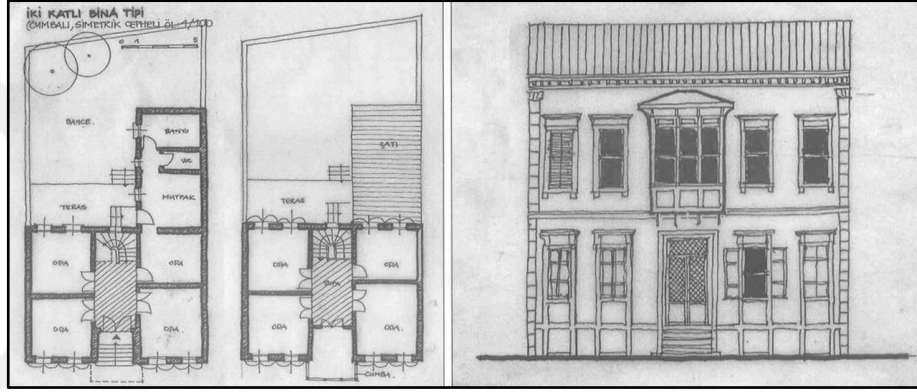
Şekil 3.16 Tek katlı konut örneği (KTR, 2002)

İki katlı yapı örneğinde ise, yapıya giriş sokaktan merdivenle sağlanmaktadır. Ön cephede sofa ve sofaya açılan odalar yer almaktadır. WC genelde mutfak ve bahçe ile bağlantılı olacak şekilde düzenlenmiştir. Üst katta bulunan odalar yatak odası işlevi ile kullanılmaktadır. İki kat arası bağlantı merdivenle sağlanmakta ve merdiven üst hole açılmaktadır. Bu tip yapılarda genelde sofadan yol cephesine açılan cumba yer almaktadır (Şekil 3.17).

Şekil 3.17 İki katlı konut örneği (KTR, 2002)

Diğer bir konut tipi ise, iki katlı simetrik ve cumbalı konut örneğidir. Bu yapılara cephenin ortasında yer alan merdiven ile sofaya girilerek ulaşılmaktadır. Zemin katta yer alan odalar sofaya açılmaktadır. Katlar arası ulaşımı sağlayan merdiven genelde sofanın ortasında yer almaktadır. Bahçe veya teras parselin arka kısmında bulunmakta ve buraya ulaşım mutfak mekânından sağlanmaktadır. Devam edildiğinde oradan da wc mekânına geçilmektedir. Üst katta yine zemin katla paralel olarak hole açılan odalar bulunmaktadır. Yapı strüktürü incelendiğinde, zemin katlar genelde yığma taş, üst katlar ise yükü hafifletmek amacıyla dolgulu ahşap karkas olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.18).

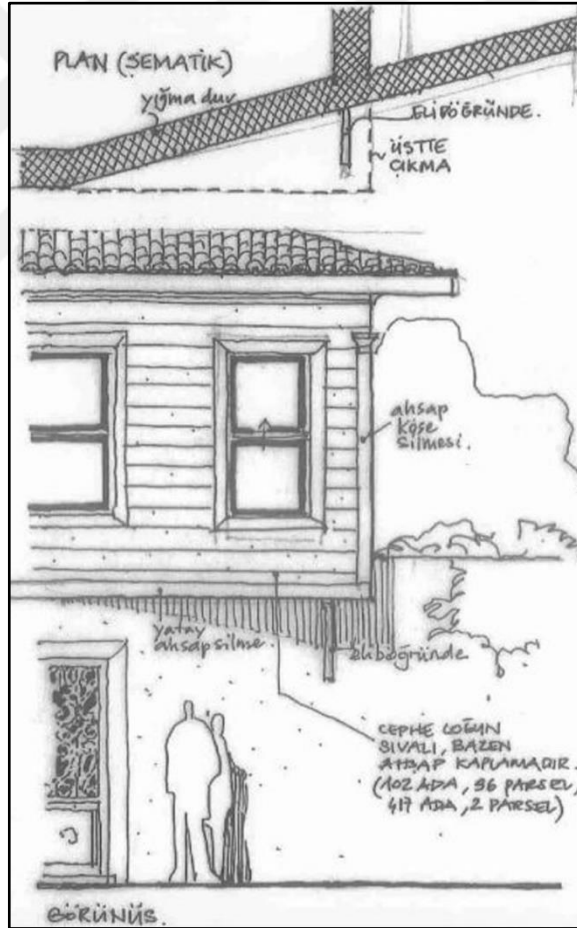
Şekil 3.18 İki katlı simetrik, cumbalı konut örneği (KTR, 2002)

Geleneksel konut dokusunda zemin katın veya yüksek bodrum katın dükkân olarak kullanıldığı örnekler de bulunmaktadır. Bu yapılara özellikle geçmişte konut alanı olan fakat tarihsel süreç içerisinde değişen koşullara bağlı olarak günümüzde ticaret bölgesine dönüşen alanlarda çok sık rastlanmaktadır (Şekil 3.19).

Şekil 3.19 Zemin katların bodrum olarak kullanıldığı örnekler (KTR, 2002)

Geleneksel konut dokusu içerisinde yer alan bir diğer yapı tipi de Türk mimari tarzına uygun olarak konutlardır. Çoğunlukla Kadifekale yamaçlarında yer alan konutların en önemli özelliklerinden biri, mahremiyet kaygısıyla inşa edilen zemin katların yüksek duvarlı olması ve yaşam alanının üst katta yer alması olarak görülmektedir. Böylece yapının zemin katının sokak ile bağlantısı kesilmektedir. Üst katlarda sokak etkileşimi genelde çıkmalarla sağlanmaktadır ve bu çıkmaları taşıyan ahşap eliböğründeler bu yapı tipinin en önemli özelliklerindendir. Tipik özelliklerinden bir diğeri yapıların yalın olarak nitelendirilmesidir. Kullanılan cephe öğeleri son derece sade ve gösterişten uzaktır. Bu durum göstermektedir ki; yapıların inşa edildiği dönemdeki kullanıcılarının demografik yapısını cephe özellikleri ile yansıtmaktadır (Şekil 3.20).

Şekil 3.20 Türk mimari tarzında örnekler (KTR, 2002)

Kemeraltı geleneksel dokusunda yer alan konut yapıları temelde aynı mantıkla inşa edilmiş olsa da, çok kültürlü bir alan olması sebebiyle birbirlerinden ayrılmış ve farklı örneklerin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Bu farklılaşma bazen cephede kullanılan yapı öğeleriyle, iç ve dış mekânda kullanılan farklı yapı malzemeleriyle bazen de plan şemasının farklılaşmasıyla sağlanmaktadır.

Cumhuriyet'in ilanı tüm kentlerde olduğu gibi İzmir'de de kentsel ve mekânsal değişimleri beraberinde getirmiştir. Kentin tarihi ticaret merkezi olan Kemeraltı bu değişimlerden oldukça etkilenmiştir. Cumhuriyet döneminde inşa edilen yapılar özellikleri bakımından diğer yapılardan kolaylıkla ayrılmaktadır. Bu yapılar çoğunlukla iki veya daha çok katlı olup, betonarme yapım sistemi ile inşa edilmiştir. Yapılar genelde çatılarıyla vurgulanmıştır. Katlarda bulunan pencere açıklıkları farklı formlarda tasarlanmıştır. Bu durum cepheyi daha ilgi çekici hale getirmektedir. Bina girişlerinde mermer kolonlar kullanılmıştır. Bazı yapılarda cepheyi hareketlendiren balkonlar yaratılmış ve bu balkonlar geleneksel motiflerle süslenmiştir. Yapıların betonarme sistemle çözülmüş olması, pencere açıklıklarını daha büyük çözümlere uygun duruma getirmiştir. Aynı zamanda bu yapılar hem parsel büyüklüklerinden hem de gösterişli cephelerinden dolayı genelde kamu kullanımına ayrılmıştır (Şekil 3.20).

Şekil 3.21 Cumhuriyet dönemi yapısı İzmir Milli Kütüphane (Taşkiran, 2008)

1950'lerden sonra görülen hızlı kentleşme ile Kemeraltı silüetinde de büyük oranda değişimler yaşanmıştır. Geleneksel mimari yerini çarpık yapılaşmaya bırakmaya başlamıştır. Modern mimarinin etkisinde inşa edilen pasajlar, çok katlı işhanları ve dükkanlar bu süreçte yoğunlaşmıştır. Üretim aktivitesinin azalıp hızlı tüketimin cazip hale gelmesiyle küçük ölçekli imalat ve işportanın arttığı görülmektedir. Bu dönemde çok sayıda örneğine rastlanan pasajlı yapılar, birden fazla sokakla ilişkili olup, küçük dükkanların yer aldığı ve ortada bulunan geçitle sirkülasyonun sağlandığı plan şemasına sahiptir. Mekânsal biçimlenme ve karakteristik özellikleri bakımından geçmişin çarşılarından ayrılan çarşı binaları da diğer alışveriş yapılarını oluşturmaktadır (Şekil 3.22). Bu yapılar morfolojik olarak pasajlara benzese de, yer alan dükkanların nitelikleri dolayısıyla ayrılmaktadır. Bu mekânlar çoğunlukla orta gelir sınıfına hitap eden giyim mağazalarından ve sokağın önüne kurulan tezgahlardan oluşmaktadır (Kayın, 2002).

Şekil 3.22 Kemeraltı'nın modern alışveriş yapılarından Kemer Plaza (Kişisel arşiv, 2019)

Hızlı kentleşmenin etkisiyle değişen Kemeraltı’nda ortaya çıkan diğer yapı tipi de çok katlı işhanlarıdır. Üst katların ofis kullanımına, zemin katların ise mağaza ve dükkânların kullanımına sunulan binaların varlığı Kemeraltı’nın silüetine zarar vermesi sebebiyle tartışma konusu olmuştur. 1980’lerin sonrasında işporta iyice yerleşen bir alışveriş tarzı olmuştur. Yirminci yüzyılın sonlarında Kemeraltı’nın karakteristik özelliklerini değiştiren bir döneme girilmiştir. Bu dönemde çarşının geleneksel yapısı zedelenerek modern yapım sisteminde inşa edilen yapılar geleneksel merkeze adapte edilmeye çalışılmaktadır (Kayın, 2002).

3.2 Kemeraltı Bölgesi’nde Meydana Gelen Değişimler

Kemeraltı tarihi ticaret merkezi, tarihsel süreçte her zaman kent kurgusunda önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda kentte yaşanan tüm ekonomik, sosyo-kültürel, idari, kentsel gelişmelerden en üst düzeyde etkilenmiş ve belirleyici bir konumda yer almıştır. Bu nedenle Kemeraltı’nın kente kattığı değeri ve geçirdiği dönüşümü daha iyi anlayabilmek için bu bölümde, kentte yaşanan önemli kırılma noktaları dönemsel bağlamda sınıflandırılarak Kemeraltı’nda görülen etkilerine yer verilmiştir.

3.2.1 Erken Cumhuriyet Dönemi’nde Kemeraltı

Cumhuriyet’in ilanından önce İzmir’de ticari, sosyal ve kültürel faaliyet gösteren Rum, Musevi, Ermeni ve Levantenler’in oluşturduğu yabancı sermaye hakimiyeti Kurtuluş Savaşı sonunda gerilemiştir. Osmanlı İmparatorluğu’nun sona ermesiyle azınlıkların kenti terk etmesi İzmir’in 500 yıllık gelişim sürecini durdurmuştur. Bu nedenle kent nüfusunda büyük ölçüde düşüş görülmüştür. Ancak bu nüfus ve işgücü telafisi daha sonraki yıllarda mübadele sonucu ülkeye gelen Müslüman Balkanlılar tarafından karşılanmıştır (Taşkiran, 2008).

Erken Cumhuriyet Dönemi’nde “batılılaşma” etkisiyle tüm kentlerde olduğu gibi İzmir’de de kentsel ve mimari alanda önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1922 yılında kentte çıkan yangın sonucunda 300 hektara yakın alan yok olmuştur. Yangın sonucunda kentte nüfusun azalmasına karşın, ticari alanlarda yaşanan kayıplar

karşılanmaya çalışılmıştır. Kemeraltı'nda arazi fiyatları büyük oranda artmıştır. Ayrıca Kemeraltı'nda bulunan depo alanlarında tekrar bölünmeler söz konusu olmuştur. Bu geniş yapılar, 19. yüzyılın ilk yarısında olduğu gibi iki veya üçe bölünmüştür (Atay, 1998).

İzmir yangını sonrası kentte oluşan enkazın kaldırılması ve yeniden düzenlenmesi için imar çalışmaları yapılmıştır. Dönemin belediye başkanı Şükrü Bey Paris ile temaslarda bulunmuş ve 1924 yılında Henri Prost'un danışmanlığında, Rene ve Raymond Danger kardeşler tarafından plan hazırlanmasına karar verilmiştir. "Danger-Prost Planı" 1925 yılında tamamlanmış ve kentin modern bir yapıya kavuşmasının yanı sıra ekonominin kalkınmasına yönelik mekânsal düzenlemelere de yer verilmiştir (Bilsel, 2009) (Şekil 3.23).

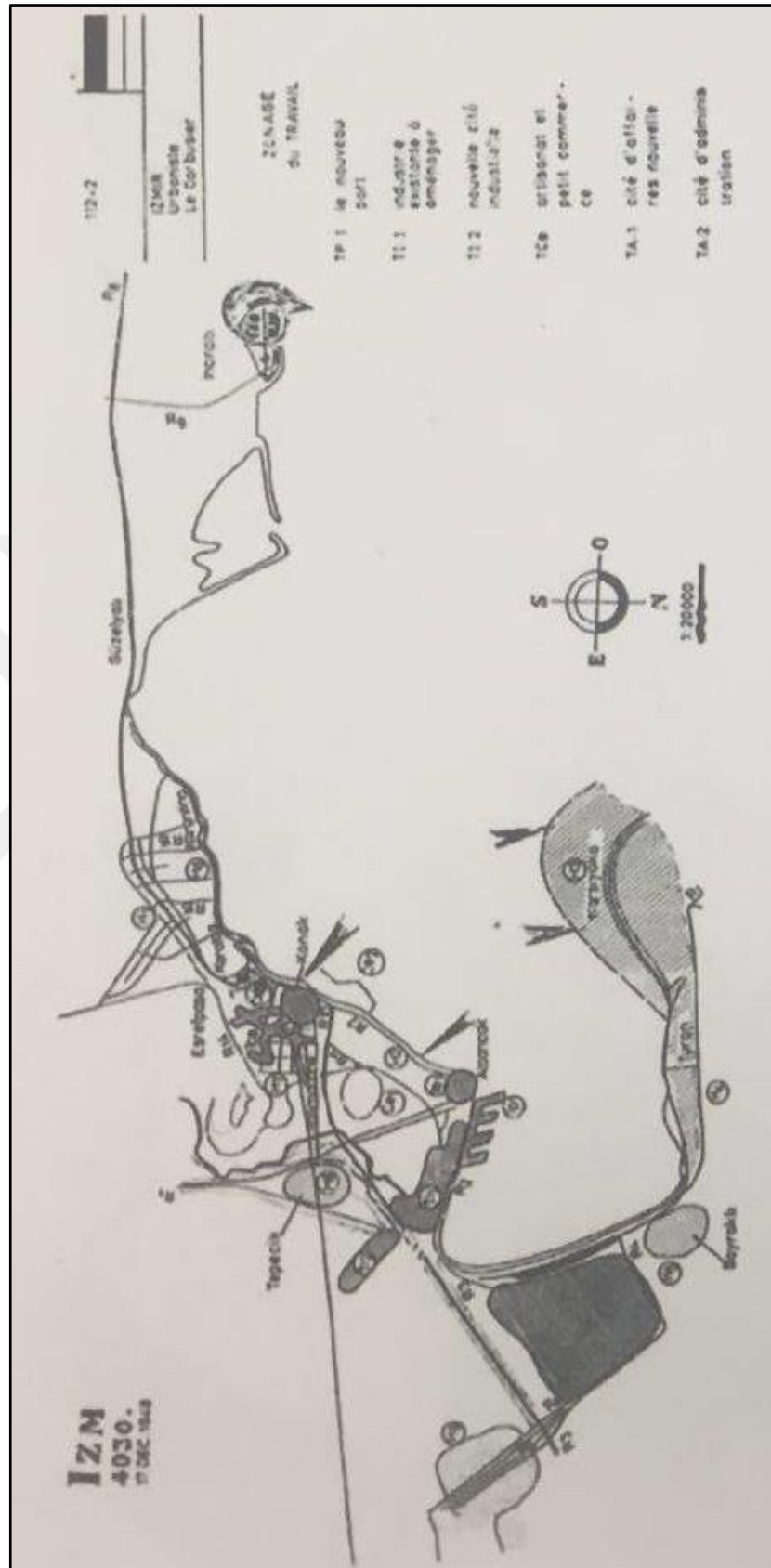
İlk olarak Belediye tarafından oluşturulan komisyon ile birlikte plan hedefleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda Danger-Prost planında, liman Alsancak kuzeyine taşınmış ve buna bağlı olarak endüstri bölgesi düzenlenmiştir. Ayrıca iki demiryolu hattını birleştiren yeni bir istasyon önerilmiştir. Bu planlama kararları rüzgâr yönü dikkate alınarak belirlenmiş ve endüstri bölgeleri yeşil bantla kentten ayrılmıştır. Göçlerden doğan nüfus artışının kapasiteyi aşması ve yapı yoğunluğunun şehircilik kurallarını aştığının belirlenmesi dolayısıyla yeni konut alanları önerilmiştir. Bu alanlarda bahçe-kent modeli geliştirilmiş ve hava koşullarının insan sağlığı açısından uygun olduğu yamaçlar seçilmiştir. İlk olarak yangın alanını denizden yeterince yüksek olmadığı için yerleşime uygun bulmayan Danger kardeşler ve Prost, belediyenin kararlı tutumu sebebiyle bu alanda yönetim ve iş merkezleri ile konut alanları düzenlemiştir. Plan kurgusu oluşturulurken her biri denize, Kadifekale'ye ve bir anıta ulaşan ışınal bulvarlar birleşerek üçgen ya da yıldız olacak şekilde meydanlar oluşturulmuştur. Ayrıca plan, işlevleri ve yapılaşma koşullarına bağlı olarak altı bölgeye ayrılmıştır. 1925 yılında Danger-Prost planı onaylanmıştır. 1931 yılında Dr. Behçet Uz'un Belediye Başkanı seçilmesiyle yeni bir dönem başlamıştır. Uz, mevcut plan hakkında Alman şehirci Hermann Jansen'den görüş istemiştir. Caddelerin ve bulvarların gereğinden geniş olmasını eleştiren Jansen, planı revize ederek genişlikleri azaltmıştır (Bilsel, 2009).

Şekil 3.23 Danger-Prost planı (APIKAM arşivi, b.t)

Onaylanan plan doğrultusunda eski mülkiyetler birleştirilerek yeni parsel desenleri oluşturulmuştur. Oluşturulan yeni parseller Belediye tarafından satışa sunulmuştur. Böylece kentin gelişimi yeni imar alanlarına yönelmiş ve Kemeraltı imar faaliyetlerinden korunmuştur. Planlama hedeflerinin öncelikle yangın alanlarını kapsaması, limanın Alsancak'a taşınmasının önerilmesi, maddi imkansızlıklar sebebiyle Belediye yönetiminin öncelikle yok olan alanın kente kazandırılması isteminde bulunması Kemeraltı'nın korunmasını sağlamıştır (Serçe, 1998).

Cumhuriyet Dönemi'nde kentsel mekânın modernize edilmesi amacıyla hazırlatılan diğer bir plan, Modern Mimarlık hareketinin öncüsü olan mimar Le Corbusier'e aittir (Şekil 3.24). 1939 yılında sözleşme imzalanmış; fakat ünlü mimar ilk olarak 1948 yılında İzmir'e gelebilmiş ve hazırladığı plan şemasını teslim etmesi 1949 yılını bulmuştur. Hazırlanan plan kurgusu, dört yüz bin nüfuslu bir yeşil kent hedeflenerek oluşturulmuştur. Planda, kent işlevsel bölgelere ayrılarak Konak yüksek blokların inşa edildiği yönetim bölgesi olarak belirlenmiştir. Ayrıca Hatay Caddesi'ne yeni konut alanlarının açılması, Varyant ile Konak'a bağlanması, Alsancak'ın iş alanı olarak düzenlenmesi, limanın Alsancak İstasyonu ve endüstri bölgesinin yakınına taşınması planda öngörülen düzenlemelerdendir. Le Corbusier'e ait nazım imar planı uygulanamamış, fakat kentsel gelişim sürecinde dikkate alınmıştır (Kayın, 2013).

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde tüm ülkeyle paralel olarak geliştirilen kentsel politikalardan en yaygını İzmir'de de uygulanmış ve yeni yollar açılıp mevcut yollar genişletilmiştir. Yapılan tüm kentsel çalışmalar Kemeraltı'nda da çeşitli yıpratmalara sebep olmuştur. Bu dönemde işlevsel ve fiziksel değişime uğrayan en önemli yapılar büyük ölçekli depo yapıları olmuştur. Yeni yolların açılması veya genişletilmesi amacıyla bu yapılar istimlak edilmiş ve yerini banka binaları almaya başlamıştır. 1923 ve 1950 yılları arasında yabancı şirketlerin birçoğu Alsancak'a taşınmış, bankalar ve borsa ise yanmayan Atatürk ve Cumhuriyet Caddeleri üzerindeki binalara yerleşmiştir. Anafartalar'dan Hisar Camii'ne kadar olan bölüme ise zanaatlar, serbest meslekler, toptan ve perakende satış yerleri karışık şekilde yerleşmişlerdir. Bu dönemde inşa edilen han yapıları ise, depolama işlevi ile değil, yalnızca ofis binası olarak kullanılmıştır. En güzel örnekleri Küçük ve Büyük Kardiçalı Han'dır. Bu dönemde arazi kullanımında en dikkat çeken değişiklik üzüm, incir, tütün depolarının Kemeraltı'nın dışına taşınmaya başlamasıdır. Kemeraltı'nda yaşanan bu işlevsel değişimlere bağlı olarak yenileme çalışmaları yapılmamış ve yapılarda bozulmalar meydana gelerek tahribatlar oluşmuştur (Kıray, 1972). Kemeraltı'nda değişen silüete etki eden diğer yapılarda inşa edilen büyük ölçekli kamu binalarıdır. Milli Kütüphane ve opera binası bu dönemde yapılmış ve Kemeraltı'nın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

3.2.2 Hızlı Kentleşme Sürecinde Kemeraltı

1950'li yıllara gelindiğinde ülkenin değişen ekonomi politikaları kentsel alanda da değişimlere sebep olmuştur. Bu döneme kadar öncelikli sektör olarak sanayi gösterilirken, hükümetin tarımı desteklemeye başlaması sonucu kırsalda işgücü artmıştır. Ekonomik düzenin değişimi ülke genelinde hızlı kentleşme hareketini beraberinde getirmiş ve İzmir'de de kırsaldan kente yoğun bir göç yaşanmıştır. 1960'lerden başlayarak hızlanan kentleşme süreci sonucunda kentin mekânsal ve toplumsal yapısı değişmiştir (Sönmez, 2001).

Hızlı kentleşme hareketi tarihi dokularda da önemli değişimlere sebep olmuştur. Bunun sonucunda kentin tarihi dokusunu oluşturan Kemeraltı, büyük oranda

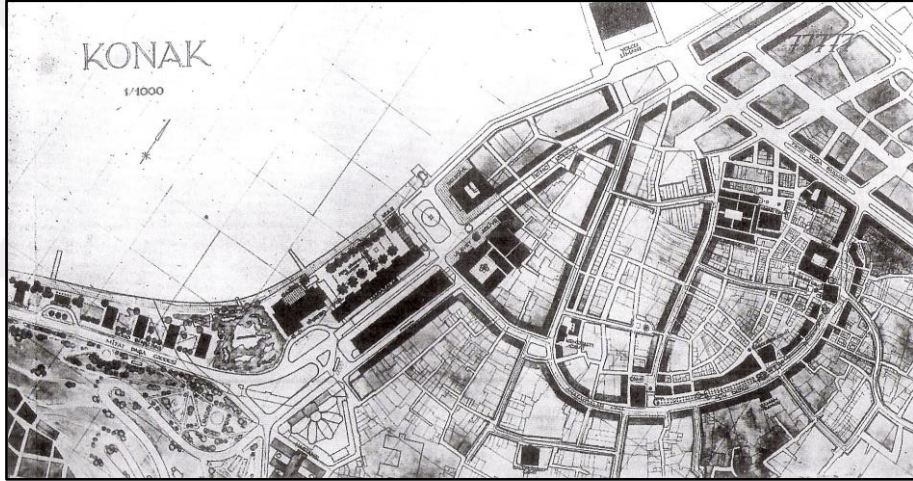
etkilenmiş ve bölgeye göç ile yerleşen gruplar tarafından sosyal, ekonomik, kültürel açıdan köklü bir değişim süreci geçirmiştir. Yıkıp tekrar yapma çalışmalarına maruz kalan Kemeraltı'na korumacı yaklaşımlarda bulunulsa da yüksek yapıların ortaya çıkışı engellenememiştir.

1950'li yıllarda; günümüz kent dokusunun zeminini hazırlayan, hızlı kentleşme ve büyüme sürecinin kontrol altına alınması için bir kent planı yapılmasına karar verilmiştir. Belediye tarafından 1951 yılında İzmir İmar Planı Proje Yarışması düzenlenmiştir. Yarışma şartnamesinde; emtia limanı olarak belirlenen Alsancak bölgesinde liman, endüstri bölgesi ve gar arasındaki ilişkinin gösterilmesi istenmiştir. İşçi ve fakir kesimin kullanımında olan konut alanlarının ıslah edilerek öneriler geliştirilmesi beklenmiştir. Ayrıca Konak'ta bulunan Sarı Kışla ve diğer askeri tesislerin kaldırılması ve bu alanın düzenlenerek kamu kullanımına ayrılması istenmiştir. Yarışmaya katılan 27 proje arasından Kemal Ahmet Aru, Emin Canpolat ve Gündüz Özdeş'in hazırlamış olduğu proje birinci seçilmiştir (Bilsel, 2009) (Şekil 3.25).

Şekil 3.25 Kemal Ahmet Aru, Gündüz Özdeş, Emin Canpolat ekibi 1/5000 ölçekli Nazım Plan önerisi (İzmir Belediyesi, İzmir İmar Planı Proje Müsabakası)

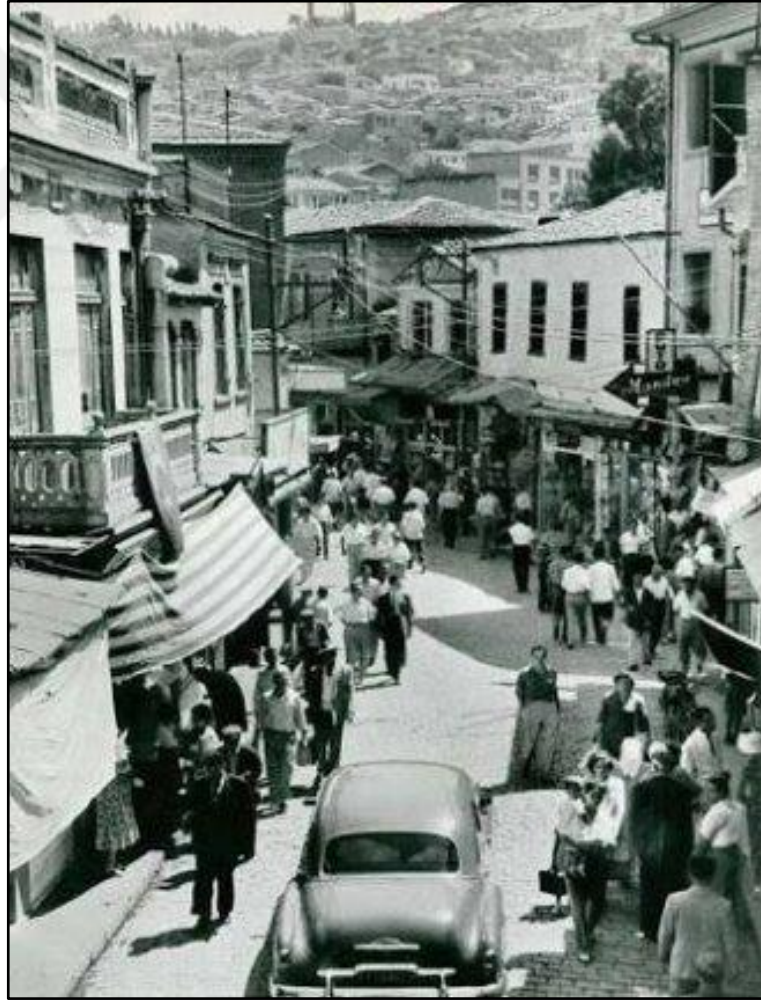
Emin Canpolat ve ekibi tarafından hazırlanan planın seçilmesinde kentin gelişmesini öngören yönlerin survey yöntemiyle hazırlanan analiz paftalarıyla detaylı şekilde gösterilmesi etkili olmuş ve plan 1953 yılında onaylanmıştır. Hazırlanan plan; kent nüfusunun 2003 yılında 400.000'e ulaşacağını öngörmüş ve kenti işlevsel olarak ticari, konut, endüstri, ticareti iş merkezi ve liman bölgeleri olmak üzere farklı bölgelere ayırmıştır. Planda uygulanan en önemli kararlardan biri, Kemeraltı'nı tarihi kent merkezi olarak korumak olmuştur (Şekil 3.26). Ayrıca yarışma şartnamesinde belirtilen ve komisyonca istenen Sarıkışla'nın kaldırılması planda gerçekleştirilmiş, Konak Meydanı ve çevresi yönetim merkezi olarak korunmuştur. Kaldırılan Sarıkışla binası yerine kültür ve sanat yapıları ve yeşil meydanlarla birbirinden ayrılan iş merkezi blokları öngörülmüştür (Bilsel, 2009).

Şekil 3.26 Kemal Ahmet Arû, Gündüz Özdeş, Emin Canpolat projesinde korunan Konak çevresi ve Kemeraltı tarihi merkezi (İzmir Belediyesi, İzmir İmar Planı Proje Müsabakası)

Çok katlı yapıların Kemeraltı geleneksel dokusunda yer almaya başlamasıyla birlikte çok sayıda iş hanı ve pasaj yapısı ortaya çıkmıştır. Çağdaş mimari tarzda biçimlenen yapılar dönemin alışveriş yapılarını oluşturmaktadır. Zemin katlar doğrudan alıcı ile etkileşimde olacak şekilde dükkân ve mağaza, üst katlar ise ofis kullanımına hizmet etmektedir. Sayıları hızla artan pasajlar, sahip oldukları geçitler sayesinde birden çok sokağı birleştirerek kullanıcının sıklıkla kullandığı yapılar olmuştur (Şekil 3.27).

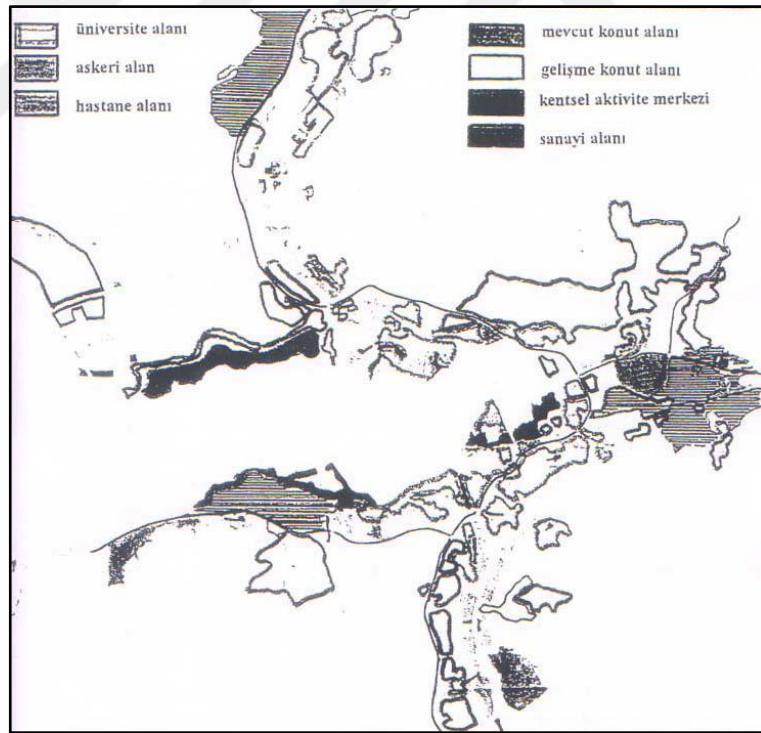
Kemeraltı tarihi dokusunda meydana gelen değişimlerde, kente yönelik göçlerin dışında kenti terk eden grupların da etkisi olmuştur. 1946 yılında İsrail Devleti kurulmuş ve çok sayıda Musevi kenti terk etmiş, bazı gruplar da kent içerisinde yer değiştirmiştir. Musevi Mahallesi'nde boş kalan yerler, küçük imalatçılar tarafından kullanılmaya başlamıştır. Kemeraltı'nın iç kısımlarının boş kalması sebebiyle terk edilen alanlar çöküntü bölgelerine dönüşmüştür. Ayrıca kırsaldan kente yapılan göçün sonucunda kent merkezinde işportacılık baş göstermiştir. 1960'larda büyük bir sorun olan işportacılık, Belediye tarafından da ele alınmış ve düzenleme çalışmaları yapılmıştır. Tek bir mekânda toplanması için uğraşılmış ve İşportacılar Derneği kurulmuştur. Ancak 1968 yılında bu dükkanlar depo olarak kullanılmaya başlanmış ve tezgahlar yeniden yollara taşınmıştır (Kıray, 1972).

Şekil 3.27 Kemeraltı girişi,1957 (Balcı, 2017)

Hızlı kentleşmeden dolayı ortaya çıkan sorunları çözmek için 1965 yılında İmar ve İskân Bakanlığı tarafından İzmir Metropolitan Planlama Bürosu kurulmuştur. Büro tarafından yapılan analiz çalışmalarında Kemeraltı tarihi merkezi ve yeni iş merkezi olarak iki ayrı bölge tanımlanmıştır. Tarihi merkezde perakende satış yerlerinin, yeni merkezde ise bürolar ile ithalat ve ihracat birimlerinin yoğunlaştığı görülmüştür. Bu veriler ışığında İzmir Kent Bütünü Nazım İmar Planı oluşturulmuş ve 1973 yılında onaylanmıştır. Planda Kemeraltı ve Tilkilik bölgeleri yapı düzeni değişmeksizin korunacak olan tarihi çevre alanları olarak belirlenmiştir (Arkon, Gülerman, 1995).

Ancak hazırlanan planda alınan kararlar merkezi tam anlamıyla kapsamadığı ve yapılan analiz çalışmaları tam olarak tamamlanmadan üretildiği için uygulamada sorunlar yaşanmış ve 1978 yılında revize edilmiştir. Revize edilen planda belirlenen işlevsel bölgeler daha büyük ölçekte işlenmiş, Konak ve Kemeraltı yönetim merkezi olarak planlanmıştır (Altınçekiç, 1987) (Şekil 3.28).

Şekil 3.28 1978 yılında revize edilen nazım imar planı (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Raporu, 2003)

Hızlı kentleşmenin sonucunda ortaya çıkan koruma çalışmaları ilk olarak 1973 yılında yürürlüğe giren 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile yasal boyut kazanmıştır.

Bu dönemde Kemeraltı tarihi dokusunun korunması için atılan ilk adım ise; 1978 yılında Kemeraltı ve çevresinin “sit alanı” olmasıdır. Alana yönelik yapılan çalışmalar sonucunda Kemeraltı Bölgesi’nin çeşitli bölümlerinde sit alanları derecelendirilerek arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanları belirlenmiştir.

Süreç içerisinde Kemeraltı’nda iki kez tescil işlemi yapılmıştır. İlk tescil işlemi 1979, ikinci tescil işlemi ise 1981 yılında yapılmıştır; ancak Koruma Amaçlı İmar Planı onaylanıncaya kadar herhangi bir inşaya izin verilmemiştir (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Raporu, 2003).

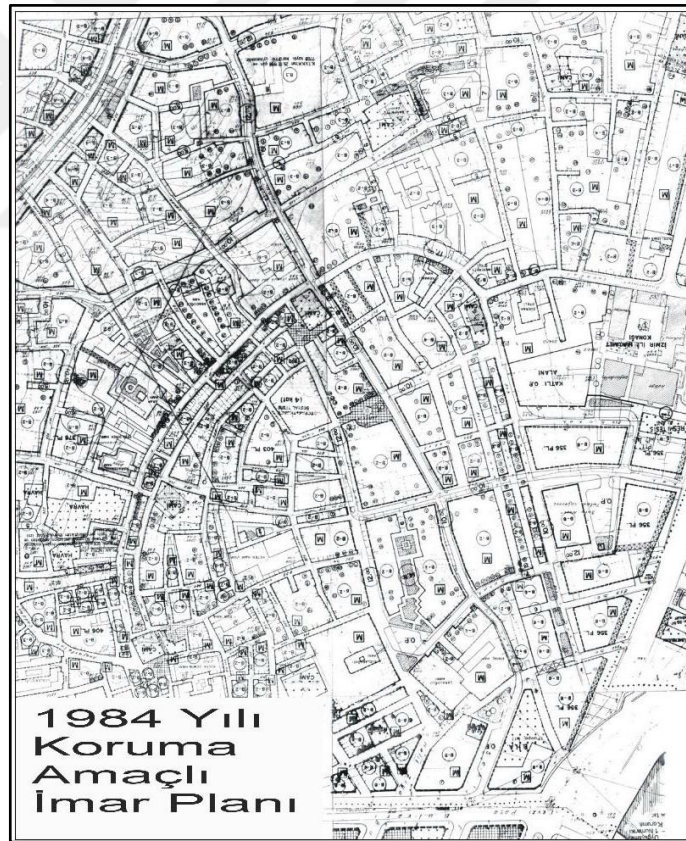
3.2.3 Gecekondulaşma Sürecinde Kemeraltı

1980’lerde Türkiye’de yaşanan ekonomik faaliyetlerden İzmir de etkilenmiş ve sürece adapte olmakta zorlanmıştır. 1981 yılında kentin Büyükşehir statüsü kazanmasıyla kent çeperi genişlemiş ve aldığı göçlerden dolayı kentte konut sıkıntısı ortaya çıkmıştır. Buna bağlı ortaya çıkan gecekondu yapılaşmasındaki artış, Belediye tarafından yapılan toplu konut uygulamalarını beraberinde getirmiştir (Karadağ, 2000).

1984 yılında Nazım Plan Bürosu’nun kapatılmasının ardından mevcut plana ıslah alanlarının işlenmesi ile revize edilerek 1989 yılında Revizyon Nazım İmar Planı hazırlanmış ve kent merkezinin bugünkü formu belirlenmiştir (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Raporu, 2003).

Kemeraltı için yapılan koruma çalışmalarından bir diğeri ise, 1982 yılında hazırlanan ve 1984 yılında onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı olmuştur (Şekil 3.29). Dokuyu korumak amacıyla yapılan çalışmada, ek kat hakları tanınmış ve bu durum tarihi dokuda yıkıp yeniden yapma durumunu ortaya çıkarmıştır. Hazırlanan plan tarihi dokuda daha az müdahale önermesine karşın, yalnızca imar planı niteliğinde kalmıştır. Genellikle bir ya da üç kat hakkı verilirken, bazı alanlarda çok katlı yapılaşmaya yer verilmiş ve buna bağlı olarak ticari alanlarda yıkıp yeniden inşa etme durumu söz konusu olmuştur. Hazırlanan plan incelendiğinde, ulaşım sisteminde

birtakım aksaklıklar olduğu görülmüştür. Planda genel olarak yol genişletilmesi ve çıkmaz sokakların açılması öngörülmüştür. Ancak bu durum tarihi dokuyu oluşturan yapıları tehlikeye sokmaktadır. Ayrıca planda önerilen katlı otoparklar, dokuyla uyumsuz bir silüet oluşturmaktadır. Kentsel sit içerisine alınan çok sayıda aracın alana zarar verdiği, yeşil alana uygulanan otoparkların ise atıl mekânların oluşmasına sebep olduğu belirlenmiştir (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu, 2003). Süreçte ortaya çıkan yoğun yapılaşma planda iki farklı öngörü ile düzenlenmiştir. Kıyı hattı ve Beyler Sokakları çok katlı yapılaşmaya olanak verirken, Kemeraltı'nın iç kesimlerinde daha korumacı bir tavır sergilenmiştir. Ortaya çıkan bu durum kıyı bandı ve geleneksel merkez arasındaki bağlantının kopmasına neden olmuştur. Hazırlanan planın bir koruma çalışmasından çok yenileme çalışmasının parçası olduğu görülmüştür (Temiz, 2001).

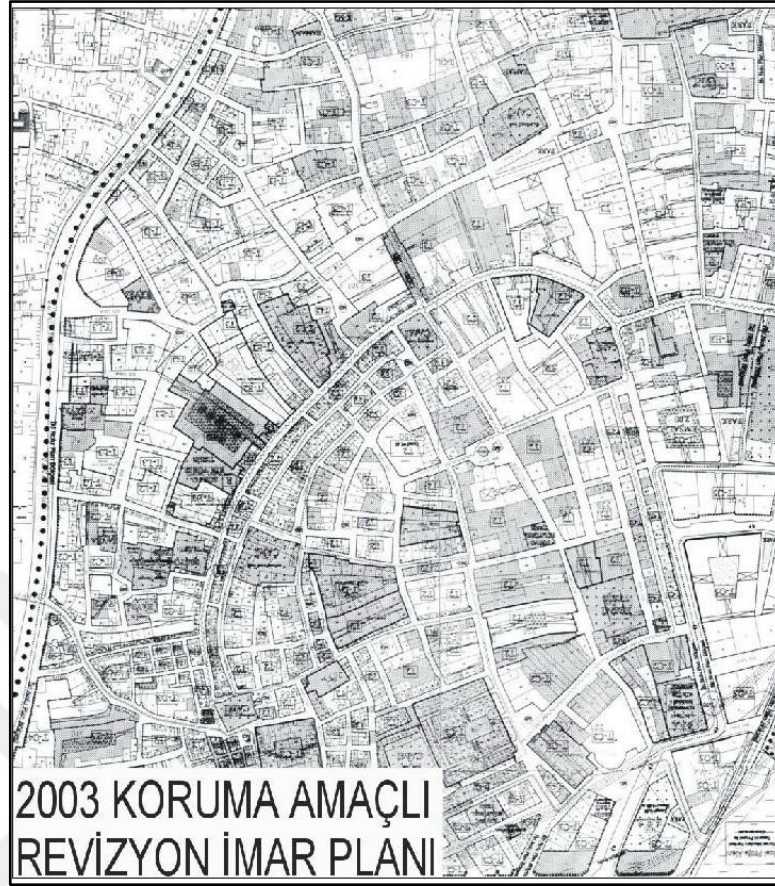
Şekil 3.29 1984 yılı koruma amaçlı imar planı (Konak Belediyesi, 1984)

Hazırlanan plan tarihi dokudaki yüksek yapılaşmaya engel olamayıp, parsel düzeninde bozulmalara ve sokak ölçeğinde değişime sebep olmuştur. Planın, alanda

bulunan kültür varlıklarının korunmasında yetersiz olduğunun tespiti gerekçesiyle yeniden ele alınmasına karar verilmiştir. Bu süreçte 1980'lerden sonra ortaya çıkan yapılaşma ileri bir boyut kazanarak yapıların mekân organizasyonunun bozularak ara katların eklenmesi ile kat sayıları artırılmıştır. Tarihi doku düşük gelir grubuna hitap etmeye başlamış ve tarihi yapılar yerini iki katlı yeni yapılara bırakmıştır. Bu nedenle mekânın kalitesizleşmesi, yapılara yapılan müdahaleler ve işleve bağlı görüntü kirliliği ortaya çıkmıştır.

1984 yılında hazırlanan plan yapılan çalışmalar sonucunda revize edilerek 2003 yılında onaylanmıştır (Şekil 3.30). Onaylanan yeni planda amaç tarihi merkezi yeniden canlandırmak olmuştur. Anafartalar Caddesi öncelikli olarak araç trafiğine kapatılmış ve yaya kullanımına bırakılmıştır. Perakende ticarete yönelik çalışmalar yapılmış, toptancıların alandan çıkarılması ve boşalan yerlere perakende ticaret için pasajların yapılması önerilmiştir. Plana getirilen en önemli değişiklik; tarihi merkez ile diğer tarihi odak noktalarından Agora, Kadifekale, stadyum, Altınyol ve tiyatro arasında bağlantı kurarak turizm aksı oluşturmaktır. Ayrıca Kemeraltı'nda yer alan otoparklar kaldırılarak yeşil alan gereksiniminin giderilmesi öngörülmüştür. (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Raporu, 2003). Planın tarihi dokuyu bütünüyle ele alarak gereken alanlarda kapı, pencere, kemer, ferforje vb. gibi yapı öğeleri, sokak mobilyaları ile korunması kararı verilmiştir.

Kemeraltı, koruma amaçlı imar planı iki etaptan oluşmaktadır. 1. etap olarak belirlenen alan, kuzeyde Fevzi Paşa Bulvarı, doğuda İkiçeşmelik Caddesi ile güneyde Varyant ve Mithat Paşa Caddesi ile sonlanmaktadır. 2. etap ise, İkiçeşmelik Caddesi'nin doğusunda yer alan ve Agora'yı içine alan bölgedir. 2004 yılında hazırlanan imar planı revizyonunda İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan arkeolojik kazılarda yeni buluntulara rastlanmış ve bu nedenle mevcut plan üzerinde 2. etap bölgesine ilişkin değişiklikler yapılması istenmiştir.

Şekil 3.30 2003 yılı koruma amaçlı imar planı (Konak Belediyesi, 2003)

2005 yılında ise 1. Etap bölgesine ilişkin planlama değişikliklerini içeren Kemeraltı 1. Etap Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı hazırlanmıştır (Şekil 3.31).

Şekil 3.31 Koruma Amaçlı İmar Planı Sentez Paftası (İzmir Konak Belediyesi, 2002)

Planın hazırlanma aşamasında Kemeraltı tarihi dokusunda analiz çalışmaları yapılmış ve değerlendirmeler sonucu alınan kararlara planda yer verilmiştir. Analiz çalışmaları sonucunda konut ve ticaret alanlarında görülen bozulmalar giderilerek sağlıklılaştırma önerileri getirilmiştir. Ayrıca ulaşım, otopark, taşıt-yaya trafiği, yeşil alan kullanımı, alt yapı sorunlarına çözümler üretilmiştir. Tarihsel ticari faaliyetlerin devamlılığı için toptan satış yerleri kaldırılarak perakende ticaret yerleri önerilmiştir. Bu bağlamda süreç içerisinde kaybolan işlevlerin yeniden canlandırılması hedeflenmiştir. Kemeraltı’nda bulunan hanların oteller bölgesiyle ilişkilendirilmesini öngören kararlar alınmış, alanın turistik açıdan cazibe merkezi olması hedeflenmiştir. Tarihi yapıların kullanımını teşvik etmek amacıyla, belediye tarafından malzeme, proje ve işçilik desteğinin yanı sıra vergi ve harçlarda indirimin gerekliliği önerilmiştir (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Raporu, 2003).

Mevcut nazım imar planının hızla büyüyen kentin gereksinimlerini karşılayamıyor olması dolayısıyla büyükşehir belediyesi tarafından İzmir için daha kapsamlı bir plan hazırlanması amacıyla çalışmalara başlanmış ve 2007’de gerekli yasal prosedürler tamamlandıktan sonra 1/25000 ölçekli İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı onaylanmıştır. Onaylanan plan çeşitli kurumlar tarafından eleştirilmiştir. Eleştirilen noktalar;

- Kemeraltı ve çevresinin geleneksel ticaret merkezi olarak belirlenmesi, ancak kent merkezinin nasıl canlandırılacağına belirtilmemesi,
 - Yeni alışveriş merkezlerinin mevcut ticaret birimlerini etkilemeyecek konumda yerleştirilmesi ile ilgili kararın planda belirtilmemesi,
 - Planda Bergama, Sardis ve Efes gibi belirtilen tarihi alanlara raylı sistemle ulaşımın önerilmesi; ancak bu bağlantının şehir merkezinde bulunan tarihi dokuyla ilişkilendirilmemesi,
- şeklindedir.

2007 yılında hazırlanan planda, bazı bölgelerin parsel bazında ele alınmasına karşın, bazı bölgeler yüzeysel ve şematiktir. Bu yüzden plan yetersiz bulunarak 2009 yılında revize edilmiştir (Baran, 2007).

Tüm bu çalışmalara karşın günümüzde hala Kemeraltı ve çevresinin ekonomik, sosyal ve fiziksel tahribatı sürmektedir. Hızlı kentleşme, kent çeperindeki genişleme, göç, nüfus artışı, modern alışveriş merkezlerinin oluşumu bunun en etkili sebeplerindendir. Zaman içerisinde kentin güncel istemlere yanıt verememesi sebebiyle yaşadığı sorunlar Kemeraltı tarihi merkezinin kent yaşamından ayrışmasına neden olmuştur. Bu yüzden büyükşehir belediyesi tarafından tarihi kent merkezinin tekrar canlanması için 2013 yılında “İzmir Tarih Projesi” kapsamında çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Çalışmanın en önemli çıkış noktası Kemeraltı ve çevresinin sahip olduğu tarihi ve kültürel zenginliktir. İzmir Tarih Projesi’nin ikinci amacı sanayi toplumunun tek merkezli kentinden bilgi toplumunun çok merkezli kentine geçiş sürecinde oluşan çöküntü alanlarını engellemektir. Yapılan çalışmaların kendi aralarında uyumlu olabilmesi için geçerli ölçütlerin gerekliliği savunulmuştur. Oluşturulan stratejilerden en önemlisi konut işlevinin yeniden canlandırılmasıdır. Konut sayısındaki azalmanın, alanın çöküntü sürecinin hızlanmasına ve hizmet kalitesinin düşmesine sebep olduğu savunulmaktadır. Çalışmanın en temel hedefi, alanın tarihi niteliğini yaşamın içine entegre ederek talebi arttırmaktır. İzmir Tarih Projesi kapsamında alana ilişkin çalışmalar yapılırken bugüne kadar yapılan koruma amaçlı imar planlarından, kültür katmanları ve mahalli sınırlardan yararlanılmış ve sonucunda 19 alt bölge oluşturulmuştur (1/1000 Ölçekli Kemeraltı 1. Etap Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı ve 1/500 Ölçekli Yerleşim Planı Değişikliği Plan Açıklama Raporu, 2016) (Şekil 3.32).

Şekil 3.32 İzmir Tarih Projesi 19 alt bölge haritası (1/1000 Ölçekli Kemeraltı 1. Etap Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı ve 1/500 Ölçekli Yerleşim Planı Değişikliği Plan Açıklama Raporu, 2016)

Bu çalışma ışığında iki numaralı bölge olan Havralar Bölgesi'nin canlandırılmasına yönelik koruma çalışmaları ve 1/1000 ölçekli koruma amaçlı imar planı ile 1/500 ölçekli yerleşim planı değişiklikleri ve müdahale kararları belirlenmiştir. Ancak plan değişikliğinin yapılacağı söz konusu alan, Havralar bölgesinin tamamı değil, yalnız kuzeyde Havra Sokağı, Anafartalar Caddesi ve 927 Sokak, doğuda Eşrefpaşa Caddesi, 923 ve 926 Sokak, batıda Anafartalar Caddesi ve 937 Sokak, güneyde 920 Sokak ile sınırlıdır. Alanda bulunan tarihi yapıların kullanımının artırılarak canlandırılması, farklı işlevlerin bir araya getirilerek alanın niteliğinin artırılması, alanda bulunan kültürel dokunun birbiriyle ilişkilendirilerek fiziksel düzenlemelerinin yapılması, bölge içerisinde konaklama birimlerine yer verilerek gece de kullanılabilir duruma getirip güvenlik sorununun çözülmesi ve turizm potansiyelinin karşılanması alınan kararlar arasındadır (1/1000 Ölçekli Kemeraltı 1. Etap Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı ve 1/500 Ölçekli Yerleşim Planı Değişikliği Plan Açıklama Raporu, 2016).

Sonuç olarak; bu bölümde çalışmanın odak alanını kapsayan Kemeraltı'nın tarihsel süreci, mimari dokusunun özellikleri ve günümüze dek geçirdiği planlama yaklaşımları anlatılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde her zaman önemli bir rol oynayan,

kentin geleneksel ticaret merkezini oluşturan Kemeraltı, özellikle Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte bir evrim geçirmiştir. Tüm ülkede kentsel, ekonomik, sosyal, kültürel faktörlere bağlı olarak yaşanan değişimler tarihi dokuyu olumsuz etkilemiştir. Tarihi alanların plansız yaşanan değişim sürecine adapte olamaması sebebiyle; kent silüetinde bozulmalar, alanların işlevini kaybetmesi, güvenlik sorunlarının ortaya çıkması, konut sayısının yetersizliğinden dolayı yapılan yanlış imar çalışmaları Kemeraltı geleneksel ticaret merkezinin maruz kaldığı koruma sorunlarındanır.

BÖLÜM DÖRT

BEYLER SOKAKLARINDAKİ DEĞİŞİMİN OKUNMASI VE MEVCUT DURUM ANALİZİ

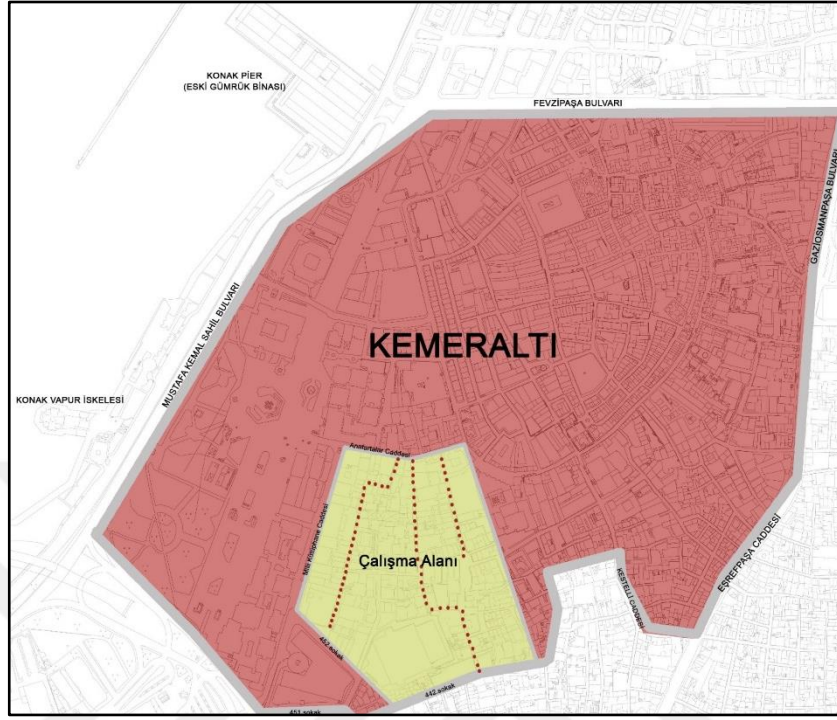
Çalışma alanı olarak seçilen Beyler Sokakları, Kemeraltı ticaret dokusu içerisinde yer alan birbirine paralel üç sokaktan oluşmaktadır. Kemeraltı Kentsel Sit ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan Beyler Sokakları, tarih boyunca İzmir ve Kemeraltı tarihi dokusunun ekonomik, sosyo-kültürel, idari, fiziki vb. faktörlere bağlı olarak geçirdiği değişimin algılandığı en somut alanlardandır. Seçili alanın tarihsel süreç içerisinde geçirdiği dönüşümün etkileri günümüzde de algılanabilmektedir. Beyler Sokakları'nın çalışma alanı olarak seçilmesinde;

- Gerek İzmir gerekse Kemeraltı için günümüzde hala kültürel ve tarihi değere sahip olması,
- Kent merkezine yakın ve süreç içerisinde farklı işlevlere hizmet etmiş olması,
- Özgün dokuya ait izleri ve korumaya değer özellikleri kısmen de olsa taşıyor olması önemli bir rol oynamıştır.

Çalışma alanı; günümüzde çoğunlukla ticari kullanımlı birimlerden oluşmuş ve Koruma Amaçlı İmar Planında 'Turizm Tercihli Ticaret Alanı' ve 'Büro Alanı' olarak tanımlanmıştır. Özgün işlevleri konut olan alan içerisindeki iki veya daha az katlı tescilli yapıların günümüzde zemin katları dükkân, üst katları ise atölye ya da depo olarak kullanılmaktadır. Ayrıca harabe durumda olan ya da kullanılmayan tescilli yapıların yanı sıra alanda çağdaş yöntemlerle inşa edilmiş niteliksiz çok katlı yapılar da bulunmaktadır. Tescilli yapılardan yalnız cephe olarak korunup kullanılan işlevine bağlı olarak plan şemasında değişiklik yapılan yapılar da mevcuttur.

Çalışmanın bu bölümünde Beyler Sokakları'nın 19. yüzyıldan günümüze kadar çeşitli faktörlere bağlı olarak geçirdiği değişim; alanda yapılan doku analizi ve anket çalışmaları, literatür ve arşiv taramaları ışığında belgelenmiştir. Değişime neden olan faktörler detaylı şekilde ele alınmış ve seçili alanda ortaya çıkardığı sonuçlar irdelenmiştir.

4.1 Kemeraltı Sit Alanı'nda Beyler Sokaklarının Konumu

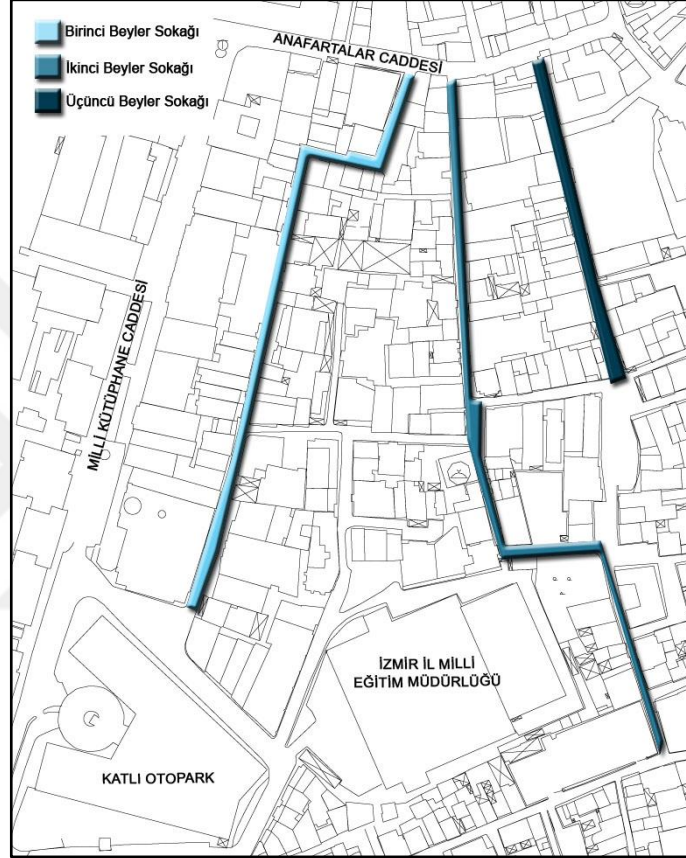

Şekil 4.1 Çalışma alanı olan Beyler Sokaklarının Kemeraltı içerisindeki yeri

Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı'nda belirtilen 1. etap bölgesinde yer alan Beyler Sokakları kuzeyde ve doğuda Anafartalar Caddesi, batıda Milli Kütüphane Caddesi ve güneyde 442. ve 452. Sokaklar ile sınırlandırılmıştır (Şekil 4.1).

Beyler Sokakları, İzmir kentinin tarihi merkezini oluşturan Kemeraltı'nın hem tarihi hem de kültürel nitelikleriyle önemli bir bölümünü kapsamaktadır. İçerisinde hem tekil ticaret yapılarını hem de döneminin anıtsal yapılarını barındırmasının yanı sıra günümüzde yüksek katlı iş hanları ile pasajlarıyla tarihi merkeze değer katmaktadır. Birbirine paralel üç sokaktan oluşan Beyler Sokakları süreç içerisinde fiziksel ve yapısal değişimler yaşamasına karşın, hala Kemeraltı tarihi dokusunun karakteristik özelliklerinin algılanabileceği yapı tiplerini bulundurmaktadır. Dükkân ve depolama amaçlı kullanılan tekil ticaret yapılarının yanı sıra, çok katlı iş hanları, birden fazla sokağı birbirine bağlayan ve içerisinde çok sayıda ticari birimi bulunduran geçitli pasajları ile Kemeraltı'nın değişen alışveriş geleneğini göstermektedir. Ancak özellikle Cumhuriyetin ilanı ile yaşanan gelişmelerden etkilenmiş ve buna bağlı olarak

birçok değişim yaşıamıştır. Bu bağlamda yaşanan değişimlere karşın, Beyler Sokakları sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleriyle Kemeraltı ticaret dokusu içerisinde özellikli bir yer edinmiştir. Beyler Sokaklarının en önemli özelliği kentin en eski konut dokusunu geleneksel ticaret merkezi olan Kemeraltı'na bağlaması ve çarşıdan sonra gelen ilk mahalle olmasıdır.

Şekil 4.2 Beyler Sokakları

Üç paralel sokaktan oluşan Beyler Sokakları; Birinci Beyler, İkinci Beyler ve Üçüncü Beyler (846., 848., 850.) Sokağı olarak adlandırılmaktadır. Sokakların birbiriyle bağlantısı alan içerisinde yer alan 847. ve 851. sokak dışında ticari amaçlı kullanılan geçitler ile sağlanmaktadır. Yılmazoğulları Pasaj ve İşhanı, Dr. Şevki Uğur İşhanı, Atıf Hoca Pasajı Beyler Sokakları'nı birbirine bağlayan pasajlardır (Şekil 4.2).

Kuzeyde Anafartalar Caddesi ve güneyde I. Ulusal Mimarlık akımının İzmir'deki örneklerinden biri olan Milli Kütüphane yapısıyla başlayan **Birinci Beyler Sokağı**

(846. Sokak) Milli Kütüphane Caddesi’nin paralelinde yer almaktadır. Günümüzde çok sayıda yüksek katlı iş hanı bulunmasına karşın geleneksel dokuya sahip tek veya iki katlı yapılar da kafe, lokanta, optik, tamirhane gibi işlevlerle hala kullanılmaktadır (Şekil 4.3). Süreç içerisinde işlev değiştirerek kullanılmaya devam eden yapıların plan şemalarında ve cephe özelliklerinde değişimler yaşanmış, ancak dokuya kattığı tarihi ve kültürel niteliği sürmektedir (Şekil 4.4).

Şekil 4.3 Birinci Beyler Sokağı’nda bulunan çok katlı işhanları (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.4 Birinci Beyler Sokağı’nda bulunan geleneksel yapı örnekleri (Kişisel arşiv, 2019)

İkinci Beyler Sokağı (848. Sok.), Anafartalar Caddesi ve 842. Sokak ile sınırlandırılmaktadır. Kemeraltı’nda ‘Doktorlar Sokağı’ olarak bilinen ve geçmişte yoğun olarak İzmir’in ünlü doktorlarının muayenehanelerinin bulunduğu İkinci Beyler Sokağı’nda, günümüzde tıbbi laboratuvar, optik, yeme-içme, tamirhane, tekstil mağazalarının yanı sıra çok katlı işhanları bulunmaktadır (Şekil 4.5). Sokak içerisinde

görülen konuttan ticari kullanıma geçen işlev değişikliği dokuya uyumsuz yapılaşmayı da beraberinde getirmiştir. Ancak Beyler Sokakları içerisinde, günümüzde hala tarihi doku karakterinin en yoğun algılandığı sokak olarak tarihi ve kültürel mirasa sahiptir.

Şekil 4.5 İkinci Beyler Sokağı'nda bulunan işlevsel çeşitlilik (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.6 İkinci Beyler Sokağı'nda bulunan geleneksel yapı örnekleri (Kişisel arşiv, 2019)

İkinci Beyler Sokağı'nda 848. Sokak ve 847. Sokak kesişiminde bulunan ve çalışma alanı içerisindeki tek cami olan Hacı Mahmut Cami ve haziresi aynı zamanda sokağa

adını vermiştir. Günümüzde hala aktif olarak kullanılan cami, özgün işlevini koruyan nadir yapılardandır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7 Hacı Mahmut Cami (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.8 Hacı Mahmut Cami haziresi (Kişisel arşiv, 2019)

Üçüncü Beyler Sokağı, kuzeyde Anafartalar Caddesi ve güneyde 442. Sokak ile sınırlandırılan ‘Şamlı Sokak’ ya da ‘Dr. Faik Muhittin Adam Caddesi’ olarak adlandırılan sokaktır. Çalışma alanı içerisinde çağdaş yapılaşmanın en yoğun olarak görüldüğü alan olması ve perakende ticaretin sokağın algılanabilirliğini büyük ölçüde yok etmesi sokağın en belirgin özelliklerindendir. Sokak içerisinde, çok sayıda yüksek katlı çağdaş yapım sistemiyle inşa edilen işhanı ve alışveriş mekânları bulunmaktadır. Ayrıca Anafartalar girişinden sokağa girildiğinde ilk yapı olan Meserret Oteli, sokağın en ayrıcalıklı yapısı olarak kullanıcıyı karşılamaktadır (Şekil 4.9). Yapı tarihsel süreç içerisinde işlev değişikliği sebebiyle plan şemasında büyük ölçüde değişim yaşamış ve

sadece cephe özellikleriyle korunabilmiştir. Ayrıca alan içerisinde yer alan Kemer Plaza çağdaş yapılaşmanın en tartışmalı örneklerindendir (Şekil 4.10). Yapının sahip olduğu iri kütle ve kullanılan yapı malzemeleri özgün sokak ölçeğini değiştirmiş ve geleneksel merkezde ezici bir görünüme neden olmaktadır.

Şekil 4.9 Meserret Otel'i'nin günümüzdeki işlevi (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.10 Kemer Plaza alışveriş merkezi (Kişisel arşiv, 2019)

4.2 Tarihsel Süreçte Beyler Sokaklarında Değişim

Türkiye’de özellikle Cumhuriyetin ilanından sonra gelişen çağdaşlaşma, hızlı kentleşme, göç, nüfus artışı, kırsaldan kente iş gücü akımı, parselizasyon çalışmaları vb. sebeplerle tüm kentlerde büyük ölçüde değişim yaşanmıştır. Kentlerin geçmişten günümüze ulaşan kültürel ve tarihi mirası olan geleneksel merkezleri de bu değişimden oldukça etkilenmiştir. Tarih boyunca önemli bir kıyı kenti ve ticaret merkezi olan İzmir’de bu değişimin etkileri, en yoğun olarak Kemeraltı tarihi ticaret merkezinde görülmektedir. Kentte yaşanan tüm değişimlerin her yönden okunabildiği bir alan olan Kemeraltı’nın en eski konut dokusu olarak tanımlanan Beyler Sokakları, Kemeraltı’na paralel olarak mekânsal ve yaşamsal açıdan değişmiş ve doku karakterini yitirme tehlikesiyle yüz yüze kalmıştır. 19. yüzyıldan günümüze kadar olan süreçteki değişimin irdelendiği bu çalışmada yararlanılan en önemli kaynaklar eski ve güncel tarihli haritalar, sözlü tarih araştırmaları, gazete haberleri, alanda yapılan anket çalışmaları ve literatür taramaları olmuştur.

4.2.1 Mekânsal Değişim

İzmir’in 19. yüzyıla kadar olan değişimi yalnız kenti ziyaret eden gezginlerin seyahatnamelerinde anlatılmış ve tasvirlerle desteklenmiştir. Ancak 19. yüzyıla gelindiğinde artık kentin fiziki görünümünün seyahatnameler dışında hazırlanan haritalardan da izlenebildiği görülmektedir. İlk olarak incelenen harita İngiliz bahriyesi subaylarından Thomas Graves tarafından hazırlanan 1836-1837 tarihli İzmir haritası olmuştur (Şekil 4.11). Hazırlanan haritada bulunan 36 numaralı alan Kemeraltı’nı tanımlamakta ve günümüzdeki Beyler Sokaklarının ilk görünümünü göstermektedir. Haritadan görüldüğü üzere şehrin merkezi, Kemeraltı Camii’nden itibaren limanın kıyı çizgisini oluşturan kavis içerisinde kalmaktadır. Bu alandan kuzeye doğru genişleyen şehir merkezinde, gezginlerin de söylemlerinde belirttikleri üzere çeşitli ticaret ve meslek gruplarına ait sokaklar yoğunlaşmıştır. Bu bölgede bulundukları sokaklara isimlerini veren berberler, hancılar, kantarcılar, yemişçiler, çiviciler gibi ticari fonksiyonların bir arada bulunduğu alanlar yer almıştır.

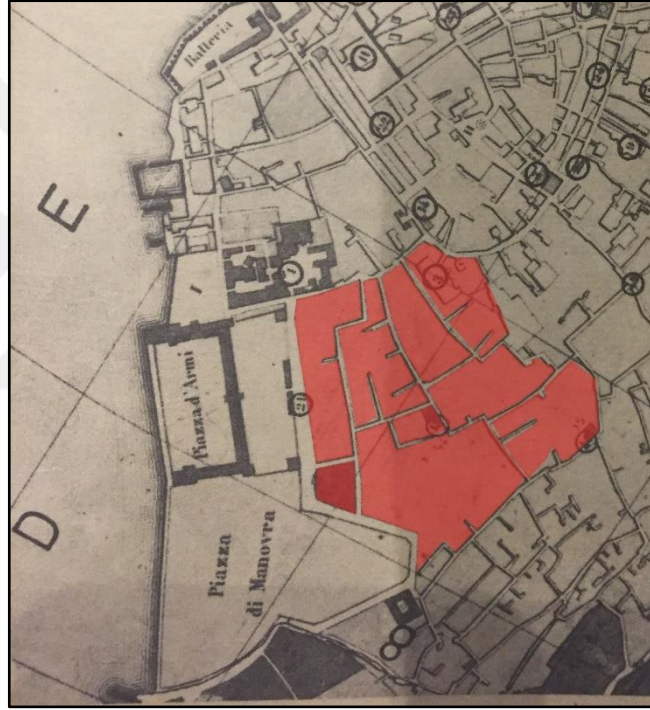

Şekil 4.11 Thomas Graves tarafından hazırlanan 1836-1837 tarihli harita (Beyru, 1973)

Şekil 4.11’de belirtilen alanın işaret ettiği Beyler Sokakları günümüz ada desenini şematik olarak göstermektedir. O dönemde parsel çalışması yapılmış olmamasına karşın, belirtilen alanın günümüzde şeklinin korunduğu görülmektedir. Dönemin yaygın ticaret merkezlerini oluşturan hanların yerlerinin kesin olmamakla birlikte işaretlendiği haritada, Beyler Sokakları’nın Anafartalar Caddesi’ni dik kesen sokaklardan oluştuğu görülmektedir. Çalışma alanı içerisinde bulunan ve bulunduğu sokağa adını veren Baruthan haritada gösterilmektedir.

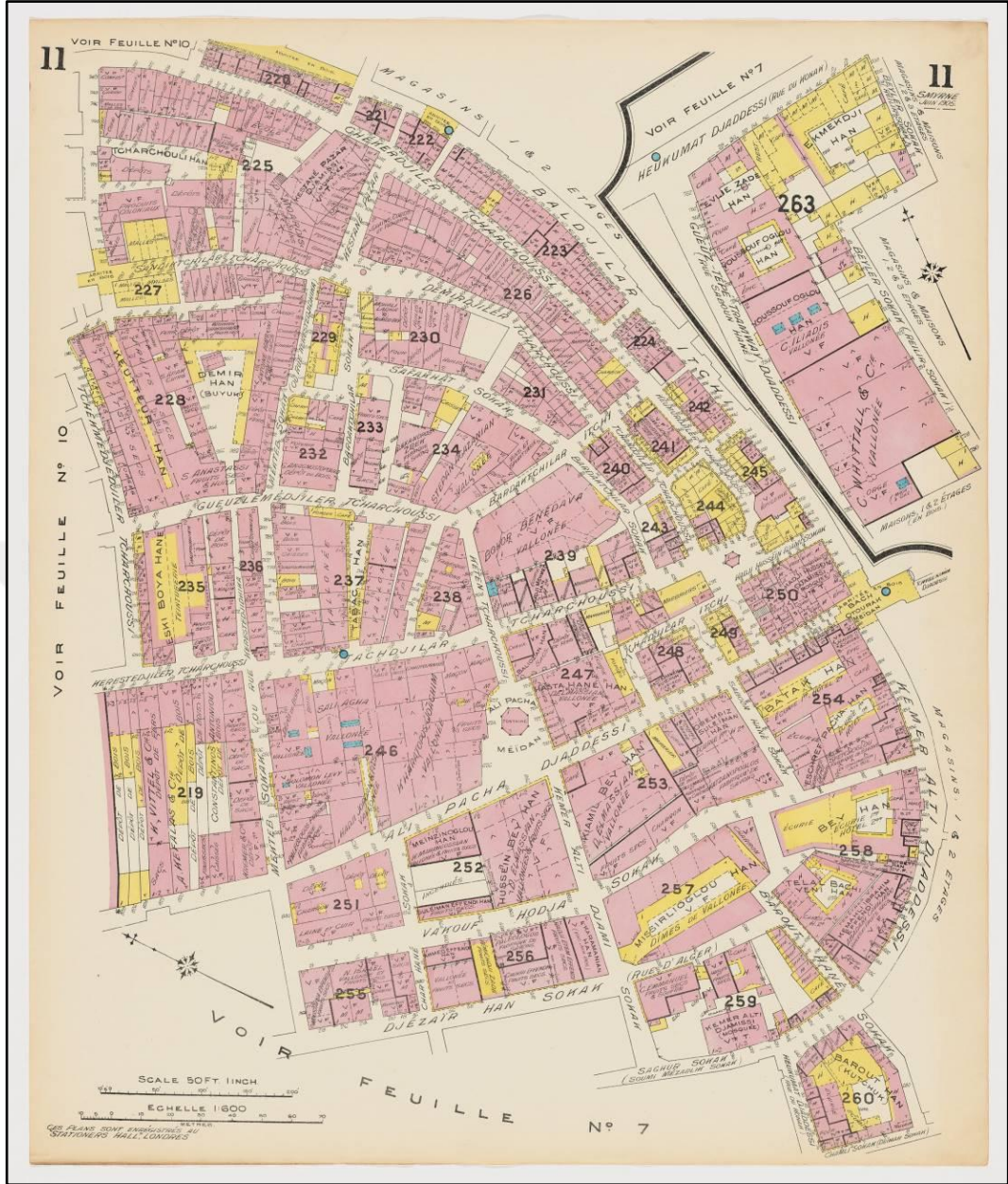
19. yüzyılın ortalarında İzmir’in sokak ve çarşılarının canlılığı, başka yazarların da dikkatini çekmiştir. Kentin bu dönemdeki durumu İtalyan Mühendis Luigi Storari’nin hazırladığı kent haritalarından okunabilmektedir. Storari, 1851 yılından 1854 yılına kadar İzmir’de yolların düzenlenmesi için çalışmış ve kent için iki önemli harita hazırlamıştır. İlki, 1845’ teki Kemeraltı yangınından sonra alanın ıslahı için hazırladığı 1852 tarihli haritadır (Şekil 4.12). Diğeri ise, İzmir için hazırlanan ilk detaylı ve parselli harita olan 1854-1856 yıllarında hazırladığı haritadır (Şekil 4.14). 1/5000 ölçeğinde ve Thomas Graves haritasından daha detaylı bir harita hazırlayan Storari, bu önemli işinden dolayı sultan tarafından 10000 Osmanlı kuruşu ile ödüllendirilmiştir. Hazırladığı İzmir haritasında 1845 yılındaki yangından sonra yeniden düzenlenen alanlara da yer verilmiştir. Ayrıca kent bu dönemde parsellere ayrılmış ve kentteki tüm yapılar isimleri ile (fabrika, han, cami, okul, kilise vb.) belirtilmiştir (Berkant, 2017).

Storari ve Graves haritaları karşılaştırıldığında Beyler Sokakları'nın deseninde çok fazla değişim yaşanmadığı sadece parsel bakımından detaylandırıldığı görülmektedir (Şekil 4.14). Graves haritasında mevcut durumu ile işlenen organik sokak dokusunun, Storari haritasında ızgara plan şeması ve dik açılı yollara dönüştürüldüğü görülmektedir. Alanın yapı karakteri ile ilgili çıkarımlar, Storari'nin Türk mahalleleri hakkındaki yorumlarından sağlanmaktadır. Türk evlerinin özelliklerini sıralarken; tümü ile ahşap yapılı olduğunu, ortada dörtgen ya da sekizgen bir salonun bulunduğunu ve dört ayrı odaya girildiğini, büyük konakların harem ve selamlık bölümlerinin olduğunu belirtmiştir (Storari, 1857 aktaran Berkant, 2017).

Şekil 4.14 Beyler Sokakları'nın 1854 tarihli Storari haritasında yerleşimi (Beyru, 1973)

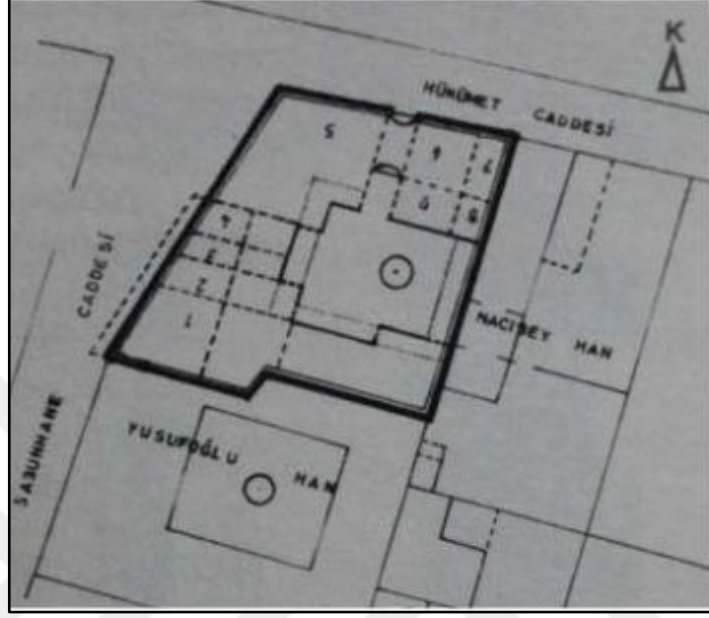
20. yüzyıl başında, ilk olarak Charles Edward Goad tarafından yangının izlerini kaldırmak ve kent merkezini korumak amacıyla 1905 yılında İzmir Sigorta Planları hazırlanmıştır. Bu çalışma, kent sermayesinde söz sahibi olan Levanten bölgelerinin ve Frenk Caddesi'nin olası yangın riski dikkate alınarak hazırlanmıştır. Hazırlanan haritalar incelendiğinde, 12 adet olarak hazırlanan Goad haritalarının 11 numaralı paftasında Birinci Beyler Sokakları'nın küçük bir bölümünün yer aldığı görülmektedir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15 1905 sigorta planında 1.Beyler Sokağı'nın bir bölümünün yer aldığı pafta (Goad, 1905)

Haritada gösterilen 263 numaralı ada günümüzde Birinci Beyler Sokağı'nın güney tarafını kapsayan 179 numaralı adayı işaret etmektedir. Harita incelendiğinde adanın Göztepe Tramvay Caddesi'ne (Sabunhane Sokağı) bakan cephesinde köşede yer alan Evliyazade Hanı görülmektedir. Erken otel özelliğinde olan yapı, kent idaresinde söz sahibi olan kentin ileri gelen ailelerinden birine aittir (Kayın, 2000). Han köşe parselde yer aldığından her iki sokağa cephe vermektedir (Şekil 4.16). Zemin katında bir kahvehane kullanımı olan hanın kent içindeki nezih mekânlardan olduğu

bilinmektedir. Yararlanılan kaynaklardan yapı karakterine bakıldığında; iki katlı ve iç avlulu olan yapının ikinci kata ulaşımı iç avludan sağlanmaktadır. Ayrıca iç avluda karakteristik bir su öğesine yer verilmiştir (Atay, 2003).

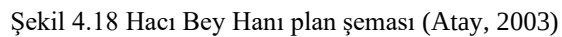

Şekil 4.16 Evliyazade Hanı plan şeması (Atay, 2003)

1930 yılında yapılan düzenlemelerle 1950'lere kadar varlığını sürdürmüş olan han, Sarıkışla'nın yıkılmasıyla başlayan yenileme çalışmaları sırasında önemini kaybetmiş ve günümüze ulaşamamıştır. Günümüzde yerine aynı gabaride fakat tarihi dokuya uyumsuz, banka işlevi ile kullanılan bir yapı konumlandırılmıştır (Şekil 4.17).

Şekil 4.17 Günümüzde Evliyazade Hanı yerinde bulunan banka binası (Kişisel arşiv, 2019)

71

katında bulunan Konak Sineması ise günümüzde Nazım Hikmet Kültür Merkezi olarak faaliyet göstermektedir (Şekil 4.20).

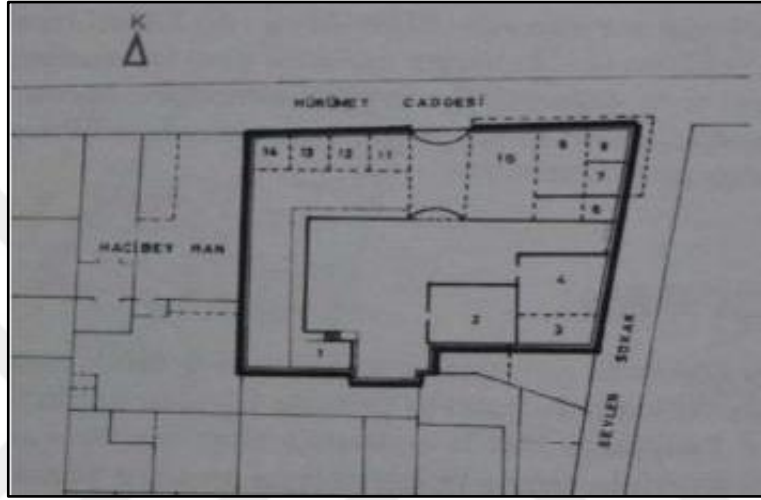

Şekil 4.19 1960'lar Oskapaşı (Ünlü, b.t)

Şekil 4.20 Günümüzde Oskapaşı Anafartalar Caddesi girişi (Kişisel arşiv, 2019)

Birinci Beyler Sokağı'nın Hükümet Caddesi ile kesiştiği köşe parselde yer alan Ekmekçibaş ı Han ı, Goad haritasında yer alan diğ er yapıdır (Şekil 4.21). İzmir'in ileri gelen ailelerinden birine ait oldu ğ u bilinen yapı, konaklama işlevine yönelik inşa edilmiştir. Haritada han ın zemin katında birçok küçük dükkân ın yer aldığı görülmektedir. Ayrıca girişin solunda kalan dükkânda bir kahvenin oldu ğ u algılanmaktadır.

Şekil 4.21 Ekmekçibaş ı han ı plan şemas ı (Atay, 2003)

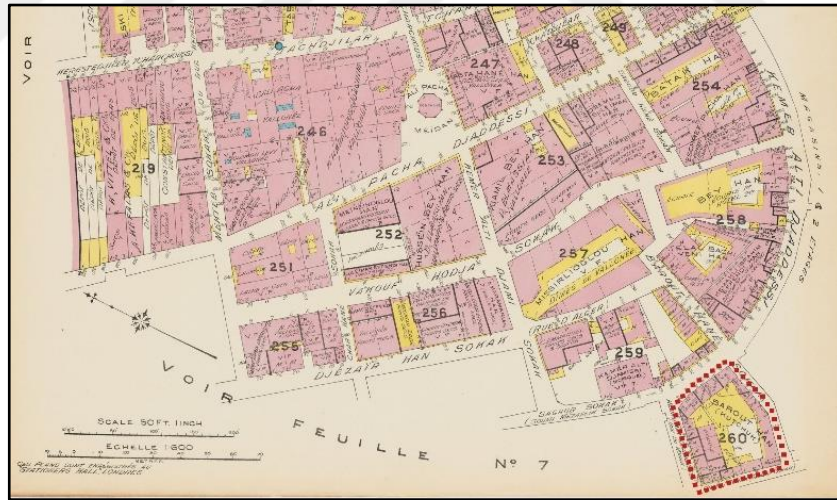

Şekil 4.22 Günümüzde Ekmekçibaş ı Oteli'nin yerinde bulunan yapı (Kişisel arşiv, 2019)

Beyler Sokaklarının simgelerinden olan ünlü Ekmekçibaş ı Lokantas ı da bu yap ının Beyler Sokağı'na bakan cephesinde yer almaktadır. Döneme tanıklık edenlerin uğrak

mekânı olan ve lezzetine hayran oldukları yemeklerin tadının hala damaklarında olduğu bilinmektedir. Temiz ve lezzetli bir mutfağının olduğu bilinen lokantanın, özellikle fırında yapılan dolması en beğenilen yemeklerindendir. Daha çok iş yeri sahiplerinin tercih ettiği lokanta 1990'lara kadar varlığını sürdürmüştür. Ancak Cumhuriyet döneminin modernleşme politikasına bağlı olarak gelişen ekonomi, değişen yeme-içme kültürü sonucunda kapanmış ve günümüze ulaşamamıştır (Atilla, 2001). Günümüzde ise Ekmekçibaşı Otel'i'nin yerinde Tena Mağazası yer almaktadır (Şekil 4.22).

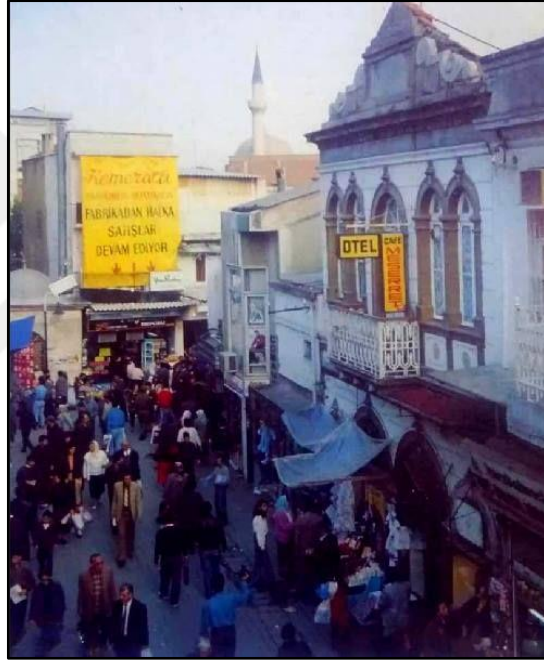
Çalışma alanı içerisinde 1905 tarihli Goad Haritasında görülen diğer bir yapı Üçüncü Beyler Sokağı'nda yer alan Küçük Barut Han'dır. Haritada 260 numaralı adada yer alan yapı, günümüzde 188 numaralı adayı oluşturmaktadır. Hanın bulunduğu ada kuzeyde Hükümet Caddesi, güneyde Baruthan Sokak (852. sokak), batıda Şamlı Sokak (günümüzde Üçüncü Beyler Sokağı) ve Kemeraltı Caddesi ile çevrelenmiştir (Şekil 4.23).

Şekil 4.23 1905 Goad haritasında Küçük Barut Han (Goad, 1905)

Barut hanlarının öneminin azalmasından sonra 1910 yılında yenilenerek Meserret Otel'i olarak hizmet vermeye başlamış ve mekânsal dönüşüm yaşamıştır (Şekil 4.24). 19. yüzyıl sonlarında kagir ve ahşap sistemde avlulu olarak inşa edilmiş; ancak sonraki yıllarda yenilenmiştir. İki katlı olan yapının zemin katı kahve, terzi, restoran gibi işlevlerin yer aldığı küçük dükkânların kullanımına, üst katı ise konaklama işlevine

hizmet etmektedir. Avlunun bir kısmı ahır kullanımına ayrılmıştır. Sonraki yıllarda ahıra ayrılan bölüm kaldırılarak kıraathane olarak kullanılmaya başlanmıştır. Han, ilerleyen yıllarda tümü ile otel kullanımına ayrılmış ve Meserret Otelı adını almıştır. Dönemin ünlü edebiyatçıların ve aydın kesiminin buluşma noktası olan yapı her zaman Kemeraltı'nda hafızalara yer eden bir yapı olmuştur (Atay,2003). Günümüzde iç mekânda işlevsel değişime bağlı olarak pek çok değişim görülmüştür. İzmir'in kültür mirası olan yapı, Moda Sokağı isminde bir giyim mağazası olarak kullanılmakta olup, yalnız cephe özellikleri korunmuştur. Üst katta bir dükkan ise dernek olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.24 1990'larda Meserret Otelı (Çamlıbel, b.t)

1800'lü yıllarda Müslüman-Türk yerleşimi olan Beyler Sokakları, içerisinde gösterişli konakların bulunduğu kentin en prestijli sokaklarından. Zamanla İzmir'in ünlü doktor ve eczacılarının toplandığı bir sağlık merkezi haline gelmiştir. Yapılan anket çalışmaları ve literatür taramaları göstermiştir ki, Beyler Sokakları 1900'lü yıllarda İzmir'in neredeyse tüm Türk ve Musevi doktorlarının muayenehane ve eczanelerinde hasta bakmışlardır. Bunlardan en önemli isimlerin başında ve İzmir'in ilk ilaç üreten eczanesinin sahibi Süleyman Ferit Eczacıbaşı gelmektedir.1911 yılında Şifa Eczanesi'ni açmıştır. Kentteki sağlık hareketlerinin temelini oluşturan ve eczane

mobilyasına sahip olan tek müessesedir. Majestral ilaç yapılan eczanede ayrıca doktorun masa başında muayene yapmasının yanı sıra eczaneye gelemeyen hastaların evlerinde tedavi edildiği bilinmektedir. Ayrıca eczanenin Beyler Sokağı'nda bulunan bir itriyat laboratuvarı vardır ve burada ünlü “Altın Damlası” kolonyaları üretilmektedir (Şekil 4.25). Yapı günümüzde 180 ada 24 parselde yer almaktadır. Beden duvarları yığma sistemle yapılan yapının iç duvarları bağdadidir. Parselde iki katlı yığma sistemle yapılmış ek yapı bulunmaktadır. Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu arşivinden edinilen yapıya ait restorasyon projesinde ek yapının Cumhuriyet Dönemi'nde yapılmış ve iç mekân duvarlarının betonarme olduğu belirtilmektedir.

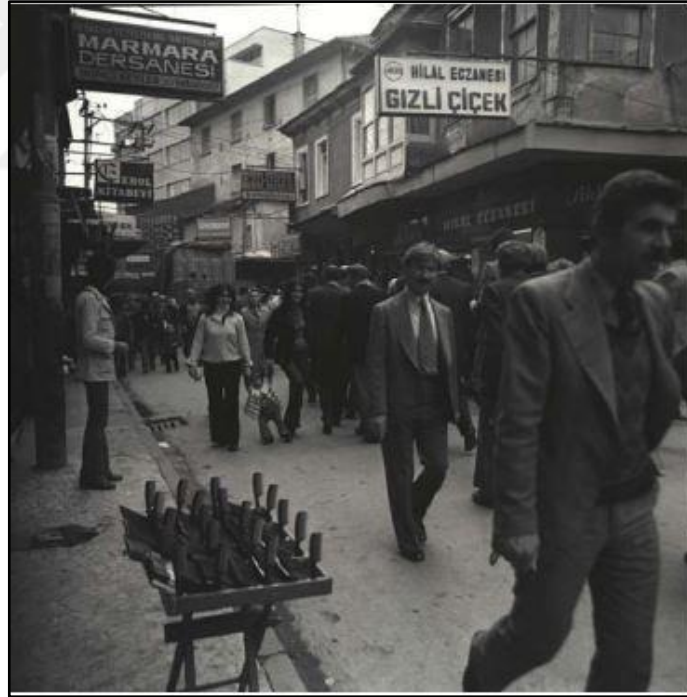
Şekil 4.25 1920’de Süleyman Ferit Eczacıbaşı Itriyaat Fabrikası (Eczacıbaşı, 1998)

Şekil 4.26 Süleyman Ferit Eczacıbaşı Itriyaat Fabrikası’nın günümüzdeki durumu (Kişisel arşiv, 2019)

1983 yılında yürürlüğe giren koruma anlayışı ve yapı sahibinin de bu yöndeki talebiyle yıkımına karar verilmiştir. Ancak 2002 yılında değişen koruma anlayışı ile yıkım kararının iptal edilmesi yapının günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Ancak kullanılmadığından mekânsal sürdürülebilirliğinden söz edilememektedir. 2006 yılında restorasyon projesi onaylanmış olan yapı günümüzde restorasyonu yapılmış durumda olmakla birlikte, işlevsizdir (Şekil 4.26).

Beyler Sokakları'nın ve Kemeraltı'nın ünlü eczanelerinden bir diğeri ise, Kemal Kâmil Aktaş'a ait olan Hilal Eczanesi'dir (Şekil 4.27). 1922 yılında kurulan eczanenin, Birinci Beyler Sokağı'nın Anafartalar Caddesi girişinde bulunan köşe parselde, Ekmekçibaş Lokantası'nın karşısında yer aldığı bilinmektedir. Aynı zamanda Aktaş Kolonyaları'nın sahibi olan eczanenin en ünlü kolonyası hala hafızalarda yer tutan Gizli Çiçek kolonyasıdır.

Şekil 4.27 Hilal Eczanesi (APİKAM arşivi, b.t)

Kemeraltı'nın en ünlü eczanelerinden biri olmasına rağmen günümüze ulaşamamıştır. Eczanenin yer aldığı yapıda günümüzde Uztex gömlek markasına ait mağaza yer almaktadır (Şekil 4.28).

Şekil 4.28 Hilal Eczanesi'nin yerinde bulunan Uztex Mağazası (Kişisel arşiv, 2019)

Hilal Eczanesi'nden Birinci Beyler Sokağı'na devam edildiğinde karşılıklı olarak meyhanelerin yer aldığı bilinmektedir. Bunlardan en ünlüsü Bodrum Meyhanesi'dir. Birkaç basamak inilerek ulaşılmasından dolayı bu adı alan meyhane, daha sonraları yine aynı sokak üzerinde başka bir yere taşınmıştır. Beyler Sokakları' nın aydın sakinleri ünlü edebiyatçıların ve gazetecilerin sıkça buluştuğu mekân, zamanla yeme kültürünün ve sokağın kullanıcısının değişmesi sebebi ile popülerliğini yitirmiştir. 1999 yılında arz-talep etkisiyle önce dönerci olmuş, daha sonra da kapanmıştır.

Beyler Sokakları'nda eczanelerin dışında İzmir'in tanınmış ve başarılı **doktorlarının muayenehaneleri** bulunmaktadır. Birinci Beyler Sokağı'nda Milli Kütüphane'nin karşısında göz doktoru Midhat Bey'in muayenehanesi yer alıyordu. Oldukça başarılı bir doktor olan Midhat Bey'in muayenehanesinde hastalar için özel yatak ve bakıcılar bulunuyordu. 1922'de çocuk doktoru Ali Agah Bey'in Beyler Sokağı'nda 66 numaralı muayenehanesi vardı. Sabahları muayenehanede öğleden sonra ise Şifa Eczanesi'nde hasta bakmaktaydı. Yine Beyler Sokağı'nda 16 numaralı muayenehane kadın hastalıkları mütahassısı Doktor Şükrü Osman'a aitti. Cildiye mütahassısı Doktor Lütfü Rahmi Bey ise, cuma ve pazar günleri dışında hasta tedavi ediyordu. Doktor Reşat Faik, her türlü idrar yolu hastalıkları ile ilgili tedavi uyguladığı

Beyler Sokağı'ndaki Sağlık muayenehanesinin sahibiydi. Sokağın simge yapılarından olan 848. Sokak numara 72'de (1950'lerde numara 74) yer alan Beyler Hamamı'nın bulunduğu parselin bitişiğinde muayenehanesi bulunan Operatör Doktor Bahtiyar Hüseyin yine sokağın ünlü doktorlarından. Kulak, burun, boğaz doktoru olan Bahtiyar Bey, her sabah 9-12 arasında fakir hastaları ücretsiz tedavi ediyordu. Günümüzde Beyler Hamamı'nın yerinde Beyler Pasajı ve İşhanı yer almaktadır (Tantay, 2008) (Şekil 4.29).

Şekil 4.29 Günümüzde Beyler Pasajı ve İşhanı (Kişisel arşiv, 2019)

Beyler Pasajı ve İşhanı günümüzde İkinci Beyler ve Üçüncü Beyler arasında geçit oluşturmaktadır. Yapının iç mekânında geçide açılan küçük dükkânlar ve farklı işlevde birçok ticaret birimi yer almaktadır. Hamam yapısının özelliklerine ait çok fazla bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak bir hamam işletmecisi bir büyük, iki küçük kubbesinin bulunduğunu söylemiştir. Dönemin en lüks hamamı olan yapıda kullanılan mermerler, mobilyalar bunun göstergesi olarak düşünülmüştür. Yabancıların da sık sık geldiği

hamamın kullanıcılarının kentin tanınmış doktorları, eczacıları ve tüccarları olduğu söylenmektedir. Ayrıca hamamın ve odalarının temizliği en önemli özelliklerindendir (Beşikçi, 2016).

Göz doktoru Safvet Bey'in hamamın sırasında 22 numaralı muayenehanesi bulunmaktadır. Cuma günü dışında her sabah hasta bakan Safvet Bey de fakir hastaları ücretsiz tedavi eden başarılı bir doktordur. Ayrıca Beyler Sokaklarında doktorların dışında “kabile” olarak adlandırılan ebelerin de muayenehanesinin olduğu bilinmektedir. Bunlardan en ünlüsü 1907 yılında muayenehanesi bulunan Kabile Madam Depanyan'dır (Tantay, 2008).

Balkan Savaşları ve sonrasında I. Dünya Savaşı'nda yetim kalan çocuk sayısında görülen artış sebebiyle Dar'ül Eytam Mektebi olarak anılan yetimler evi kurulmuştur. Mektebin yönetim birimi Beyler Sokaklarında yer almaktaydı. Çocuklardan kimini İzmir eşrafından tanınmış tüccarlar koruma altına alırken, kimine de maddi yardımda bulunuluyordu.

Muayenehanelerin dışında kentte çok sayıda tedavihane yer almaktaydı. Beyler Hamamı bitişiğinde yer alan Şifa Yurdu bunlardan biriydi. Burada hastalıkların tedavisi ve ameliyatlar yapılmaktaydı. Yapı günümüzde Beyler Sokağı'nda yer alan Salepçioğlu Konağı'nın yenilenmesiyle oluşturulmuştur (Tantay, 2008).

Günümüzde İkinci Beyler Sokağı (848. Sokak) ile 847/1. ve 452. Sokakların kesişiminde bulunan İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün yer aldığı 178 numaralı ada 38 parselde, 1929 yılında inşa edilen Gerry Tobacco tütün deposu yer almaktaydı (Şekil 4.30). Amerikan İşletmesi olarak faaliyet gösteren yapı günümüzde yapı deseni olarak aynı kalmış, fakat işlev değiştirmiştir. U planlı ve dört katlı olarak inşa edilen tütün deposu, 1959 yılında bodrumlu ve beş katlı, 1961 yılında beş katlı olmak üzere betonarme yapılar eklenmiştir. Yapı 1998 yılında “korunması gerekli kültür ve tabiat varlığı” olarak koruma altına alınmış ve 2. grup yapı olarak tescillenmiştir. Ayrıca parselde yer alan ağaçlar için de koruma kararı bulunmaktadır.

Şekil 4.30 Eski Konak Tütün Deposu (Kişisel arşiv, 2019)

Beyler Sokaklarında süreç içerisinde değişen yok olmaya yüz tutmuş mekânlardan bir diğeri ise **matbaalardır**. İzmir aydın kesiminin yaşadığı Beyler Sokaklarında çok sayıda gazete ve dergi matbaası bulunmaktaydı. Bunların en güçlüsü 1894 yılında Ali Nazmi Efendi tarafından kurulan Ahenk Gazetesi ve matbaasıdır. İlk olarak bugün yerinde katlı otoparkın bulunduğu parselde hizmet vermeye başlayan gazete, 1914'te Beyler Sokağı'nda numara 11'de hizmet vermiştir. 1920 yılında daha sonra yerine Ercan Kitabevi'nin geldiği Birinci Beyler ve İkinci Beyler Sokağı'nı birbirine bağlayan 847. Sokağa taşınmıştır. 1950'li yıllarda kapanan Ahenk Matbaası'nın yerinde günümüzde bir spor mağazası yer almaktadır. Beyler Sokaklarında yer alan diğer bir matbaa ise, 1911 yılında kurulan Anadolu (İttihat) Matbaası ve Gazetesi'dir. Kaynaklarda İkinci Beyler Sokağı (848. Sokak) numara 57'de bulunduğu bilgisine ulaşılan matbaa 1953 yılında sahibi Haydar Rüştü Bey'in ölümü ile kapatılmıştır. 1922 yılında Fazıl Bey tarafından kurulan Marifet Matbaası, İkinci Beyler Sokağı'nda numara 88'de yer almaktadır. 1950'li yıllarda Veysel Çıkmazı'na taşındığı bilinmektedir. 1919 yılında yayın hayatına başlayan Sada-yı Hak Matbaası ve Gazetesi, Mehmet Sırrı tarafından yönetilmekteydi. İlk olarak Birinci Beyler Sokağı'nda olan gazetenin idaresi Darüleytam binasında bulunmaktaydı. Gazete, daha sonra Halkın Sesi adını alarak bir dönem Salepçioğlu Aile Hamamı olarak kullanılan günümüzde Kültür Matbaası'nın bulunduğu parselde hizmet vermiştir (Taşkiran, 2008) (Şekil 4.31).

Şekil 4.31 Birinci Beyler Sokağı'nda bulunan Kültür Matbaası (Kişisel arşiv, 2019)

Günümüzde hala varlığını sürdüren ve 1948'te kurulan H r Efe Matbaası ve Gazetesi de 1970'li yılların sonunda Beyler Sokağı'nda faaliyet göstermiştir. Bu matbaa sahibi Şeref Üsküp'le  zdeleşen efelik ve Ege kültürüne yönelik çıkardığı yayınlarla tanınmıştır (Taşkıran, 2008). Günümüzde 848. Sokak 62 numarada faaliyet göstermektedir (Şekil 4.32). Ayrıca 847. Sokakta Hacı Mahmut Cami'nin yanındaki parselde yer alan, 1938 yılında kurulmuş olan Akgün Matbaası da faaliyetini sürdürmektedir (Şekil 4.33).

Şekil 4.32 Günümüzde Hür Efe Matbaası'nın bulunduğu yapı (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.33 Akgün Matbaası (Kişisel arşiv, 2019)

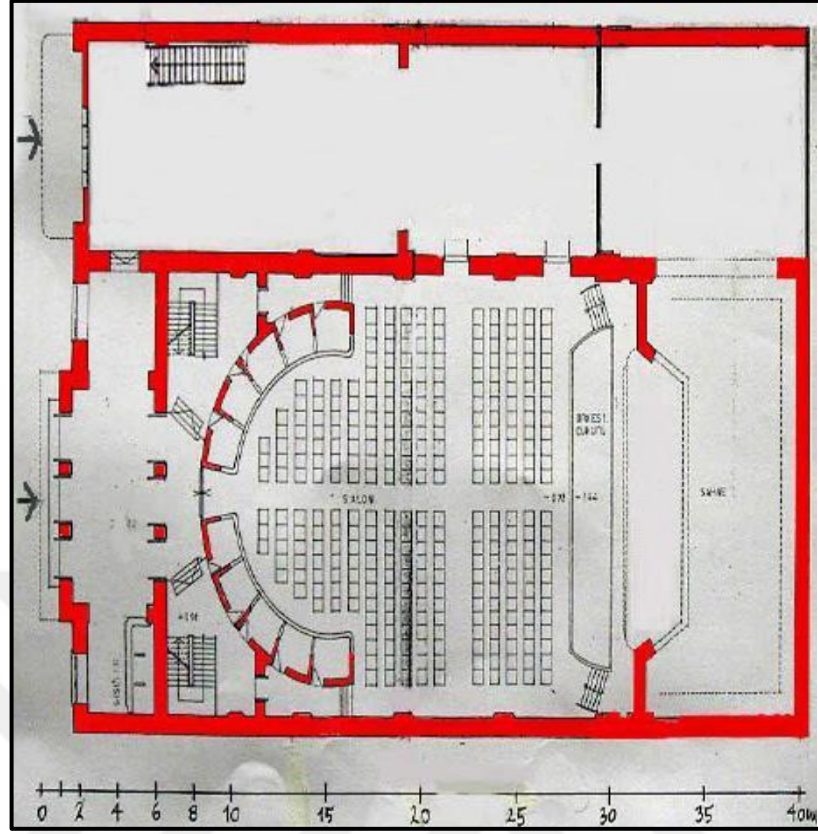
Kemeraltı ve Beyler Sokaklarının önemli mekânları arasında **kitabevleri** de yer almaktadır. Geçmişte önemli edebiyatçıların ve yazarların sosyalleşme noktası olarak

kullandığı kitabevlerinden en eskisi 1920’li yıllardaki Altın Kalem Kütüphanesi’dir. Birinci Beyler Sokağı girişinde Ekmekçibaş Lokantası’na komşu olan kütüphane daha sonra İkinci Beyler Sokağı’na, bugün Şan Pasajı’nın bulunduğu yapının karşısına taşınmıştır. 1950’li yıllarda Meserret Otel’ine taşınan kütüphane günümüze ulaşamamıştır. 1960’lı yıllarda kurulan Aydın Kitabevi ise, Kemeraltı’nın en ünlü kitabevlerinin başında gelmektedir. Şan Pasajı’nda açılan ilk dükkân olarak bilinen kitabevi, 2002 yılında kapanmıştır. Pasaj ve sinema binasına dönüşmeden önce yapının Tekel deposu olarak kullanıldığı bilinmektedir. Günümüzde ise Şan Sineması kapanmış durumda olup, İkinci Beyler ve Üçüncü Beyler arasında bağlantıyı sağlayan geçitli yapılarıdır (Şekil 4.34). Yapının zemin katı, iki taraftan geçite açılan, erkek giyim, ayakkabı, terzi, yiyecek, optik olmak üzere farklı işlevlerdeki dükkânlardan oluşmaktadır.

Şekil 4.34 Şan Pasajı (Kişisel arşiv, 2019)

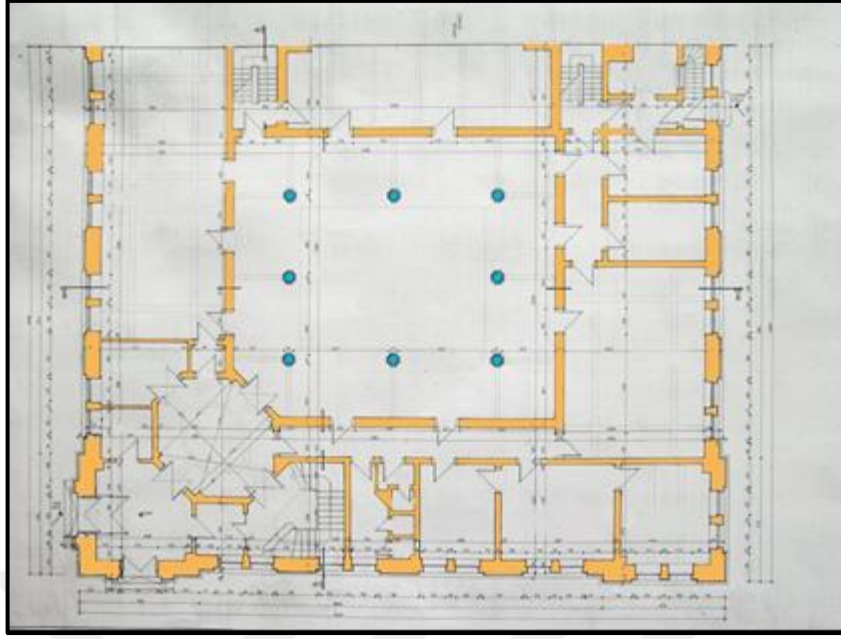
Beyler Sokaklarında yer alan kültür-sanat yapılarına bakıldığında ilk olarak Milli Kütüphane ve Sineması dikkat çekmektedir. Ekonominin yanında kültür-sanat alanında da etkili olan yabancılar İzmir’de bir kütüphane açmak istemektedir. Bunun sebebi, 1911 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Selanik’te yapılan kongresinde her vilayette bir “kütüphane-i milli” kurulması ile ilgili kararların alınmasıdır. Bunun üzerine 1911 yılında bir kütüphane kurulması için çalışmalara başlanmıştır. Çalışmaların başında İttihat ve Terakki Cemiyeti İzmir şubesi merkez kurulu üyesi Kadızade İbrahim Refik bulunmaktadır. Kütüphaneye yardım toplamak amacıyla yapılan çalışmalar beklentiye karşılamayınca, farklı bir yol düşünülmüştür. 1912 yılında Beyler Sokağı’nda bulunan Salepçioğlu Konağı kiralanmış, harem bölümü kira ile İttihat ve Terakki Cemiyeti idaresine verilmiş, selamlık bölümü ise kütüphane olarak kullanılmıştır (Gürlek, 2012). Kütüphane idarecileri kütüphaneyi ayakta tutabilmek için günümüzde Kültür Matbaası’nın olduğu yerde ahşaptan bir tiyatro yaptırıp oyunların gelirini kütüphane için kullanma kararı almıştır. 1913 yılında sinema tamamlanıp faaliyete geçmiş ve borcu bitince, günümüz Milli Kütüphane ve Devlet Opera ve Balesi binalarının yapımı için çalışılmaya başlanmıştır. Dönemin İzmir Valisi Rahmi Bey’in yardımı ile arsalar sağlanmıştır. 1915’te temeli atılan yapıların yapımı I. Dünya Savaşı döneminde yavaşlamış ve 1922 yılında İzmir’in kurtuluşu ile hız kazanmıştır. 1926 yılında tamamlanan sinema binası işletme hakkını alan İpek Kardeşler tarafından “Elhamra” olarak hizmet vermeye başlamıştır. Kütüphane binası 1933 yılında tamamlanmış ve yapılar 1978 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kiralanmıştır (Güneş, 2013) (Şekil 4.35).

Şekil 4.35 Milli Sinema Binası plan şeması (Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü arşivi, 1978)

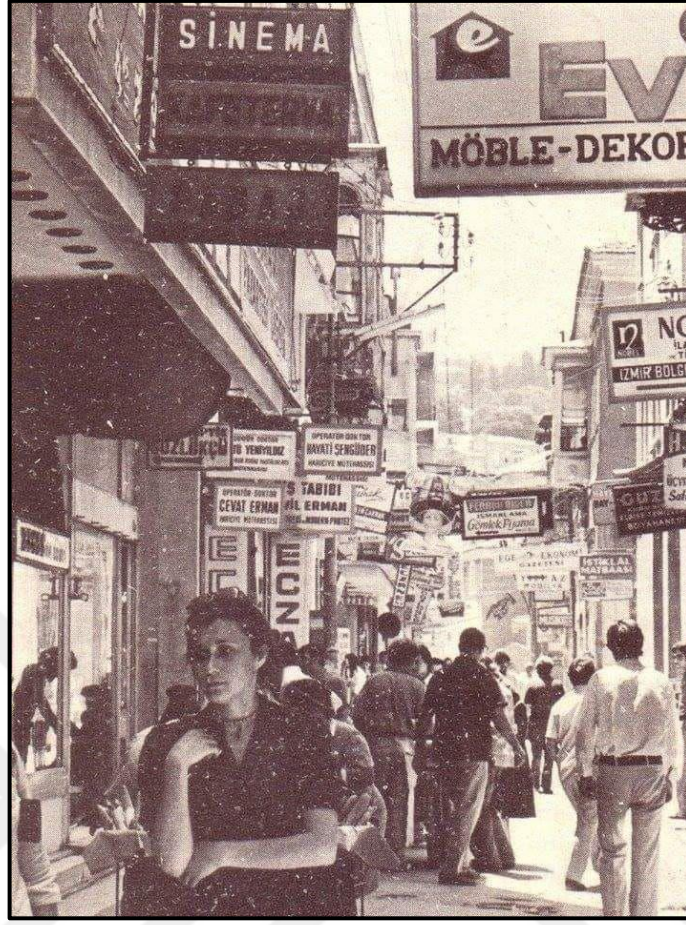
Şekil 4.36 Milli Sinema ve Kütüphanesi (APİKAM arşivi, b.t)

Şekil 4.37 Milli Kütüphane plan şeması (APİKAM arşivi, b.t)

Milli Sinema binası doğu batı yönünde dikdörtgen planlı olarak inşa edilmiştir. Giriş ve asma kattan oluşan yapının güneyine eşit yükseklikte kütüphane binası inşa edilmiştir (Şekil 4.37). Sinema binasının en hareketli cephesi girişin sağlandığı batı cephesidir. Kütüphane binası ise, doğu-batı yönünde kareye yakın dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Yapıya giriş üzeri kule görünümüyle vurgulanan güneybatı cephesindendir. Günümüzde hala önemini koruyan ve işlevini sürdüren Milli Kütüphane ve Devlet Opera ve Balesi (Elhamra Sinema ve Kütüphanesi), İzmir’de Milli Mimari Rönesansı yapıları arasında simge niteliğindedir.

Çalışma alanı içerisinde yer alan diğer sanat yapıları ise, günümüzde varlığını sürdüremeyen Şan ve Sema Sinemalarıdır. Eski tekel deposunun yerinde bulunan Şan Sineması, 1966 yılında Zeki ve Rıza Aşkan tarafından yapılmıştır (Şekil 4.38). Sema Sineması ise, günümüzde Kemer Plaza’nın yer aldığı noktada bulunmaktaydı.

Şekil 4.38 Beyler Sokağı, Şan Sineması (Çamlıbel, b.t)

4.2.1 Yaşamsal Değişim

Beyler Sokakları 1800’lü yıllardan günümüze dek hafızalarda her zaman nezh, kentin ileri gelen tanınmış ailelerinin yaşadığı, 20. yüzyılda ise hastaneye yakınlığından dolayı ünlü ve başarılı doktor muayenahanelerinin ve eczanelerinin, tıbbi laboratuvarların, matbaaların, terzilerin, mobilyacıların konumlandığı sokaklar olarak tanımlanmaktadır. İsmi doktorların o dönemde “bey” olarak nitelendirilmesinden aldığı söylenen sokaklar günümüze kısmen korunmuş olarak ulaşmıştır. Geçmişte Anafartalar Caddesi’nde yer alan dükkânların dahi Beyler Sokaklarına yakınlığının iş yapabilirliğini etkilediği savunulmaktadır.

Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Avrupa’nın sanayileşme sürecinden etkilenen İzmir’in gelişimiyle paralellik gösteren Beyler Sokaklarında hızlı bir nüfus

artışı görülmüştür. Bu döneme kadar ticari faaliyetlerin yabancı sermayedarların elinde olması kenti dış ticarete uygun konuma getirmiştir. Ancak 1920’li yıllarda azınlıkların kenti terk etmesiyle kentte ticari anlamda büyük bir boşluk oluşmuştur. Cumhuriyet’in ilanı ile yeni bir yapılanma sürecine girilmiş; yaşamsal ve mekânsal değişimi etkileyen önemli gelişmeler yaşanmıştır.

20. yüzyılın başlarında farklı etnik grupların kenti terk etmesi sonucunda kent sakinleri yeni yerleşim alanlarına eklemlenmiştir. Alsancak ve kıyı kesimlere üst gelir grubu yerleşirken, Kemeraltı Çarşısı ve Kadifekale arasında kalan kısma orta ve alt gelir grubu yerleşmiştir. Beyler Sokakları da bu dönemde, alanda yer alan görkemli konaklarından anlaşıldığı üzere tanınmış köklü ailelerin konutlarının yer aldığı yerleşimdir. Ayrıca kentin tanınmış doktorlarının muayenahaneleri ve eczaneleri bu alanda yer almıştır.

1950’lerden itibaren Beyler Sokaklarında özgün işlevi konut yapıların yanında artık doktor muayenahanelerine dönüşümü başlamıştır. Bu dönemde ortaya çıkan kentleşme hareketleri söz konusu alanı da etkisi altına almıştır. Alan içerisinde yer alan han yapıları pasajlara ve iş hanlarına dönüşmeye başlamış ve küçük küçük dükkânları oluşturmuştur. Bu dükkânlarda birçok meslek grubu yer almıştır. Mobilyacılar, örücüler, ayakkabıcılar, terziler, tıbbi laboratuvarlar, gazete ve matbaalar, kitabevleri bu alanda yer almıştır. Ayrıca ekonomik olanakları kısıtlı halkın eğlence mekânı, dönemin en önemli kültür yapısı olan Elhamra Sineması olmuştur. Kemeraltı’nın aydın kesimini oluşturan doktorlar, eczacılar, gazeteciler, yazarlarının yanı sıra sokak sakinleri de birbirleriyle buluşup Beyler Sokaklarında yer alan meyhanelerde eğlenip, yemek yemişlerdir (Şekil 4.39). Bu bağlamda Beyler Sokakları bireylerin çeşitli gereksinimlerini karşılayabileceği mekânların yer aldığı alan olarak Kemeraltı’nın en önemli noktalarından birisidir.

Şekil 4.39 Bodrum Meyhanesi,1968 (Atilla, 2011)

1960'lı yıllarda değişen kent ekonomisinin sonucunda Beyler Sokaklarında ortaya çıkan perakende ticaretin etkisinin giderek arttığı görülmektedir. Bu dönemde artan göç hareketlerinin sonucunda gelen kesim kent merkezinde küçük ölçekli işletmeler ya da seyyar satıcılık ile alanda yer edinmiştir. Göçle gelenlerin çoğunlukla Doğu ve Güneydoğu Bölgesi'nden olduğu bilinmektedir. Belediyenin plansız göç alımı sonucunda meydana gelen nüfus artışı, kentte konut stoğunun yetersizliğini beraberinde getirmiş ve gecekondulaşmaya sebep olmuştur. Kırdan kente göçün sonucunda kentte yaşamsal değişimler görülmüştür. Giderek eğitim seviyesi düşmüş ve alanın sosyal yapısı neredeyse tamamen değişmiştir. Ve kent merkezini ele geçiren düşük gelirli toplumsal gruplar oluşmuştur.

1980'lerde artan perakende ticaret sonucunda Beyler Sokaklarında yer alan muayenehaneler tümüyle Alsancak semtine taşınmış ve yerlerini ticari işletmeler almıştır. Tarihsel süreçte geleneksel ticaret merkezlerinin kullandığı örgütlü ticaret modeli yok olmuş, kısa sürede tüketime olanak veren alışveriş merkezleri kendini göstermiştir. Çok katlı yapılaşmaların yoğunlaştığı Beyler Sokakları artık kentin tıp merkezi tanımını kaybetmiştir. Tamamen ticaret bölgesi haline gelen alan, işportacılığın yaygın olduğu, geçmişin elit ticaret anlayışının yok olduğu, müşteri ile satıcı arasında yalnız menfaate dayalı bir satış politikasının benimsendiği bir hal almıştır. İzmir'de doğup büyüyen ve gençliğini Kemeraltı'nda geçiren kişilerin bu değişimi daha yoğun yaşadığı görülmektedir. Bu dönemde kent toprağı en önemli

yatırım kaynağı durumuna gelmiş ve sanayisizleşme başlamıştır. Rant kaygısıyla kiralarda yaşanan artış sokağın kullanıcısının değişmesine, satış yerlerinin mekânsızlaşmasına sebep olmuştur. Sokağa taşan satış alanları ile alanda ortaya çıkan görüntü kirliliği sokağın yapısını bozmuştur. 1990'lı yıllarda alışveriş kültüründe yaşanan değişime bağlı olarak modern hipermarketlerin sayısı artmıştır. Bu sebeple Kemeraltı, orta gelir grubunun ilgisini kaybetmiştir. Buna bağlı olarak da Beyler Sokaklarının kullanılabilirliği azalmıştır. Ayrıca her alanda olduğu gibi kısa vadeli tüketimin yemek kültürüne de sıçramasından dolayı Beyler Sokaklarında ailece gidilebilen nezih lokantalar varlığını sürdüremeyip yok olmuştur. Bunlardan en ünlüsü ve hatırlanan Ekmekçibaşı Lokantasıdır. Doktorların, gazetede kilerin, sokak esnafının her akşam içki içip sohbet ettiği yer olan ünlü Bodrum Meyhanesi de bu değişimlere direnmesine rağmen, ayak uyduramayip kapanmıştır. 1950'lerde geç saatlere kadar canlı olan sokaklar herkesin birbirini tanıyor olması sebebiyle güven teşkil ederken kullanıcının değişmesi, alanın iş merkezine dönüşmesi sebebiyle hava karardıktan sonra güven vermeyen bir duruma gelmiştir.

2000'li yıllarda alanın işlevsel özellikleri çoğunlukla yeme-içme, tıbbi malzeme satış yerleri, optik, giyim, ayakkabı, nargile gibi satış birimlerinin yanında içerisinde büroların yer aldığı yüksek katlı işhanlarına dönüşmüştür. Geçmişte sokakta faaliyet gösteren terzi, örücü gibi meslek grupları varlığını sürdürmekte ise de oldukça azalmıştır. Esnaflar arası samimiyetin yok olması ve dükkân sahipleri tarafından kira gelirinin ön planda tutulması sebebi ile her türlü işletmenin alana girmesine izin verilmesi, kısa süreli işletmelerin yer alması alandaki yaşamsal dönüşümü göstermektedir.

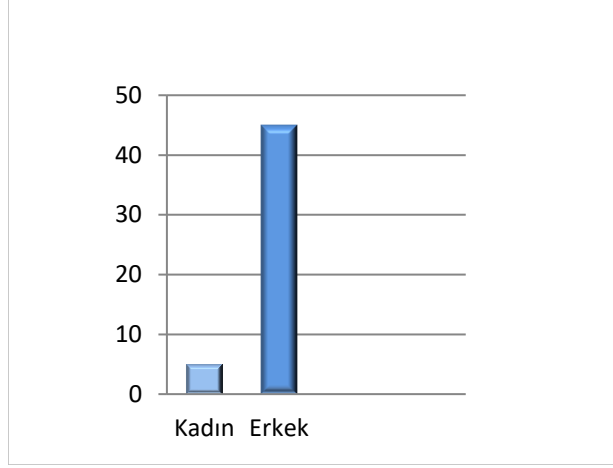
Gençliği Kemeraltı'nda geçenlerin kente yönelik akıllarında kalan değerli alan olmasına karşın, Beyler Sokakları günümüz kullanıcısının tarihsel öneminin farkında olmadığı bir kent mekânıdır. Yoğun göç hareketi, arz-talepte yaşanan değişim, ekonomik yapı, teknoloji, imar çalışmaları, değişen kent alışkanlıkları ve alışveriş kültürü gibi birçok etkenin kente yansması alanda kendini hissettirmektedir. Yapılan çalışmalarda, esnafın kira artışlarından, alanın güvensizliğinden, çarşının eski turistik önemini kaybetmesinden ve alt yapı sorunlarından dolayı kentlinin talebinin azaldığı

görülmüştür. Ayrıca tarihi dokuyu oluşturan yapıların işlev değişikliği sebebiyle farklı amaçlarla kullanılması ve korumaya dair bilincin eksikliği yapılarda bozulmalara sebep olmuştur. Günümüzde tarihi doku ve çağdaş yapıların birarada bulunduğu alan, kentin yönetim birimleri tarafından denetimin ve koruma çalışmalarının yeterli veya kapsamlı olmaması yüzünden geleneksel merkez içerisinde çöküntü bölgesine dönüşme tehlikesiyle yüz yüze kalmış ve eski önemini kaybetmiştir. Denetimsizliğin ve plansız göçün sonucu olarak ortaya çıkan ve çoğalan işportacılık, yola taşan tezgahlar sonucunda Beyler Sokakları, günümüze dek sahip olduğu Kemeraltı'nın nezih semti olma özelliğini yitirmiş durumdadır.

4.3 Beyler Sokaklarının Sosyal Yapısı

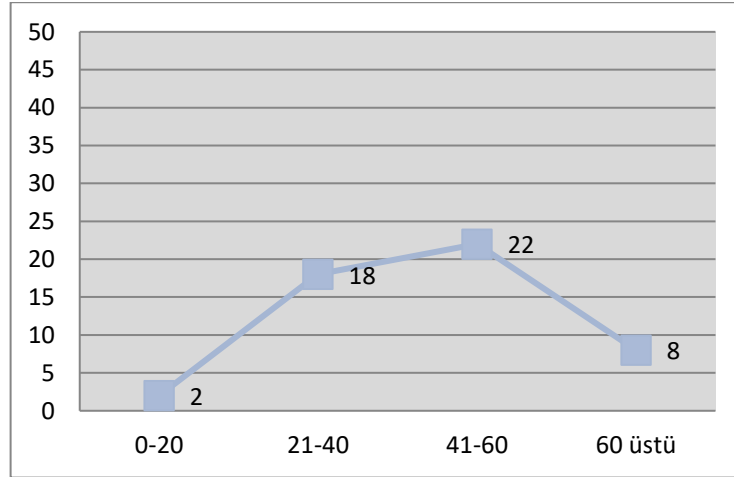
Beyler Sokaklarının sosyal yapısı analiz edildiğinde, geçmişle bugün arasında büyük bir değişimin olduğu görülmektedir. Beyler Sokaklarında ticari faaliyet gösteren 50 kişi ile Mayıs 2019'da gerçekleştirilen anket çalışmalarından alanın sosyal yapısına ait bilgiler çıkarılmıştır. Ankete katılım gösterenler, çalışma alanında faaliyet gösteren iş yerlerinin sahipleri ve alanın günümüz kullanıcılarıdır.

Görüşülen kişilerin **cinsiyet dağılımı** incelendiğinde %89,9'unun erkek, %11,1'in kadın olduğu görülmüştür (Şekil 4.40). Kadınların genellikle alanda bulunan tekstil ve gıda sektöründe hizmet veren işletmelerde çalıştığı anlaşılmıştır. Erkekler ise çalışma alanı içerisinde yer alan diğer tüm sektörlerde (gıda, erkek giyim, medikal, optik, matbaa, terzi, tamirhane vb.) hâkim durumdadır.

Şekil 4.40 Beyler Sokakları'na ilişkin ankete katılanların cinsiyet dağılımı

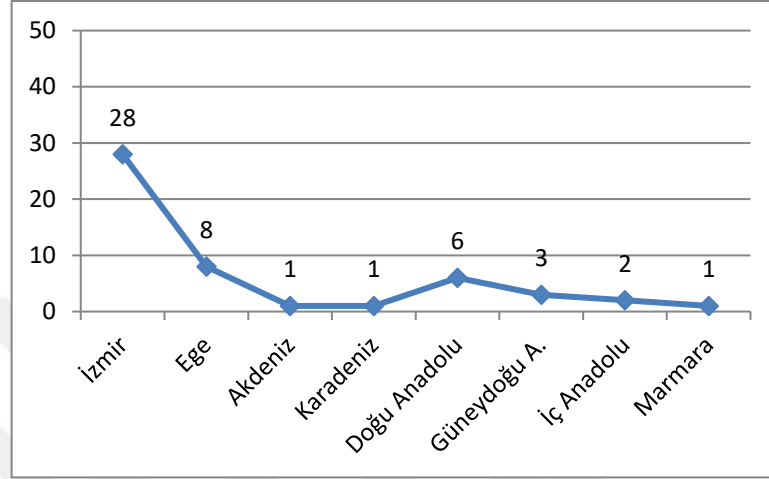
Beyler Sokaklarında kullanıcılarından ankete katılanların **yaş dağılımı** incelendiğinde, ankete katılanların çoğunluğunun orta yaşlı ve genç olduğu görülmektedir. Ankete katılanların %4'ü 20 yaş altı, %36'ı 21-40 yaş aralığında, %44'ü 41-60 yaş aralığında ve %16'sı 60 yaş üstüdür. Yapılan anket her yaştan kullanıcının bulunduğu, ancak 41-60 yaş aralığının yoğun olduğunu göstermektedir (Şekil 4.41).

Şekil 4.41 Beyler Sokaklarının yaş dağılımı

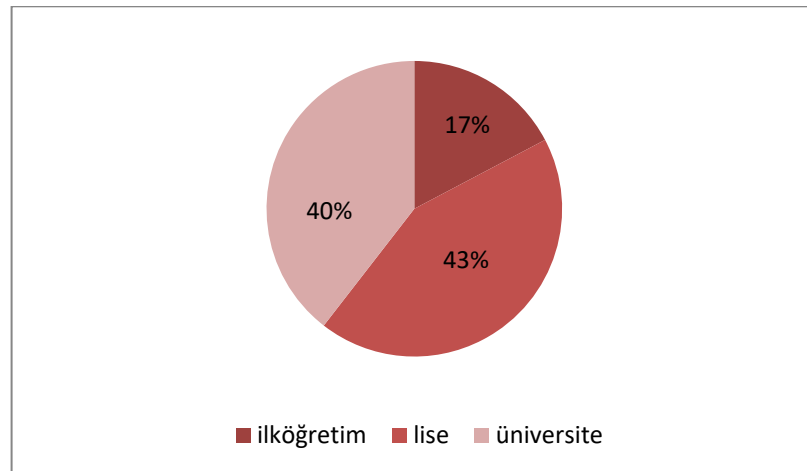
Beyler Sokaklarının kullanıcılarından ankete katılanların **doğum yeri** incelendiğinde; görüşülen 50 kişiden 34'ünün İzmirli olduğu, 16 kişinin ise İzmir dışından geldiği görülmüştür. Süreç içerisinde Beyler Sokaklarında ikamet edenlerin sayısı ise oldukça azdır. Çoğunlukla alanda yer alan işyerlerinden dolayı

kullanılmaktadır. İzmir dışından gelen kişiler Beyler Sokaklarının ticari potansiyelinin, bulundukları yerlerden daha iyi olduğunu belirtmiştir. İzmir ve çevresinin daha yoğun tercih ettiği Beyler Sokakları Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan da çok fazla göç almıştır (Şekil 4.42).

Şekil 4.42 Beyler Sokaklarının kullanıcılarının doğum yeri

Beyler Sokaklarının kullanıcılarından ankete katılanların **eğitim durumu** incelendiğinde, okula gitmeyen kimseye rastlanmamıştır. Ankete katılanların %43'ünün lise mezunu, %40'ının üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Tarihsel süreçte eğitim seviyesi yüksek, ihtisas yapmış ve kentin aydın kesiminin kullandığı alan, günümüze gelene dek aldığı göçler sebebiyle daha düşük eğitim seviyesindeki kişilerce kullanılır olmuştur (Şekil 4.43).

Şekil 4.43 Beyler Sokakları'nın kullanıcılarının eğitim durumu

Ankete katılanların Beyler Sokaklarını kullanma süreleri dikkate alındığında ise; en fazla 57 yıldır alanda yaşayan bir kişiye rastlanmıştır. Sokağın en temel sorunlarından olan mekânların çok sık el değiştirmesinden dolayı, kullanıcıların çoğunluğu 1-5, 5-10 ve 10-20 yıldır Beyler Sokaklarını kullanmaktadır.

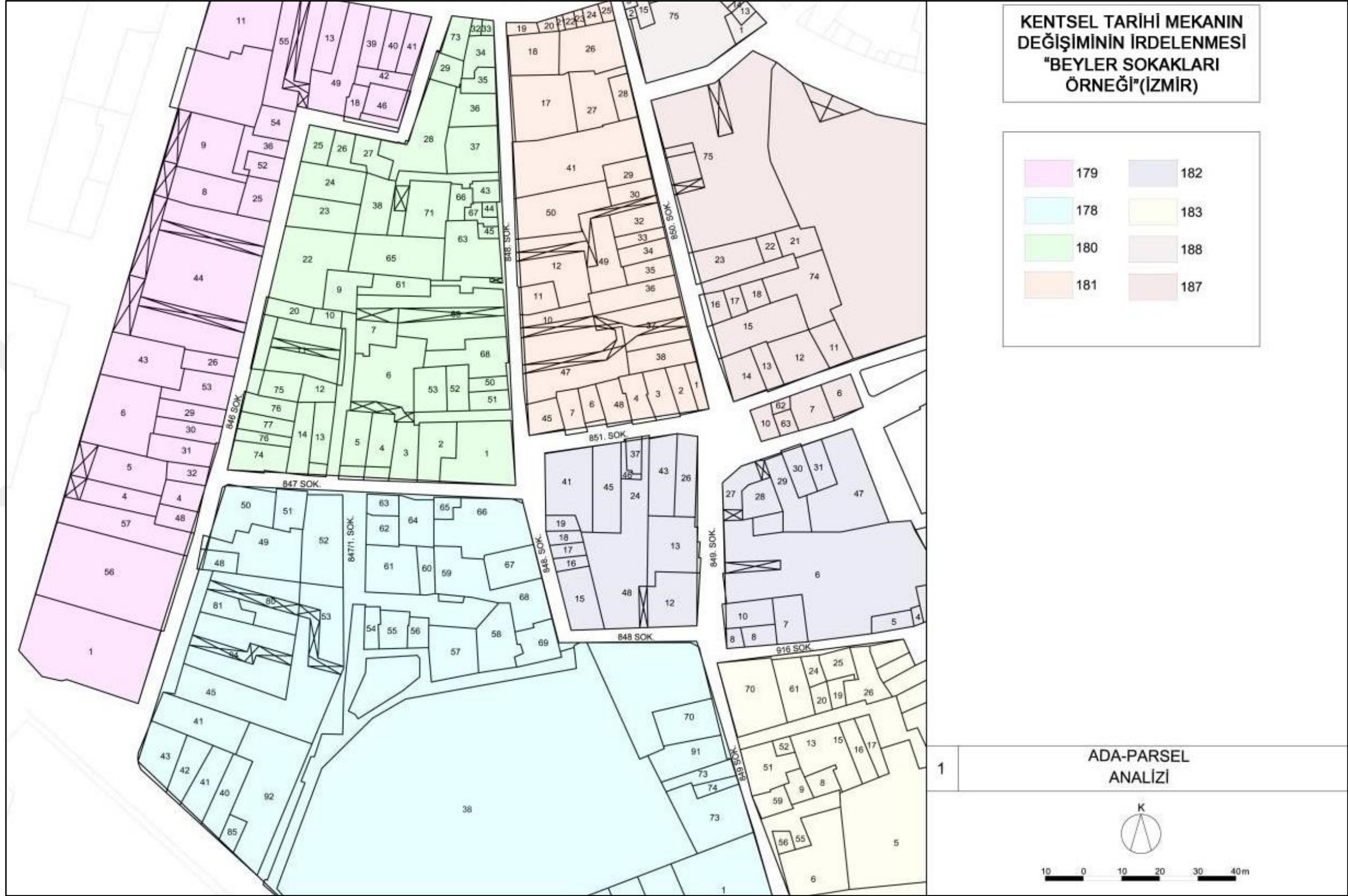
Beyler Sokaklarının kullanıcılarından ankete katılanların **gelir durumu** incelenirken, yapılan ticari faaliyetin alan içerisindeki yoğunluğu, hitap ettiği kitle ve anket verileri dikkate alınmıştır. Alanda yer alan optik, tıbbi malzeme satış yerleri, marka ayakkabı ve giysi mağazalarının müşteri profilinin alım gücünün nispeten yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu işlevlerin yoğunlukla kent merkezine en yakın konumda olan Birinci ve İkinci Beyler Sokağı'nda yer alması ve alanda yer alan işhanları ile yakın ilişkili olması memur kesimine hitap ettiğini düşündürmektedir. Bu bağlamda aylık gelirin 3000-5000 lira arasında olduğu düşünülmektedir. Ancak Beyler Sokağı'nın iç kısımlarına ilerledikçe görülen işlevsel çeşitlilik, özellikle Üçüncü Beyler Sokağı'nda yoğun olarak görülen replika ürün satış birimleri alanın müşteri potansiyelinin düşük gelirli sınıf olduğunu göstermiştir. Bu nedenle sokağın iç kısımlarında aylık gelirin 1000-3000 lira arası olduğu düşünülmektedir.

4.4 Beyler Sokakları Dokusunun Analizi

Beyler Sokaklarının fiziksel özelliklerini irdelemek ve süreç içerisindeki değişimi anlamak amacıyla doku analiz çalışmaları yapılmıştır. Çalışma alanının mevcut durumunun ortaya çıkarılması alanı tanımada büyük bir rol oynamaktadır. Sekiz adet adanın bir araya gelmesiyle oluşan Beyler Sokakları kıyıya paralel ve Anafartalar Caddesi'ni dik olarak kesen üç sokaktan oluşmaktadır.

4.4.1 Ada-Parsel Özellikleri

Günümüzde alanın ada parsel özellikleri irdelendiğinde, tarihsel süreçte çalışma alanı içerisinde yer alan ada düzeninin form olarak köklü bir değişim gösterdiği görülmüştür. Günümüzde en büyük ada 178 numaralı, en küçük ada ise 188

Şekil 4.44 Beyler Sokakları ada-parcel analizi

numaralı ada olarak saptanmıştır. Farklı desenlerde bulunan adaların biçimsel olarak dikdörtgen, yamuk ve L formda olduğu görülmektedir. Çalışma alanı içerisinde kısa kenarı ile sokakları sınırlandıran parseller yer almaktadır (Şekil 4.44).

Parsellerin çoğunlukla dikdörtgen ve dikdörtgene benzer formlarda olduğu ve yapılara dar kenarında yer alan girişlerle ulaşıldığı görülmektedir. Farklı büyüklüklerde yapı adalarının meydana getirdiği tarihi doku, bitişik nizam parsel düzeninde oluşmuştur. Bitişik nizam düzeni, sokak silüetlerinin kesintisiz yapı hattı ile oluşmasını sağlamıştır. Üç ana sokak hattını bu sokakları (846.,848.,850. sokaklar) dik olarak geçen ara ve çıkmaz sokaklar kesmektedir.

4.4.2 Doluluk-Boşluk Özellikleri

Beyler Sokaklarında yer alan parsellerin doluluk- boşluk oranları incelendiğinde, sokakların bitişik nizamla oluşmasına bağlı olarak yapıların yoğunlukta olduğu görülmüştür (Şekil 4.45). Doku içerisinde yer alan yapı kütlelerinin diğer bir değişle doluluk oranının yapıların sahip olduğu avlu, bahçe gibi boşluklardan yoğun olduğu belirlenmiştir. Ayrıca alanda yer alan boşlukların, günümüze ulaşamamış ve harabe peyzajını oluşturan yapılar ile meydana geldiği görülmektedir. Beyler Sokaklarında yer alan tek cami olan Hacı Mahmut Cami'nin bahçesi ve günümüzde 178 ada 55 parsel önünde yer alan park, alan içerisinde yer alan yeşil boşlukları oluşturmaktadır.

Sokakta bulunan tarihi ve çağdaş yapıların cephelerinde yer alan doluluk-boşluk oranları ise birbirinden farklıdır. Zemin katlarda bulunan ticari işlevler hem yapıların özgün tipolojisinde hem de günümüze dek gördüğü müdahaleler nedeniyle geniş açıklıkların oluşmasına neden olmuştur. Üst katlarda açıklıklar dar tutulmuştur. Çağdaş sistemle yapılan işhanlarının ise, zemininde geçit oluşturan açıklıklar ve sokağa cephe veren dükkânlar bulunurken, üst katları birbirini tekrar eden simetrik cephe düzeninde oluşmuştur.

4.4.3 Kapı Numarası ve Girişler

Beyler Sokaklarının kapı numaraları ile yapılan çalışma sonucunda;

- Birinci Beyler Sokağı'nın Anafartalar Caddesi girişinden girildiğinde sağda kalan yapıların çift, solda kalan yapıların tek numara ile numaralandırıldığı görülmüştür. Sağ köşede yer alan yapının 2 numara ile başlayıp, Milli Kütüphane binasında 50 numara ile sonlandırıldığı saptanmıştır. Solda bulunan yapılar ise, 3 numara ile başlayıp 59 numara ile sonlandırılmıştır.
- İkinci Beyler Sokağı'nın Anafartalar Caddesi girişinden girildiğinde sağda kalan yapıların 85 numara ile başlayıp, 5 numara ile sona erdiği görülmüştür. Sol tarafta kalan yapılar ise, sokak sonunda 94 numara ile başlayıp 2 numara ile sonlanmaktadır.
- Üçüncü Beyler Sokağı'nın Anafartalar Caddesi girişinden girildiğinde sağda kalan yapıların 2 numara ile başlayıp 15 numara ile sonlandığı, solda kalan yapıların ise 1 numara ile başlayıp 49 numara ile sonlandığı görülmektedir (Şekil 4.47).

Yapıların giriş cepheleeri sokağın sınırlarını oluştururken alan içerisinde, ortadan ve yandan girişli tarihi yapılar bulunmaktadır (Şekil 4.46). Tarihi dokuya uyumlu olan yapılara ulaşım çoğunlukla sokaktan direkt ya da merdivenle sağlanmaktadır.

Şekil 4.46 Beyler Sokaklarında ortadan ve yandan girişli yapı örnekleri (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.47 Beyler Sokakları kapı numarası analizi

4.4.4 Kat Yükseklikleri

Beyler Sokaklarında yer alan yapılar çoğunlukla günümüzde çağdaş sistemle yapılan çok katlı işhanlarıdır. Çağdaş ve tarihi dokuya uyumlu yapılar arasında genellikle gabari açısından uyumsuzluk söz konusudur. Bitişik nizamın hakim olduğu Beyler Sokaklarının en temel sorunlarından biri, yapı yükseklikleri arasındaki uyumsuzluktur. Sokakta yer alan yapılar arasında tek katlı, bodrumlu ve tek katlı, iki katlı ve bodrumlu ve iki katlı tarihi yapıların yanında, üç, dört, beş, altı katlı çağdaş yapılar da mevcuttur (Şekil 4.48) (Şekil 4.49). Tarihi yapılar genellikle zemin kat dükkân, üst katlar konut kullanımlı olarak inşa edilmiştir. Ancak günümüzde üst katlar da tamamen ticari amaçla kullanılmaktadır. Alan içerisinde zemin katın dükkân olduğu ve üzerinde bir ya da iki katın bulunduğu yapıların yanında, bodrumlu ve üç katlı olacak şekilde çatı katı bulunan bir yapı mevcuttur (Şekil 4.50).

Çağdaş yapılar, çoğunlukla zemin katları dükkân, üst katları işhanı olarak inşa edilmiştir. Alan içerisinde yer alan pasaj yapıları ise, zemin katlarda bulunan dükkânların dışında ikiden fazla sokağı birbirine bağlayan geçitlerde yer almaktadır. Bu yapıların üst katları büro amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 4.51).

Şekil 4.48 Bodrumlu ve tek katlı yapı örneği:180 ada,24 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.49 Bodrumlu ve iki katlı yapı örneği: 180 ada,1 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.50 Bodrumlu ve üç katlı yapı örneği: 178 ada,63 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.51 Birinci Beyler Sokağı çok katlı çağdaş yapı dizisi (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.52 Çok katlı çağdaş yapı örneği:180 ada,1 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.53 Beyler Sokakları kat yükseklikleri analizi

4.4.5 Sokak Öğeleri

Beyler Sokaklarında sokağa ilk girişte dikkat çeken sokak öğeleri, alanın algılanmasına engel olan dükkân tabelalarıdır ve sundurmalarıdır. Özellikle ticari kullanıma ayrılan zemin katlarda bulunan dükkânlar, isimlerinin yer aldığı tabelaları birbirinden farklı tiplerde, yapının görünürlüğünü dikkate almaksızın cephelerin çeşitli yerlerine yerleştirmişlerdir. Tabelalar genellikle sundurmalarla kullanılırken tek kullanıldığı örneklere de rastlanmaktadır (Şekil 4.54) (Şekil 4.55).

Şekil 4.54 Alanda tabela kullanımı:180 Ada,43 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.55 Alanda tabela kullanımı:187 ada,14 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Alanda yer alan diğer bir sokak ögesi, trafik ışıkları ve hareketli bariyerlerdir. Alanda yapılan yayalaştırma çalışmalarının bir parçası olan sokak elemanları araç trafiği ile Birinci Beyler, İkinci Beyler ve Üçüncü Beyler Sokaklarının kesiştiği noktalarda yer almaktadır (Şekil 4.56) (Şekil 4.57).

Şekil 4.56 Alanda bulunan trafik ışıkları (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.57 Alanda bulunan hareketli bariyerler (Kişisel arşiv, 2019)

Beyler Sokaklarında yer alan aydınlatma elemanları, alanda tek başına kullanımın dışında yapı cephelerinin üzerlerine yerleştirilmiş şekilde görülmektedir (Şekil 4.58) (Şekil 4.59).

Şekil 4.58 Tekil olarak kullanılan aydınlatma elemanı (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.59 Yapı üzerine yerleştirilen aydınlatma elemanı (Kişisel arşiv, 2019)

Alan içerisinde bulunan sokak öğelerinden bir diğeri, zeminde bulunan mazgallardır. Kullanıcının yeterli bulmadığı ve sokağın en önemli sorunlarından birini oluşturan altyapı sorunu kapsamında ele alınması gereken mazgalların, tekil olarak dükkân girişlerinde bulunmasının yanı sıra kanal şeklinde çoklu örneklerine de rastlanmaktadır (Şekil 4.60).

Şekil 4.60 Zeminde yer alan mazgal kanalı (Kişisel arşiv, 2019)

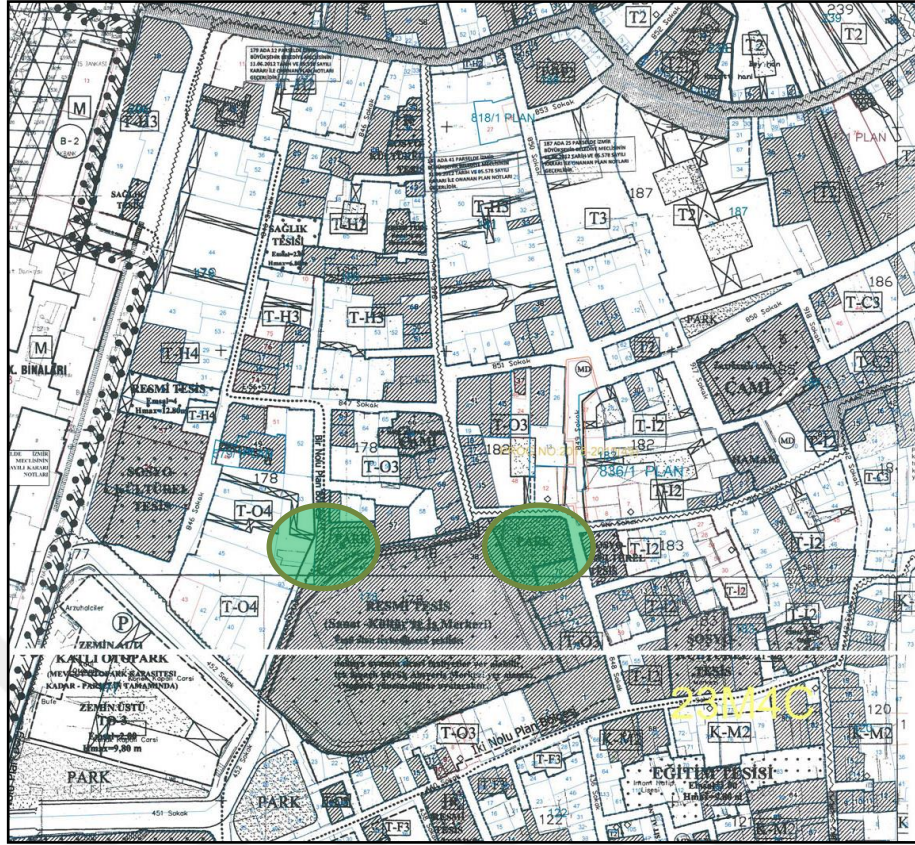
Alanın süreçteki zemin döşemesi incelendiğinde, geçmişe yönelik fotoğraflarda Beyler Sokaklarının özgün döşemesinin arnavut kaldırımı olduğu saptanmıştır. Ancak 1980’li yıllarda günümüzde de yaygın olarak kullanılan asfalt ile kaplandığı anlaşılmıştır. Günümüzde dükkân ve yapı önlerinde bulunan kaldırımların ise, tarihsel süreçte de kullanıldığı görülmüştür. Yaya trafiği için ayrılan bölümlerin alan içerisinde çoğunlukla dükkânlar tarafından teşhir amaçlı tezgahlar ile doldurulduğu gözlenmiştir (Şekil 4.61).

Şekil 4.61 Günümüz kaldırım kullanımı (Kişisel arşiv, 2019)

Çalışma alanı içerisinde yer alan sokak öğelerinden yeşil alan kullanımına bakıldığında ise, büyük bir düzensizlik söz konusudur. 2005 yılında hazırlanan Kemeraltı Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı'nda yalnızca, günümüzde Birinci Beyler Sokağı'nda çay bahçesi olan parselde ve 848 Sokak devamında yer alan Eski Çocuk Kütüphanesi'nin karşı parselinde park düzenlemesi yapılmıştır. Ancak günümüzde kamu kullanımına açık değildir (Şekil 4.62).

Beyler Sokakları içerisinde sokak ölçeğinden ziyade tek yapı ölçeğinde yeşil alan kullanımına rastlanmaktadır. Parsellerin bahçelerinde bulunan yeşil alanlara ilişkin olarak Hacı Mahmut Camii'nin bulunduğu parsel örneklenebilir. Ayrıca alan içerisinde kullanılmayan ya da harabe durumda olan yapıların cephelerinde bitkilenmeler gözlenmektedir (Şekil 4.64). 180 adada yer alan 51 ve 1 parseller arasında bulunan çıkmaz sokakta yeşil örüntü oluşmuştur (Şekil 4.65).

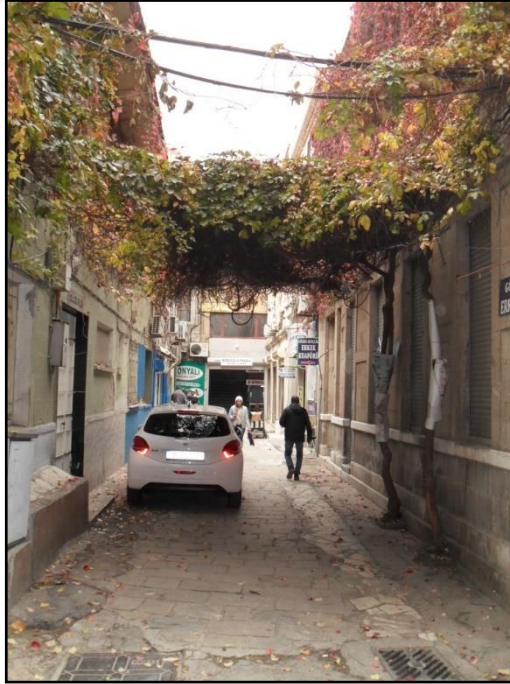
Şekil 4.62 2005 Yılı Kemeraltı 1. Etap Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı'nda yer alan park alanları (Konak Belediyesi Planlama Müdürlüğü, 2019)

Şekil 4.63 Alan içerisinde bulunan yeşil alan kullanımı (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.64 Cephede yer alan bitkilenmeler:180 ada, 51 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.65 Cephelerde oluşan bitkilenmelerin oluşturduğu üst örtü (Kişisel arşiv, 2019)

Beyler Sokakları içerisinde kaldırımlarda ya da sokak kenarlarında bulunan çiçeklikler, yeşil alan kullanımı bakımından olumlu bulunmaktadır. Ancak bu yeşil elemanların planlı şekilde tüm alan içerisinde belirli noktalara yerleştirilmesi uygun olacaktır (Şekil 4.66).

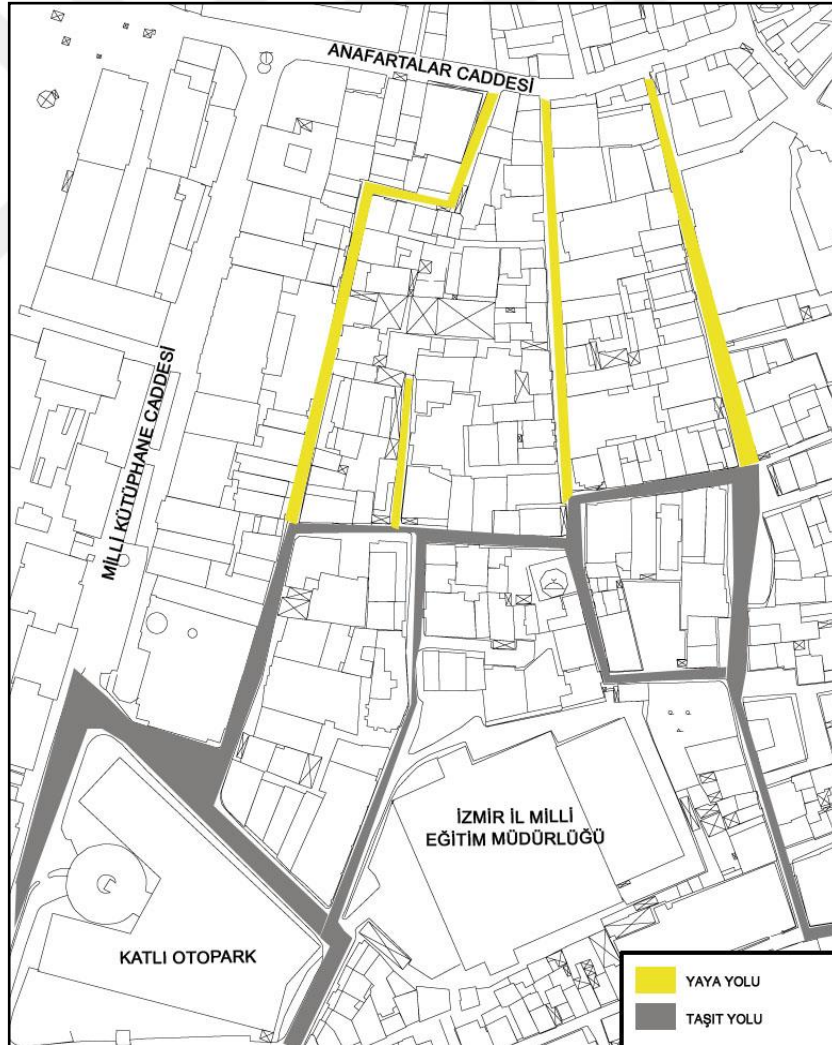
Şekil 4.66 Alan içerisinde yer alan çiçeklikler (Kişisel arşiv, 2019)

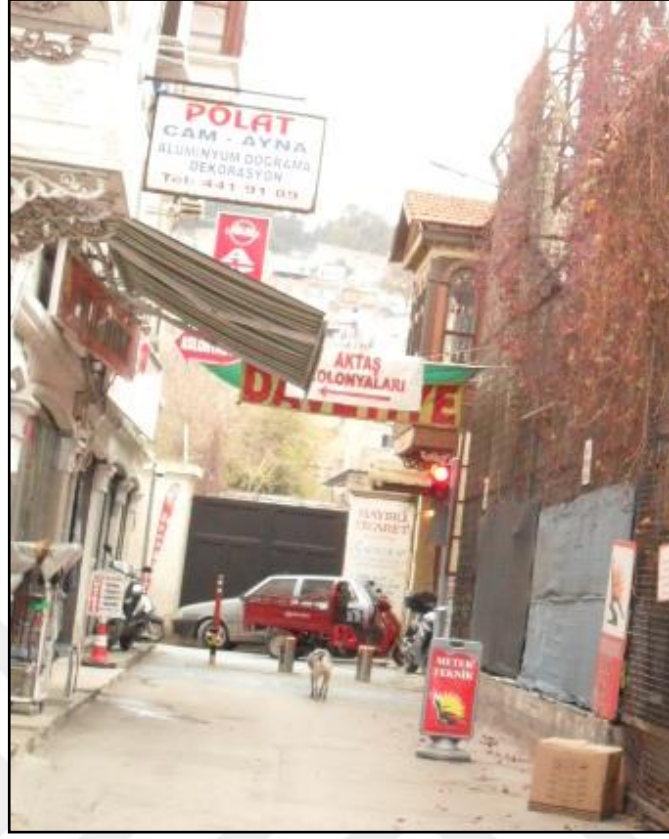
Şekil 4.67 Kaldırıma yerleştirilen çiçeklikler (Kişisel arşiv, 2019)

4.4.6 Yaya ve Araç Trafiki Durumu

Beyler Sokakları günümüzde yoğun olarak yaya kullanımına açıktır. Araç trafiği için ise, alanda kontrollü bir kullanım söz konusudur. Alana yerleştirilen günün belli saatlerinde açılan elektronik bariyerler ve trafik lambaları sayesinde araç trafiğinin denetiminin sağlanması hedeflenmiştir. Alana araç ile erişim 442. Sokak ve 452. Sokak'tan sağlanmaktadır. Ancak zaman zaman yaya kullanımına ait olan sokaklara araç ile girişler olduğu saptanmış ve suistimaller gözlenmiştir. Ayrıca dar ve kıvrımlı sokak dokusunu oluşturan yapılar ticari amaçlı olduğundan, sokak sakinlerinin mal indirip bindirme için yeterli otoparkları bulunmadığından, bariyerlerin önü araçlar için otopark işlevi ile kullanılmaktadır (Şekil 4.68).

Şekil 4.68 Yaya ve araç trafiği durumu

Şekil 4.69 İkinci Beyler Sokağı'nda araç parkı sebebiyle önü kapatılan bariyer (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.70 İkinci Beyler Sokağı'nda ulaşımı düzenlemek için konulan trafik işaretleri (Kişisel arşiv, 2019)

Alanın gün içerisinde kullanım yoğunluğu, hafta içi ve hafta sonu arasında değişiklik göstermektedir. Hafta içi saat 9:00- 18:00 arasında yoğunluk gözlenmiştir. Gün içerisinde en yoğun olan saatler ise, 12:00 ve 13:30 arası olmaktadır. Bunun

sebebi, işyeri sahiplerinin saat 18.00-19:00 arası işyerlerini kapatıyor olmasıdır. Hafta sonu ise, birçok işyeri cumartesi günü çalışmakta, pazar günü ise çalışmamaktadır. Bundan dolayı cumartesi saat 13:00 ve 19:00 arası en yoğun saatler olduğu görülmektedir. İşyerlerinin kapanmasından sonra alanın ziyaretçilerinin uygunsuz kişiler olması ve bu durumun dokuya zarar vermesi günümüz kullanıcılarının en büyük sorunlarından biridir. İşyeri sahipleri bu durumun Beyler Sokaklarının niteliğinin zedelenmesinde büyük rol oynadığını düşünmektedir.

4.4.7 Tarihi Yapılara Yönelik Özellikler

Beyler Sokakları üzerinde bulunan yapılar incelendiğinde, Birinci Beyler Sokağı üzerinde 46, İkinci Beyler Sokağı Üzerinde 50, Üçüncü Beyler Sokağı üzerinde ise 20 adet parsel bulunmaktadır. Beyler Sokaklarını birbirine bağlayan 847., 851. Sokak, Numanzade Çıkmazı ve alan içerisinde yer alan 847/1 Sokak üzerinde ise, toplam 45 adet parsel bulunmaktadır. Bu parsellerin 66'sı tescilli yapı ya da parsel olarak 2005 yılında onaylanan Kemeraltı Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı'nda gösterilmektedir. Bu bölümde alanda yapılan analiz çalışmaları ışığında edinilen bilgiler aktarılmış ve yapıların mevcut durumları belgelenmiştir.

4.4.7.1 İşlev Durumu

Beyler Sokakları işlev yönünden ele alındığında büyük bir çeşitliliğin söz konusu olduğu görülmektedir. Sokaklar tek tek ele alındığında;

- Birinci Beyler Sokağı'nda (846. sokak) zemin kat fonksiyonlarının, bir adet kültür yapısı (Milli Kütüphane ve İzmir Devlet Opera ve Balesi), altı adet kafe, lokanta, 24 adet optik, beş adet medikal, bir adet sağlık yapısı, yedi adet giyim ve bir adet ayakkabı mağazası, iki adet tekeli bayi, bir adet elektrikçi ve bir adet gözlük tamircisi, birer adet bayan ve erkek kuaförü, bir adet kargo firması, bir adet matbaa ve bir adet umumi tuvalet olduğu görülmüştür. Ayrıca Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü binası olarak kullanılan resmi kurum yer

almaktadır. Çok katlı yapıların üst katları ise, büro kullanımına ayrılmıştır (Şekil 4.71).

Şekil 4.71 Birinci Beyler Sokağı (Kişisel arşiv, 2019)

- İkinci Beyler Sokağı'nda (848. sokak) zemin kat fonksiyonlarında, iki adet kuyumcu, dokuz adet giyim mağazası, dokuz adet büfe, altı adet optik, 11 adet medikal, iki adet tek el bayı, bir adet büfe, dört adet matbaa, bir adet eczane, bir adet tamirci, bir adet kuaför, bir adet nargile ve tütün dükkânı, bir adet camcı, bir adet kozmetik ve kolonya imalathanesi, bir adet tıbbi malzeme deposu, bir adet aksesuarıcı, bir adet yöresel ürün malzemeleri dükkânı, iki adet sanat malzemeleri dükkânı, bir adet kargo firması, bir adet dijital baskı merkezi, bir adet mimarlık ofisi ve bir adet resmi kurum (Tarihi Proje Merkezi) ve bir adet cami (Hacı Mahmut Cami), bir adet Eski Çocuk Kütüphanesi, günümüzde Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü İzmir Devlet Türk Dünyası Dans ve Müzik Topluluğu binası olarak kullanılan resmi kurum yer almaktadır (Şekil 4.72).

Şekil 4.72 İkinci Beyler Sokağı (Kişisel arşiv, 2019)

- Üçüncü Beyler Sokağı'nda (850. Sokak ya da Dr. Faik Muhittin Adam Caddesi), bir adet parfümeri, yedi adet giyim mağazası, iki adet market, bir adet nargile ve tütün dükkânı, bir adet örücü, iki adet telefoncu, beş adet spor malzemeleri satan dükkân, bir adet oyuncakçı, dört adet kuaför, üç adet kafe, bir adet tekeli bayi, bir adet kaşeci, bir adet çay ocağı, bir adet saatçı, bir adet tarım malzemeleri dükkânı, bir adet resim ve sanat malzemeleri dükkânı yer almaktadır (Şekil 4.73).

Şekil 4.73 Üçüncü Beyler Sokağı (Kişisel arşiv, 2019)

- Numanzade Çıkması üzerinde yer alan yapıların zemin katlarında, bir adet matbaa, beş adet büfe, bir adet tek el bayii, bir adet dernek, bir adet berber, iki adet optik, bir adet medikal ve bir adet kırtasiye bulunmaktadır (Şekil 4.74).

Şekil 4.74 Numanzade Çıkması (Kişisel arşiv, 2019)

- Birinci Beyler ve İkinci Beyler Sokaklarını birbirine bağlayan 847. Sokak üzerinde bulunan yapıların zemin katlarında, bir adet matbaa, iki adet hediyelik eşya dükkânı, beş adet giyim mağazası, bir adet tıbbi malzeme toptan satış yeri, üç adet medikal, üç adet kafe, bir adet ahşap malzeme dükkânı, bir adet kuruyemiş dükkânı bulunmaktadır. Sokak üzerinde çok katlı yapılar yer almakta ve üst katları büro amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 4.75).

Şekil 4.75 847. Sokak (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.76 Numanzade Çıkmazı'nda bulunan işhanları (Kişisel arşiv, 2019)

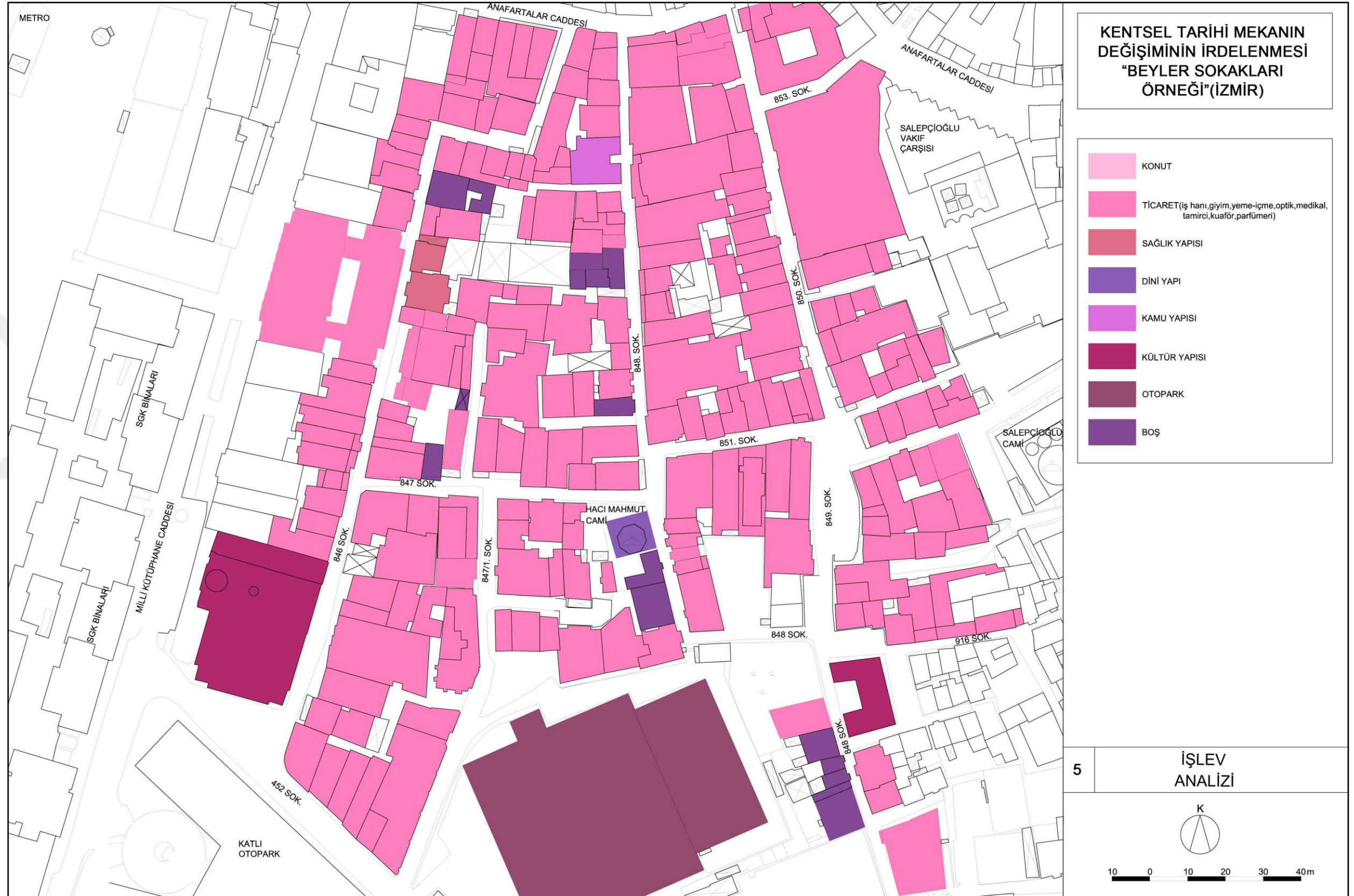
- Çalışma alanı içerisinde yer alan 847/1 Sokak üzerinde yoğunlukla medikaller yer almaktadır. Zemin kat kullanımlarına bakıldığında, bir adet matbaa, bir adet teknik servis, 11 adet medikal, bir adet kargo firması, bir adet optik, bir adet kaşeci, bir adet müzikevi, bir adet kimya laboratuvarı, bir adet lokanta, bir adet büfe, bir adet pastane, bir adet market, bir adet diş laboratuvarı, bir adet

diş polikliniği, bir adet kırtasiye yer almaktadır (Şekil 4.77). Ayrıca 2005 yılında hazırlanan Kemeraltı Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı'nda park olarak belirlenen günümüzde çay bahçesi olarak kullanılan yeşil alan bulunmaktadır.

Şekil 4.77 847/1 Sokak görünümü (Kişisel arşiv, 2019)

- 851 Sokak üzerinde bulunan yapıların zemin katlarında ise; bir adet eczane, bir adet antika eşya dükkânı, iki adet spor giyim mağazası, bir adet kozmetik deposu, bir adet temizlik malzemeleri satış birimi, bir adet telefon bayii, iki adet kafe bulunmaktadır.

Şekil 4.78 Beyler Sokakları işlev durumu analizi

4.4.7.2 Tescil Durumu

Çalışma alanı içerisinde yer alan yapıların tescil durumu incelendiğinde; 66 adet tescilli yapı ve parsel olduğu görülmektedir. Tescilli yapılardan 11 tanesi harabe durumda ve kullanılmamaktadır (Şekil 4.79). 12 tane yapı ise, günümüze ulaşamamış olup, yerlerinde çağdaş sistemle inşa edilmiş çok katlı yapılar bulunmaktadır (Şekil 4.80).

Şekil 4.79 Yıkık durumda olan tescilli parsel örneği:178 ada, 67 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

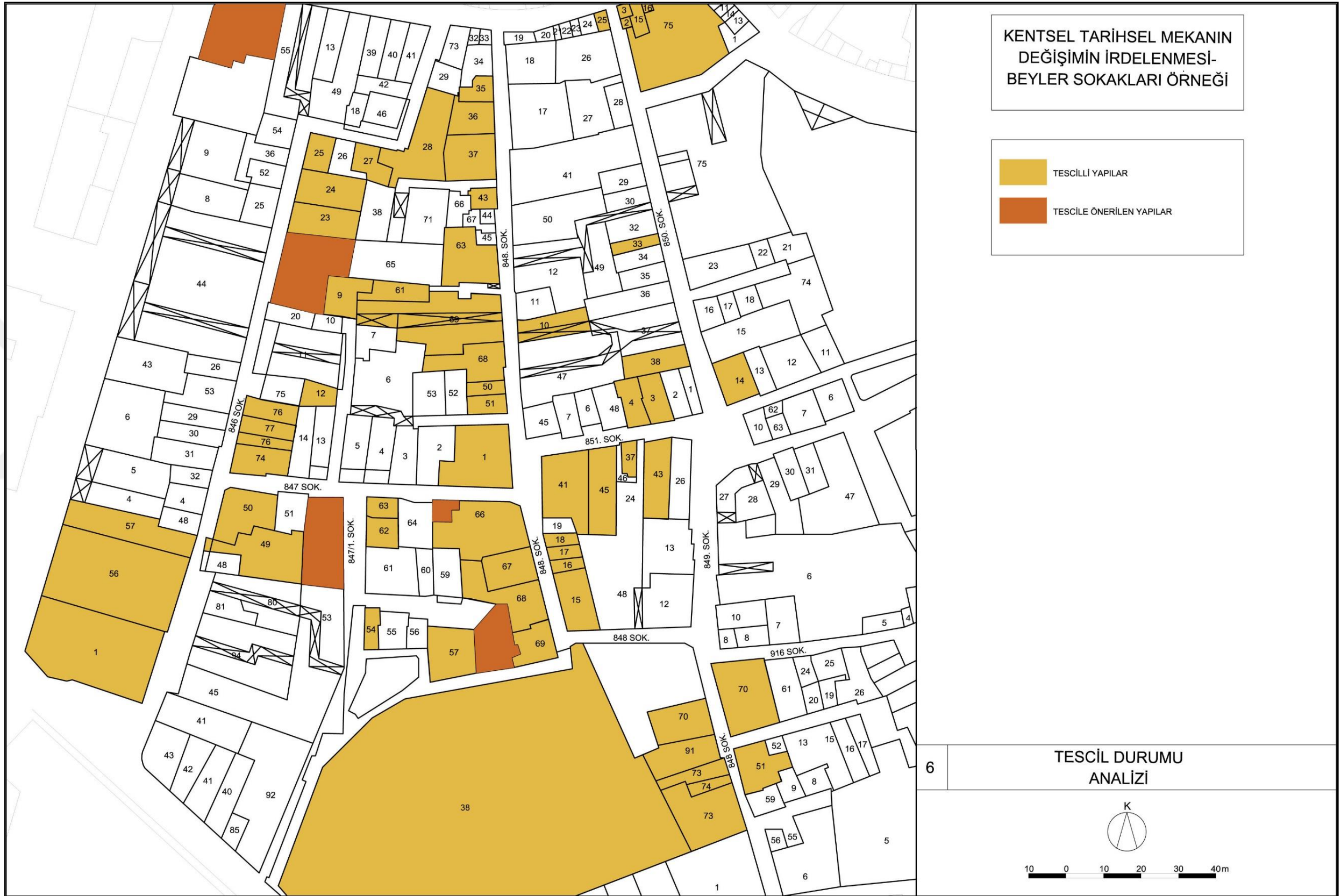
Şekil 4.80 Günümüze ulaşamamış tescilli yapı yerine inşa edilen işhanı:180 ada, 69 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

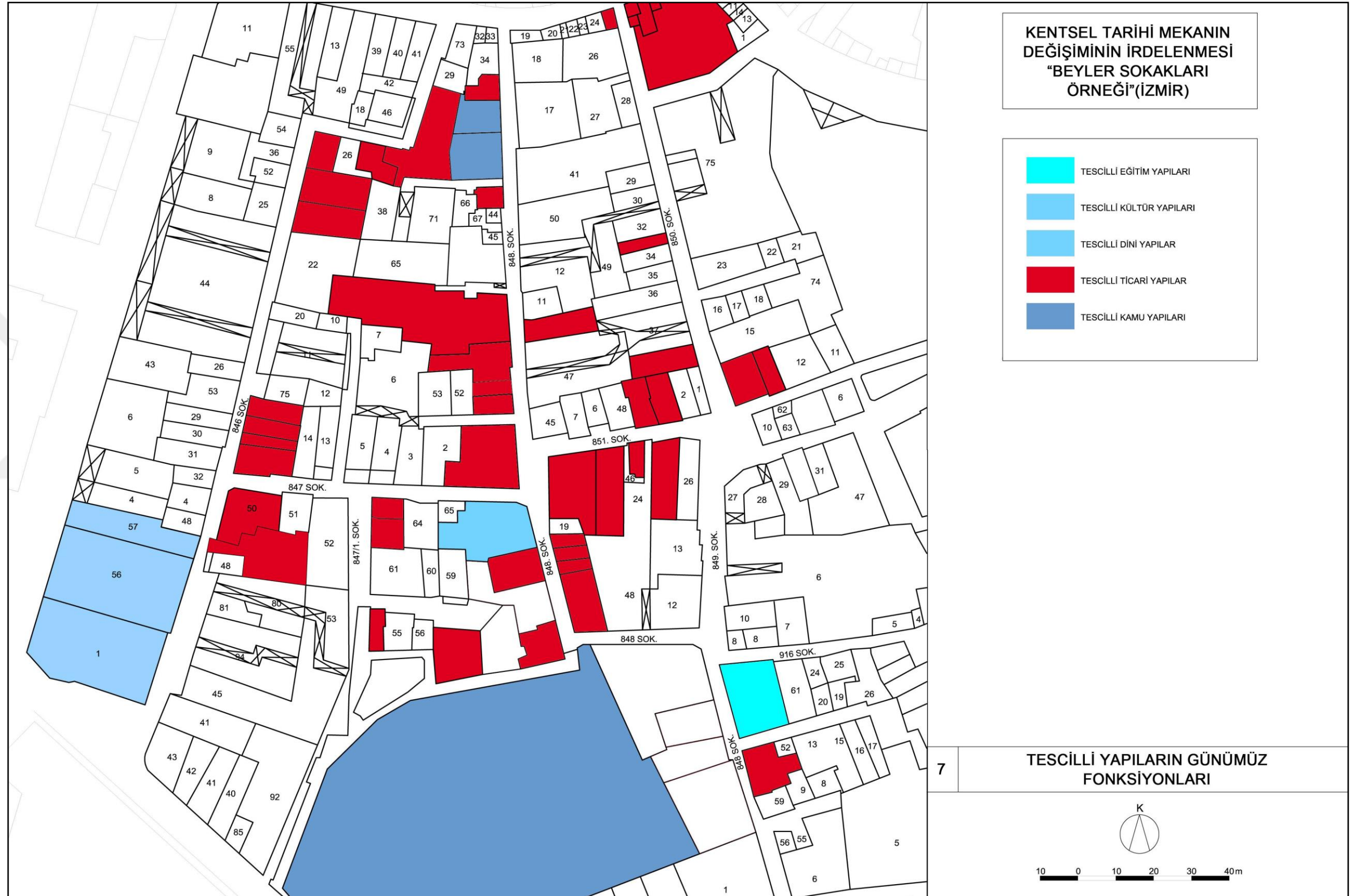
Şekil 4.81 Kullanılmayan tescilli konut yapısı:180 ada, 12 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.82 Tescilli konut yapısı:178 ada, 63 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

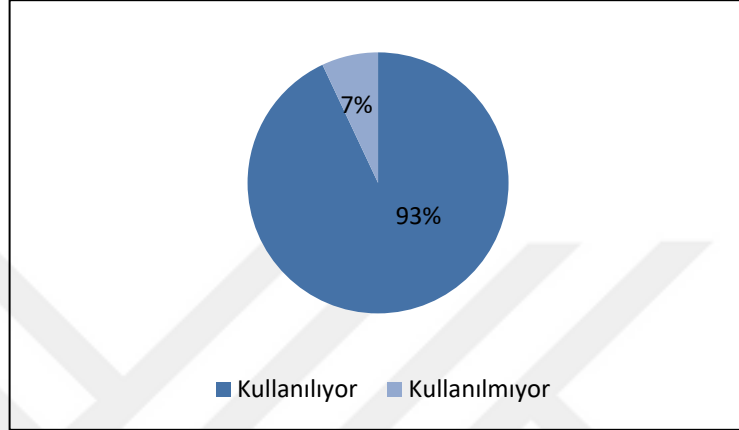
Şekil 4.83 Tescil durumu analizi

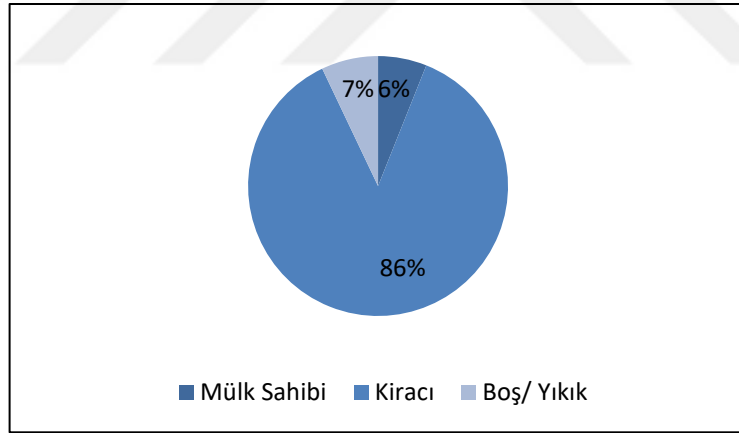
Şekil 4.84 Tescilli yapıların günümüzdeki işlevleri

4.4.7.3 Kullanım Durumu

Çalışma alanında yer alan yapılardan 11'i, yıkık ya da yıkılma tehlikesi içerir nitelikte olduğundan dolayı kullanılmamaktadır. Kullanılan yapılardan 10'u mülk sahibi, diğer yapılar ise kiracılar tarafından kullanılmaktadır.

Şekil 4.85 Yapıların kullanım durumu

Şekil 4.86 Yapıların kullanıcı durumu

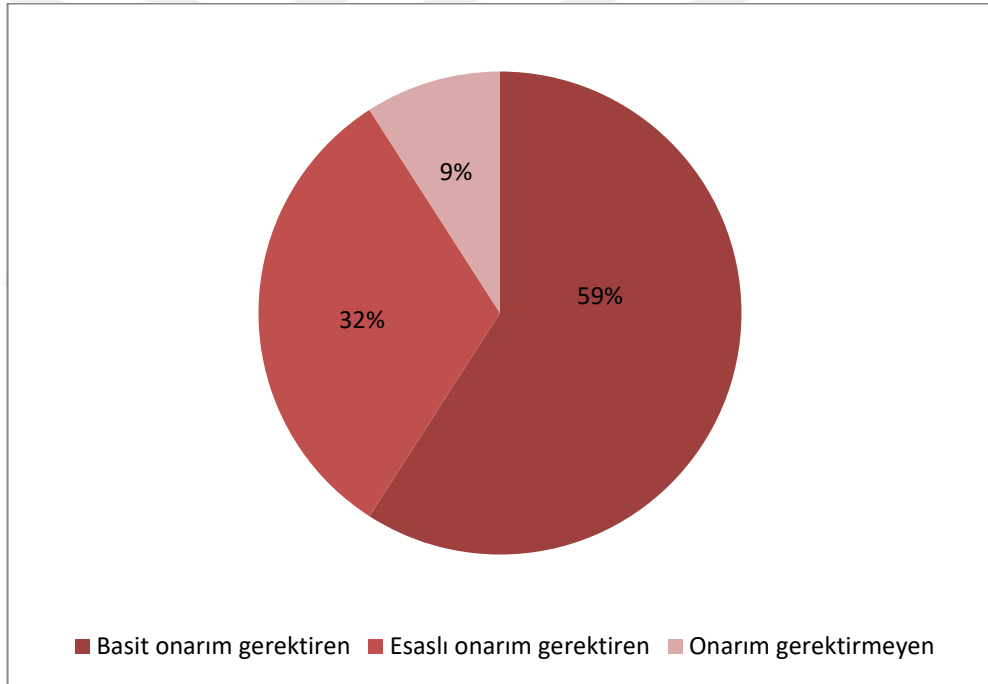
Alandaki yapıların korunma durumu, kullanılıp kullanılmadığına bağlı olarak değişmektedir. Kullanılan yapıların çoğunluğu çağdaş sistemle inşa edilmiş olmasına karşın, özgün kullanımı konut olan yapılardan da yeniden işlevlendirilerek dokuya kazandırılanlar mevcuttur. Ancak kullanılmayan yapılar gün geçtikçe niteliğini kaybetmektedir (Şekil 4.87).

Şekil 4.87 Kullanıcı durumu analizi

4.4.7.4 Harabiyet Durumu

Beyler Sokaklarında bulunan 11 adet tescilli yapı harap durumda olduğu için kullanılmamaktadır. Bu yapıların koruma bağlamında dokuya kazandırılması ve esaslı onarımlarının yapılması gerekmektedir. Ayrıca alanın içerisinde yer alan çağdaş sistemle yapılan çok katlı işhanları ve günümüze ulaşamayıp yerine cephe korumalı restorasyon müdahalesi ile çağdaş yapı yapılan tescilli parseller bu bağlamda değerlendirilerek yapılar izinsiz şekilde yapılan niteliksiz eklerden arındırılmalıdır. Tescilli parsel yerine yapılan çağdaş yapılarda yalnızca cephede eski eser görünümü sağlamak amacı dışında, tüm dokuya uygun cephe oranları ve malzemeleri kullanılarak müdahaleler yapılmalıdır.

Şekil 4.88 Yapıların harabiyet durumu

Şekil 4.89 Harabiyet durumu analizi

4.4.7.5 Yapım Sistemi

Beyler Sokaklarındaki yapıların yapım sistemi incelendiğinde, mevcut çok katlı işhanlarının çağdaş sistemle inşa edildiği görülmektedir. Nitelikli yapılar dikkate alınarak yapılan analiz çalışmasında tescilli yapıların yığma sistemle yapıldığı saptanmıştır. Beden duvarlarında yığma taş, iç duvarlarda ise bağdadi sistemin kullanıldığı yapılar yoğunluktadır. Yalnız cephenin korunduğu ve yeni yapılaşmaya izin verilen tescilli parsellerde, yapıların özgün plan şeması; iç mekânı günümüz işlevlerine uyarlamak amacıyla büyük ölçüde değiştirilmiştir. Özgün yapım sistemi yığma olan yapılar, çağdaş malzeme kullanılarak betonarme karkas olarak yeniden inşa edilmiştir.

Şekil 4.90 Özgün yapım sistemi yığma olan yapı: 180 ada, 43 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.91 İç mekâna eklenen betonarme kolonlar: 180 ada, 43 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Beyler Sokaklarında yer alan I. Ulusal Mimarlık yapı örneği olan Milli Kütüphane ve Elhamra Sineması ve eski tütün deposu olan günümüzde Konak İl Milli Eğitim Müdürlüğü binası betonarme sistemde yapılmış yapılardandır (Şekil 4.92) (4.93).

Şekil 4.92 Milli Kütüphane ve İzmir Devlet Opera ve Balesi (Kişisel arşiv, 2019)

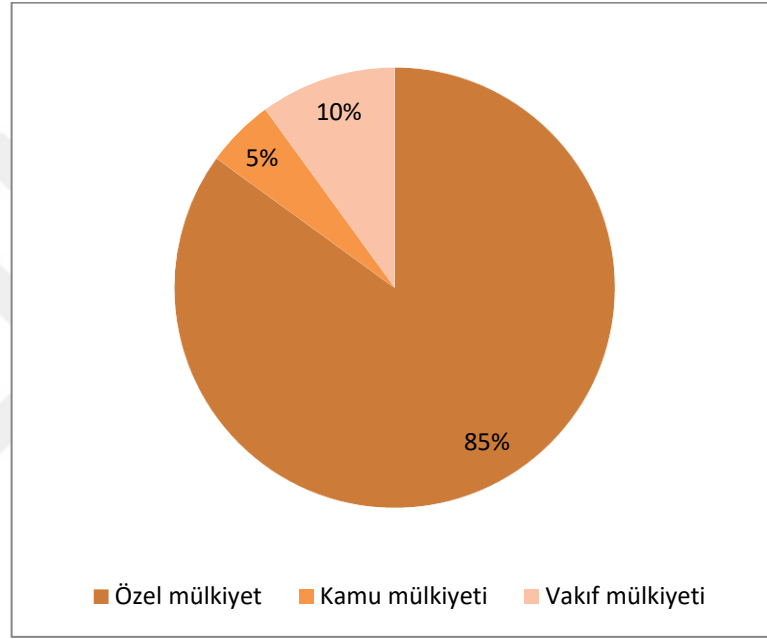
Şekil 4.93 Eski tütün deposu (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.94 Tescilli yapıların yapım sistemi analizi

4.4.7.6 Mülkiyet Durumu

Günümüzde çoğunlukla Beyler Sokaklarını oluşturan yapılar işhanlarıdır. Kat mülkiyeti sebebiyle yapılarda birden fazla paydaş söz konusudur. Ayrıca alanda yer alan tescilli yapıların özgün işlevi konut olduğundan, Beyler Sokakları özel mülkiyetin yoğun olduğu bir alandır. Bunun dışında alanda kamu yapıları da bulunmaktadır. Beyler Sokaklarında yer alan tarihi anıtsal yapılar ise, Vakıf mülkiyetine aittir.

Şekil 4.95 Mülkiyet durumu

Şekil 4.96 Mülkiyet durumu analizi

4.5 Beyler Sokaklarında Tarihi Dokuyu Oluşturan Yapı Tipleri

Beyler Sokakları günümüze dek birçok değişim yaşamıştır. Bunların başında, alanı oluşturan yapıların geçirdiği fiziki ve yaşamsal değişim belirtilebilir. Kullanıcılarının değişmesi, kentsel politikaların getirisi, imar çalışmaları, teknoloji, alışveriş kültürünün değişmesi gibi birçok neden, alanın özgününde hâkim olan konut dokusunu süreç içerisinde işhanlarına dönüştürmüştür. Günümüzde yer alan yapı tiplerini; evler, tarihi ticaret yapıları, tarihi kamusal yapılar ve çağdaş yapılar olarak dört grupta ele almak olanaklıdır.

4.5.1 Evler

Beyler Sokakları'nın özgün işlevinin konut alanı olduğu bilinmektedir. Ancak süreç içerisinde alanın ticaret merkezine dönüşmesinden dolayı ev olan yapılar işlevlerini yitirmiş, ilk olarak çoğunlukla doktor muayenehanesi, daha sonra ise tamamen ticaret amaçlı kullanılmaya başlanmıştır. Beyler Sokaklarında yer alan konutlardan bir kısmı günümüze ulaşamamış olup, günümüze ulaşan konut yapılarından yedisi yıkık ya da boştur. Beyler Sokaklarında bulunan yapıların genel özelliklerine bakıldığında; kurul arşivleri ve yapı nitelikleri ışığında edinilen bilgiler 19. yüzyılda inşa edildiklerini göstermektedir. Konut ya da konut ve ticaret işlevi ile kullanılan yapılar beden duvarları yığma, iç duvarları bağdadi olarak inşa edilmiştir. Kat adetleri; bodrumlu ve 1 katlı; 2 katlı; bodrumlu ve iki katlı, üç katlı; bodrumlu ve üç katlı olarak değişmektedir.

Şekil 4.97 Özgün işlevi konut olan yapı örneği:178 ada, 69 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.98 Özgün işlevi konut ve ticaret olan yapı örneği:180 ada,17 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Plan özellikleri: Parsel desenine bağılı olarak genellikle dikdörtgen formludur. Giriş cephesi olan kısa kenarı ile sokağı sınırlandıran yapılar dışında girişin uzun cephede yer aldığı örnekler de mevcuttur. Yapılara sokaktan doğrudan girilenler dışında taş, mozaik ya da mermer merdiven ile ulaşılan örnekler de bulunmaktadır. Plan şemaları yan hollü ya da orta hollü olarak iki gruba ayrılmaktadır. Genellikle yapılar sokak-konut-bahçe ilişkisi içerisindedir. Alan içerisinde bulunan büyük ölçekli konak yapılarında harem ve selamlık bölümü olduğu bilinmektedir. Alanda bulunan konut yapılarının girişleri göz önüne alındığında çeşitlilik görülmektedir. Bunlar; girişin yol kotunda olduğu ve yol kotundan yüksekte olduğu şeklinde gruplandırılabilir. Ayrıca girişin cephe ile ilişkisi incelendiğinde; girişin cephede boşluk oluşturduğu, cephe düzeyinde olduğu, girişin cumba ile vurgulandığı örnekler mevcuttur.

Şekil 4.99 Yan hollü konut örnekleri (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.100 Orta hollü konut örneği (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.101 Girişin yol kotundan yüksekte olduğu yapı örneği: 182 ada, 18 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.102 Girişin yol kotunda olduğu yapı örneği:182 ada, 17 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.103 Girişin cumba ile vurgulandığı yapı örneği:180 ada, 37-36 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Cephe özellikleri: Cepheler simetrik düzende olup, pencere hizaları katlarda tekrar etmektedir. Ancak asimetrik düzende olan yapı tipleri de mevcuttur. Genellikle ahşap cumbalı yapıların bulunduğu alanda cumba saçakları dekoratif elemanlarla süslenmiştir. Cumbalar dekoratif demir konsollar tarafından taşınmaktadır. Cumba saçaklarında ise, dekoratif ahşap konsollar bulunmaktadır. Kapı ve pencere kenarları taş söveli ve taç ile vurgulanmıştır. Söveler dikdörtgen formu ya da kemerli olup, bazı örneklerde taç üzerinde taş süsleme elemanı kullanılmıştır. Yapıların zemin kat pencerelerinde genellikle dekoratif demir parmaklık ve kepenk kullanılmıştır. Üst kat pencerelerinde, genellikle yalnız demir parmaklık ya da yalnız demir kepenk bulunmaktadır. Bodrum kat pencereleri ise, demir parmaklıklı ve dikdörtgen formdadır. Giriş kapıları, genellikle çift kanatlı ve ferforjedir. Pencerelerin ise, zemin katlarda ahşap kanatlı, üst katlarda ahşap giyotin olduğu görülmektedir. Cephelerde genellikle taş kat ve saçak silmesi kullanımı yaygındır. Ayrıca cepheler çoğunlukla sıvalı ve boyalı olurken, dekoratif amaçlı köşe silmesi ya da plaster kullanımı görülmektedir.

Şekil 4.104 Simetrik cephe düzeni:180 ada, 1 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.105 Simetrik cephe düzeni:180 ada, 50 parsel (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.106 Çift kanatlı demir kapı örneği (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 4.107 Demir parmaklık ve kepenk örneği (Kişisel arşiv, 2019)

Çatı özellikleri: Konut yapıları genellikle kırma çatı ile inşa edilmiştir. Çatı malzemesi olarak alaturka kiremit kullanılmıştır. Saçak malzemesi olarak çoğu yapıda taş kullanılırken ahşap olarak yapılan örnekler de bulunmaktadır.

4.5.2 Tarihi Ticaret Yapıları

Beyler Sokaklarında görülen tarihi ticaret yapıları hanlar ve pasajlardır. 19. yüzyılda sayıları artan han yapılarının oldukça az bir kısmı günümüze ulaşmış, ulaşamayan yapıların ise yerine çok katlı pasaj ya da işhanı inşa edilmiştir. Geçmişte ticaret, depolama, konaklama gibi işlevler ile kullanılan ve tarihi merkezin simgelerinden olan han yapıları süreç içerisinde mekânsal ve işlevsel değişimlere uğramış ve özgünlüklerini kaybetmiştir.

Beyler Sokaklarında yer aldığı bilinen ünlü han yapısı Ekmekçi başı Hanı ve günümüzde yalnız cephesi korunabilen, 188 ada 5 parselde bulunan Meserret Otel'i'nin bulunduğu Küçük Barut Hanı'dır. Ekmekçi başı Hanı'nın devamı olan ve bir erken otel örneği olan Ekmekçi başı Otel'i 20. yüzyılın ilk çeyreğinde faaliyete girmiştir. Otelde 29 oda ve 55 yatağın bulunduğu bilinmektedir. Otelin altında dönemin gazeteci ve yazarlarının buluşma noktası olan nezih bir kahvehane bulunmaktaydı. Daha sonra bu

noktada Kemeraltı'nın ünlü lokantalarından biri olan Ekmekçiabaşı Lokantası yer almıştır. Yapı günümüze ulaşamamış olup, mimarisi hakkında ulaşılan tek bilgi 1905 yılında Goad tarafından hazırlanan planda bulunan plan şemasıdır. Bu şema erken otel özelliklerine sahiptir. Hükümet Caddesi yönünde bulunan cephe ile girilen handa avluya bir geçitle ulaşılmaktadır. Girişin yanında kahve, cadde ve sokağa bakan tarafında ise küçük dükkânlar bulunmaktaydı. Yapıya Birinci Beyler Sokağı'ndan da ulaşılmaktaydı. Üst katta ise, konaklama bölümü yer almaktaydı. Günümüzde ise bir giyim mağazası yer almaktadır.

Küçük Barut Hanı ise, 20. yüzyıl başında modernizm etkisiyle önemini kaybederek Meserret Oteli'ne dönüşmüştür (Şekil 4.108). Günümüzde iç mekân yerleşimi oldukça değişmiştir. Özgün plan şeması iki katlı ve avlulu olan yapının parseli küçük dükkânlar tarafından çevrilmiş durumdaydı. Sokak ve avlu arasındaki ulaşım bir geçit ile sağlanmaktadır. Özgün yapısında avlu ortasında bir havuz bulunmaktadır. Bu avluya kıraathane, dükkânlar ve otel holü açılmaktaydı. Merdivenle ulaşılan üst katta otel odaları ve ıslak hacimler bulunmaktadır. Bu kat orta koridorlu ve koridorun iki yanında odaların bulunduğu bir yerleşime sahiptir. Birbirine yakın ölçülere sahip olan odaların bir kısmı sokak yönünden bir kısmı avludan bir kısmı ise koridordan ışıık alarak havalanmaktaydı. Islak hacimler ise, merdivenin yanında organize edilmiştir. Üst katta ayrıca çamaşır kurutma amacıyla kullanılan bir teras bulunmaktaydı. Çatı ise kırma bir çatı ve kiremit ile örtülmüştür.

Şekil 4.108 Meserret Oteli Anafartalar Caddesi cephesi (Ege Postası, 2017)

Meserret Oteli günümüzde dış cephe özelliklerini büyük oranda korumuştur. Cephesi simetrik bir düzendedir ve plaster, silme, kemer, balkon, konsol vb. elemanlara sahiptir. Zemin kat, ortada iki tane yüksek ve geniş, iki yanda ise dar ve basık kemerli açıklıklara sahiptir. Zemin kat ve birinci kat arasında bir kat silmesi bulunmaktadır. Birinci katta ortada ferforje parmaklıklı bir balkon ve onu taşıyan dekoratif taş konsollar yer almaktadır. Bu balkona açılan kemerli bir kapı bulunmaktadır. Balkonun iki tarafında bitişik iki kemerli pencereler yer almaktadır. Pencere üzerinde kilit taşları vardır. Yapı cephesi bir silme ile bitmektedir. Yapı cephesinde kalın bir silme bulunmaktadır. Silme üzerinde, kıvrımlı bir üçgen alınlık yer almaktadır. Üçgen alınlığın üzerinde ise bir kitabe konumlanmaktadır. Arka cephede ise zemin kat dükkânlarla, üst kat ise odalarda yer alan ahşap söveli ve katların arasında bulunan silme ile sade bir düzene sahiptir. Avlu cephesi ise günümüzde oldukça değişmiştir (Şekil 4.109). Literatür araştırmaları avlu cephelerinde, birinci kat zemininde ve saçakta ahşap oymaların yer aldığını göstermektedir. Cephede ise saçak silmesinin altında meander motifli tüm cepheyi dolanan bir silme yer almaktadır.

Şekil 4.109 Meserret Oteli avlusu (Milliyet, 2017)

Şekil 4.110 Meserret Oteli arka cephesi (Kişisel arşiv, 2019)

4.5.3 Tarihi Kamusal Yapılar

Beyler Sokaklarında bulunan tarihi kamusal yapılar incelendiğinde en önemli yapı hiç şüphesiz Milli Kütüphane ve Elhamra Sineması'dır (Şekil 4.111). Yapıldığı süreçten günümüze dek kentin simge yapılarından birini oluşturmaktadır. Günümüzde 179 ada 1 parselde Milli Kütüphane binası, 56 parselde ise bugün İzmir Devlet Opera ve Balesi olarak kullanılan Elhamra Sineması yer almaktadır. Her iki yapı da Mimar Tahsin Sermet Bey tarafından yapılmıştır.

İzmir 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nda yapılan arşiv çalışmalarına göre; yapının mülkiyeti İzmir Milli Kütüphane Vakfı'na aittir.

Milli Kütüphane yapısı 1710 sayılı ‘Eski Eserler Yasası’ kapsamında TKTVKYK’nın 17.07.1987 tarih ve 3509 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Yapı iki katlıdır. Zemin katında sekizgen biçimli giriş holü bulunmaktadır. Çevresinde ise tüm katları kapsayan yükseklikte bir okuma salonu kitap depoları ve bürolar bulunmaktadır. Okuma salonunun camları renkli ve yukarıdan aydınlanmaktadır. Üst katta okuma salonları bulunmaktadır. Ayrıca ortada bulunan galeri okuma salonunu görmektedir. Yapıya hem batıdan hem de güneyden girilebilmektedir. Girişlerin bulunduğu köşe yükseltilerek üzeri tonozla örtülmüştür. Köşe hacminde zemin katta girişleri vurgulayan taç kapılarında iki renk taştan yapılan kemer yer almaktadır. Üst katta ise ikili ve üçlü gruplardan oluşmuş kemerli pencereler yer almıştır. Girişlerde ve üst kat pencerelerinin girinti oluşturduğu yerlerde renkli bitki motiflerinden bezemeler vardır. Ayrıca girişlerin iki yanında dekoratif aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Betonarme yapım sistemi ile inşa edilen yapının zemin kat silmesi, subasman ve taç kapı söveleri mermer, diğer yüzeyler ise kesme taşla kaplanmıştır. Tonoz olan bölümün kurşunla kaplı olması dışında yapı ahşap çatı ile örtülü ve kiremit kaplıdır.

Yapı özgün işlevi ve fiziksel özellikleri değişmeden günümüze dek ulaşabilen en nadir ve özellikli yapılardandır. Ayrıca I. Ulusal Mimarlık Akımı örneklerindendir.

Şekil 4.111 1978 yılında Milli Kütüphane (İzmir 1 Numaralı KVKK arşivi, 1978)

Şekil 4.112 1980’lerde Milli Kütüphane (İzmir 1 Numaralı KVKK arşivi, b.t)

Elhamra Sineması ise, 1926 yılında Milli Kütüphane ile bir bütün olacak şekilde inşa edilmiştir. 1710 sayılı ‘Eski Eserler Yasası’ kapsamında 13.05.1972 tarih ve 6399 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiştir ve 1. grup yapı sınıfındadır. Daha sonra yapının kuzey cephesine fuaye kısmı ilave edilmiştir. Yapı derinliği yönünde uzanan dikdörtgen planlıdır. Moloz taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Ön cepheden bakıldığında iki katlı olarak görülen yapı içten bir tam kat ve bir asma kattan oluşmaktadır. Yapı içten tonoz, dıştan ise bir büyük, bir küçük iki yalancı iki kubbeli çatı ile örtülmüştür. Milli Kütüphane Caddesi’ne bakan batı cephesi hem giriş cephesi olması hem de neoklasik üslubun özelliklerini taşımasından dolayı önemlidir. Yapının güneyinde bir sebil ve Milli Kütüphane binası yer almaktadır. Ön cephe özellikleri incelendiğinde mermer silmeli pencereler, çini süslemeleri, mukarnas başlıklı sütunlar, eski kapı ve parmaklık şekilleri göze çarpmaktadır. Binanın iki köşesinde çinko kaplı kuleler yer almaktadır. Giriş kapısının üzerinde çinko kaplı bir üst örtü bulunmaktadır. Birinci Beyler Sokağı’na bakan cephe ise üçgen alınlıklı ve beşik çatılıdır.

Milli Sinema (Elhamra Sineması) yapısı 1978 yılında Devler Opera ve Bale genel Müdürlüğü tarafından kiralanarak Anıtlar Yüksek Kurulu’nun 12.05.1978 gün A-1119

sayılı kararı ile orkestra çukuru açılarak orkestra elemanları için rahat bir çalışma mekânı oluşturulmuştur (Şekil 4.112).

Şekil 4.113 1978’de Milli Sinema (İzmir 1 Numaralı KVKK arşivi, 1978)

Şekil 4.114 Günümüzde Milli Sinema (Kişisel arşiv, 2019)

Çalışma alanı içerisinde yer alan diğer bir yapı Eski Çocuk Kütüphanesi’dir. 183 ada 21 parselde yer alan yapı, 1710 sayılı ‘Eski Eserler Yasası’ kapsamında 20.06.1981 yılında 2954 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Yapı simetrik planlı ve U plan şemasına sahiptir. İki katlı olan yapının çatısı kırma çatıdır. Küçük bir avlusu bulunan yapının cephesinde kireç taşından kat silmesi dönmektedir. Kapı ve pencereleri geniş ve yüksek tutulmuş, basık kemerli taş söveli şekildedir. Avlunun tam ortasında ikinci

kata ulaşımı sağlayan mermer kaplama bir merdiven bulunmaktadır (Şekil 4.115). Yapının çatısı kırma olup, alçıdan saçak altı silmesi bulunmaktadır (Şekil 4.116).

Şekil 4.115 Eski Çocuk Kütüphanesi'nin günümüzdeki durumu (Kişisel arşiv, 2019)

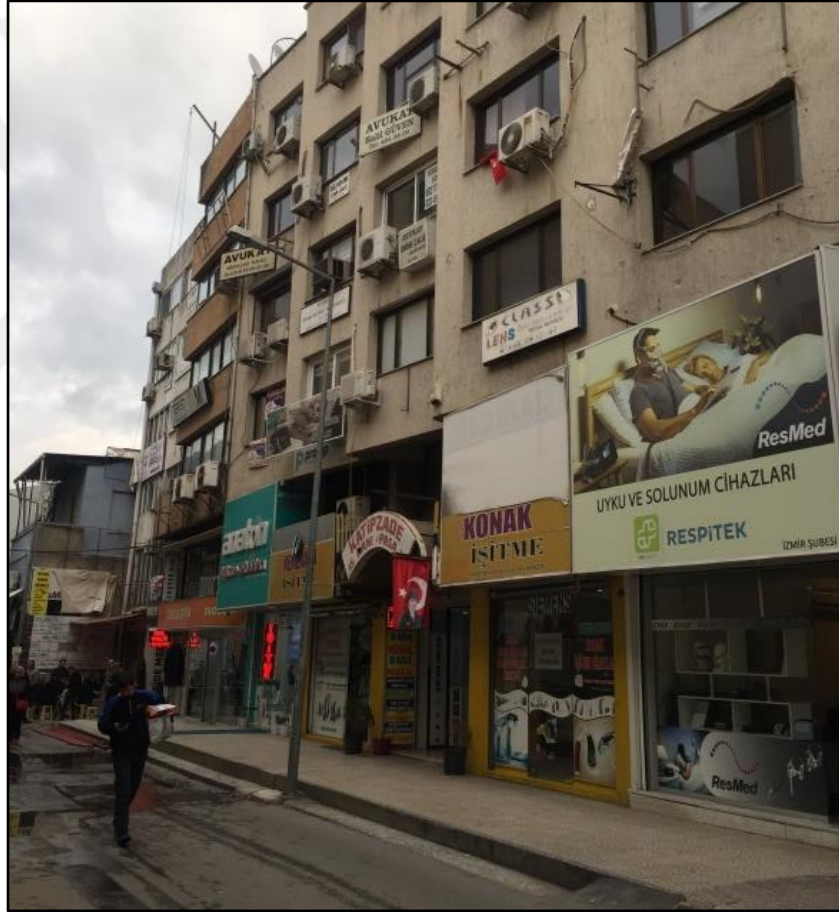

Şekil 4.116 Eski Çocuk Kütüphanesi'nin günümüzdeki durumu (Kişisel arşiv, 2019)

4.5.4 Güncel Yapılar

Beyler Sokakları'nda yer alan güncel yapılar arasında işhanları ve pasajlar bulunmaktadır. Değişen ticari faaliyetler ve alışveriş kültürü ile konaklama, depolama, taşıma gibi özellikleri bünyesinde bulunduran hanlar 1950 sonrasında yerini tamamen ticari kullanıma sahip pasaj ve işhanlarına bırakmıştır. Alanda yer alan pasaj yapıları

birden fazla sokağı birbirine bağlamakta ve geçit görevi görmektedir. Zemin katta geçite açılan ticari dükkânlar yer almakta, üst katlarda ise hole açılan birden fazla büro bulunmaktadır. Büyük ölçekli yapılarda kat içerisinde kot farkları vardır. Parsel desenine göre çoğunlukla dikdörtgen plan şemasına sahip yapılar betonarme yapım sistemiyle inşa edilmiş çok katlı yapılardır. Yapıların kat adedi üç ve altı kat arasında değişmektedir. Cephe düzenine bakıldığında, katlar birbirini tekrar eden tekdüze pencere sırasından oluşmaktadır. Her yapı kendi içerisinde bir cephe düzenine ve malzemesine sahip olup, alanla bağ kurmadan inşa edilmiştir. Bu nedenle yapılar Beyler Sokakları içerisinde bir karmaşanın oluşmasına sebep olmaktadır (Şekil 4.117).

Şekil 4.117 Katipzade işhanı ve pasajı (Kişisel arşiv, 2019)

BÖLÜM BEŞ

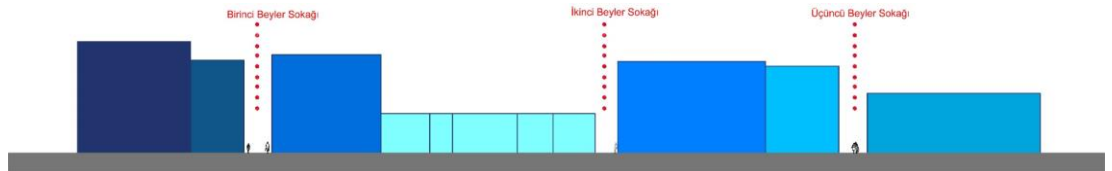
BEYLER SOKAKLARINDA KORUMA SORUNLARI VE ÖNERİLER

5.1 Beyler Sokaklarında Koruma Sorunları

Bu bölümde alanda yapılan analiz çalışmaları, literatür taramaları, arşiv araştırmaları, gözlemler ve anket çalışmaları sonucunda yapılan değerlendirmeler sonucunda alanın tarihi koruma bağlamında yaşadığı sorunlar tespit edilmiştir. Konut alanından ticaret alanına dönüşüm sürecinde alanın ve alan içerisinde bulunan yapıların geçirdiği müdahalelerin ne gibi sorunlara yol açtığı karşılaştırmalı bir şekilde örneklerle incelenmiştir.

5.1.1 Kent Ölçeğinde Koruma Sorunları

- Beyler Sokakları, Koruma Amaçlı İmar Planı'nda yer alan 1. Etap Bölgesi'nde yer alması sebebiyle kentin tarihi merkezini oluşturan önemli tarihi ve kültürel değerlerin yer aldığı bir alandır. Kentsel baskılar sonucunda alanda özellikle Cumhuriyet sonrası önemli sorunlar oluşmuştur. Bunun sonucunda Beyler Sokaklarında ölçek değişimi yaşanmıştır (Şekil 5.1). Geleneksel konut bölgesi iken, çok katlı iş hanlarının yoğunlukla bulunduğu alanda farklı ölçeklerin bir arada bulunması alanın tarihi dokusunun algılanabilirliğini olumsuz etkilemektedir (Şekil 5.2). Kentte uygulanan koruma çalışmalarının tek yapı ölçeğinde kalmış olması sebebiyle alanda çarpık yapılaşma söz konusu olmuştur. Beyler Sokaklarını sınırlandıran yapıların düşeyde yükselmeye başlaması tarihi dokunun üzerinde baskı kurmasına sebep olmuştur (Şekil 5.3).

Şekil 5.1 Ölçek değişiminin sokağa yansması

Şekil 5.2 Ölçek değişiminin sokağa yansıması (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.3 Eski eser bitişiğinde yüksek katlı yapılaşma (Kişisel arşiv, 2019)

- Kent bütününde artan otomobil kullanım ve gereksinimi alanın yayalaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmasını sağlamıştır. Bu yönden olumlu bulunan çalışmaların kapsamının yetersizliği sebebiyle alan içerisinde araç yasağı olan bölümlere araçların girebildiği gözlenmiştir. Ayrıca araç kullanımına bağlı olarak süreç içerisinde alanın özgün zemin döşemesi Arnavut kaldırımı iken, asfalt dökülmüş ve yol kotu da değişmiştir. Bu durum

yapıların zemin kotunun aşağıda kalmasına sebep olmuş ve birçok altyapı sorununu da beraberinde getirmiştir (Şekil 5.4).

- Kullanıcının mal yükleyip indirme gibi ihtiyaçlarının olması ve araçlarını koyacak otopark kapasitesinin yetersiz olmasına bağlı olarak bazı araç sahipleri sokakları park amaçlı kullanmaktadır. Bu durum zaten dar ve kıvrımlı olan sokak dokusunun kullanımını daha da zorlaştırmakta, yaya ve araç trafiğinin karmaşa yaratmasına sebep olmaktadır. Ayrıca sokağa taşan tezgahların olması insanların sokak üzerinde yoğunluk oluşturmalarına, yolun tıkanmasına ve sıkışıklığa sebep olmaktadır (Şekil 5.5).

Şekil 5.4 Yol kotunun yükselmesi sonucu yapının bodrum kat girişi (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.5 Üçüncü Beyler Sokağı'nda sokağa taşan tezgahlar (Kişisel arşiv, 2019)

- Beyler Sokakları, gece saatleri dahil olmak üzere tüm gün canlı ve hareketli bir alan iken, süreç içerisinde yalnız mesai saatleri arasında kullanılan bir alana dönüşmüştür. İş yerlerinin kapanma saatinden sonra alanın تنها ve ıssız olması kent içerisinde güvensiz alanların oluşmasına sebep olmuştur. Alan içerisinde yer alan geçitlerin bile mesai saati dışında kullanılmaması büyük bir güvenlik sorunu olduğunu ortaya koymaktadır. Kullanıcı ile yapılan anket çalışmaları, alanın gece kullanıcısının tinerçiler olduğunu göstermiştir. Bu durum kentte çöküntü bölgesi durumuna gelmesine sebep olmuştur.
- Alanda bulunan en büyük sorunlardan birisi, koruma bilincinin yetersizliğidir. Tarihi doku ya da yapı içerisinde yaşama farkındalık gerektirmektedir. Bu konudaki eksiklik yapılara eklenen niteliksiz eklerden, alanda yapılan anket çalışmalarından gözlenmektedir. Kullanıcının tarihi yapıları ‘eski’ olarak nitelendirmesi ve tarihi değer olarak görmemesi kentte tarihi çevreyi koruma bağlamında yapılan çalışmaların yetersiz olduğunu göstermektedir. Koruma bilincinin yetersiz olması sebebiyle işlevsel değişime uğrayan yapılarda gerek iç mekân gerekse dış cephede gereksinime göre birtakım değişimler yapılmaktadır. Bunlar yapının özgün yapısını ve kültürel değerini büyük oranda zedelemektedir.
- Tarihi doku alanlarında alınan koruma kararlarının denetiminin yetersizliği, prosedürlerin yerine getirilme sürelerinin uzaması, devletin tarihi çevre koruma alanına yeterli bütçe ayırmıyor olması yapıların harabiyetinin her geçen gün daha da artmasına sebep olmaktadır. Özel mülkiyete ait yapıların alanda yoğunlukta olması sebebiyle yapıların bakımının düzenli yapılmaması bölgenin kent içerisinde değerinin azalmasına neden olmaktadır. Ticari faaliyetlerin yoğun olduğu bölgede tarihi konut sahiplerinin yapılarını yıktırıp yeni yapı yapma isteklerinin kabul edilmemesi sebebiyle konutlarını terk etmeleri yapıların yıpranmasına yol açmaktadır (Şekil 5.6).

Şekil 5.6 Sahibi tarafından yıkmak istenen harabe yapı örnekleri (Kişisel arşiv, 2019)

- Süreç içerisinde alınan yanlış koruma kararları bazı yapıların yıkılıp yerine niteliksiz yapıların yapılmasına sebep olmuştur. Rant kaygısıyla ticari fonksiyonların artmaya başladığı Beyler Sokaklarında tarihi dokuya uyumsuz yapıların inşasına izin verilmesiyle doku bütünlüğü büyük oranda zarar görmüştür (Şekil 5.7) (Şekil 5.8).

Şekil 5.7 180 ada, 9 parselde bulunan yapının 1991 yılındaki durumu (İzmir 1 Numaralı KVKK arşivi, 1991)

Şekil 5.8 180 ada, 9 parselde bulunan yapının günümüzdeki durumu (Kişisel arşiv, 2019)

- Günümüzde özgün işlevinden farklılaşarak birçok ticari faaliyetin sürdürüldüğü Beyler Sokakları kentin genelinde yaşanan göç hareketlerine bağlı olarak süreç içerisinde oldukça değişmiştir. Dönemin elit ailelerine ait konut yapıları, plansız gelişme, denetim yetersizliği, yanlış alınan koruma kararları sebebi ile ticari mekânlara dönüşmüştür. Bu durum yapıların fiziksel kayıplarının yanı sıra alanın kent özelinde sosyo-kültürel kaybına da neden olmaktadır. Kente göçle gelen kesimin düşük kira bedelleri sebebi ile bu alanı kullanması, kullanıcıların çoğunluğunun kiracı olması ve işletmelerin sık sık el değiştirmesi, ekonomik yetersizlik gibi birçok sebep yapıların ve alanın tahrip olmasına neden olmaktadır. Alanda yer alan birçok yapı tarihsel ve

kültürel değeri taşımaktadır. Kentte yaşanan tarihi olaylara ev sahipliği yapan yapıların, alanı tanımayan kullanıcılar tarafından kullanılıyor olması Beyler Sokaklarının kent içindeki önemini kaybetmesine sebep olmaktadır.

5.1.2 Kemeraltı Dokusu Ölçeğinde Koruma Sorunları

- Süreçte yaşanan gelişmeler Beyler Sokaklarını Kemeraltı tarihi dokusundan koparmış durumdadır. Geçmişte tarihi çarşıya en yakın konut dokusu olarak önemli bir konumda, Kemeraltı çarşısı ve kent merkezi arasında geçit oluştururken, günümüzde çevresiyle etkileşimi zayıflamıştır. Alan içerisinde yer alan odak noktalarının günümüzde kullanılabilirliğinin azalması ya da bazı yapıların günümüze ulaşamaması Beyler Sokaklarının da önemini kaybetmesine neden olmaktadır. Alanın tarihi dokudan farklılaşması ve yaşanan değişimlerin hızıyla paralel olarak sorunlar ortaya çıkmıştır.
- Beyler Sokakları, Kemeraltı'nın eğlence ve sosyal hayat mekânları olan ünlü meyhaneleri ve lokantaları, gazete ve matbaalarını içerisinde barındırırken günümüzde eğlence kültürünün değişmesi, teknolojinin gelişmesi bu mekânların yok olmasına neden olmuştur. Geçmişte sinema kültürünün önemli olması alanda bulunan Milli Sinema yapısının varlığından belli olurken süreç içerisinde teknolojinin gelişmesi ile önemi azalmış ve İzmir Devlet Opera ve Balesi olarak kullanılmaya başlamıştır. Ayrıca alandaki yapıların konaklama faaliyetlerinin yerini ticarete bırakması dokuyu ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin kullanımını ortadan kaldırmıştır (Şekil 5.9).

Şekil 5.9 Özgün işlevi konaklama ve konut olan yapının günümüzdeki durumu (Kişisel arşiv, 2019)

- Beyler Sokaklarının dik olarak konumlandığı Anafartalar Caddesi’nde yer alan dükkânlar, sokağa taşan tezgahlar, işportacılar, çığırtkanlar Kemeraltı tarihi dokusuna büyük ölçüde zarar vermektedir.
- Beyler Sokakları geçmişte ünlü doktor muayenehanelerinin ve bu sektöre hizmet eden, eczane, medikal, tıbbi laboratuvar gibi işlevlerin bulunduğu nezih bir alandır. Ancak süreç içerisinde bu işlevlerin büyük ölçüde yok olması ve alandaki sektörel dağılıma herhangi bir kısıtlama getirilmemesi, mekânsal ve Kemeraltı’na uygunluğuna dikkat edilmemesi nedeniyle birçok alanda faaliyet gösteren işletmelerin bulunduğu bir alana dönüşmüştür (Şekil 5.10).

Şekil 5.10 Alan içerisinde yer alan sektörel çeşitlilik (Kişisel arşiv, 2019)

- Kemeraltı tarihi dokusu içerisinde yapılan çağdaş yapıların cephe özelliklerinin rastgele oranlarda ve dokuya uyumsuz malzemeler kullanılarak yapılması silüete zarar verdiğinden görüntü kirliliği oluşturmaktadır (Şekil 5.11).

Şekil 5.11 Yeni yapıların dokuya uyumsuz cephe düzeni (Kişisel arşiv, 2019)

- Alanda bulunan çağdaş yapılar ve tarihi yapılar arasında uyum sorununun varlığı söz konusudur. Bu durumun diğer bir sebebi de taklit yapılardır. Özellikle tescilli yapı bitişğinde ya da günümüze ulaşamayan yapıların parsellerinde tarihi dokuya ait malzemeler ve cephe elemanları kullanılarak taklit yapılar inşa edilmiştir. Alanda bulunan taklit yapılar kullanıcı üzerinde yanıltıcı bir algı oluşturmakta ve kimlik kaybına neden olmaktadır (Şekil 5.12).

Şekil 5.12 Taklit yapı örnekleri (Kişisel arşiv, 2019)

- Alanın geleneksel yapısıyla farklılaşan yapılardan biri de değişen alışveriş kültürünün somut örneği olarak ortaya çıkan alışveriş merkezleridir. Bu yapılara en iyi örnek ve alan içerisinde tartışmalı bir noktada duran Kemer Plaza'dır (Şekil 5.13). Yapı doku içerisinde yalnızca ismi itibariyle bağ kurmaya çalışmaktadır. Mimari özellikleri incelendiğinde, yapı büyüklüğü, kat adedi, cephe malzemesi, mekân organizasyonu ile dokudan oldukça farklıdır. Bu nedenle geçmişle bugün arasında kalmış bir yapı olarak gözlemlenmektedir (Şekil 5.14). Bu bağlamda tarihi dokuya uyum sağlamaması ve iri kütlesi ile silüeti bozması alanda büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Şekil 5.13 Doku üzerinde baskı kuran iri yapılaşma (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.14 Doku ile uyumsuz cephe malzemesi (Kişisel arşiv, 2019)

5.1.3 Sokak Ölçeğinde Koruma Sorunları

- Beyler Sokakları içerisinde doku ile uyumsuz elemanlar yer almaktadır. Dükkânların kullandığı ve yapıların algılanmasına engel olan birbirinden farklı tabelalar, panolar, sundurmalar sokak içerisinde görüntü kirliliğine sebep

olmaktadır (Şekil 5.15). Sokakta bulunan aydınlatma elemanlarının yetersizliği özellikle gece alanın kullanılmamasına ve güvenlik sorununun oluşmasına neden olmaktadır.

Şekil 5.15 Görüntü kirliliği oluşturan tabelalar (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.16 Görüntü kirliliği oluşturan tabelalar (Kişisel arşiv, 2019)

- Beyler Sokaklarında bulunan kaldırımların yetersizliği, bakımsızlığı ve dükkânların önünde sergi amaçlı kullanılması alan için büyük bir problem yaratmaktadır (Şekil 5.17). Sokaklar kendi içerisinde belli noktalarda daralmaktadır. Bu nedenle kaldırım yapılması zorlaşmıştır. Var olan kaldırımlar ise bazı noktalarda yüksek ya da alçak, farklı genişlikte ve farklı

malzemeler ile yapılmıştır. Parsellerin farklı büyüklükte ve hizada olması sebebiyle yapılan kaldırımlar kesintisiz bir şekilde değildir. Asfalt zemin kaplamasında yer yer bozulmalar, mazgallarda ise düzensizlikler görülmektedir. Bundan dolayı alanda bir görüntü kirliliği oluşmaktadır.

Şekil 5.17 Sergi amaçlı kullanılan kaldırımlar (Kişisel arşiv, 2019)

- Alanda yer alan yapıların girişlerinde sokağa taşan kullanımlar mevcuttur. Ekstra alan kazanmak amacıyla yapı önlerinin kullanıma açılması sokağı daraltmakta ve yaya kullanımını kısıtlamaktadır. Ayrıca yapıların cephesi kapandığı için cephe algısını bozmakta ve kesintiye uğratmaktadır (Şekil 5.18).

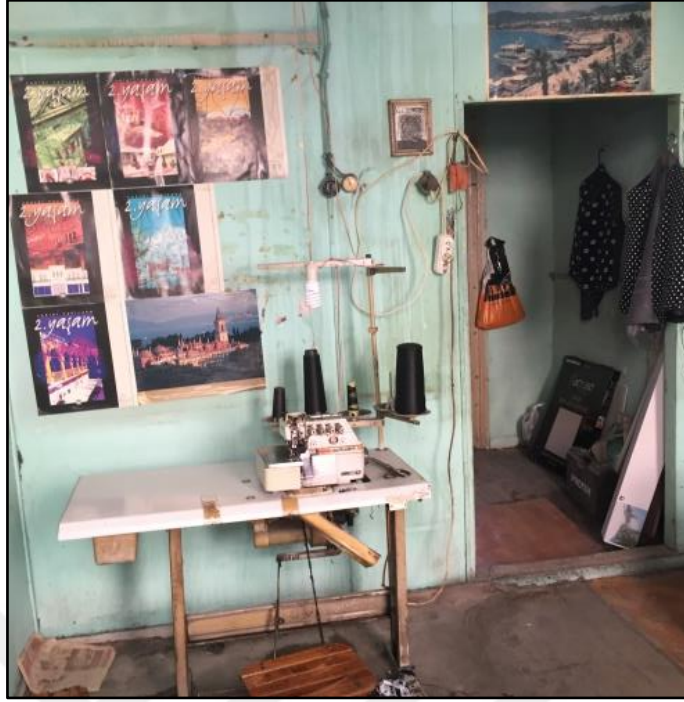
Şekil 5.18 Yapı önü kullanımları (Kişisel arşiv, 2019)

- Beyler Sokaklarında yer alan sosyal mekân ve yeşil alan eksikliği alanın geçmişte var olan niteliğini koruyamadığını göstermektedir. Yeşil alanların yalnız harabe yapılarda oluşan bitkilenmeden ibaret olması, bakımsızlığı ve 2005 yılında hazırlanan nazım imar planında yer alan parkların kullanıma ve ihtiyaca uygun düzenlenmemesi sebebiyle alanın bu açıdan kullanımı oldukça

zayıftır. İnsanlar alanın yalnızca mevcut geçitlerini bir yerden bir yere giderken kullanmakta, alışveriş ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Sosyal mekân eksikliği alanın ziyaretçi çekmesine engel olmaktadır.

5.1.4 Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Sorunları

- Yapı ölçeğinde gözlenen koruma sorunları ilk olarak yapıya yüklenen işlev bağlamında ortaya çıkmaktadır. Özellikle özgün işlevi konut olan yapılar süreç içerisinde ticari birimlere dönüşmüş ve yapılarda bir takım niteliksiz müdahaleler yapılmıştır. Yapılan müdahalelerin denetimsiz şekilde ve yapının potansiyeli düşünülmeden yapılması, yapılarda geri dönüşü olmayan yıpranmalara sebep olmuştur. Bu nedenle yapıların korumaya değer nitelikleri yok olmuş ve kimlik kaybı oluşmuştur. Yapıların ait oldukları dönem özellikleri zarar görmüş ve özgün durumlarındaki bütünlükleri bozulmuştur.
- Yapıların uygunluk dereceleri düşünülmeden verilen yeni işlevler yapının özgün plan şemasını da bozmuştur. Özgün işlevi konut olan yapıların günümüzde imalathane, atölye vb. işlevlerle kullanılıyor olması, iç mekânda geniş hacimlerin ya da niteliksiz bölme elemanlarla daha küçük mekânların oluşmasına ve yapı bütünlüğünün zarar görmesine neden olmuştur (Şekil 5.19).

Şekil 5.19 Niteliksiz bölme elemanlarla oluşturulan mekânlar (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.20 Atölye olarak kullanılan tarihi yapı örneği (Kişisel arşiv, 2019)

- Yapıların maruz kaldığı ve yapının özgün durumunu zedeleyen diğer bir sorun ise, günümüz ihtiyaçlarına istinaden eklenen wc, lavabo vb. ıslak hacim ve mutfak, depo gibi mekânlardır (Şekil 5.20). Niteliksiz malzeme kullanılarak çağdaş yapım sistemiyle inşa edilen ek yapılar tarihi yapıya kimi zaman temas etme suretiyle konumlandırılmaktadır. Bu durum ana yapıyı hem strüktürel yönden hem de morfolojik yönden tahrip etmektedir. Ayrıca yapılarda özgün

pencere, kapı, cumba, döşeme ve tavan malzemelerinin niteliksiz malzemelerle değiştirilmesi yapıların tarihi niteliklerini büyük ölçüde zedelemektedir (Şekil 5.21).

Şekil 5.21 Niteliksiz malzeme ile yenilenen cumba örnekleri (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.22 Tescilli yapının parseline eklenen niteliksiz ek yapı (Kişisel arşiv, 2019)

- Alanda yer alan yapıların büyük çoğunluğunda zemin katlar ticaret, üst katlar depo ya da atölye amacıyla kullanılmaktadır. Yapıların kullanıcıları genellikle kiracı olduğu ve çok sık el değiştirdiği için zemin katlar üst katlara göre en çok ve en hızlı bozulmanın görüldüğü mekânlardır. Plan şemalarında değişiklik yapılması yapıların özgün niteliklerini kaybetmesine sebep olmaktadır.
- Alan içerisinde sıkça görülen özgün cephe korunarak yapılan restorasyon müdahaleleri yapıların özgün niteliğinin zarar görmesine neden olmaktadır (Şekil 5.23). 1980’li yıllarda koruma kararlarının yalnız cephe bazında alınması ve iç mekânın korunmasına yönelik yaptırım kararlarının alınmayışı yapıların strüktürel açıdan bozulmasını hızlandırmaktadır. Özgün yapıların aslına uygun şekilde restore edilmesinin hem strüktürel açıdan zor olması, hem de maliyetli olması sebebi ile çağdaş yapım sistemiyle yenilenmesi sıklıkla görülmektedir. Bu tarzda yenilenen yapıların örnek oluşturması birçok yapı sahibinin yapısını özgün cephesine uygun şekilde betonarme sistemle yeniden inşa etmek için başvuruda bulunmasına neden olmuştur. 2000’li yıllara gelindiğinde koruma anlayışının değişmesi ve yapının bütününe korumaya yönelik kararların alınmasıyla olumlu adımlar atılmış olsa da bu yöntemle inşa edilen birçok yapı alanda mevcuttur.

Şekil 5.23 Yalnız cephenin korunduğu yanlış restorasyon müdahaleleri (Kişisel arşiv, 2019)

- Yapılarda karşılaşılan en yaygın koruma sorunlarından birisi yapı elemanlarında eksiklikler, değişmeler, bozulmalar, kayıplar, deformasyonlardır (Şekil 5.24). Kepenklerin kaybolması, parmaklıkların deforme edilmesi ya da niteliksiz malzeme ile yenilenmesi, sövelerin kırılması, aşınması, konsollarda meydana gelen kopmalar, özgün kapı ya da pencere açıklıklarının ihtiyaç gerekçesiyle kapatılması veya değiştirilmesi, özgün pencere ve kapı boyutlarının değiştirilmesi, özgünde mevcut olmayan kapı ve pencere açıklıklarının oluşturulması en sık karşılaşılan koruma sorunlarından (Şekil 5.25) (Şekil 5.26).

Şekil 5.24 Özgün yapıda var olduğu düşünülen cumbanın yerine pencere eklenmesi (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.25 Cumbada bakımsızlıktan oluşan deformasyonlar (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.26 Cumba saçağının deforme edilmesi ve niteliksiz malzeme ile yenilenmesi (Kişisel arşiv, 2019)

- Tarihi yapıların işlev değiştirilerek ticari birimlere dönüşmesi cephelerinde bazı değişimleri beraberinde getirmiştir. Yeni işlevlerine bağlı olarak cephede kullanılan çağdaş kaplama malzemeleri yapıların özgün cephe elemanlarının bozulmasına ve özgün niteliğinin zarar görmesine neden olmaktadır (Şekil 5.27). Özellikle ticari faaliyet gösteren zemin katlarda görülen metal kepenkler, büyük dükkân cepheleri, kompozit kaplama malzemeleri ve tabelalar yapıların tarihsel algısını yok etmektedir (Şekil 5.28).

Şekil 5.27 Tarihi yapıların cephelerinde kompozit malzeme kullanımı (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.28 Büyük dükkân cepheleri ve kaplama malzemeleri (Kişisel arşiv, 2019)

- Tarihi yapıların ticari işlevle kullanılmaya başlamasından sonra alanda çoklu kullanımın söz konusu olduğu yapılar meydana gelmiştir. Özgün işlevi konut olan yapılar sahipleri tarafından ekonomik gelir elde etmek için yapılarını birden fazla kişiye kiraya vermeye başlamıştır. Zemin katların ve üst katların farklı işlevlerle kullanılması ve kullanıcı sayısının birden fazla kişi olması yapılarda bazı sorunların meydana gelmesine sebep olmuştur. Yapıların ihtiyaç duyulandan büyük olması, yapıların bakımının tek kişi için maliyetli olması bu durumun ortaya çıkmasında en büyük etkindir. Cephelere yerleştirilen düzensiz ve büyük boyutlu tabelalar, dolu-boş oranlarının değiştirilmesi, rastgele yerleştirilen klimalar, cephe aydınlatma elemanları, sundurma ve saçaklar, iç mekânda yapılan plansız ve denetimsiz müdahaleler yapıların sürdürülebilirliğine engel olmaktadır (Şekil 5.29).

Şekil 5.29 Çok işlevli olarak kullanılan yapılarda oluşan cephe bozulmaları (Kişisel arşiv, 2019)

- Tarihi yapıların yanı sıra alanda bulunan çağdaş yapılarda görülen ya da bu yapılardan kaynaklanan problemler de bulunmaktadır (Şekil 5.30). Bunların en başında çağdaş yapım sistemiyle yapılan pasajlar ve işhanları bulunmaktadır. Kullanılan malzeme, kat adedi, yapım sistemi, cephe organizasyonu, dolu-boş oranları, cepheye yerleştirilen klima, aydınlatma gibi elemanlar, saçak ve sundurmalar bu yapıların tarihi doku ile uyumsuzluğuna ve doku bütünlüğünün bozulmasına sebep olmaktadır (Şekil 5.31).

Şekil 5.30 Çok katlı çağdaş yapıların dokuya uyumsuz kat adetleri (Kişisel arşiv, 2019)

Şekil 5.31 Çok katlı çağdaş yapıların birbirinden farklı cephe organizasyonu (Kişisel arşiv, 2019)

5.2 Süreç İçerisinde Sorunların Giderilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde Cumhuriyet'in ilanı önemli bir kırılma noktasıdır. Kent planlamasına dair yapılan çalışmalar Cumhuriyet'in ilanı ile hız kazanmıştır. Kentin yaşadığı büyük

İzmir yangını sonrasındaki süreci izleyen planlama çalışmaları artık tarihi dokuları da kapsamaya başlamıştır. 1980’li yıllara kadar İzmir genelinde alınan koruma kararları bu tarihten itibaren Kemeraltı özelinde irdelenmeye başlanmıştır. 1978 yılında Kemeraltı’nın Kentsel Sit Alanı ilan edilmesi ve 1984 yılında hazırlanan Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı ile resmiyet kazanan koruma çalışmaları çalışma alanı olan Beyler Sokaklarını da kapsamaktadır.

1984 yılında hazırlanan imar planı alan içerisinde yeni yapılaşmaya, cephe organizasyonuna, cephede kullanılacak malzemelere çeşitli sınırlamalar getirerek mevcut tarihi dokuyu korumayı hedeflemiştir. Ancak ülkemizde henüz koruma bilincinin tam anlamıyla yerleşmemesi ve uygulamada eksikliklerin olması sebebiyle hazırlanan plan yalnızca fiziksel boyutta kalmıştır. Bu plan bağlamında alınan kararlar Kemeraltı’nın silüetini oldukça etkilemiş, yapıların kat adedini tarihi dokuya baskı oluşturacak şekilde arttırmıştır. Rant kaygısıyla alınan kararlar doku bütünlüğünü bozmuştur. Bu süreçte birçok tescilli yapı yıkılmış ve yerinde çok katlı yapılaşmaya izin verilmiştir. Yapılara fiziksel durumu ve kapasitesi düşünülmeden işlevler verilmiş ve korunmasına ilişkin yeterli sınırlamalar getirilmemiştir.

Tarihi dokuyu korumaya ilişkin yapılan diğer bir çalışma ise, tarihi yapıların tescil işlemidir. Kemeraltı tarihi dokusunda ilk kez 1979 yılında tescil işlemi yapılmıştır. Kemeraltı tarihi dokusunun önemi ve niteliği düşünüldüğünde sözkonusu tarih oldukça geç olarak değerlendirilebilir. Bu tarihe kadar yıkılan, özgünlüğünü kaybeden ve herhangi bir veriye ulaşılamayan yapılar ne yazık ki günümüze ulaşamamıştır. Koruma Kurulu’nun arşivinde yapılan nitelikli yapılara yönelik çalışmalar göstermiştir ki, o dönemde yapılan tescil işlemleri yeterli bilgi ve donatıyı kapsamamaktadır.

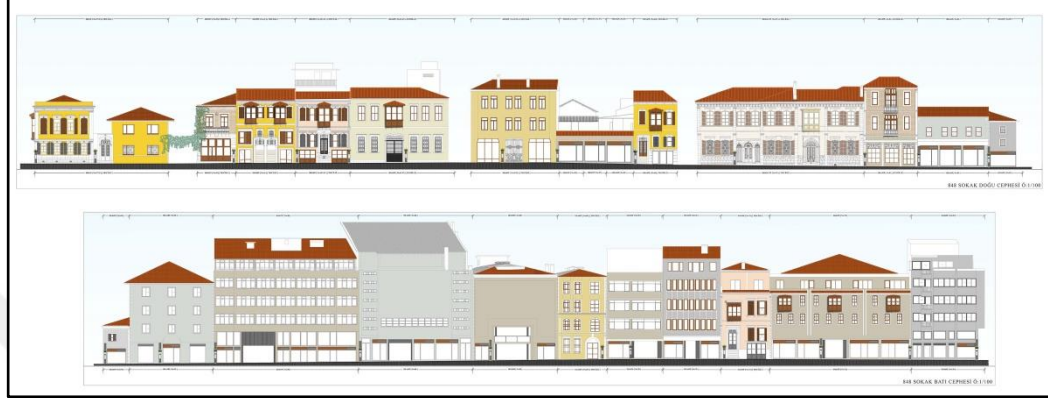
Tek yapı ölçeğinde koruma çalışmalarından alanda en çok rastlanan yalnız cephe özellikleri korunarak yapılan restorasyon çalışmalarıdır. 1990’lı yıllarda artış gösteren bu çalışmalar zamanla suistimal edilmiş ve izinsiz yapılan uygulamalar ortaya çıkmıştır. Yapının tarihi dokusunun korunması amaçlanırken tescilli yapı sahipleri rant

kaygısıyla cephelerini koruyarak yapıların iç mekânlarını değiştirmeye başlamıştır. Bu nedenle yapılar özgün niteliklerini kaybetmiştir.

Yapılan koruma çalışmaları 2000’li yıllara dek tek yapı özelliğinde kalmış ve yeterli koruma sağlanamamıştır. Bu tarihten itibaren koruma kararları yeniden ele alınmış ve korumanın planlama aşamasına dahil edilmesine önem verilmiştir. Yeni koruma anlayışı Kemeraltı ve Çevresi için yeni bir koruma amaçlı nazım imar planı hazırlanmıştır. Bu plan kapsamında Kemeraltı işlevsel bölgelere ayrılmıştır. Beyler Sokaklarının kapsadığı alan “Perakende Ticaret alanları, Turizm Tercihli Ticaret Alanları ve Büro Alanları” olarak belirlenmiştir. Yeni hazırlanan planda kat adetlerine sınırlama getirilmiş ve doku bütünlüğünün sağlanması hedeflenmiştir. Turizmin alınan kararlara dahil edilmesi ve çekim merkezi olarak planlanması alanın korunmasına ilişkin olumlu kararlar olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde koruma çalışmalarının yalnız fiziksel ve tek yapı ölçeğinde kalması tam anlamıyla tarihi dokunun korunmasını sağlayamamaktadır. 2005 yılında 5366 sayılı, yıpranan tarihi ve kültürel varlıkların korunmasına ve kullanılarak yaşatılmasına ilişkin bir yasa çıkarılmıştır. Ancak korumanın boyut değiştirmesinde önemli bir rol oynayan yasa kapsamında uygulamaların belediyelerce yapılması ve koruma amaçlı imar planlarının göz ardı edilmesinden dolayı tarihsel dokunun korunması açısından olumsuz olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde özellikle son yıllarda tarihi dokunun korunmasına yönelik yapılan çalışmaların başında sokak sağlıklılaştırma çalışmaları gelmektedir. Kemeraltı, 2007 yılında İzmir Büyükşehir ve Konak Belediyesi’nin ortak girişimleriyle Bakanlar Kurulu’nun kararıyla “Yenileme Alanı” olarak ilan edilmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmalardan birisi de çalışma alanı içerisinde bulunan İkinci Beyler Sokak (848.sokak)’ta yapılan sokak sağlıklılaştırma çalışmasıdır (Şekil 5.32) (Şekil 5.33). Çalışmanın amacı, Anafartalar Caddesi’ni dik olarak kesen ve tarihsel süreçte geçirilen değişimin izlerini taşıyan İkinci Beyler Sokağı’nın yeniden canlandırılmasıdır. Kemeraltı’nın hareketli olan yaşantısını canlandırma ve bu etkinin Kemeraltı çevresine de yansması hedeflenmiştir. Sokakta yapılan restorasyon müdahalelerinde sokağın kullanılabilirliğine yönelik bir anlayış benimsenmiştir. Hazırlanan projede, sokağın

günümüze dek süreç içerisinde geçirdiği niteliksiz müdahalelerden arındırılması, kültürel ve tarihsel değerlerinin yeniden ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Yapılan yeni müdahalelerin, sokağın olabildiğince özgün durumuna getirilmesine ve mekân kalitesini artırmasına yönelik olmasına dikkat edilmiştir.

Şekil 5.32 848. Sokakta yapılan sokak sağıklaştırma önerisi (İzmir Tarih Projesi, 2017)

Şekil 5.33 848. Sokakta yapılan sokak sağıklaştırma önerisi (İzmir Tarih Projesi, 2017)

Tez çalışma alanı içerisinde yer alan 847/1 Sokak ile eski tütün depo binasının bulunduğu günümüzde Konak İl Milli Eğitim Binası'nın yer aldığı 178 ada 38 parsel

arasında bulunan alana yönelik Çınaraltı Park Düzenleme Projesi hazırlanmıştır. Koruma amaçlı imar planında park olarak belirlenen alana ilişkin olarak hazırlanan proje, 2016 yılında İzmir 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmıştır (Şekil 5.34). Çınaraltı Parkı, günümüzde dinlenme ve vakit geçirme amacıyla kullanılan ancak mekânsal niteliği zayıf olan bir alandır. Proje, alanın kullanımının ve mekânsal konforunun artırılması, tarihi doku içerisinde nitelikli bir alana dönüşmesi amacıyla hazırlanmıştır. Alan içerisinde bir çınar ağacı ve toprak alanlar bulunmaktadır. Zemin döşemesi yer yer beton, seramik ve düzensiz toprak alanlardan oluşmaktadır. Sert zemin kaplamaları üzerinde işleve bağlı ihtiyaçlar sebebiyle masa, sandalye kullanımı mevcuttur. Hazırlanan proje kapsamında mevcut zemin döşemelerinin bazalt ve mucartalı granit ile değiştirilmesi önerilmiştir. Ayrıca alanın eski tekel binası ile arasına yeşil bant tasarlanmıştır. Günümüzde var olan tüm ağaçlar ise koruma altına alınmıştır (İzmir Tarih Projesi, 2017).

Şekil 5.34 Çınaraltı parkı düzenleme önerisi (İzmir Tarih Projesi, 2017)

Süreç içerisinde yapılan koruma çalışmalarından bir diğeri ise, Kemeraltı Aydınlatma Master Planı (KAMP)' dır. Bu çalışmanın amacı Kemeraltı'nın dinamik, canlı, yaya yoğun ve odak olma niteliğinin gece de devam etmesini, 7/24 kullanılan

bir mekân haline gelmesini sağlamaktır (Şekil 5.35). Plan Kemeraltı'nın ticari merkez olma ve kentin odak noktalarını birbirine bağlayan özelliği çerçevesinde tarihi doku ve mimari özelliklerine odaklanarak geliştirilmiştir. Ancak günümüzde büyük bir problem olan aydınlatmanın kontrolsüz yapılması, enerji etkin tasarımların ikinci planda kalması, doğal çevrenin zarar görmesi gibi konuların da plan kararlarının alınmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Aydınlatma Master Planı hazırlanırken, öncelikle mevcut durum analizi yapılmış ve alanın sorunları saptanmıştır. Bu analizler sonucunda, çalışma alanında 2200K renk sıcaklığında ve sodyum buharlı ışık kaynaklarının kullanıldığı, bu kaynakların enerji tüketiminin yüksek olduğu, düşük renk verimi sağladığı saptanmıştır. Bu nedenle tarihi dokunun görsel olarak net algılanmasına engel olduğu belirlenmiştir (Kemeraltı aydınlatma master planı, 2018).

Şekil 5.35 848. Sokak gece aydınlatması (Kemeraltı aydınlatma master planı, 2018)

Aydınlatma Master Planı hazırlanırken birçok soruna çözüm üretilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda kullanılan planlama yaklaşımları bölgenin kendine özgü dokusunu aydınlatma ile ön plana çıkartmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşımlar, alanın güvenli ve emniyetli olduğundan emin olmak ve şüphesiz günün her saati

kullanılmasının sağlamasını hedeflemektedir. Optimum düzeyde aydınlatma ile görsel konforu sağlamak, kentsel öğelerin gece ve gündüz renk, boyut, malzeme algısını eşitlemek, Kemeraltı bölgesini sahip olduğu kültürel değerler ışığında canlandırmak, hazırlanan haritalar ile kullanıcıları yönlendirmek ve kentsel mekân algısını vurgulamak ve enerjinin etkin kullanılmasını ve gereksiz sarfiyatını engellemektir. Plan kapsamında bölgede konut ve ticaret olmak üzere iki ana işlev bulunmaktadır. Bu işlevler bağlamında konut ve ticaret alanları, ticaret alanları, özel ticaret alanları ve havralar alanı olmak üzere dört alt bölgeye ayrılmıştır. Beyler Sokakları konut ve ticaret alanı içerisinde yer almaktadır (Kemeraltı Aydınlatma Master Planı, 2018) (Şekil 5.36).

Şekil 5.36 Kemeraltı Alt Bölgeleri (Kemeraltı aydınlatma master planı, 2018)

Belirlenen bölgeler analiz edilerek ihtiyaçlara yönelik aydınlatma kararları alınmıştır. Konut bölgesinde sokak aydınlatması için aplikler, dar sokaklar için ise tek yönlü dizilim önerilmiştir. Tescilli yapıların aydınlatması için, cepheye koruma

amacıyla aplik montajı yerine aynı aplik başlığıyla direk kullanımı önerilmiştir. Ticaret alanlarındaki tescilli yapılarda yüksekliği sokak genişliğine göre 4m ve 6m arasında değişen direk kullanımı önerilmiştir. Özel ticaret alanlarında ise, sokağın genişliği 2,5 m' den az ise katener ya da aplik önerilmektedir. Havralar Bölgesi'nde ise yapıdan 50-70 cm uzaklıkta dekoratif aydınlatma direği önerilmiştir. Ayrıca proje alanı içerisinde bulunan tarihi değerler ve odak yapılarda (cami, kilise, kütüphane vb.) kullanıcıyı yönlendirmesi için farklı ışık renklerinde ve farklı boyutlarda aydınlatma önerilmiştir (Kemeraltı Aydınlatma Master Planı, 2018) (Şekil 5.37).

Şekil 5.37 Kemeraltı Cami aydınlatma önerisi (Kemeraltı aydınlatma master planı, 2018)

Son olarak hazırlanan ve uygulanan diğer bir koruma çalışması Kemeraltı çarşısı yayalaştırma projesidir. Bu proje kapsamında saat 10:30 ile 17:30 arasında Kemeraltı Çarşısı araç trafiğine kapatılmıştır. Motorlu araçlara getirilen bu sınırlama elektrikli bariyerler, trafik ışıkları ve trafik lambaları ile kontrol altına alınmıştır. Araç yasağının bulunduğu saatlerde ticarethanelerin araç kullanım ihtiyacı, bisiklet, el arabaları,

Bu bölümde çalışma alanı içerisinde yapılan anket çalışmaları, gözlemler ve doku çalışmaları sonucunda tespit edilen koruma sorunlarına getirilen önerilere yer verilmiştir. Önerilerin başlıca amacı, alanın sahip olduğu değerlerin yeniden ortaya çıkarılması ve bu değerlerin özgün yapılarına uygun şekilde gündelik hayata kazandırılmasıdır.

5.3.1 Kent Ölçeğindeki Öneriler

- Alan içerisinde yer alan güncel ve tarihi yapılara devlet denetiminin artması ve gerekli yaptırımların sağlanması gerekmektedir. Alanda bulunan plansız yapılaşmanın önüne geçilmesi amacıyla tarihi yapılara getirilen sınırlamaların benzerleri çağdaş yapılar için de önerilmektedir. Çağdaş yapılar için hazırlanan planların tarihi doku bütününde değerlendirilip onaya sunulması doğru olacaktır.
- Alan içerisinde özellikle 1950’lerden sonra çok sayıda yapı yıkılarak yok olmuştur. Bir döneme tanıklık eden ve dokuya değer katan hiçbir yapıya yıkım izni verilmemelidir. Bu nedenle hem anıtsal hem de sivil mimarlık örneği olan yapılara koruma aşamasında özgün durumuna yönelik doğru müdahalelerin yapılabilmesi için nitelikli belgeleme çalışmaları yapılmalıdır. Yapılan belgeleme çalışmalarında yapı her yönden incelenmeli ve koruma kurulları tarafından titizlikle arşivlenmelidir.
- Kemeraltı Çarşısı’na yönelik olarak yapılan yayalaştırma projesinin hava kirliliğini engellemek ve yaya kullanımını rahatlatmak amacıyla yapılması olumlu bulunmaktadır. Ancak alanda yapılan gözlemler sonucunda denetimin yetersiz olduğu, araç trafiği için yeterli genişlikte olmayan sokaklara araç girişinin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle alana yönelik hazırlanan projelerden verim elde edilebilmesi için gerekli denetimin sağlanması önerilmektedir. Ayrıca zemin döşemesinin değişmesine bağlı olarak ortaya çıkan altyapı sorunlarının giderilmesi için alan içerisinde etkili bir drenaj çalışması yapılmalıdır. Ayrıca drenaj sisteminin çözüm olmadığı durumlarda yapıların ve dokunun özgün niteliklerine

zarar vermeyecek şekilde idari kurumlar denetiminde, kullanıcının talepleri dikkate alınarak kararlar alınmalı ve uygulanmalıdır.

- Alan içerisinde ticari faaliyetlerin yoğun olması ve buna bağlı olarak mal yükleme ve boşaltma eylemlerinin yapılabilmesi için araç kullanımı söz konusudur. Günün belli saatlerinde izin verilen araçların otopark yetersizliği sebebiyle alanda tüm gün bulunması kullanımı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle alanda kullanılan işlevsel çeşitlilik kapasitesine sınırlama getirilmeli, alana giriş yapan araçlar için yeterli park alanı temin edilmelidir. Ayrıca alanda mal yükleme ve boşaltma eylemlerinin en kısa ve en hızlı şekilde yapılmasına, yapılmadığı takdirde gerekli cezai işlemin uygulanacağına ilişkin kararlar alınmalıdır.
- Tarihi alanlarda meydana gelen değişimlerin en başında kullanıcı değişimi gelmektedir. Alana yabancı olan ve yalnızca düşük kira sebebiyle burayı tercih eden günümüz kullanıcısı dokunun bozulmasını hızlandırmaktadır. Bu durum tarihi yapıların tarihi ve kültürel niteliklerini kaybetmelerine sebep olmaktadır. Tarihi alanları koruma anlayışında, alanı kullanıcısı ile ele almak önemli bir rol oynamaktadır. Alanın sosyal dokusunun değişen şartlara adapte olabilmesi için başlıca getirilecek öneri kullanıcıların bilinçlendirilmesidir. Tarihi doku içerisinde yaşamının ya da tarihi yapı sahibi olmanın yanı sıra bireysel olarak bu konuda genel kültüre sahip olmak kentsel ve tarihsel mekân koruma çalışmaları kapsamında verilmesi gereken en temel eğitimidir. Bu eğitimin amacı, farkındalık sahibi olmak, alana yalnızca eski yapı olarak yaklaşmak yerine, korunması gerekli bir kültür mirası olarak değerlendirmeyi sağlamaktır. Ayrıca yapılara yeni işlevlerinden ya da günümüz şartlarından doğan ihtiyaçlar bağlamında yapılacak müdahaleler bu bilinçle yapıldığında yapıların özgün niteliklerinin korunduğu görülecektir.
- Alan içerisinde yer alan yapıların büyük çoğunluğu özel mülkiyete aittir. Bu nedenle gerekli bakımlarının yapılması, korumaya ilişkin alınan kararların uygulanabilme olanağı, çoğu zaman ekonomik yetersizliklerden dolayı yapılamamaktadır. Bu nedenle korumaya değer görülen yapıların belirlenmesi,

yapı sahiplerinin de bilinçlendirilerek gerekli sorumluluklarını yerine getirmeleri için teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır. Korumanın yeterli görülmediği aşamalarda ise kamulaştırma çalışmaları önerilmelidir. Bunun sonucunda alan içerisinde kamuya ait olan yapı sayısı artacak ve koruma, resmi makamların eliyle planlanarak yapılacaktır.

5.3.2 Kemeraltı Dokusu Ölçeğindeki Öneriler

- Beyler Sokaklarını süreç içerisinde dokudan koparan en önemli sebep alanın kültürel ve tarihi öneminin kaybolmasıdır. İşlev değişikliğinin büyük rol oynadığı bu durumun ortadan kalkması için alan içerisinde var olan değerlerin yeniden önem kazanması ve çekim noktası haline gelmesi sağlanmalıdır. Çekim noktalarının oluşturulmasında alanda bulunan yapıların sahiplerinin alana yatırım yapmaları büyük rol oynamaktadır. Ayrıca alan içerisinde bulunan nitelikli yapıların kamulaştırılarak sosyal ve kültürel amaca hizmet edecek mekânlar durumuna getirilmesi gerekmektedir. Kullanılmayan yapıların alana kazandırılmasıyla, alanda gece söz konusu olan güvenlik açığı çözümlenmelidir. Geçmişte alanın önemli tarihi mekânlara ev sahipliği ettiği bilinmektedir. Günümüzde bu mekânlar aynı ya da farklı işlevlerle kullanıma açılarak alanın kültürel değeri yeniden canlandırılabilir. Ayrıca geçmişte sayıları oldukça fazla iken günümüzde yok olmuş konaklama yapıları yeniden alana kazandırılmalı ve yatırım işlevi olarak önerilmektedir. Ancak işlevlerin yapılara uygunluğu ve dokuya uyumu planlanarak belirlenmelidir.
- Alanda yer alan ticaret birimleri sokaktan alan kazanmak için kapı önlerini satış amaçlı kullanmaktadır. Haksız rekabetin oluşmasına neden olan tezgahlar esnaf arasında çatışmaya ve kullanıcının alanı karmaşasından dolayı tercih etmemesine neden olmaktadır. Alanın kullanımını zorlaştıran ve görüntü kirliliğine sebep olan tezgahların kullanılması yasaklanmalıdır.
- Beyler Sokaklarında geçmişte doktor muayenahaneleri ve bu sektöre hizmet eden işlevler var iken, günümüzde her alanda faaliyet gösteren ticaret birimleri

bulunmaktadır. Alanda bulunan işlevlerin gruplandırılarak belli bölgelerde oluşturulmasının alanın kullanımını kolaylaştıracağı düşünülmektedir. İdari birimler tarafından ihtiyaca yönelik işlevlerin belirlenmesi ve işlevsel çeşitliliğe sınırlama getirilmesi alanın tarihi dokusunun korunmasının yanında yapıların mekânsal bozulmasını da engellemek amacıyla önerilmektedir.

- Beyler Sokaklarında tarihi yapıların yanında çağdaş yapıların da koruma bağlamında ele alınması gerekmektedir. Bütüncül koruma anlayışıyla çağdaş yapıların tarihi dokuya uyum sağlayabilecek kararlar ışığında inşa edilmesi ve uygulama aşamasında denetlenmesi önerilmektedir. Ayrıca tarihi doku içerisinde yer alan çağdaş yapılar için de sınırlamalar getirilerek kat adetleri, cephe renkleri, kullanılan malzemeler, cephede yer alan dolu-boş dengesi vb. özellikler belirtilerek bir koruma planının hazırlanması önerilmektedir. Ayrıca yeni yapıların tarihi yapılarla aynı hizada yapılarak yapılar üzerindeki ezici etki ortadan kaldırılmalıdır.
- Çalışma alanı içerisinde bulunan birçok taklit yapı alanda kimlik kaybına neden olmaktadır. Cephe özelliklerinin korunması açısından olumlu bir durum olarak görülürken eski-yeni algısının kaybolması kültürel değer özelliğini zedelemektedir. Taklit yapıların tarihi yapı malzemeleri ile yapılıp iç mekânda tamamen çağdaş malzeme kullanılması yerine, bütünüyle çağdaş olarak ele alınması fakat dokuya uygun boyutlarda inşa edilmesi uygun olur. Tarihi yapılar açıdan ezici nitelik yansıtmayacak, fakat yapıldığı dönemin algılanabildiği bir yapıım şeklinin tercih edilmesi daha nitelikli bir koruma anlayışını göstermektedir.
- Alan içerisinde inşa edildiği günden bugüne tartışma konusu olan Kemer Plaza boyut olarak alanı ezici niteliktedir. Alanda hâkim olan geleneksel dokuya zıt bir karakter gösteren yapı, sokak ölçeğini olumsuz etkilemektedir. Yanlış alınan kararlar doğrultusunda inşa edilen Kemer Plaza'nın doku ile uyumu yeniden incelenmeli ve bütüncül koruma anlayışı ile ele alınmalıdır.

5.3.3 Sokak Ölçeğindeki Öneriler

- Beyler Sokaklarının ilk olarak göze çarpan sorunu yapıların cephelerinde yer alan düzensiz tabela ve panolardır. Ticari kaygılarla ortaya çıkan ve alanın algılanmasında büyük bir engel olan bu elemanlar doku genelinde mevcuttur. Alan içerisinde 848. Sokak için yapılan sokak sağlıklılaştırma projesi kapsamında yapılan standartlaştırma çalışması olumlu olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda yapıların cephe organizasyonları dikkate alınarak bütünlüğü bozmayacak ve yapıya zarar vermeyecek şekilde, algıyı yok etmeyecek ölçekte birkaç alternatif tipoloji oluşturulması önerilmektedir.
- Alanda bulunan zemin döşemesi asfalt kaplamadır. Ancak geçmiş fotoğraflar incelendiğinde alanın Arnavut kaldırımı ile kaplı olduğu görülmektedir. Bu nedenle zemin döşemesinin özgün durumuna döndürülmesi önerilmektedir. Fakat günün belli saatlerinde araç trafiğine açık olan çalışma alanında, günümüz kullanımına uyum sağlaması için zemin kaplamasının derz aralıklarının kısa tutulması ve kaplamada oluşan kot farkının en aza indirilmesi önerilmektedir.
- Alan içerisinde yer alan küçük gastronomi birimleri sokağa taşmaktadır. Sokakta birbirinden farklı mobilyalar yer almakta ve yaya geçişine ayrılan bölüm işgal edilmektedir. Ancak alanın turizm tercihli ticaret alanı niteliğinde olması ve çekim alanı oluşturmaya katkı sağladığı düşünüldüğünde, olumlu değerlendirilebilir. Ancak yapı önlerinde yapının algılanmasına engel teşkil eden, oturma alanlarına üst örtü uygulaması yaparak yapı cephesine zarar veren uygulamalar engellenmelidir. Bu oturma alanlarına yerleştirilecek mobilya sayısının, malzemesinin, renginin, düzeninin, alanın üst örtüsünün planlanması, belediyeler ve koruma kurulları tarafından onaylandıktan sonra uygulamaya geçmesi önerilmektedir. Plana aykırı uygulamalara ilişkin cezai işlem uygulanmalıdır.
- Beyler Sokaklarında yapılan çalışmalarda tespit edilen en önemli sorunlardan biri de sosyal mekân, rekreatif alanlar ve yeşil alan eksikliğidir. Alan içerisinde yer alan Çınaraltı Parkı'nın düzenlenmesine yönelik proje hazırlanmış olmasına karşın henüz uygulanmamıştır. Kullanıcının en çok talep ettiği konu; alanda ticaret

kullanımının yoğun olmasından dolayı ziyaretçiyi çekecek sosyal mekânların oluşturulmasıdır. Geçmişten günümüze sosyal yapısı yönüyle hafızalarda kalan Beyler Sokaklarında günümüzde de buluşma mekânları, dinlenme ve zaman geçirme alanları oluşturulmalıdır. Yaratılan bu mekânlar ile Kemeraltı genelinde yaşanan bir problem olan gece güvenliği sorunu büyük ölçüde çözülmüş olacaktır. Gerekli aydınlatma elemanları ve yol gösterici haritalar yardımıyla ziyaretçiyi bu alana yönlendirmek alanın hareketliliğini tekrar kazanması açısından oldukça önemlidir. Ayrıca referans yapıların ışıklandırma ile farklılaşması kullanıcının alan içerisinde konforlu ve güvenli vakit geçirmesini sağlayacaktır.

5.3.4 Tek Yapı Ölçeğindeki Öneriler

- Alanda bulunan yapılara süreç içerisinde yeni işlevler yüklenmiş ve bu bağlamda birçok müdahale geçirmişlerdir. Yetersiz planlama, dokunun ve yapının uygunluğuna dikkate edilmeden verilen işlevler sonucunda yapılara niteliksiz müdahaleler yapılmıştır. Müdahalelerin yapılara ait hazırlanmış projelere bağlı kalınarak ve yapının özgün nitelikleri esas alınarak yapılması zorunlu kılınmalıdır. Yeterli denetimin yapılması, talep edilen her müdahalenin yetkili birimler tarafından onay verildikten sonra gerçekleştirilmesi ve yapı sahiplerinin bu bilinçle hareket etmesi gerekmektedir. Alan içerisinde birçok yapıda atölye, imalathane gibi işlevler gereği yaratılan büyük hacimler özgün plan şemasını bozmaktadır. Bu nedenle yapının işleve hizmet edip edemeyeceği ya da alanda hangi işlevlerin yer alabileceği net kararlarla yetkili birimler tarafından belirlenmelidir. Yapıların özgün plan ve cephe kurgusunu en az şekilde etkileyecek kararlar alınmalı ve alana kazandırılmalıdır. Ayrıca geçmişte alanda yer alan otel, sinema, restoran gibi işlevlerin hayata geçirilmesi önerilmektedir.
- Günümüz ihtiyaçlarını karşılayamayan tarihi yapılar, eklenen ek yapılarla günümüze adapte edilmektedir. Bu ekler çoğu zaman yapının özgün kurgusuna uygun olmayan, niteliksiz malzemelerle, yapının strüktürüne zarar verebilecek şekilde konumlandırılmaktadır. Bu durum yapıların daha hızlı bozulmasına neden olmaktadır. Bu nedenle yapılar analiz edilerek ihtiyaçları doğrultusunda ekler

yapılmalı, onu dışında hiçbir müdahaleye izin verilmemelidir. Yapılan ekler hazırlanan planlarda yer almalı ve plana sadık kalınarak inşa edilmelidir. Ayrıca yapıların özgün elemanlarında bulunan hasarlar var ise değiştirilmeden basit onarım yapılarak, eğer mevcut değil ise yapıya ait eski fotoğraflardan ya da benzer çevre yapılar örnek alınarak özgüne uygun şekilde yeniden üretilmelidir. Cephede sıva ve boya uygulaması var ise hasarlı olan bölümler sıvanarak yenilenmeli, taş kaplama var ise taşlarda oluşan aşınmalar, çiçeklenmeler, eksilmeler giderilmelidir. Cepheler süreç içerisinde değiştirilmiş ise raspa uygulaması yapılarak özgün cepheye döndürülmelidir.

- Tarihi yapıların yalnız cephe özelliklerinin korunduğu iç mekân kurgusunun tamamen değiştirildiği yapılar koruma kurulunda bulunan restitüsyon planları baz alınarak yeniden ele alınmalıdır. Bu uygulamaların özgün yapı niteliklerine zarar vermeden, cephe özelliklerinin ve malzemelerinin korunarak yapılması gerekmektedir. Eğer yapılara ait gerekli belge ve fotoğraflara ulaşamıyor ise verilecek işlevler bağlamında esaslı onarım önerilmektedir.
- Eğer yapı elemanlarında bozulma, aşınma, deformasyon gibi durumlar söz konusu ise, basit onarım ile müdahale edilmelidir. Yapı elemanlarına temizlik, bakım ve onarım çalışmaları yapılarak kullanıma kazandırılmalıdır. Eğer özgünde var olmayan pencere ve kapı açıklıkları mevcut ise özgün karakterine getirilmelidir. Özgün çatı şekli ve malzemesi değiştirilmiş ise bu yapıların özgün hallerine getirilmesi ve kiremit kullanılması önerilmektedir.
- Yapıların sorunları analiz edildiğinde, tamamı ya da bir kısmı yıkılan harabe yapıların strüktürel problemleri için konstrüksiyonu sağlamlaştırma, yıkılan katların inşa edilmesi, çatının yeniden inşa edilmesi gibi esaslı onarım çalışmaları ile giderilmesi önerilmektedir.
- Tarihi yapıların kullanım amaçlarına bağlı olarak cephelerine eklenen niteliksiz çağdaş malzemeler yapıya hem yük bindirmekte hem yapının özgün cephesine zarar vermektedir. Bu nedenle tarihi yapılara bu tür kaplama malzemelerinin

yapılmaması, tabelaların standart olarak belirlenen malzeme ve düzende kullanılması önerilmektedir.

- Tarihi yapıların alan içerisinde kullanım şekilleri irdelendiğinde tek yapı içerisinde çoklu kullanımın yer aldığı ve buna bağlı gelişen sorunlar görülmektedir. Yapıların tahribatını hızlandıran bu durumun ortadan kaldırılması için öncelikle verilen işlevlerin yapıya uygunluk durumu belirlenmelidir. Üst ölçekli planlarda belirlenen işlevlere uygun yapılar seçilerek onarım kararları alınmalıdır. “Turizm Tercihli Ticaret Alanı” olarak belirlenen bölgede yer alan yapılar genellikle otel, restoran, tiyatro, sinema gibi işlevler verilerek onarım kararları alınabilir. Özgün işlevi konut olan yapıların ise, genellikle küçük ölçekli konaklama birimleri ya da hizmet alanında faaliyet göstermek üzere işlevlendirilmesi önerilmektedir. Böylece hizmet alanlarının konforlu ve düzenli olması gerektiğinden, yapı sahiplerinin ve kullanıcılarının yapıların bakımlarına ve onarımların öncelik vermesinde etkili olacağı düşünülmektedir.
- Alan içerisinde geleneksel mimarinin yanında modern mimarlık mirası örneklerine de rastlanmaktadır. 180 ada 72 parselde bulunan ve kuruluşu 1923 yılına tarihlenen Verem Savaş Dispanseri kent için önemli bir kültürel ve manevi yere sahiptir. İşgal döneminin ardından zor şartlar altında veremle mücadele amacıyla kurulan dispanser önemli bir sürece tanıklık etmiştir. Geçmişte alanda yer alan birçok matbaadan günümüze ulaşabilmiş olan Akgün matbaası da 178 ada 75 parselde bulunmaktadır. Geçmişe ait izler barındıran yapının bir belge niteliği taşıdığı ve korunması önerilmektedir. Ayrıca 178 ada 52 parselde bulunan Coşkunoğlu Hanı çalışma alanında yer alan iş merkezlerinin ilk örneklerindendir. Süreçteki değişime tanıklık eden yapının modern mimarlık örneği olarak koruma kapsamına alınması önerilmektedir.

BÖLÜM ALTI

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kentsel mekanlar tarih boyunca her daim dinamik, yaşayan ve kente kimlik kazandıran alanlardır. Süreçte kentin ve toplumun geçirdiği pek çok değişim kent mekanları üzerinden okunmakta ve geleceğe aktarılmaktadır. Bu bağlamda kent mekanlarının tarihsel ve kültürel miras olarak korunması önemle üzerinde durulması gereken bir konudur.

Kentlere ulaşımı sağlayan en önemli parçayı oluşturan ve kendi içinde özelleşen sokaklar ise kent mekanlarının yansıması olarak görülmektedir. Kültür mirası olarak değerlendirilmesi gereken tarihi sokaklar özellikle Cumhuriyet'in ilanı ile beraber tüm kentlerde yaşanan gelişmelere paralel bir davranış sergileyerek birçok açıdan değişime uğramıştır. Tarihi sokaklar değişimlerin sonucunda hem kültürel hem fiziksel yönden değer kaybetmişlerdir.

Cumhuriyet'in ilanını takip eden süreçte farklı kırılma noktaları oluşmuş ve kentsel dengeleri değiştirmiştir. Tarihi sokaklara yansıması da farklı olan bu faktörlerin sosyal, politik, idari, ekonomik vb. açıdan birçok parametreyi değiştirdiği görülmektedir.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde başlayan batılılaşma hareketi ile kentlerin plansız şekilde gelişmesi, değişime uyum sağlama çabası ile tarihi alanlarda tahribatlara sebep olmuştur. Hızlı kentleşme hareketi ile, kırsaldan kente göçlerin başlaması ve göç eden kesimin yerleşim için kent merkezlerini tercih etmesi tahrip edilen alanların genişlemesine sebep olmuştur. Kent merkezlerinin genişleyerek etkilerinin tarihi alanlara, sokaklara sıçraması bu alanlarda geri dönüşü imkânsız hasarlar oluşturmuştur. 1980'li yıllara dek yoğun olarak devam eden bu tahribat tarihi dokuların, kentlerin çöküntü alanlarına dönüşmesine sebep olmuştur.

Kentlerin yaşadığı bu değişimler tarihi sokak dokusunun birçok niteliğini kaybetmesine neden olmuştur. Tarihsel ve kültürel bir değer olma niteliği taşıyan tarihi

sokak dokuları, bu değişimler sonucunda kent ölçeğinden tek yapı ölçeğine kadar birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunlar; rant kaygısı ile yapılaşma, ölçek değişimi, kullanıcı değişimi, alan içi ulaşım sorunları, mekânsal değişimler, yaşamsal değişimler olarak sıralanabilir. Tarihi sokak dokularının değişen günümüz şartlarına uyum sağlaması amacıyla yapılan dokuya aykırı ve plansız yapılaşma, çoklu kullanıma izin verilmesi, yanlış işlevlendirme gibi sorunlar alanların tarihi önemini yok etmiş ve günümüze aktarılmasını engellemiştir. Sosyo-ekonomik şartların değişmesiyle tarihi alanların özgün kullanıcısı tarihi alanları terk etmiş ve bozulma sürecini hızlandırmıştır.

Hızlı kentleşme sürecinden sonra ortaya çıkan sorunların giderilmesi için 1980'lerden sonra koruma çalışmalarına önem vermeye başlanmıştır. Kültürel ve tarihi miras alanlarının kent kimliğine, kentin gelişimine ve ekonomiye katkısının farkına varılması ile tarihi alanların korunmasına önem verilmiştir. Koruma çalışmalarının artmasına karşın henüz tam anlamıyla oturmayan koruma anlayışıyla ve ekonomik kaygılar ön planda tutularak alınan koruma kararları tarihi alanların zarar görmesini engelleyememiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan İzmir kentinin geleneksel merkezini oluşturan Kemeraltı da, pek çok tarihi alanın karşılaştığı sorunlarla değişime uğramış bir alandır. Yaşanan değişimler sonucunda sahip olduğu kültürel değerler önem kaybetmiş ve fiziksel sorunlar ortaya çıkmıştır. Kent ölçeğinde yaşanan sorunların yanında alanda tek yapı ölçeğinde de birçok değişim meydana gelmiştir. Süreçte yaşanan kent nüfusunda artış, alışveriş kültüründe yaşanan değişim ve hızlı tüketimin artmasıyla alanın kullanım amacı ve şeklinde de görülen değişimler alan içerisinde sorunları beraberinde getirmiştir. Alanda bulunan yapılara çok katlı işhanı, pasaj, büyük ve küçük ölçekli alışveriş birimleri, pasaj gibi yapılar eklenmiş ve dokuya aykırı fonksiyonlarda ticaret birimleri ortaya çıkmıştır. Dokunun ölçeğinde meydana gelen değişim çevreye yansımış ve Kemeraltı geleneksel dokusunu kaybetmiştir.

Günümüzde Kemeraltı tarihi ticaret merkezini korumaya yönelik birçok çalışma yapılmaktadır. İzmir Büyükşehir ve Konak Belediyesi'nin yönetiminde yapılan

alışmalar alanın yaşadığı sorunlara çözüm üretmeyi hedeflemesi ve kullanıcının taleplerinin değerlendirilmesi açısından olumlu görülmektedir. Alandaki ulaşımı düzenlemek ve turizm faaliyetlerini canlandırmak amacıyla yapılan yayalaştırma çalışması alanı büyük ölçüde rahatlatmış ve kontrol altına almıştır. Ancak koruma anlayışının ve bilincinin ülkemizde henüz oturmaması sebebiyle yeterli koruma sağlanamamış, dokuya yönelik çalışmalar yalnızca tek yapı linde kalmıştır.

Yapılan çalışmaların yeterli gelmemesinin en temel sebebi alanın yalnız yapısal özellikleri değil, doku lindeki değerlerinin kente değer katmasıdır. Bu nedenle alana yönelik yapılan tüm çalışmalar doku bütününde ele alınmalıdır. Koruma çalışmalarına bütüncül koruma anlayışı ile yaklaşılmaması kültürel mirasın özgün niteliklerinin bozulmasına sebep olmuştur. Tez alışması kapsamında ele alınan çalışma alanına yapılan tüm öneriler bütünü koruma anlayışı ile yapılmıştır.

Geçmişte Kemeraltı geleneksel ticaret merkezine en yakın konut bölgesi olduğu bilinen ve alana kattığı tarihi ve kültürel değer dikkate alınarak Beyler Sokakları alışma alanı olarak seçilmiştir. Konut bölgesi iken Cumhuriyet'in ilanı ile değişen koşullar, Beyler Sokaklarını da yaşamsal ve mekânsal yönden değiştirmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde birçok müdahaleye maruz kalan tarihi doku günümüze fiziksel, mekânsal ve sosyal açıdan birçok özelliğini kaybederek ulaşmıştır. Bu nedenle çalışmanın bütününde alan korunması gerekli bir kültür mirası olarak değerlendirilmiş ve yaşadığı problemlerden arındırılması için yapılan öneriler bu kapsamda oluşturulmuştur.

Beyler Sokakları geçmişte çarşıya en yakın konut alanı olarak bilinmekte ve konum olarak arşıyı ve kent merkezini birbirine bağlayan köprü niteliği yansıtmaktaydı. Süreç içerisinde kentin tanınmış doktor muayenehanelerinin ve sağlık sektörüne hizmet eden birimlerin yer aldığı tıp merkezi olarak görülmektedir. Geçmişte yer alan işlevler eczane, tıbbi malzeme satış birimleri, tıbbi laboratuvarların yanında gazete ve dergi matbaaları, kitabevleri, terziler, hukuk büroları, örücüler, mobilyacılar ve kentin ünlü meyhane ve lokantaları olmak üzere çeşitlenmektedir. Bu işlevler günümüzde neredeyse yok olmuş ya da kısmen varlığını sürdürmektedir. Cumhuriyet'in ilanından

sonra yaşanan gelişmeler alanın büyük ölçüde zarar görmesine sebep olmuştur. Günümüzde çoğunlukla ticari faaliyetlerin yer aldığı, kente yabancı olan kesimin faaliyet gösterdiği bir hale dönüşmüştür.

Beyler Sokaklarında yapılan doku analizi çalışmaları, anket çalışmaları, alana yönelik literatür ve arşiv taramaları, korumayı sağlamaya ilişkin önemli veriler ile çalışma kapsamında oluşturulan önerilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Beyler Sokaklarının koruma çalışmalarında, alanın tarihsel geçmişinin irdelenerek kente kattığı kültürel değerin yeniden ortaya çıkarılmasına ve yapıların kullanım potansiyellerinin irdelenerek koruma kararlarının alınmasına özen gösterilmelidir. Koruma kararları alınırken günümüzde doğan birçok sorunun sebebi olan bireysel çıkarlar değil, kent ve kamu çıkarları ön planda tutulmalıdır.

Beyler Sokakları geçmişte kentin en nezih mekânlarının yer aldığı nitelikli bir alandır. Eski öneminin kazanmasına ilişkin yapılan müdahaleler; alanın sosyal, ekonomik, mekânsal nitelikleri dikkate alınarak farklı alternatif öneriler oluşturularak tartışılmalı ve bu çerçevede kararlar alınmalıdır. Fiziksel müdahale gerektiren çalışmalar tarihi yapılar için; geçmişe ait ulaşılabilecek bilgi ve belgeler çerçevesinde, benzer çevre yapılar analiz edilerek, sokak ölçeği dikkate alınarak, özgününe en uygun şekilde gerçekleştirilmelidir. Günümüz çağdaş yapım sistemiyle süreç içerisinde inşa edilen yapılar ise; tarihi sokak ölçeğini baskılamayacak, tarihi dokuya zarar vermeyecek ve önüne geçmeyecek nitelikte olmalıdır. Ancak alanda eski-yeni yapı ayrımının kolaylıkla algılanması, fakat tarihi yapıların gabari ve cephe oranlarından yararlanılması önerilmektedir.

Beyler Sokaklarının, Kemeraltı tarihi kent merkezi içerisinde sürekliliğini sağlaması için yapılan çalışmalar, işlevlerin doku bütününde gerekli ihtiyaçlar ve dokuya uygunluğu dikkate alınarak belirlenmelidir. Üst ölçekli plan kararlarında belirlenmesi gereken bu işlevler dahilinde bölgeler oluşturulmalı ve alan içerisinde sektörel kaosu önlemeye yönelik engellenmelidir. Alan içerisinde bulunan yapı sahiplerinin koruma kararlarına katılması, bilinçlendirilmesi ve alana yatırım yapmak üzere teşvik edici çalışmaların yapılması önerilmektedir. Özel mülkiyetin süreçte yoğunlaştığı

Beyler Sokaklarında, kamulaştırmaya yönelik çalışmalar yapılarak geçmişte varlığını sürdüren sosyal ve kültürel mekânların yeniden canlandırılması önerilmektedir.

Beyler Sokakları özelinde yapılan bu çalışma, yaşanan kent ölçekli gelişmelere bağlı olarak tüm tarihi alanların karşılaştığı sorunlara ışık tutmayı amaçlamaktadır. Beyler Sokaklarına yönelik yapılan çalışmalar ve oluşturulan öneriler, birçok tarihi doku için örnek oluşturmali ve uygulanmalıdır. Tarihi sokak dokusunun mahremiyet olgusuyla şekillenen konut işlevinden plansız şekilde ticaret işlevine dönüşmesinin, kenti ve geleneksel merkezi soktuğu kaosu yaşamsal, mekânsal, fiziksel, ekonomik yapıya etkisi irdelenmiştir. Bu çalışma bağlamında tarihi ve kültürel değerlerin yalnız tek yapı ölçeğinde değil, sokak, doku ve kent ölçeğinde ele alınması, kendine özgü niteliklerini ve sosyal dokusunu kaybetmeden çağdaş düzene uyum sağlaması, rant kaygısıyla değil, kamu menfaati gözetilerek koruma çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

848 sokak, sokak sağlıklaştırma projesi. (10 Nisan 2017). 1 Eylül 2019, <http://www.izmirtarih.com.tr/articles/848-sokak-sağliklastirma-projesi/>.

Akyüz Levi, E. (2005). “Kemeraltı (İzmir) Kentsel Kùltür Varlıkları Envanteri 2003”. *TÜBA KED*, (11). 75-124.

Altınçekiç, F. (1987). *İzmir’de planlama kavramı, kentsel gelişme dinamikleri ve sonuçları üzerine bir araştırma*. (Basılmamış Araştırma). İzmir: DEU Mimarlık Fakùltesi.

Anderson, B. (2011). *Hayali cemaatler*. İstanbul: Metis Yayınları.

Andersen, H. C. (1846). *A poet’s bazaar*. Newyork: Hurd ve Houghton.

APIKAM Arşivi, (b.t). İzmir

Arıkan Z. (2001). “Storari’nin Kemeraltı planı”. *İzmir Kent Kùltürü Dergisi*, (4), 76-80.

Arıkan, B. (2013). *Kentsel mekânın değişimi ve konut dokusunda katmanlaşma: Feneryolu mahallesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Arkon, C. ve Gülerman, A. (1995). İzmir Büyükşehir bütünündeki nazım plan çalışmaları üzerine bir inceleme. *Planlama Dergisi*, 1-2, 14-20.

Aslanoğlu, R. (2000). *Kent, kimlik ve küreselleşme*. (2. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.

Atay, Ç. (1993). *İzmir’in İzmir’i* (1. Baskı). İzmir: Ege Sanayicileri ve İş Adamları Derneği Yayını.

Atay, Ç. (1998). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İzmir planları*. İzmir: Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları.

Atay, Ç. (2003). *"Kapanan kapılar" İzmir hanları*. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı.

Atilla, N. (2001). *Tarihten günümüze İzmir mutfağı*, İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi.

Atilla, N. (2011). Kemeraltı meyhaneleri. *Egeden Dergisi*, 8, 848-49

Bachelard, G. (1996). *Mekânın poetikası*, (A. Derman, Çev.). İstanbul: Kesit Yayıncılık. (Orijinal çalışma basım tarihi 1989).

Balcı, M. (2017). İzmir-eski fotoğraflar, 7 Ağustos 2019, <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?p=5591364#5591364>.

Baran, H. (2007). *1/25000 ölçekli İzmir kentsel bölge nazım imar planı değerlendirilmesi*. 10 Ağustos 2019, http://www.izto.org.tr/portals/0/izmir_kentsel_bolge_nazim_imar_plani.pdf.

Baykara, T. (2001). *İzmir şehri ve tarihi*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Baykara, T. (1992). Kemeraltı binlerce yılın hatırası. *Ege Mimarlık Dergisi*, 92/1 (4), 26.

Berkant, C. (2017). İtalyan mühendis Luigi Storari (1821-1894) ve "tarihsel notlarla İzmir rehberi". *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E - Dergisi*, 4 (2), 2-13.

Beşikçi, O. (8 Mayıs 2016). *Eski İzmir hamamları*. (19 Ağustos 2019). <http://www.kentyasam.com/m/eski-izmir-hamamlari-ksdty-91.html>.

Beyru, R. (1973). *18. ve 19. yüzyıllarda İzmir*. İzmir.

Beyru, R. (2000). *19. yüzyılda İzmir’de yaşa*. İstanbul: Literatür Yayınları.

Beyru, R. (2011). *19. yüzyılda İzmir kenti*. İstanbul: Literatür Yayınları.

Bilgin, N. (1990). Fiziksel mekândan insani ya da insanlı mekâna, *Mimarlık Dergisi*, 241 (28), 62-65.

Bilsel, C. (2003). Le Corbusier ve İzmir geleceğin kenti üzerine tematik bir proje. *Sanat Dünyamız Kültür ve Sanat Dergisi*, (87), 151-165.

Bilsel, C. (2009). İzmir’de Cumhuriyet dönemi planlaması (1923-1965): 20. yüzyıl kentsel mirası. *Ege Mimarlık Dergisi*, 2009(4),12-17.

Boer, R. (2015). *Marxist criticism of the hebrew bible* (2. Baskı). London: Bloomsbury Publishing.

Copleston, F. (2004). *Copleston felsefe tarihi, Kant*, (A. Yardımlı, Çev.). İstanbul: İdea Yayınevi.

Çamlıbel, E. (b.t). *Eski İzmir sinemaları*. 19 Ağustos 2019, <https://www.pinterest.ca/pin/615867317770149546/>.

Çamlıbel, E. (b.t). *Eski İzmir otelleri ve hanları*. 18 Ağustos 2019, <https://www.pinterest.pt/pin/615867317771254971/>.

Çamlıbel, E. (b.t). *Yemişçiler çarşısı, 1900’ler*. 11 Kasım 2019, <https://tr.pinterest.com/pin/615867317770149825/?lp=true>.

Çelebi, E. (1971). *Evliya Çelebi seyahatnamesi 13. Cilt*. (Z. Danışman, Çev.). İstanbul: Zuhuri Danışman Yayınevi.

Çınaraltı Parkı düzenleme projesi (18 Nisan 2017). 2 Eylül 2019.
<http://www.izmirtarih.com.tr/articles/cinaralti-parki-duzenleme-projesi/>.

Eczacıbaşı, N.F. (1998). *Yeni bir Türkiye*. İstanbul: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı Yayınları.

Eraydın, A. (1994). Mekân organizasyonuna ilişkin değişen paradigmlar. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 53-77.

Ertürk, H. ve Karakurt Tosun, E. (2009). Küreselleşme sürecinde kentlerde mekânsal, sosyal ve kültürel değişim: Bursa örneği. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (16), 37-53.

Ghulyan, H. (2017). Lefebvre'nin mekân kuramının yapısal ve kavramsal çerçevesine dair bir okuma. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 26 (3), 1-29.

Giddens, A. (2010). *Modernliğin sonuçları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Goad, C.E. (1905). *Plan d'Assurance de Smyrne. Goad's maps*.

Goffman, D. (1995). *İzmir ve Levanten Dünya (1550-1650)*. (A. Anadol ve N. Kalaycıoğlu, Çev.) İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Göregenli, M. (2009). *Kemeraltı*. İzmir: İzmir Ticaret Odası.

Göregenli, M. (2010), *Çevre psikolojisi: insan mekân ilişkileri* (4.Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Güleç Solak, S. (2017). Mekân-kimlik etkileşimi: kavramsal ve kuramsal bir bakış. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (1), 13-37.

Güneş, G. (2013). İzmir Milli Kütüphanesi. K. Arı ve F. Çakmak (Ed.), *İzmir Kent Ansiklopedisi Tarih* 1. Cilt içinde (19-200). İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Gürlek, A. (2012). *100. yılında İzmir Milli Kütüphane*. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları

Harvey, D. (1989). *The condition of postmodernity*. Oxford: Blackwell Publishers.

Harvey, D. (1997). *Contested cities: social process and spatial form* (N. Jewson ve S. MacGregor, Trans.) London: Routledge,

Harvey, D. (2006). *Sosyal adalet ve şehir*. (M. Moralı, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1973).

Hensel, M., Menges, A., Hight, C. (2009), “En route: towards a discourse on heterogeneous space beyond modernist space-time and post-modernist social geography”, M. Hensel, A. Menges and C., Hight (Ed.), *Space reader: heterogeneous space in architecture*. (9-37). London: Wiley-Academy.

Hasol, D. (2010). *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü* (11.Baskı). İstanbul: Yem Yayınevi.

Işık, O. (1994), Değişen toplum/mekân kavrayışları: mekânın politikleşmesi, politikanın mekânsallaşması, *Toplum ve Bilim Dergisi*, (64-65), 7-36.

İslam Ansiklopedisi 5.Cilt (1950). İstanbul: MEB Yayınları.

İzmir Belediyesi (b.t). *İzmir imar planı proje müsabakası*, İzmir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi (1984). *Kemeraltı koruma amaçlı imar plan raporu*, İzmir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi (2003). *İzmir Konak-Kemeraltı ve Çevresi koruma amaçlı nazım imar planı revizyonu raporu*, İzmir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi (2016). *1/1000 ölçekli Kemeraltı 1. etap koruma amaçlı revizyon imar planı ve 1/500 ölçekli yerleşim planı değişikliği plan açıklama raporu*. İzmir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi (2018), İzmir aydınlatma master planı. İzmir: Dinç Offset.

İzmir Konak Belediyesi, (2002). Kemeraltı koruma amaçlı imar planı. *Ege Mimarlık*, 43 (5),13-15.

Kahraman, M.D. (2014). İnsan ihtiyaçları ve mekânsal elverişlilik kavramları perspektifinde yaşanılabilirlik olgusu ve mekânsal kalite. *Planlama*, 24 (2),74-84.

Karadağ, A. (2000). *Kentsel gelişim süreci çevresel etkileri ve sorunları ile İzmir*. İzmir: Titizler Grafik Baskı Hizmetleri.

Kaya, Ö. (2017). *İzmir sinagogları*. 30 Temmuz 2019, http://www.salom.com.tr/arsiv/haber-101636-Izmir_sinagoglari.html.

Kayın E. (2000). *İzmir oteller tarihi*. İzmir: İBB Kültür Yayınları.

Kayın, E. (2002). Tarihi ticaret merkezi Kemeraltı'nda değişen üretim ve tüketim modellerinin mekânsal yansımaları. *Ege Mimarlık Dergisi*, 2002 (40-41),27-31.

Kayın, E. (2013). İzmir'in kentsel ve mimari gelişiminin anahatları. E. Kayın ve F. Özkaban Avcı, (Ed.), *İzmir kent ansiklopedisi, mimarlık* 1. cilt içinde (29-76). İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi.

Keleş, R. (2011). *Kentleşme politikası*. İstanbul: İmge Kitabevi.

Kemeraltı kentsel tasarım rehberi (2002). D.E.Ü Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İzmir.

Kemeraltı'ndaki oteller ayağa kaldırılmalı, (22 Temmuz 2017). *Ege Postası*. 29 Ağustos 2019, <http://www.egepostasi.com/haber/kemeralti-ndaki-tarihi-oteller-ayaga-kaldirilmali/157752>.

Kemeraltı'nda yeni dönem (10 Temmuz 2018). 2 Eylül 2019, <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/kemeraltinda-yeni-donem/38804/156>.

Kıray, M.B. (1972). *Örgütlemeyen kent: İzmir*. Ankara: Bağlam Yayıncılık.

Koçanoğulları, O. (2018). *Plan de la ville et des environs de Smyrne. 1 8 000 env- Vers 1780, Par Barbié du Bocage, 1780 İzmir planı*. 11 Kasım 2019, <http://kadimkutuphane.blogspot.com/2018/10/>

Lefebvre, H. (2014), *Mekânın üretimi* (2.Baskı). (I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık. (Orijinal çalışma basım tarihi 1974).

Madanipour, A. (1996). *Design of urban space: an inquiry into a socio-spatial process*. England: John Wiley & Sons.

Martal, A. (1993). XIX. yüzyıl'ın ikinci yansında İzmir'in sosyo-ekonomik durumunda gerçekleşen değişimler. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 117-131.

Marx ve Engels. (1976). *Collected works*. New York: International Publishers.

Naumann, R. ve Kantar, S. (1943). İzmir'de Roma devrine İyon agorasında yapılan hafriyat hakkında ikinci ihzari rapor. *Belleten*, 7 (26), 213-225.

- Osmay, S. (2000). Kent sosyolojisinde yeni yaklaşımlar ve kent araştırmaları, *Dünya Şehircilik Günü 24. Kolokyumu*, İzmir, 173-182.
- Özdemir, E. (2010). Kentin tanımlanmasında sosyolojik yaklaşımlar: toplumsal süreç ve/veya mekânın çözümlenmesi. *İdeal kent*, (1), 44-77.
- Parker, S. (2004). *Urban theory and the urban experience*. London and New York: Routledge.
- Serçe, E. (1998). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir'de belediye, (1868-1945)*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Sönmez, İ. (2001). *Yapısal dönüşümler sürecinde toplumsal dışlanmışlıkların oluşumu 'İzmir tarihi kent merkezi geçiş alanı örneği'*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Storari, L. (1857). *Guida con cenni storici di Smirne*. Torino: Stamperia Dell'unione Tipografico Editrice.
- Strabon. (2012). *Antik Anadolu coğrafyası (Geografika XII, XIII, XIV)*, (4.Baskı) (A. Pekman, Çev.). İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Şaşmaz, E. (b.t). *Salepçioğlu Cami-Merkez*. 29 Temmuz 2019, <http://www.erolsasmaz.com/?oku=424>.
- Şaşmaz, E. (b.t). *Agios Ioannis Teologos Kilisesi – İkiçeşmelik – Merkez*. 29 Temmuz 2019, <https://www.erolsasmaz.com/?oku=1506>.
- Tantay, A. (2008). *İşgalden kurtuluşa İzmir'de sağlık sorunları ve sağlık hizmetleri (1919-1922)*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Tarihi alan 19 alt bölgeyle gerçek kimliğine kavuşuyor, (b.t), 27 Temmuz 2019, <http://www.tarkem.com/tarihi-alan/>.

Taşkıran, H. K. (2008). *Kemeraltı'nın İzmir'i, tarih, kültür ve gezi rehberi*. İstanbul: Tepekule Kitaplığı Yayınları.

Tekeli, İ. (2009). *Modernizm, modernite ve Türkiye'de modernleşme yazıları*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Temiz, D. (2001). Tarihi kent merkezi Kemeraltı'nda 19. yüzyıldan bugüne meydana gelen mekânsal dönüşümler. *İzmir Kent Kültürü Dergisi*, 4, 81-91.

Urry, J. (1985). Social relations, space and time. D. Gregory ve J. Urry, (Ed.), *Social Relations and Spatial Structures*, 21-48.

Urry, J. (1999). *Mekânları tüketmek* (R. Ögdül, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Üngür, E. (2011). *Mekân kavramının disiplinler arası tarihsel değişimi üzerinden mimarlık & mekân ilişkileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Ünlü, E. (b.t). *Kemeraltı, Oska Pasajı,1960, Konak Sineması dış girişi*. 16 Ağustos 2019. <https://tr.pinterest.com/pin/795940934120645066/?lp=true>.

Warf, B. Arias, S. (2009). Introduction: the reinsertion of space into the social sciences and humanities. B. Warf ve S. Arias, (Ed.), *The Spatial Turn: Interdisciplinary Perspectives*, 1-10, Routledge, New York.

Yırtıcı, H. (2005). *Çağdaş kapitalizmin mekansal örgütlenmesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

EKLER

EK 1: İzmir Beyler Sokakları Tescilli Yapılara Ait Envanter Fişleri

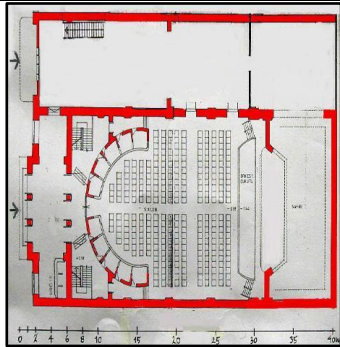
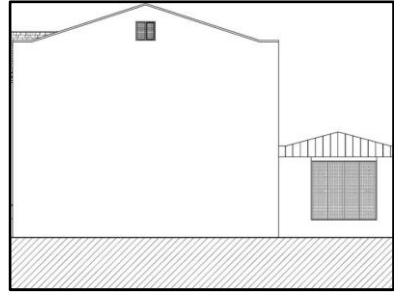
Tablo A.1 179 ada 1 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI	2019	1
Yapı Adı	Milli Kütüphane			VAZİYET PLANI		
İl/İlçe	İzmir/Konak					
Adres	Milli Kütüphane Cad.					
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel			
	30	179	1			
Mülkiyet	Milli Kütüphane Vakfı					
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı				
	998,17 m ²	733 m ²				
Sokak-Konut İlişkisi						
YAPININ TANIMI	İki katlı yapının zemin katında sekizgen bir hol bulunmaktadır. Hole açılan mekanlar ise kitap okuma salonu, kitap depoları ve bürolardır. Üst katta ise okuma odaları bulunmaktadır. Yapının girişi güneybatı köşesinden olup iki tanedir. Girişin üstü tonozdur. Çatı ise ahşap çatı ve kaplaması kiremittir. Yapının cephesinde sivri kemerli pencereler yer almaktadır. Girişlerde ve pencere alınlıklarında bitki motiflerinin yer aldığı bezemeler bulunmaktadır.					
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/500				BİRİNCİ KAT	
	(Apıkam arşivi)					
CEPHE	CEPHE ADI				DOĞU CEPHESİ	
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.2 179 ada 1 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	1
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X	
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı			Onarım Görmemiş			
	B+2 Katlı			Harabe			
İŞLEV	Özgün	Kütüphane	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme		
	Mevcut	Kütüphane		Birinci Kat	Betonarme		
PLAN TİPİ	Dikdörtgen		CEPHE TİPİ	Simetrik			
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı		ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit+ Tonoz			
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı özgün işlevi ile kullanılmaktadır. Yapıldığı tarihten günümüze işlev değiştirmemiştir. Fiziksel yönden yapının özgün durumunu değiştirecek bir müdahale yapılamamış yalnız basit onarım müdahaleleri görmüştür.			
	Kapılar	Ahşap					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	-					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme	Mermer					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER						
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ							

Tablo A.3 179 ada 56 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	2
Yapı Adı	Elhamra Sineması			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir						
Adres	Milli Kütüphane Cad.						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	179	56				
Mülkiyet	Milli Kütüphane Vakfı						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	10847 m ²	767,7 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi							
YAPININ TANIMI	Yapı betonarme malzeme ile inşa edilmiştir. Ana mekân merkezde yer alan kubbe tarafından örtülmektedir. Giriş cepheyi ortalamakta ve iki mermer sütunla ayrılmış sivri kemerli üç ahşap kapı bulunmaktadır. Giriş cephesinin üstünde sivri kemerli üç pencere ile vurgulanmış balkon katı yer almaktadır. Cephenin iki yanında balkona çıkışı sağlayan merdivenler bulunmaktadır. Bu bölümün üst örtüsü cephede içeri çekilmiş ve tonozlo örtülmüştür. Yapı 1978 yılında Kültür Bakanlığı tarafından kiralanmış ve İzmir Devlet Opera ve Balesi binası olarak kullanılmaya başlamıştır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT			BİRİNCİ KAT			
	 (Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü arşivi, 1978)						
CEPHE	CEPHE ADI			DOĞU CEPHE			
							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

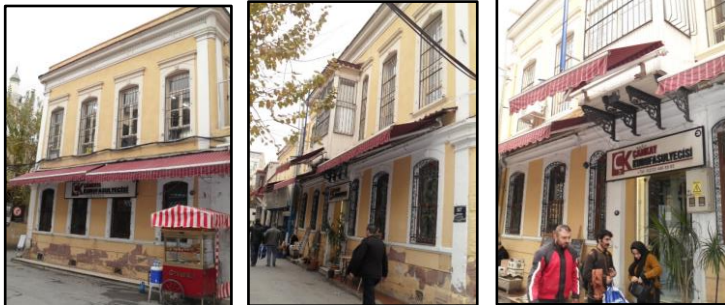
Tablo A.4 179 ada 56 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI		2019	2
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş			X
	B+1 Katlı				Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı		X		Onarım Görmemiş			
	B+2 Katlı				Harabe			
İŞLEV	Özgün	Sinema		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme		
	Mevcut	Devlet Opera ve Bale Binası			Birinci Kat	Betonarme		
PLAN TİPİ	Dikdörtgen			CEPHE TİPİ	Simetrik			
ÇATI TİPİ	Beşik çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit+Tonoz			
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme		MÜDAHALELER	Elhamra Sineması'nın özgün işlevi sinemadır. Ancak Kültür Bakanlığı'nın Devlet Opera ve Bale binası olarak kiralamasından sonra iç mekânda değişimler yapılmıştır. Sahne öne doğru genişletilip, orkestra çukuru oluşturulmuştur. Ayrıca localar eklenerek oturma düzenine eğim verilerek koltuk sayısı azaltılmıştır. Yapının sağır olan kuzey cephesinde ise fuaye düzenlenmiştir.			
	Kapılar	Ahşap						
	Pencereler	Ahşap						
	Çıkma	Feforje						
	Saçaklar	Taş						
	Bezeme	Mermer						
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR								
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

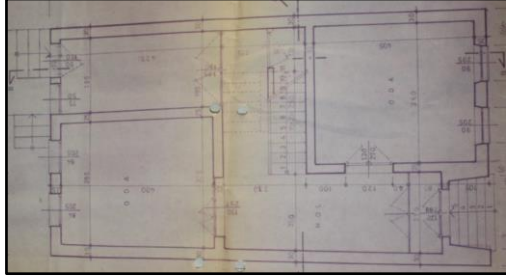
Tablo A.5 180 ada 1 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	3
Yapı Adı	Konut			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/ Konak						
Adres	Hacı Mahmut Mah. 847 Sokak no:33						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	1				
Mülkiyet	Özel						
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı				
	396 m ²		344 m ²				
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	İki katlı ve bodrumlu yığma yapıdır. Üst kat ahşap cumbalıdır. Simetrik cephe düzenine sahip olan yapının zemin katı restoran, üst katı ise kültür ve sanat derneği olarak kullanılmaktadır. Yapının zemin ve birinci kat girişleri farklıdır. Simetrik cephe düzenine sahip yapının pencereleri basık kemerlidir. Alt ve üst kat pencere sövelerinde çiçek motifli yer almaktadır. Birinci katta cepheyi ortalamayan, dört adet demir konsolla taşınan bir cumba yer almaktadır. Cephe, saçak altında tüm cephe boyunca devam eden silme ile sonlanmaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT		
CEPHE	DOĞU CEPHESİ				GÜNEY CEPHESİ		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.6 180 ada 1 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	3	
KAT ADEDİ	1 Kath			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Kath				Basit onarım Görmüş		
	2 Kath				Onarım Görmemiş		
	B+2 Kath		X		Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığılma	
	Mevcut	Restoran + demek			Birinci Kat	Ahşap karkas	
PLAN TİPİ	İki katlı, cumbalı, orta hollü plan tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme		MÜDAHALELER	Yapının iç mekân ve cephe kurgusunda büyük bir değişim gözlenmemiştir. Ancak niteliksiz malzemeler ile onarımlar mevcuttur. Özgünde ahşap olan cumba niteliksiz pvc malzeme ile yenilenmiştir. Ayrıca cumbaya demir korkuluklar eklenmiştir. Özgün durumda var olan pencere kepenkleri günümüze ulaşmamıştır.		
	Kapılar	Demir+Ahşap					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	Niteliksiz malzeme					
	Saçaklar	Alçı					
	Bezeme	Alçı					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER						
	YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ						

Tablo A.7 180 ada 14 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019		4		
Yapı Adı		Konut				VAZİYET PLANI 				
İl/İlçe		İzmir/ Konak								
Adres		Hacı Mahmut Mah. 847 Sokak no:33								
Yerleşim Bilgileri		Pafta	Ada	Parsel						
		30	180	14						
Mülkiyet		Özel								
Parsel Deseni		Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı						
		138 m ²		-						
Sokak-Konut İlişkisi		S-K-B								
YAPININ TANIMI		Günümüzde yıkılma tehlikesi bulunan ve demir iskelet kurularak korumaya alınan yapının yalnız sokak cephesi ayakta. Yapının ayakta olan cephe düzeninden iki katlı ve yan hollü olduğu görülmektedir. Kurul dosyasından özgün işlevi konut olan yapının süreç içerisinde bodrum katında matbaa işlevinin yer aldığı, 2007 yılında ise tekstil işlevi ile kullanıldığı anlaşılmaktadır.								
PLAN ŞEMASI	BİRİNCİ KAT					BİRİNCİ KAT				
	 Özgün plan şeması (İzmir 1 Numaralı KVKBK)									
CEPHE	GÜNEY CEPHESİ									
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ					

Tablo A.8 180 ada 14 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI		2019	4
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş			
	B+1 Katlı				Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı				Onarım Görmemiş			
	B+2 Katlı		X		Harabe			X
İŞLEV	Özgün	Konut		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma		
	Mevcut	-			Birinci Kat	Bağdadi		
PLAN TİPİ	İki katlı, bodrumlu, yan hollü plan tipi			CEPHE TİPİ	Asimetrik			
ÇATI TİPİ	-			ÖRTÜ MALZEMESİ	-			
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme		MÜDAHALELER	Yapının harap olmasının en önemli sebebi 2007 yılında geçirmiş olduğu yangındır. Elektrik arızası sonucunda çıkan yangın iç mekânda birçok hasara neden olmuştur. Çatı, beden duvarları ve yapı harcı büyük ölçüde zarar görmüştür. Yangın sonrası enkaz temizliği yapılarak projelerinin hazırlanması istenen yapının hazırlanan projelerinin eksik olmasından dolayı bir müdahalede bulunulmamıştır.			
	Kapılar	Demir						
	Pencereler	Ahşap						
	Çıkma							
	Saçaklar							
	Bezeme							
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR								
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.9 180 ada 12 parselle ait envanter fişı (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	5
Yapı Adı	Konut			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/ Konak						
Adres	Numanzade Çıkmaşı No:9						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	12				
Mülkiyet	Özel						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	74 m ²	74 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	-						
YAPININ TANIMI	Yapı bodrum ve tek katlı, yan hollü plan tipindedir. Özgün işlevi konut olan yapının bir dönem matbaa olarak kullanıldığı bilinmektedir. Günümüzde yapı kullanılmamaktadır. Yapıya sokak kodundan yükseltilmiş ve kentsel niş oluşturan giriş mekânından çift kanatlı demir bir kapı ile girilmektedir. Kapıya günümüzde hasarlı olan seramik kaplı merdivenlerle ulaşılmaktadır. Bodrum pencereleri demir parmaklıklı ve taş sövelidir. Üst kat pencereleri metal kepenklidir. Yapının cephesi özgün formunu korumakta, fakat onarım gerektirmektedir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT				BİRİNCİ KAT		
CEPHE	CEPHE ADI				CEPHE ADI		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.10 180 ada 12 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI		2019	5
KAT ADEDİ	1 Kath		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş			
	B+1 Kath			Basit onarım Görmüş			
	2 Kath			Onarım Görmemiş		X	
	B+2 Kath			Harabe			
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma		
	Mevcut	-		Birinci Kat	Bağdadi		
PLAN TİPİ	Yan hollü plan şeması			CEPHE TİPİ	Asimetrik		
ÇATI TİPİ	Beşik çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı günümüzde kullanılmamaktadır. Bu nedenle yapı içine girilememiştir. Ancak dış mekânda cephenin bir kısmına seramik kaplandığı görülmektedir.			
	Kapılar	Demir					
	Pencereler						
	Çıkma						
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme						
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER						
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ							

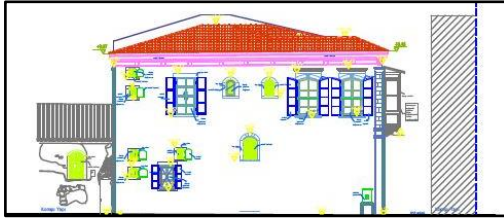
Tablo A.11 180 ada 25 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	6
Yapı Adı	Kuzey Cafe			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	846. Sok. No: 13						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	25				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	92 m ²						
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Yapı bodrum ve iki katlı çıkmalı, yığma olarak inşa edilmiştir. Özgün işlevi konut olan 2. grup tescilli yapının, günümüzdeki işlevi kafedir. Bodrum kat ise depo olarak kullanılmaktadır. Cephe organizasyonunda işleve bağlı olarak değişimler görülmektedir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	BODRUM KAT 1/200				BATI CEPHESİ 1/200		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.12 180 ada 25 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	6
KAT ADEDİ	1 Kath		ONARIM DURUMU	Esash Onarım Görmüş		X
	B+1 Kath			Basit onarım Görmüş		
	2 Kath			Onarım Görmemiş		
	B+2 Kath			X	Harabe	
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma	
	Mevcut	Kafe		Birinci Kat	Bağdadi	
PLAN TİPİ	Zemin katı dükkan kullanımlı,yan hollü plan			CEPHE TİPİ	Simetrik	
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı cephe özellikleri korunarak restore edilmiştir. İç mekân tamamen değiştirilerek, betonarme olarak inşa edilmiştir. Yapının kuzey bölümü restorasyon aşamasında dahil edilmiştir. Dükkan kullanımına ait olan zemin katta cephe açıklığı artırılmıştır. Günümüze ulaşan yapı özgün plan ve cephe kurgusundan oldukça farklıdır.		
	Kapılar	Niteliksiz malzeme (Alüminyum)				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Kapalı çıkma				
	Saçaklar	Stüko				
	Bezeme					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER			YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.13 180 ada 36-37 parseli ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI	2019	7
Yapı Adı	İzmir Tarih Proje Merkezi			VAZİYET PLANI		
İl/İlçe	İzmir/Konak					
Adres	848. Sokak No:77-79					
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel			
	30	180	36-37			
Mülkiyet	Vakıf Mülkiyeti					
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı				
	381 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B					
YAPININ TANIMI	Yapı iki katlı ve ahşap cumbalı olup, yığma sistemle inşa edilmiştir. 36 ve 37 parsellerde bulunan iki bölümden oluşmaktadır. Geçmişte Salepçioğlu Konağı olarak bilinen yapı günümüzde İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin birimi olan İzmir Tarih Proje Merkezi'nin hizmet binasıdır. Harem ve selamlık olarak iki bölümde inşa edilen yapının harem bölümü sonradan yapıya eklenmiştir. Selamlık bölümü, geçmişte ilk milli kütüphane binası olarak kullanılmıştır.					
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT			BİRİNCİ KAT		
						
CEPHE	GÜNEY CEPHE			DOĞU CEPHE		
						
Çizimler İzmir Tarih Proje Merkezi'nden alınmıştır.				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.14 180 ada 36-37 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	7
KAT ADEDİ	1 Kath		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Kath			Basit onarım Görmüş		
	2 Kath			Onarım Görmemiş		
	B+2 Kath			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığılma	
	Mevcut	İzmir Tarih Proje Merkezi		Birinci Kat	Ahşap Karkas	
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik	
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapının onaylı proje raporlarında;37 parselde ticari işleve bağlı olarak özgün kotun değiştirildiği, kapı ve pervazlarının söküldüğü, merdiven kaplamalarının söküldüğü belirtilmiştir. Üst katta ise, pencere ve pervazlar değiştirilmiştir. 36 parselde ise özgün iç mekân yol olmuş ve strüktürel problemler oluşmuştur.		
	Kapılar	Ahşap				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Ahşap				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	Taş				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ						

Tablo A.15 180 ada 24 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	8
Yapı Adı	Konut			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	846. Sok No:15						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	24				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı				
	238 m ²						
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	Mevcut parselde iki yapı bulunmaktadır. Ana bina bodrum+ tek katlı, dış duvarları yığma, iç duvarları ahşap karkas yapım sistemi ile inşa edilmiştir. Sonradan eklenen yapı ise iki katlı yığma sistemle inşa edilmiştir. Ana binanın özgün işlevi konut olmasına karşın süreç içerisinde itriyat laboratuvarı olarak kullanılmıştır. Günümüzde restore edilmiş olan yapı henüz kullanılmamaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT				BİRİNCİ KAT		
	Onaylı restorasyon projesi Çizimler İzmir 1 Numaralı KVKBK arşivinden alınmıştır.						
CEPHE	BATI CEPHE 1/200				CEPHE ADI		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.16 180 ada 24 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	8
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Kath			Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	B+2 Kath			X	Harabe	
İŞLEV	Özgün	Laboratuvar	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma	
	Mevcut	-		Birinci Kat		
PLAN TİPİ	Yan hollü plan şeması			CEPHE TİPİ	Simetrik	
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı sahibi yeni yapı yapmak amacıyla 1990 yılında yıkım talep etmiştir. 1984 yılındaki koruma anlayışı ile yalnız cephe özellikleri korunarak yeni yapı yapma izni verilmiştir. Ancak 2002 yılında değişen koruma kararları sebebiyle yeni yapı izni kaldırılmıştır. 2006 yılında özgün yapının tekrar alana kazandırılması için hazırlanan proje onaylanmış fakat uygulanmamıştır. Günümüzde cephesinin restore edildiği görülen mevcut yapının kullanılmadığından iç mekanına ilişkin bilgi edinilememiştir.		
	Kapılar	Demir				
	Pencereler	Ahşap Giyotin+ Demir Parmaklık				
	Çıkma					
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					
	YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ					

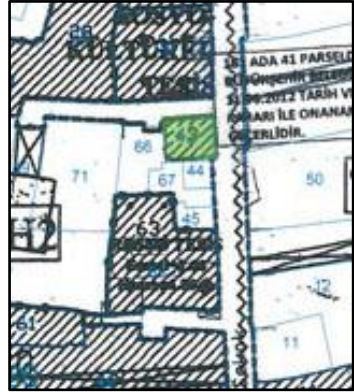
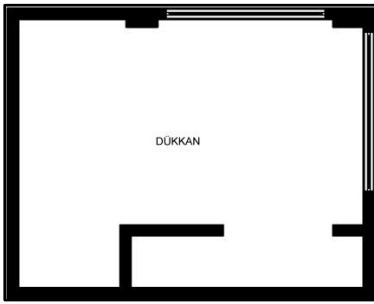
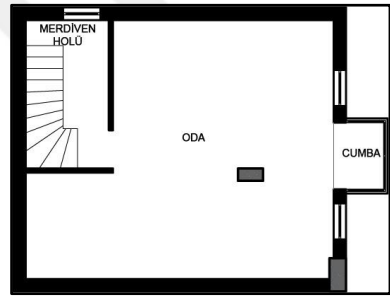
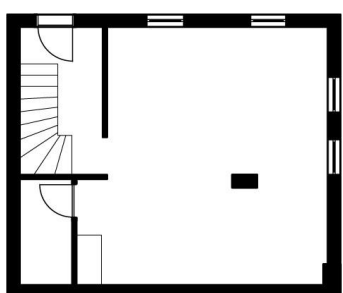
Tablo A.17 180 ada 23 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	9
Yapı Adı	Nevzat Onay Ayakkabı Mağazası			VAZİYET PLANI			

Tablo A.18 180 ada 23 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	9
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı				Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı				Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı				Harabe		
İŞLEV	Özgün		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat			
	Mevcut	Ayakkabı Mağazası		Birinci Kat			
PLAN TİPİ				CEPHE TİPİ			
ÇATI TİPİ				ÖRTÜ MALZEMESİ			
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER				
	Kapılar						
	Pencereler						
	Çıkma						
	Saçaklar						
	Bezeme						
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.19 180 ada 43 parseli ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	10
Yapı Adı	Hanedan Unlu Mamüller ve Terzi atölyesi			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848. Sok No:17						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	43				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	54 m ²	54 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Özgün işlevi konut ve dükkan kullanımında olan yapının günümüzde zemin katı unlu mamüller, ara kat ve üst katı terzi atölyesi olarak kullanılmaktadır. Yapı bodrum ve iki katlıdır. Ahşap cumbalıdır ve yığma sistemle inşa edilmiştir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200			BİRİNCİ KAT 1/200			
							
	ARA KAT 1/200			DOĞU CEPHE 1/200			
							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.20 180 ada 43 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	10
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma +Betonarme	
	Mevcut	Pastane+ atölye		Birinci Kat	Yığma +Betonarme	
PLAN TİPİ	Yan hollü plan tipi			CEPHE TİPİ	Asimetrik	
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı sahibinin talebi üzerine 1993 yılında cephe özelliklerini korumak şartıyla yeni yapılaşma izni verilmiştir. Ancak hazırlanan projeler ile uygulama sonunda oluşan farklılıklar sebebiyle yapıda büyük değişimler yaşanmıştır. İç mekân tamamen betonarme sistemle inşa edilmiştir. Ayrıca özgün cephe kurgusunda yer alan giriş kapısı açıklığı ve yapıda izleri bulunan kepenkler günümüzde mevcut değildir. Bodrum kat pencerelerinin de değiştirildiği görülmektedir.		
	Kapılar	Ahşap				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Ahşap Cumba				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					
	YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ					

Tablo A.21 180 ada 4 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	11
Yapı Adı	Spor mağazası			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	847. Sok No:27						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	4				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	173 m ²	118 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Yapı iki katlı olup yığma sistemle inşa edilmiştir. 1980 yılında hazırlanan tescil fişinde, yapının zemin katının dükkân, üst katının; diş protez laboratuvarı olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Günümüzde yapının zemin katında spor giyim malzemeleri satan bir mağaza bulunmaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				DOĞU CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.22 180 ada 4 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	11
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma +Betonarme	
	Mevcut	Spor mağazası		Birinci Kat	Yığma +Betonarme	
PLAN TİPİ	Yan hollü plan tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik	
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Arşiv çalışmalarında yapı hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. Yapının günümüzde cumbasının betonarme olarak yenilediği görülmektedir. Yapının özgün giriş holünün yerinde günümüzde bir dükkân bulunmaktadır.		
	Kapılar	Ahşap				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Betonarme Cumba				
	Saçaklar	Beton				
	Bezeme	-				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ						

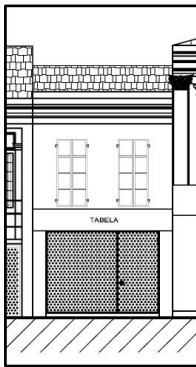
Tablo A.23 180 ada 9 parselle ait envanter fişı (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	12
Yapı Adı	Mustafa'nın Yeri Kafeterya			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	Numanzade Çıkmaı No: 11/2						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	9				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	175,5 m ²	138 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi							
YAPININ TANIMI	İki katlı bağdadi sistemle inşa edilen özgün yapı günümüze ulaşamamıştır. 1980 yılında hazırlanan tescil fişinde özgün yapının konut ve iç mekânının ahşap olduğu, 1980 yılında zeminde marangozhane, üst katının ise kullanılmadığı belirtilmiştir. Günümüze ulaşamayan özgün yapının yerine üç katlı betonarme yapı yapılmıştır. Yapının zemin katında kafe ve medikal ürün satan bir dükkân bulunmaktadır. Birinci katında ise birden fazla ticari birim vardır. Üst katı ise kullanılmamaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				DOĞU CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.24 180 ada 9 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	12
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	2 Katlı				Basit onarım Görmüş		
	B+2 Katlı				Onarım Görmemiş		
	3 Katlı		X		Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme	
	Mevcut	Kafe ve medikal ürün mağazası			Birinci Kat	Betonarme	
PLAN TİPİ	-			CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme		MÜDAHALELER	Özgün yapı günümüze ulaşamamıştır. Özgünde olduğu bilinen ahşap doğramalar günümüzde alüminyum doğramalar ile değiştirilmiştir. Yeni yapılanma üzerine alınan kararlarla özgün yapının iç mekanı tamamen değiştirilmiş ve niteliksiz bir yapı inşa edilmiştir.		
	Kapılar	Alüminyum					
	Pencereler	Alüminyum					
	Çıkma	-					
	Saçaklar	Beton					
	Bezeme	-					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.25 180 ada 9 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	13
Yapı Adı	İmaj Optik			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	846. Sok. No: 35						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	16				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	59 m ²	38,42 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Yapı günümüzde iki katlı ve yığma olup özgün haline ilişkin bilgiye ulaşılamamıştır. Zemin kat günümüzde optik olarak kullanılmakta, birinci kat ise kullanılmamaktadır. Yapının özgün yapıya ait izlerin yalnızca cephede korunduğu, iç mekanın tamamen değiştiği görülmektedir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				DOĞU CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.26 180 ada 9 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	13	
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X	
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı			X	Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı				Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme		
	Mevcut	Spor mağazası		Birinci Kat	-		
PLAN TİPİ	-		CEPHE TİPİ	Simetrik			
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı		ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit			
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Anıtlar kurulunda yapılan incelemelerde yapının dosyasına ulaşamamıştır. Ancak özgün yapının zemin katının nitelsiz müdahale ile vitrin görünümüne dönüştürüldüğü görülmektedir.			
	Kapılar	-					
	Pencereler	-					
	Çıkma	-					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme	-					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.27 180 ada 17 parsel ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	14
Yapı Adı	Funda Optik			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	846. Sok. No: 33						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	17				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	90 m ²	57,95 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Yapı iki katlı yığma sistemle inşa edilmiştir. Özgün işlevi konut olan yapı günümüzde optik ve gözlük tamircisi olarak kullanılmaktadır. Yapılan arşiv çalışmaları yapının 1980 yılında dış deposu ve ayakkabı tamircisi olarak kullanıldığını göstermektedir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				DOĞU CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.28 180 ada 17 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	14
KAT ADEDİ	1 Kath		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Kath			Basit onarım Görmüş		
	2 Kath			Onarım Görmemiş		
	B+2 Kath			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme	
	Mevcut	Optik+tamirci		Birinci Kat	Betonarme	
PLAN TİPİ	Yan hollü plan tipi			CEPHE TİPİ	Asimetrik	
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı izin dışı ve plansız şekilde büyük oranda değiştirilmiştir. Özgün yapıya ait izler yalnız yapının birinci kat cephesinde bulunmaktadır. İç mekan tamamen betonarme olarak yenilenmiştir. Zemin kat cephesinde kullanım amacına yönelik olarak vitrin düzenlemesi yapılmıştır.		
	Kapılar	Alüminyum doğrama+ ahşap				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	-				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

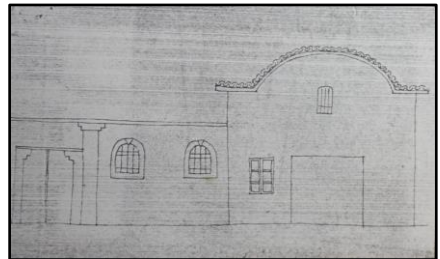
Tablo A.29 180 ada 76 parseli ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	15
Yapı Adı	Funda Optik			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	846. Sok. No: 31						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	76				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı				
	103 m ²		83.04 m ²				
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Yapı iki katlı, yığma sistemle taş dolgulu ahşap karkas olarak inşa edilmiştir. Yapı 19. yy sonu konut yapısıdır. Arşiv çalışmalarından edinilen bilgilere göre özgün yapıda demir konsollarla taşınan ahşap bir cumba bulunmaktadır. Günümüzde yapının zemin katı optik mağazası olarak kullanılmakta üst katı ise kullanılmamaktadır. Geçmişte ise zemin kat eczane, medikal, birinci kat ise doktor muayenesi olarak kullanılmıştır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200			BİRİNCİ KAT 1/200			
	ARA KAT 1/200			DOĞU CEPHE 1/200			
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.30 180 ada 76 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI		2019	15
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X	
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı			Onarım Görmemiş			
	B+2 Katlı			Harabe			
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme		
	Mevcut	Optik+tamirci		Birinci Kat	Betonarme		
PLAN TİPİ	Yan hollü plan tipi			CEPHE TİPİ	Asimetrik		
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapıda esaslı onarım müdahalesi görülmektedir. Günümüze ulaşan yapıda restorasyon çalışması yapılmış fakat restitüsyon projesi olmadığı için özgün plan kurgusu bilinmemektedir. Ancak edinilen eski fotoğraflarda yapının ahşap cumbasının bulunduğu ve günümüze ulaşmadığı görülmektedir.			
	Kapılar	Alüminyum doğrama+ ahşap					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	-					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme						
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.31 180 ada 27 parsel ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	16
Yapı Adı	Değişim Optik (Salepçioğlu Aile Hamamı)			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	846. Sok. No: 11						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	27				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	112 m ²	-					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Parselde iki katlı bir yapı bulunmaktadır. Zemin katı optik olarak kullanılan yapının yapılan araştırmalar sonucunda Salepçioğlu aile hamamı olduğu öğrenilmiştir. Yapım tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200			BİRİNCİ KAT 1/200			
	ARA KAT 1/200			DOĞU CEPHE 1/200			
				CEPHE			
			Yapının 1980 yılındaki görünümü (İzmir 1 numaralı KVKBK arşivi)				
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.32 180 ada 27 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	16	
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X	
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı			X	Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı				Harabe		
İŞLEV	Özgün	Hamam	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma		
	Mevcut	Optik		Birinci Kat	Yığma		
PLAN TİPİ				CEPHE TİPİ	Asimetrik		
ÇATI TİPİ	Kubbe Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapının 1980 yılına ait tescil fişinden başka bir dökümanına ulaşamamıştır. Yığma olarak yapılan yapının zemin katında dükkan oluşturulmuş ve özgün mekan kurgusu değiştirilmiştir.			
	Kapılar	Alüminyum doğrama					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	-					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme	-					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER						
	YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ						

Tablo A.33 180 ada 28 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	17
Yapı Adı	Azra Optik+ Marin Optik			VAZİYET PLANI	İzmir/Konak		

Tablo A.34 180 ada 28 parselde ait envanter fişı (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	17
KAT ADEDİ	1 Katlı	X	ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Sinema	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme	
	Mevcut	Optik		Birinci Kat	Betonarme	
PLAN TİPİ	-		CEPHE TİPİ			
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı		ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit Çatı		
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapılan araştırmalar sonucu Milli Sinema olarak kullanıldığı öğrenilen yapıya ait bir ize rastlanmamıştır. Yalnızca günümüze dek uzun bir süre Kültür Matbaası olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ancak taşındığı için iç mekâna girilememiştir.		
	Kapılar	Alüminyum				
	Pencereler	-				
	Çıkma	-				
	Saçaklar	Beton				
	Bezeme	-				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ						

Tablo A.35 180 ada 35 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	18
Yapı Adı	Güler Abiye			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848. Sok. No: 81						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	35				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	74 m ²	72.86 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Üç katlı açık çıkmalı yapının özgün işlevi konuttur. Günümüzde abiye kıyafet mağazası olarak faaliyet göstermektedir. Yapının cephe özellikleri korunmuş iç mekan tamamen betonarme sistemle yenilenmiştir. Birinci ve ikinci katta bulunan balkonlar metal konsol elemanlarıyla taşınmaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.36 180 ada 35 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	18
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X	
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı			Onarım Görmemiş			
	3 Katlı			Harabe			
İŞLEV	Özgün	Konaklama+ Ticaret	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme		
	Mevcut	Mağaza		Birinci Kat	Betonarme		
PLAN TİPİ	-		CEPHE TİPİ	Simetrik			
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı		ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit Çatı			
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapının özgün cephe karakter korunmuş ancak iç mekanda büyük ölçüde değişim görülmektedir. Zemin kat girişinde vitrin görünümü oluşturulmuş, özgün merdiven günümüze ulaşmamış yerine demir korkuluklu döner merdiven yapılmıştır. Zemin döşemesi karo mozaik ve seramik kaplamalara dönüştürülmüştür.			
	Kapılar	Alüminyum					
	Pencereler	Ahşap giyotin					
	Çıkma	Demir					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme						
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER						
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ							

Tablo A.37 180 ada 50 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	19
Yapı Adı	İkram Döner + Musty Büfe			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848. Sok. No: 41						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	50				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı				
	55 m ²		51,23 m ²				
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	Parsel, iki katlı, simetrik cephe düzenine sahip, ahşap cumbalı yığma ikiz yapıdan oluşmaktadır. Özgün işlevleri konut olan yapılar günümüzde ticari (dönerci, büfe) olarak kullanılmakta olup üst katları kullanılmamaktadır. Giriş kapılarının taç kısmında bulunan ay- yıldız işleme ve ahşap cumbalarda bulunan süslemeler dikkat çekmektedir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200			BİRİNCİ KAT 1/200			
	ARA KAT 1/200			BATI CEPHE 1/200			
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER			YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ				

Tablo A.38 180 ada 50 parselde ait envanter fiş (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	19
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konaklama+ Ticaret	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma	
	Mevcut	Mağaza		Birinci Kat	Yığma	
PLAN TİPİ	Yan hollü zemin katı dükkan kullanımlı plan tipi		CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı		ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit Çatı		
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı günümüzde cephe karakterini büyük oranda korumuştur. Fakat zemin katların ticari işlevle kullanılmaya başlamasından dolayı doğramalarında değişimler gözlenmektedir. Ayrıca bakımsızlıktan ve üst katların kullanılmamasından dolayı birçok yapı elemanında kayıplar, bozulmalar, aşınmalar mevcuttur. Ayrıca zemin katlarda bulunan tente, tabelalar görsel algıyı olumsuz yönde etkilemektedir.		
	Kapılar	Ahşap				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Ahşap cumba				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	Ahşap				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER			YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

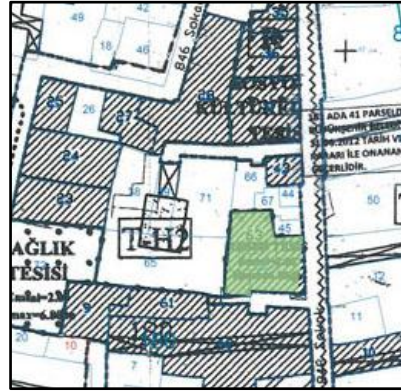
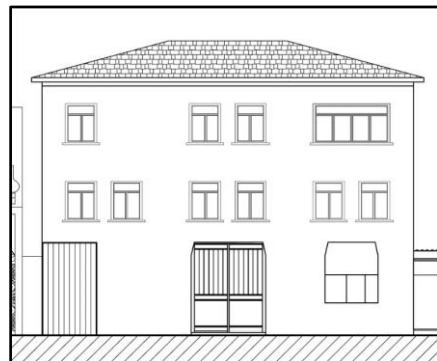
Tablo A.39 180 ada 51 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	20
Yapı Adı	Tarihi Belde Börek ve Pasta			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848. Sok. No: 39						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	51				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı				
	73,83 m ²		71 m ²				
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	İki katlı, yığma, 19.yy sonu yapısıdır. Günümüzde kullanılmamaktadır. Özgün işlevi ticaret+ konuttur. Arşiv çalışmalarından elde edilen tescil fişinde yapının 1980 yılında ticari işlevle, zemin kat; dükkân, üst kat; dış hekimi muayenehanesi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.40 180 ada 51 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	20
KAT ADEDİ	1 Kath			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Kath				Basit onarım Görmüş		
	2 Kath		X		Onarım Görmemiş		
	B+2 Kath				Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut+ Ticaret	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme		
	Mevcut	Ticaret		Birinci Kat	Betonarme		
PLAN TİPİ	Zemin dükkan üst kat			CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı günümüzde kullanılmadığı için iç mekan kurgusu ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak yapının 2010 yılındaki fotoğrafları iç mekanın betonarme sistemle değiştirildiğini göstermektedir.			
	Kapılar	Alüminyum					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	Ahşap+metal korkuluk					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme	-					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.41 180 ada 63 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	21
Yapı Adı	Eski Adliye Arşivi			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848. Sok. No: 53						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	63				
Mülkiyet	Kamu Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	295,75 m ²						
Sokak-Konut İlişkisi	S-K						
YAPININ TANIMI	Üç katlı betonarme yapı, hazine adına kayıtlıdır. Alanda yapılan çalışmalar sonucunda yapının eski adliye arşivi olarak kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Yapı günümüzde kullanılmamakta ve atıl durumdadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

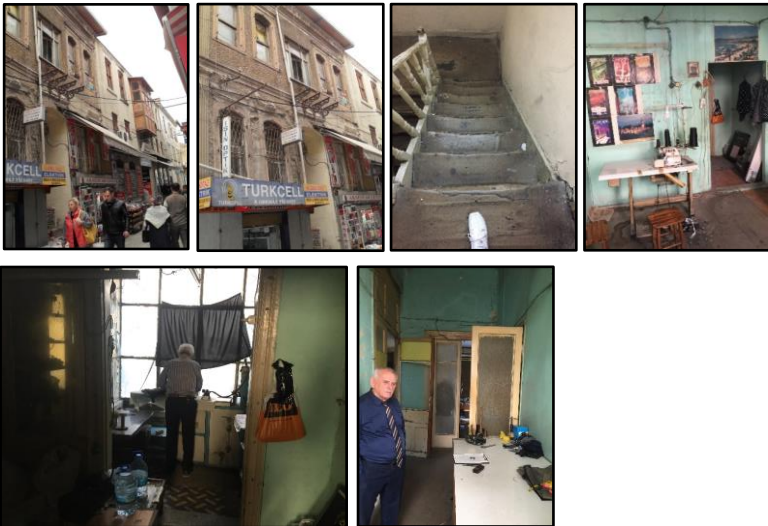
Tablo A.42 180 ada 62 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI		2019	21
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş			X
	B+1 Katlı				Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı				Onarım Görmemiş			
	3 Katlı		X		Harabe			
İŞLEV	Özgün		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme			
	Mevcut	Ticaret		Birinci Kat	Betonarme			
PLAN TİPİ				CEPHE TİPİ	Simetrik			
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit			
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme		MÜDAHALELER	Yapının yapılan arşiv çalışmalarında 1990 yılından bu yana adliye arşivi olarak kullanıldığı fakat günümüzde kullanılmadığı için çökme tehlikesinin olduğu görülmektedir. Yapının birçok cephe elemanında kayıplar, bozulmalar bulunmaktadır. Ayrıca yapı terk edilmiş durumda olduğu için gerekli bakımları yapılmamış ve yıkılma tehlikesi bulunmaktadır.			
	Kapılar	Demir						
	Pencereler	Ahşap						
	Çıkma	-						
	Saçaklar	Beton						
	Bezeme	-						
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR								
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER							
	YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ							

Tablo A.43 180 ada 68 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	22
Yapı Adı	Ayhan İş Hanı			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848. Sok. No: 43						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	68				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı				
	234 m ²		205 m ²				
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	İki katlı, yığma, özgün işlevi konut olan yapının günümüzde zemin katları ticari amaçlı üst katı ise terzi atölyesi olarak kullanılmaktadır. Yapının özgün plan kurgusu büyük ölçüde korunmuştur. Cephe karakteri ise demir ferforje süslemeli giriş kapısı, taş söveli pencereleri, metal konsolları, taş silmeleri ile günümüze ulaşmıştır. Ancak metal konsolların taşıdığı cumba yok olmuştur. Cephe sade bir görünüme sahiptir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.44 180 ada 68 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	22
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		X
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	3 Katlı			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma	
	Mevcut	Ticari+Terzi		Birinci Kat	Yığma	
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik	
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapının kurul arşivinde özgün durumuna ait çok fazla veri olmamasına karşın yerinde yapılan incelemelerde birçok özelliğinin korunduğu görülmektedir. Ancak bakımsızlıktan ve bilinçsiz kullanımdan dolayı bozulmalar görülmektedir. Yapıda bulunan merdivenin özgün olmadığı niteliksiz malzeme ile yenilendiği, mekânların niteliksiz bölme elemanları ile birden fazla bölüme ayrıldığı algılanmaktadır. Ayrıca yapının cumba günümüze ulaşamamış olup, yalnızca metal konsolları mevcuttur.		
	Kapılar	Demir				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	-				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	-				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER			YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.45 180 ada 69 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	23
Yapı Adı	Yılmazoğulları Geçit ve Çarşısı			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848. Sok. No: 45						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	69				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	648 m ²	214,56 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	Parselde üç katlı ahşap cumbalı bir işhanı bulunmaktadır. Günümüze ulaşamayan özgün yapı ise iki katlı, yığma taş ve 19.yy sonu konut yapısıdır. Mevcut yapıda dış mekân karakterinin korunması şartıyla iç mekân betonarme olarak inşa edilmiştir. Yapının geçmişte konut ve ecza deposu olarak kullanıldığı bilinmektedir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
					CEPHE 		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

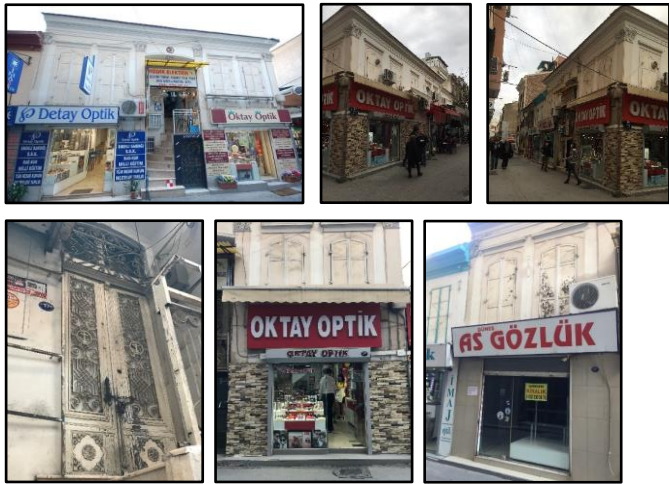
Tablo A.46 180 ada 68 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	23
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	3 Katlı			X	Harabe	
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme	
	Mevcut	Ticari+Ofis		Birinci Kat	Betonarme	
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik	
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Arşiv çalışmalarında özgün yapıya dair bir iz bulunamamıştır. Ancak yapının cephe korumalı restorasyon müdahalesi ile iç mekânının betonarme sistemle yeniden inşa edildiği görülmektedir. Ayrıca özgün işlevi konut olan yapı günümüzde pasaj olarak kullanılmaktadır.		
	Kapılar	Alüminyum				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Ahşap				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	-				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER			YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.47 180 ada 74 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	24
Yapı Adı	Oktay Optik+ As Optik+ Kozak Elektrik			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848. Sok. No: 37						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	30	180	74				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	165 m ²	163,29 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	1989 yılında 56 ve 57 parsellerin tevhid edilmesiyle oluşan 76 parselde iki katlı, yığma yapı bulunmaktadır. Cephe oldukça süslemelidir. Plasterler, sütun başlıkları, girişin taç kısmında yer alan ay-yıldız motifi dikkat çekmektedir. Özgün işlevi konut olan yapı günümüzde tamamen ticari amaçlı kullanılmaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.48 180 ada 74 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI		2019	24
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X	
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı			Onarım Görmemiş			
	3 Katlı			Harabe			
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Karma Sistem		
	Mevcut	Ticari		Birinci Kat	Karma Sistem		
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	56 ve 57 parsellerin tevhid edilmesiyle oluşan parselde iki ayrı yapı bulunmaktadır. Yapıların tevhid işleminden önce betonarme sistemle değiştirildiği arşiv çalışmaları sonucu görülmektedir. Tevhid işleminden sonra cephe karakteri büyük ölçüde özgün haline dönüştürülmüş, ancak yapı iç mekân kurgusu bağlamında özgünlüğünü yitirmiştir. Ancak yapıların zemin katında bulunan dükkanların vitrin düzenlemesi cephede de bozulmaya sebep olmuştur. Eski 56 parselde bulunan yapıya, izin dışı olarak günümüze var olmayan nitelsiz üçüncü bir katın yapıldığı görülmüştür.			
	Kapılar	Alüminyum+ Demir					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	-					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme	Plaster					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER						
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ							

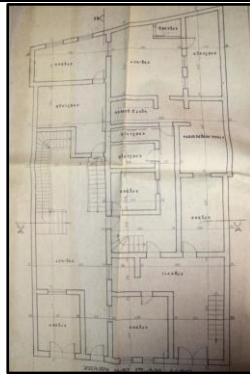
Tablo A.49 178 ada 54 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	25
Yapı Adı	Hürefe İşhanı			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	847/1. Sok. No: 21						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	29	178	54				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı				
	67,5 m ²		m ²				
Sokak-Konut İlişkisi							
YAPININ TANIMI	Parselde üç katlı betonarme yapı bulunmaktadır. Tescilli parselde arşiv çalışmalarında özgün yapıya ait bilgiye rastlanamamıştır. Yapının zemin katları ticari amaçlı, üst katları ise ofis işleviyle kullanılmaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.50 178 ada 54 parselde ait envanter fişı (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	25
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X	
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı			Onarım Görmemiş			
	3 Katlı			Harabe			
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme		
	Mevcut	Ticari		Birinci Kat	Betonarme		
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Özgün yapıya ait herhangi bir iz bulunamadığı için müdahalelere dair kesin bir bilgi yoktur. Yapı alan içerisinde dokuya uyumsuz yapılaşma örneklerinden birisidir.			
	Kapılar	Alüminyum+ Demir					
	Pencereler	Pvc doğrama					
	Çıkma	-					
	Saçaklar	Beton parapet					
	Bezeme	-					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

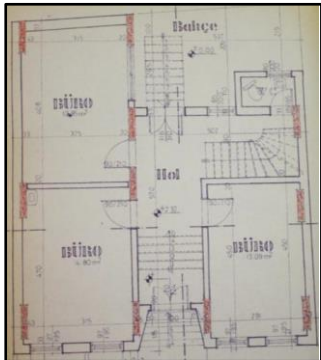
Tablo A.51 178 ada 57 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	26
Yapı Adı	Fatma Girgin İşhanı			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	847/1. Sok. No: 15						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	29	178	57				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	262 m ²	262m ²					
Sokak-Konut İlişkisi							
YAPININ TANIMI	Tescilli parselde bulunan üç katlı yapı betonarme yapım sistemi ile yapılmıştır. Ancak özgün yapının yapılan arşiv çalışmalarında 1980 yılına ait tescil fişinde yapının üç katlı, yığma ve konut yapısı olduğu bilgisi bulunmaktadır. Ayrıca günümüzde işhanı olarak kullanılan yapı 1980 yılında matbaa ve gözlük deposu olarak kullanılmıştır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	 1987 yılında onaylanan zemin kat projesi						
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.52 178 ada 57 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	26
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	3 Katlı			X	Harabe	
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme	
	Mevcut	Ticari		Birinci Kat	Betonarme	
PLAN TİPİ	-		CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Teras Çatı		ÖRTÜ MALZEMESİ	Beton		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Özgün yapının 1987 yılında yangın geçirmesi sebebiyle yıkılarak ve yapının cephe özelliklerinin korunmaya değer görülmemesi sebebiyle yeni yapılaşma kararı alınmıştır. Ancak oluşturulan yeni yapı dokuya uyumsuz bir örnek olarak görülmektedir.		
	Kapılar	Alüminyum+ ahşap				
	Pencereler	Alüminyum				
	Çıkma	-				
	Saçaklar	Beton parapet				
	Bezeme	-				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
						
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.53 178 ada 62 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	27
Yapı Adı	Garanti Ofset Matbaacılık			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	847/1. Sok. No: 3						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	29	178	62				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	101 m ²	101 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	Üç katlı, ahşap cumbalı, simetrik yapının özgün işlevi konuttur. 1980 yılında hazırlanan tescil fişinde yapının gazete ve tıbbi cihaz ofisi olarak kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde ise bodrum kat matbaa ve teknik servis, zemin kat elektrik tesisat işlerinin yapıldığı ofis, üst kat ise radyo yayın ofisi olarak kullanılmaktadır. Yapının özgün cephe karakteri korunmuştur; ancak iç mekân betonarme olarak yenilenmiştir.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
							
	Çizimler İzmir 1 no'lu KVKBK'ndan alınmıştır.						
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
				CEPHE			
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.54 178 ada 62 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	27
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı			X	Harabe	
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Karma Sistem	
	Mevcut	Ticari		Birinci Kat	Karma Sistem	
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik	
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapının özgün cephe karakterinin büyük ölçüde korunduğu görülmektedir. Ancak cephede yapılan vitrin uygulaması özgün yapıyı zedelemektedir. Yapıya cephe korumalı restorasyon müdahalesi yapılmış ve iç mekân kurgusu değiştirilmiştir. Ancak arşiv araştırmalarında özgün yapıya ait herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.		
	Kapılar	Demir				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Ahşap				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	-				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ						

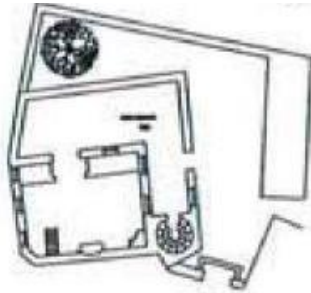
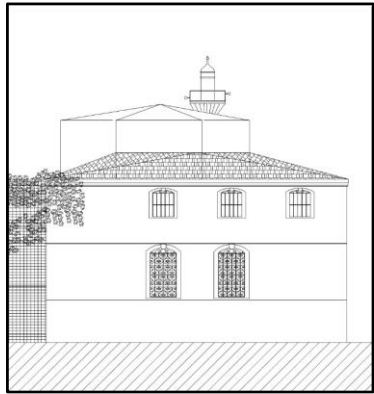
Tablo A.55 178 ada 63 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	28
Yapı Adı	Rafet Bülbül Tıbbi Malzeme Satış Yeri			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	847/1. Sok. No: 1						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	29	178	63				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	66 m ²	56,88 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	Yapı; çatı katı bulunan üç katlı, yığma konut yapısıdır. Simetrik cepheli yapı, taş söveli, ahşap pencereli ve demir konsollarla desteklenen ahşap cumbalıdır. Özgün işlevi konut olan yapı bir dönem matbaa olarak kullanılmış, günümüzde ise ticari amaçlı kullanılmaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.56 178 ada 63 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	28
KAT ADEDİ	1 Kath		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Kath			Basit onarım Görmüş		
	2 Kath			Onarım Görmemiş		
	B+3 Kath			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Karma Sistem	
	Mevcut	Ticari		Birinci Kat	Karma Sistem	
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik	
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Marsilya Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapıda iç mekânın harap olması sebebiyle cephe korumalı restorasyon uygulaması yapılmıştır. Plan kurgusu değiştirilmeden çağdaş malzeme ile yenilenmiştir. Cephe karakteri büyük ölçüde korunmuştur; ancak özgün pencerelerde bulunan metal kepenkler günümüzde mevcut değildir. Yapının özgün cephe karakterine ait veriye ulaşılabilmesi sebebiyle cephe öğelerinin değişimi hakkında yeterli bilgi mevcut değildir.		
	Kapılar	Demir+ Ahşap				
	Pencereler	Pvc doğrama				
	Çıkma	Ahşap				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	Taş				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.57 178 ada 66 parseli ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	29
Yapı Adı	Hacı Mahmut Cami			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	847 Sok. No: 42						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	29	178	66				
Mülkiyet	Vakıf Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı				
	450 m ²		160 m ²				
Sokak-Konut İlişkisi	-						
YAPININ TANIMI	Yapı tuğla-taş almalıık yığma sistemle, sıvalı bir cepheye sahiptir. Yapı ahşap çatılı, tek minarelidir. Kadınlar mahfili ve bahçesinde haziresi bulunmaktadır. Günümüzde hala özgün işlevi ile özgün plan şemasına uygun formdadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200			BİRİNCİ KAT 1/200			
	 Kaynak: (Tosun, 1981)						
	ARA KAT 1/200			BATI CEPHE 1/200			
							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.58 178 ada 66 parsele ait envanter fişı (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI		2019	29
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş			
	B+1 Katlı				Basit onarım Görmüş		X	
	2 Katlı		X		Onarım Görmemiş			
	B+3 Katlı				Harabe			
İŞLEV	Özgün	Cami	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma			
	Mevcut	Cami		Birinci Kat	Yığma			
PLAN TİPİ				CEPHE TİPİ	Simetrik			
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit			
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı günümüze özgün işlevi ile ulaşmıştır. Yapıda basit onarımla çatı yenilemesi yapılmış ve boya-badana uygulaması yapılmıştır.				
	Kapılar	Ahşap						
	Pencereler	Ahşap						
	Çıkma	-						
	Saçaklar	Taş						
	Bezeme	Taş						
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR								
								
								
								
								
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

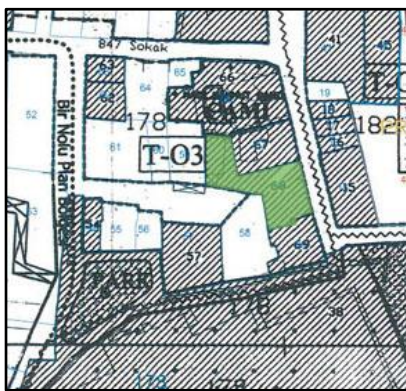
Tablo A.59 178 ada 67 parsel ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	30
Yapı Adı	-			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848 Sok. No: 25						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	29	178	67				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	182 m ²	-					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	İki katlı, simetrik cephe düzeninde, ahşap cumbalı yapı günümüzde yıkık durumda ve kullanılmamaktadır. Özgün işlevi konut olan yapının arşiv çalışmasında 1980 yılında ticarethane olarak kullanıldığı öğrenilmiştir. Yapının kurul dosyasında en son 2009 yılında hazırlanan restorasyon raporunda L plan şemasına ve bodrum kata sahip olduğu yer almaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.60 178 ada 67 parselde ait envanter fişı (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	30
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		
	B+1 Katlı				Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı				Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı		X		Harabe		X
İŞLEV	Özgün	Konut		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma	
	Mevcut	-			Birinci Kat	Yığma	
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme		MÜDAHALELER	Yapı harabe durumdadır. Bu nedenle mekân kurgusu hakkında bilgi edinilememiştir. Ancak yapının cephe öğelerinde (söve,doğrama, kepenk, cumba) kayıplar mevcuttur. Yapının cephesinde harabiyetten ve terkedildiğinden dolayı bitkilenmeler görülmekte ve cephenin algılanmasını engellemektedir.		
	Kapılar	Ahşap					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	Ahşap Cumba					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme	Taş					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.61 178 ada 68 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	31
Yapı Adı	-			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848 Sok. No: 23						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	29	178	68				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	284 m ²	-					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	Parselde bulunan yapı üç katlı, ahşap cumbalı, yığma taş bir konut yapısıdır. Yapının 1980 yılında ticari amaçlı çeşitli işlevlerde kullanıldığı bilinmektedir. Yapı günümüzde ise harap durumda olduğu için kullanılmamaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
							
	Çizimler İzmir 1 Numaralı KVKBK arşivinden alınmıştır.				Çizimler İzmir 1 Numaralı KVKBK arşivinden alınmıştır.		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
					CEPHE		
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.62 178 ada 68 parselde ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	31
KAT ADEDİ	1 Kath		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		
	B+1 Kath			Basit onarım Görmüş		
	2 Kath			Onarım Görmemiş		
	B+2 Kath			X	Harabe	X
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma	
	Mevcut	-		Birinci Kat	Yığma	
PLAN TİPİ	Orta Hollü Plan Tipi		CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı		ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı harabe durumdadır. Bu nedenle mekân kurgusu hakkında bilgi edinilememiştir. Ancak yapının cephe öğelerinde (söve,doğrama, kepenk, cumba) kayıplar mevcuttur. Yapının cephesinde harabiyetten ve terkedildiğinden dolayı bitkilenmeler görülmekte ve cephenin algılanmasını engellemektedir.		
	Kapılar	Ahşap				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Ahşap Cumba				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	Taş				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR	 Yapının 1982 yılındaki durumu					
	 Günümüz durumu					
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.63 178 ada 69 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	32
Yapı Adı	Hayırlı Ticaret			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848 Sok. No: 21						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	29	178	69				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	143 m ²	144,46 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	Yapı iki katlı demir konsollu ahşap cumbalı, yığma taş bir 19.yy sonu yapısıdır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				BATI CEPHE 1/200		
				CEPHE			
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.64 178 ada 69 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	32
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı				Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı				Onarım Görmemiş		
	B+2 Katlı		X		Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Karma Sistem	
	Mevcut	Ticari			Birinci Kat	Karma Sistem	
PLAN TİPİ	Yan Hollü Plan Tipi			CEPHE TİPİ	Asimetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme		MÜDAHALELER			
	Kapılar	Ahşap					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	Ahşap Cumba					
	Saçaklar	Ahşap					
	Bezeme	Ahşap					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.65 182 ada 15 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	33
Yapı Adı	Aktaş Kolonyaları			VAZİYET PLANI			

Tablo A.66 182 ada 15 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ					İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	33
KAT ADEDİ	1 Katlı			ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Katlı				Basit onarım Görmüş		
	2 Katlı				Onarım Görmemiş		
	3 Katlı		X		Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut		YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Betonarme	
	Mevcut	Ticari			Birinci Kat	Betonarme	
PLAN TİPİ	-			CEPHE TİPİ	Simetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme		MÜDAHALELER	Özgün yapı bilgisine ulaşılamamıştır. Ancak yapının mevcut durumundan yapının betonarme olarak yeniden inşa edildiği, cumbanın özgün şeklinden farklı olarak gerçekleştirildiği ve zemin katlarda niteliksiz vitrin uygulamalarının yapıldığı görülmektedir.		
	Kapılar	Alüminyum					
	Pencereler	Pvc					
	Çıkma	Ahşap Cumba					
	Saçaklar	Beton					
	Bezeme						
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.67 182 ada 16 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	34
Yapı Adı	Polat Cam			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848 Sok. No: 58						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	31	182	16				
Mülkiyet	Özel Mülkiyet						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	33 m ²	21,37 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B						
YAPININ TANIMI	Yapı iki katlı, ahşap cumbalı, taş söveli ve ahşap doğramalı pencerelere sahip yığma taş olarak günümüze ulaşmıştır. Özgün işlevi konut olan yapı günümüzde atölye olarak kullanılmaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200			BİRİNCİ KAT 1/200			
	ARA KAT 1/200			DOĞU CEPHE 1/200			
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.68 182 ada 16 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	34
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş		X
	2 Katlı			Onarım Görmemiş		
	3 Katlı			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma	
	Mevcut	Atölye		Birinci Kat	Yığma	
PLAN TİPİ	Yan hollü plan tipi			CEPHE TİPİ	Asimetrik	
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit	
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapı özgün yapı karakterini cephede büyük oranda korumuştur. Yapının özgün plan şemasına ulaşılamamıştır. Bu nedenle özgün iç mekân kurgusu hakkında bilgi edinilememiştir. Ancak iç mekânda bulunan özgün merdivenin iptal edilerek hacmin genişletildiği, üst kata niteliksiz bir merdivenle ulaşıldığı görülmektedir.		
	Kapılar	Demir				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	Ahşap Cumba				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	Ahşap				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					
YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ						

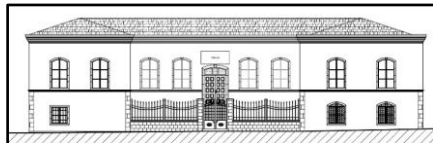
Tablo A.69 182 ada 17 parselle ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	35		
Yapı Adı	Polat Cam			VAZİYET PLANI					
İl/İlçe	İzmir/Konak								
Adres	848 Sok. No: 60								
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel						
	31	182	17						
Mülkiyet	Özel Mülkiyet								
Parsel Deseni	Parsel Alanı		Yapı Taban Alanı	YAPININ TANIMI					
	41 m ²		39,53 m ²						
Sokak-Konut İlişkisi	S-K-B								
Yapı iki katlı, ahşap cumbalı, taş söveli ve ahşap doğramalı pencerelere sahip yığma taş olarak günümüze ulaşmıştır. Özgün işlevi konut olan yapı günümüzde mimarlık ofisi olarak kullanılmaktadır.									
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200						BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200			DOĞU CEPHE 1/200					
				CEPHE					
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ					

Tablo A.70 182 ada 17 parsele ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI		2019	35
KAT ADEDİ	1 Katlı		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X	
	B+1 Katlı			Basit onarım Görmüş			
	2 Katlı			Onarım Görmemiş			
	3 Katlı			Harabe			
İŞLEV	Özgün	Konut	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma		
	Mevcut	Ofis		Birinci Kat	Yığma		
PLAN TİPİ	Yan hollü plan tipi			CEPHE TİPİ	Asimetrik		
ÇATI TİPİ	Beşik Çatı			ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öğe	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapının özgün karakteri büyük oranda korunarak restorasyon çalışması yapılmıştır. Ancak yapının özgün giriş kapısı değiştirilmiştir. Bu nedenle cephe karakteri olumsuz etkilenmiştir.			
	Kapılar	Demir					
	Pencereler	Ahşap					
	Çıkma	Ahşap Cumba					
	Saçaklar	Taş					
	Bezeme	Ahşap					
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR							
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ		

Tablo A.71 183 ada 21 parsel ait envanter fişi (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/BEYLER SOKAKLARI		2019	36
Yapı Adı	Eski Çocuk Kütüphanesi			VAZİYET PLANI			
İl/İlçe	İzmir/Konak						
Adres	848 Sok. No: 21						
Yerleşim Bilgileri	Pafta	Ada	Parsel				
	31	183	21				
Mülkiyet	Kamu Mülkiyeti						
Parsel Deseni	Parsel Alanı	Yapı Taban Alanı					
	365 m ²	297,27 m ²					
Sokak-Konut İlişkisi							
YAPININ TANIMI	Simetrik U planlı yapının üzeri kırma çatı ile örtülüdür. Yapının zemin katına avludan ulaşılmaktadır. Kapı ve pencereler geniş ve yüksek, etrafı taş söve ile bitirilmiştir. Yapının ikinci katına avludan yüksek bir merdivenle ulaşılmaktadır. Saçak altı alçı malzeme ile kaplanmıştır. Avlusunda yapıyla bitişik bir çeşme bulunmaktadır.						
PLAN ŞEMASI	ZEMİN KAT 1/200				BİRİNCİ KAT 1/200		
	ARA KAT 1/200				DOĞU CEPHE 1/200		
							
				CEPHE			
HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER				YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ			

Tablo A.72 183 ada 21 parsele ait envanter fişı (Kişisel arşiv, 2019)

ENVANTER FİŞİ				İZMİR/ BEYLER SOKAKLARI	2019	36
KAT ADEDİ	1 Kath		ONARIM DURUMU	Esaslı Onarım Görmüş		X
	B+1 Kath			Basit onarım Görmüş		
	2 Kath			Onarım Görmemiş		
	3 Kath			Harabe		
İŞLEV	Özgün	Kütüphane	YAPIM SİSTEMİ	Zemin Kat	Yığma	
	Mevcut	Dans ve Müzik Topluluğu Binası		Birinci Kat	Yığma	
PLAN TİPİ	Orta hollü plan tipi		CEPHE TİPİ	Asimetrik		
ÇATI TİPİ	Kırma Çatı		ÖRTÜ MALZEMESİ	Kiremit		
CEPHE ÖĞELERİ	Öge	Malzeme	MÜDAHALELER	Yapının özgün karakteri büyük oranda korunarak restorasyon çalışması yapılmıştır.		
	Kapılar	Demir				
	Pencereler	Ahşap				
	Çıkma	-				
	Saçaklar	Taş				
	Bezeme	-				
YAPIYA AİT FOTOĞRAFLAR						
	HAZIRLAYAN: GAMZE CEVHER					
	YÖNETEN: PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ					

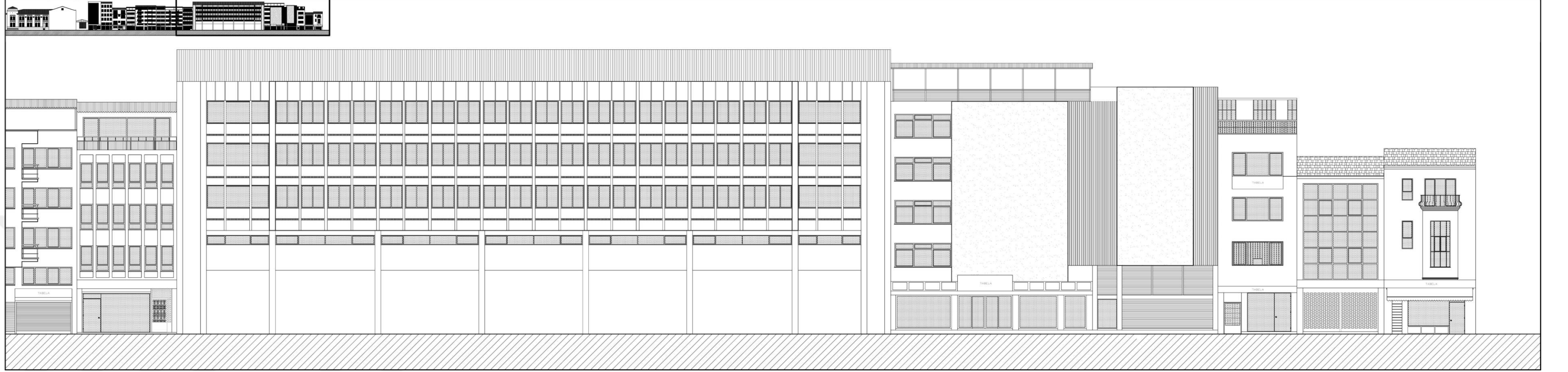
Ek 2: Birinci Beyler Sokağı Silüetleri

Ek 3: Birinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 4: Birinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 5: Birinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 6: Birinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

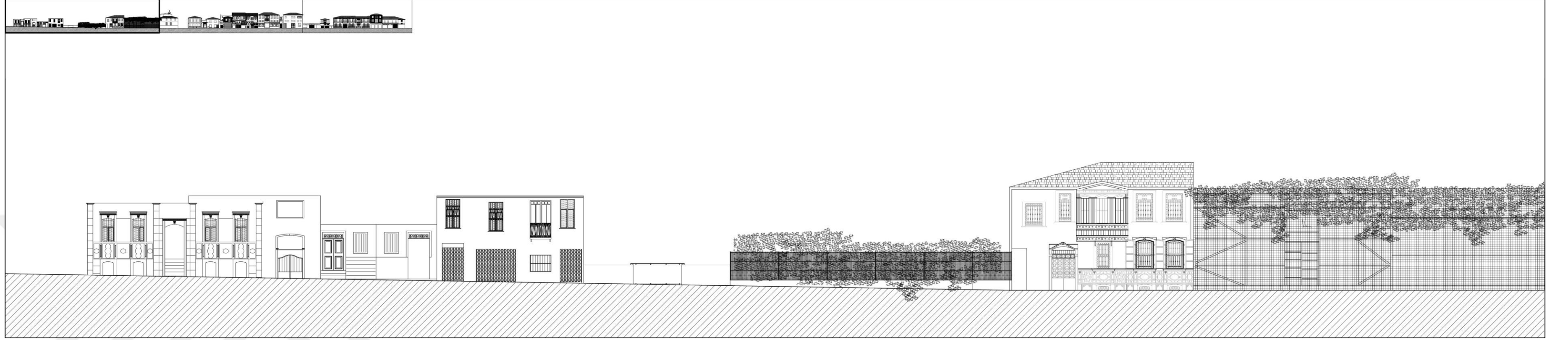
Ek 7: Birinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 8: İkinci Beyler Sokağı Silüetleri

Ek 9: İkinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 10: İkinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 11: İkinci Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 12: İkinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 13: İkinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

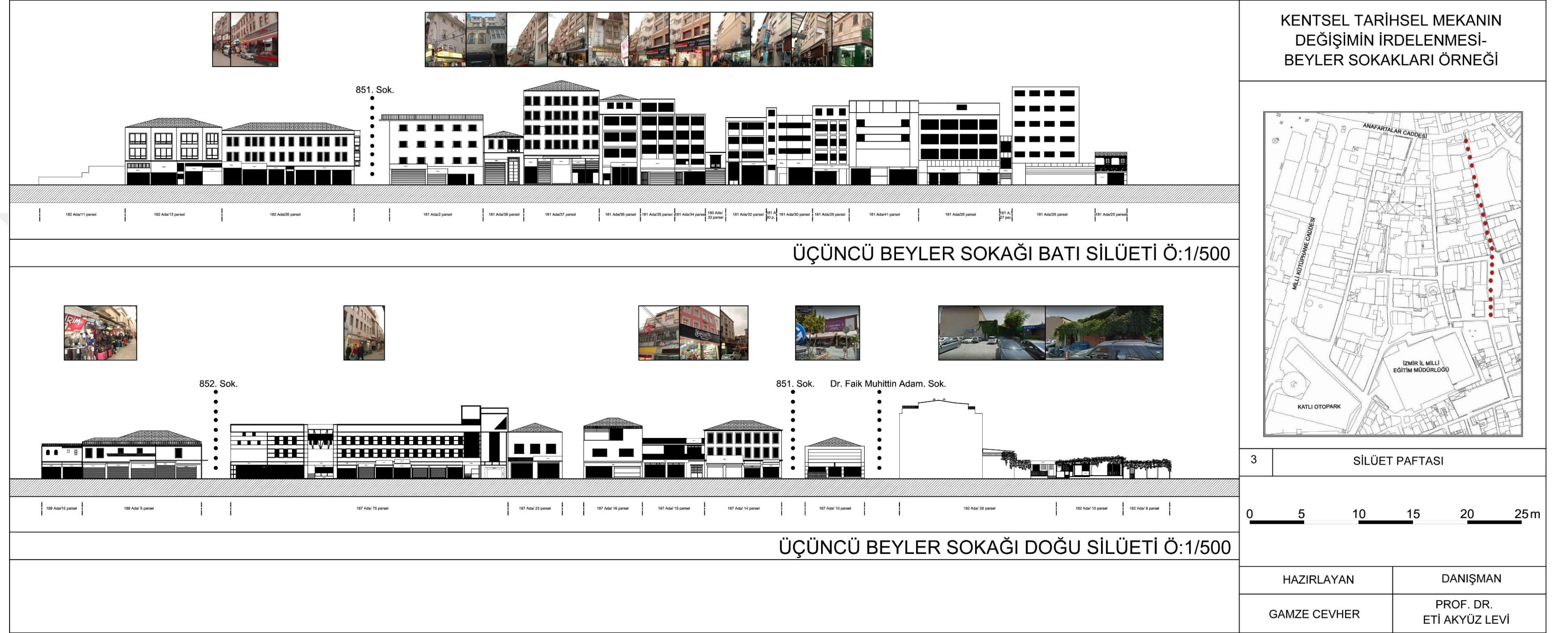
Ek 14: İkinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 15: İkinci Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

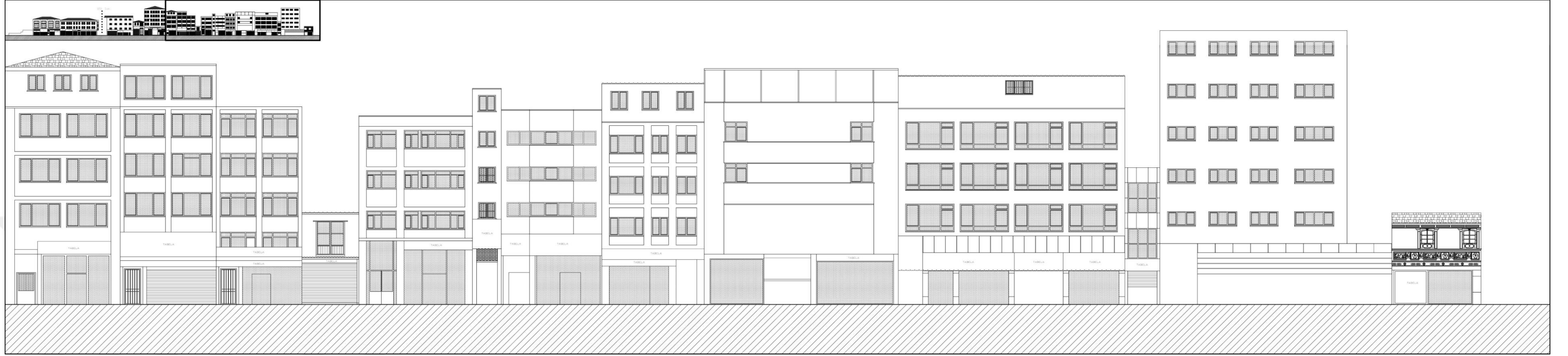
Ek 16: Üçüncü Beyler Sokağı Silüetleri

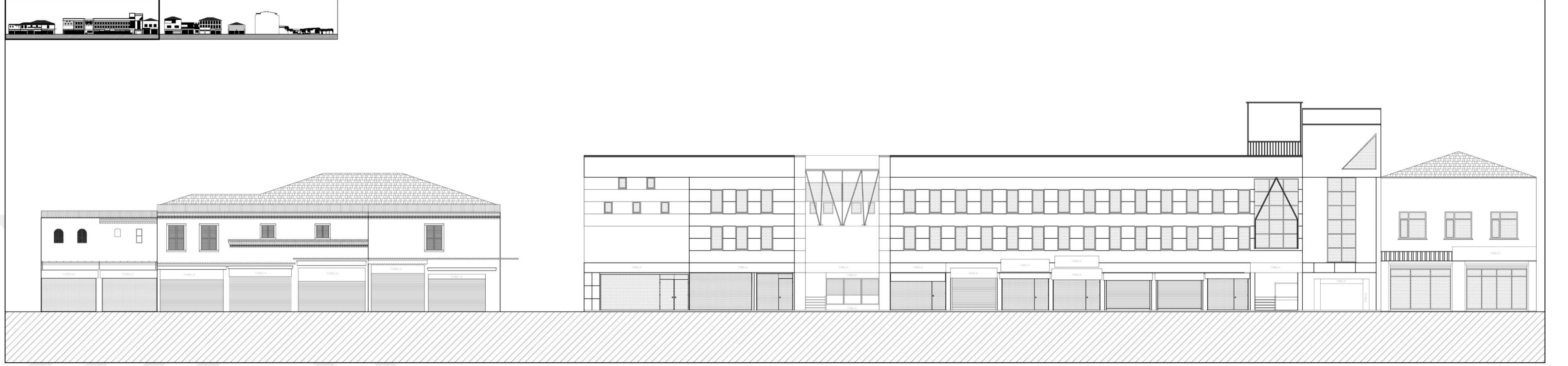
Ek 17: Üçüncü Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100

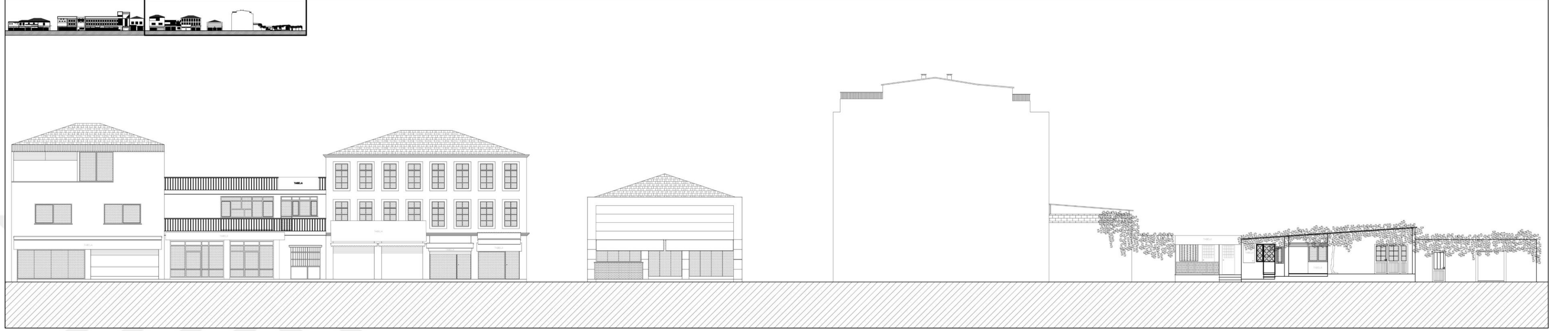
Ek 18: Üçüncü Beyler Sokağı Batı Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 19: Üçüncü Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 20: Üçüncü Beyler Sokağı Doğu Cephesi Silüetleri Ö:1/100

Ek 21: Beyler Sokakları Kullanıcılarına Yönelik Yapılan Anket formu

ANKET FORMU

1. Adı-Soyadı:
2. Yaş Grubu: ☐ 20 Altı ☐ 21-40 ☐ 41-60 ☐ 60 Üstü
3. Mesleği:
4. Doğum yeri:
5. Eğitim Durumu:
6. İzmir’de kaç yıldır yaşamaktasınız?
7. İzmir’de bulunduğunuz süre içerisinde Beyler Sokaklarında yaşadınız mı?
8. Kemeraltı semtinde Beyler Sokakları sizin için ne anlam ifade etmektedir?
9. Geçmişten bugüne Beyler Sokaklarında yaşam açısından nasıl değişim olmuştur?
10. Geçmişten bugüne Beyler Sokaklarında mekansal bağlamda değişim olmuş mudur? Açıklar mısınız?
11. Geçmişte Beyler Sokaklarında ikamet edenler kimlerdi?
12. Beyler Sokaklarının geçmişteki ve bugünkü durumunu karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?
13. İzmir kimliğinde Beyler Sokaklarının yeri nedir?